

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

~~SOCIALSTATISTIK~~  
*Arbetsmarknad samt arbets-  
och löneförhållanden.*



# LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

## SVERIGE

1947

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1949

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

488321

## INLEDNING

### TILL

**Lönestatistisk årsbok för Sverige / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1931-1953. - (Sveriges officiella statistik).**

**Täckningsår: 1929-1951.**

**1929-1949 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på franska: *Annuaire statistique des salaires de la Suède*. - 1950-1951 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på engelska: *Year book of wage statistics in Sweden*.**

#### **Föregångare:**

Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1912-1929. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1928.

Sociala meddelanden. – Stockholm : Norstedt, 1912-1967. – 1912-1953 utgör

Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden.

Här publicerade Socialstyrelsen uppgifter om löneförhållandena inom industri och hantverk m.m.

#### **Efterföljare:**

Löner. Del. 1: Tjänstemän inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1953-1985

Löner. Del 2: Arbetare inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm,

1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1952-1985

#### **Översiktspublikation:**

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960.

Lönestatistisk årsbok för Sverige 1947. – (Sveriges officiella statistik).

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

~~SOCIALSTATISTIK~~  
*Arbetsmarknad samt arbets-  
och löneförhållanden.*



# LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

# SVERIGE

1947

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1949

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

488321

Annuaire statistique des salaires de la Suède en 1947.

Pour la table des matières voir page . . . . . 6

Pour le résumé en français voir page . . . . . 7





De i föreliggande publikation ingående redogörelserna för 1947 års undersökningar av löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling och skogsbruk samt för anställda inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. ansluta sig i fråga om uppställning och innehåll i allt väsentligt till Lönestatistisk årsbok för år 1946. Däremot skiljer sig undersökningen av löneförhållandena för arbetare inom vägväsendet avsevärt från föregående undersökning. För privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) ingår en redogörelse för löneförhållandena under åren 1913—1947 samt dessutom en undersökning av löne- och sysselsättningsförhållandena under september 1948 för privatanställda inom industri. Beträffande löneförhållandena under 1948 för anställda vid banker och försäkringsbolag samt inom den enskilda handeln och vid till Kooperativa Förbundet anslutna konsumtionsföreningar ha särskilda undersökningar företagits, vilka icke kunnat färdigställas till föreliggande årsbok.

Preliminära redogörelser ha tidigare publicerats i Sociala Meddelanden.

Föreliggande berättelse har utarbetats av t. f. aktuarien **Sten Häggmark**, som inom styrelsen handhaft den närmaste ledningen av hithörande arbeten.

Stockholm i april 1949.

**ERNST BEXELIUS.**

**ANDERS TWENGSTRÖM.**



## Innehållsförteckning

	Sid.
<i>Sammanfattning på franska</i> . . . . .	7
I. Löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägväsende	
A. Lantarbetare	
a. Undersökningens tillkomst och utförande . . . . .	11
b. Materialets omfattning, sammansättning och representativitet . . . . .	12
c. Arbetstiden år 1947 . . . . .	23
d. Lönenivåns förändringar åren 1913—1947 . . . . .	27
e. Kollektivavtalens lönesatser 1946—1948 . . . . .	32
f. Faktiska löneinkomster år 1947 . . . . .	33
g. Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1939—1947 . . . . .	48
B. Trädgårdsarbetare . . . . .	54
C. Skogsarbetare . . . . .	73
D. Vägarbetare . . . . .	76
II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.	
A. Löneförhållandena för arbetarpersonal.	
a. Undersökningens primärmaterial . . . . .	80
b. Löneutvecklingen i allmänhet . . . . .	82
c. Löneinkomster per timme . . . . .	88
d. Löneinkomster per dag och år . . . . .	103
e. Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper, inom olika län samt å olika orter . . . . .	104
f. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten . . . . .	122
B. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1947 . . . . .	122
C. Löneförhållandena för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.)	
a. Lönenivåns förändringar åren 1913—1947 . . . . .	132
b. Löneundersökningen i september 1948 för anställda inom industri . . . . .	136
<i>Bilaga.</i>	
Formulär till uppgifter för den industriella lönestatistiken . . . . .	142

## Table des matières.

	Page
<i>Résumé en français</i> . . . . .	7
I. Salaires des ouvriers dans l'agriculture, le jardinage, l'exploitation forestière et la voirie	
A. Ouvriers agricoles	
a. Origine et élaboration de l'enquête . . . . .	11
b. Etendue, composition et valeur représentative de la documentation . . . . .	12
c. Durée du travail en 1947 . . . . .	23
d. Variations du niveau des salaires pendant les années 1913—1947 . . . . .	27
e. Salaires fixés par les conventions collectives les années 1946—1948 . . . . .	32
f. Salaires réels en 1947 . . . . .	33
g. Demande de main-d'œuvre de l'agriculture, volume de l'emploi et budget des salaires les années 1939—1947 . . . . .	48
B. Ouvriers jardiniers . . . . .	54
C. Ouvriers forestiers . . . . .	73
D. Ouvriers des travaux de voirie . . . . .	76
II. Salaires dans l'industrie et l'artisanat, le commerce et les transports, les services publics, etc.	
A. Salaires des ouvriers.	
a. Documentation primaire de l'enquête . . . . .	80
b. Mouvement des salaires en général . . . . .	82
c. Salaires horaires . . . . .	88
d. Salaires par jour et année . . . . .	103
e. Salaires dans les différentes localités de vie chère, dans les différents départements et dans différentes localités . . . . .	104
f. Salaires dans les travaux d'aménagement de l'Etat . . . . .	122
B. Volume de l'emploi dans l'industrie et budget des salaires pendant les années 1929—1947	122
C. Salaires des employés d'entreprises privées (personnel administratif, etc.).	
a. Variations du niveau des salaires pendant les années 1913—1947 . . . . .	132
b. L'enquête des salaires des employés dans l'industrie en septembre 1948 . . . . .	136
<i>Supplément:</i>	
Questionnaire servant à la statistique industrielle . . . . .	142

## Résumé.

### I. Les salaires des ouvriers dans l'agriculture, le jardinage, l'exploitation forestière et la voirie en 1947.

La documentation primaire de l'enquête effectuée par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale sur les salaires des ouvriers agricoles est constituée par les données relatives à 20 067 ouvriers dans 3 859 fermes. De ces fermes, choisies sur des bases représentatives,  $\frac{1}{3}$  avaient moins de 20 hectares de champs,  $\frac{2}{3}$  entre 20 et 50 hectares et  $\frac{2}{3}$  au moins 50 hectares. L'enquête rend compte de 0·9 % de l'ensemble des exploitations agricoles de la Suède d'après la statistique agricole de 1944.

Sur les fermes participant à l'enquête et contenant au moins 10 hectares de champs, 20 067 ouvriers étaient occupés, ce qui correspond à environ 15 % du total des ouvriers occupés dans l'ensemble des fermes de cette grandeur.

Le nombre des ouvriers agricoles, au sujet desquels des données individuelles ont été obtenues, s'élevait à 16 545, dont 86·2 % d'hommes et 13·8 % de femmes. 61 % des ouvriers hommes étaient composés d'ouvriers touchant un salaire horaire sans rétribution en nature, 18 % d'ouvriers logés et nourris par l'employeur (domestiques), 12 % d'ouvriers nourris et 9 % d'ouvriers bénéficiant d'allocations en nature (vivres ou habitation), dont 22·3 % étaient des «statare». Les domestiques et les «statare» sont engagés à l'année ou au mois et reçoivent, outre un salaire fixe annuel ou mensuel, certains avantages en nature. Cette rétribution en nature consiste, pour les domestiques généralement célibataires, en nourriture et logis et pour les «statare», qui sont presque toujours mariés, en logement pour eux et leur famille, bois de chauffage et éclairage et certains produits alimentaires tels que lait, céréales, etc. A partir de 1946, le système de rétribution par le «stat» a été supprimé dans le travail agricole réglé par les conventions collectives. Les ouvriers à salaire horaire et rétribution en nature reçoivent le plus souvent le logis et le chauffage mais parfois aussi d'autres avantages, tels que nourriture, etc.

Les résultats principaux de l'enquête sont figurés dans les tabl. 10—15. Dans les tabl. 10, 14 et 15 sont indiqués les salaires moyens horaires, journaliers et annuels pour différents groupes d'ouvriers agricoles, tandis que les variations individuelles des salaires par rapport aux salaires moyens sont figurées dans les tabl. 11, 12 et 13. Le gain annuel moyen n'a été calculé que pour les ouvriers qui ont effectué un minimum de 250 journées de travail au cours de l'année. Le mouvement des salaires depuis l'année 1913 peut être étudié pour certains groupes d'ouvriers agricoles dans le tableau de la page 28 et le mouvement des salaires depuis l'année 1936 dans le tabl. 8.

Le gain moyen annuel des ouvriers hommes adultes en espèces et en nature s'est élevé à 3 603 cour. et pour le plus grand groupe des ouvrières agricoles entièrement occupées (servantes) à 1 974 cour. Le salaire en espèces seul s'est élevé en moyenne pour les deux précédents groupes à 3 315 et 1 139 cour. Des ouvriers hommes, 5 % ont eu un salaire total inférieur à 2 400 cour. Pour 12 %, le salaire annuel a varié entre 2 400 et 3 000 cour., pour 33 % entre 3 000 et 3 600 et pour 50 % il était au minimum 3 600 cour. Les ouvriers hommes adultes à salaire horaire et sans rétribution en nature ont gagné en moyenne pendant l'année 3 715 cour., les ouvriers logés et nourris 3 039 cour., les ouvriers nourris 2 814 cour. et les ouvriers bénéficiant d'allocations en nature (vivres ou habitation) 3 910 cour. Les gains moyens horaires pour ces quatre groupes ont été 1·49, 1·26, 1·47 et 1·57 cour.

En ce qui concerne les salaires des différents groupes professionnels, on peut mentionner que les ouvriers hommes spécialisés (forgerons, menuisiers, chauffeurs de camions, jardiniers, etc.) ont gagné en moyenne pendant l'année 3 762 cour., le personnel des écuries et des étables 3 955, les ouvriers agricoles proprement dits 3 458, les ouvriers occupés à divers travaux 3 245 et le reste des ouvriers 3 166 cour.

Les gains annuels des ouvriers hommes progressent assez rapidement jusqu'à l'âge de 30 ans. Entre 30 et 55 ans, ils demeurent à peu près constants pour diminuer sensiblement après l'âge de 55 ans (tabl. 14).

Les salaires différaient assez fortement dans les différentes régions du pays (tabl. 15). La mesure dans laquelle les salaires étaient influencés par le degré plus ou moins avancé d'industrialisation est illustré dans les tableaux où sont figurés les salaires moyens des ouvriers agricoles dans des communes de différents types d'activité économique. Le niveau des salaires, selon ces moyennes, est à peine plus élevé dans des fermes situées dans des communes industrielles que dans les fermes situées dans des communes plus ou moins proprement agricoles.

Dans les fermes où sont pratiquées les conventions collectives les salaires sont toujours plus élevés que dans les autres. La dispersion des salaires individuels autour du salaires moyen est plus faible dans les fermes où sont pratiquées les conventions collectives que dans les autres.

Les ouvriers agricoles hommes travaillant occasionnellement ont gagné en moyenne par jour 13<sup>28</sup> cour. et les femmes travaillant occasionnellement 10<sup>59</sup> cour.

Pour la statistique des *salaires des ouvriers jardiniers* en 1947, l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale a recueilli les données de 807 patrons occupant 4 788 ouvriers, c'est-à-dire les données concernant environ un dixième de l'ensemble des exploitations et 40 % du total des ouvriers jardiniers. Pour les ouvriers jardiniers adultes (contremaitres, ouvriers professionnels, manœuvres, élèves et ouvriers spécialisés) le salaire horaire moyen a été 1.68 cour. et le salaire journalier 13.91 cour. Le gain moyen annuel, calculé seulement pour les ouvriers ayant effectué au moins 250 journées de travail pendant l'année, a été 4 167 cour. Les ouvrières adultes ont gagné en moyenne 1.20 cour. par heure et 2 482 cour. par an.

Sur la base des renseignements fournis par les inspecteurs de district des forêts, les *salaires moyens des ouvriers forestiers* par jour pendant l'hiver 1947/48 ont été estimés à 17.42 cour. pour les bûcherons et 31.82 cour. pour les charretiers (y compris la rétribution pour un cheval). Ces salaires journaliers, comparés à ceux de l'hiver 1946/47, marquent une augmentation de 10 et 3 %.

*Salaires dans les services de la voirie en 1948.* L'enquête de cette année sur les salaires est effectuée autrement que celle de l'année précédente. Les directions départementales de la voirie ont fourni à la Direction générale des Ponts et Chaussées des données sommaires sur les salaires des ouvriers de la voirie pendant la première moitié de 1948. L'étude de ces données a été effectuée par la Direction générale des Ponts et Chaussées qui en a communiqué le résultat à l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale. Le salaire horaire total moyen des ouvriers occupés à l'entretien des routes était de 2.25 cour. et celui des ouvriers occupés dans les ateliers, les garages et les dépôts de 2.39 cour. Pour les ouvriers occupés aux travaux de construction des routes et des ponts, le salaire horaire moyen a été 2.52 cour. La moyenne du salaire horaire total des manœuvres occupés à l'entretien des routes était de 2.22 cour. La moyenne correspondante de 1947 a été de 2.04 cour.

## II. Salaires dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services de transport, les services publics, etc., en 1947 et en 1948.

L'enquête sur les salaires des ouvriers pour l'année 1947 se base sur un questionnaire auquel ont répondu 9 237 chefs d'entreprise. Les données visent un total de 611 108 ouvriers. Parmi ceux-ci, 79.4 % appartiennent à l'industrie proprement dite et le reste, soit 20.6 %, aux services des communes et de l'Etat, aux services des tramways et des chemins de fer (privés), à l'arrimage, au bâtiment, ainsi qu'au commerce et aux entrepôts.

Les questionnaires prévoyaient la répartition de la somme globale sur les ouvriers à l'heure et sur les ouvriers à forfait, ainsi que l'indication du nombre d'heures correspondant. On demandait en outre aux intéressés de mentionner le nombre total de journées de travail, de semaines de travail et le nombre moyen par jour des ouvriers pendant la période d'emploi.

En faisant la comparaison entre le niveau des salaires et celui du coût de la vie, exprimés tous deux en nombres indices avec l'année 1913 comme base, on a cherché à établir dans quelle mesure les fluctuations des salaires en espèces sont vraiment effectives et comportent un pouvoir d'achat d'une quantité plus ou moins grande de marchandises. En divisant les nombres indices des salaires nominaux par l'indice du coût de la vie pour les années correspondantes, on a obtenu des nombres indices exprimant les fluctuations des salaires réels depuis l'année 1913.

Les gains moyens horaires pendant l'année 1947 ont été de 2.45 cour. pour les hommes et de 1.62 cour. pour les femmes. L'augmentation est donc assez sensible depuis l'année précédente où les salaires moyens correspondants étaient respectivement de 2.15 et 1.38 cour. Cette augmentation a aussi amené une élévation des gains moyens annuels (respectivement de 14.0 et 17.4 %).

Nombres indices (1913 = 100)	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Salaire nominal:																	
par heure . . . . .	104	109	118	147	213	284	371	366	266	252	257	265	268	270	274	281	289
> jour . . . . .	100	106	119	145	206	265	309	306	223	213	214	219	223	223	225	232	242
> an . . . . .	99	106	119	142	199	256	294	271	209	202	211	216	220	224	220	232	233
Coût de la vie . . . .	102	115	130	162	225	201	269	241	195	177	174	176	172	171	171	169	164
Salaire réel:																	
par heure . . . . .	102	95	91	91	95	109	138	152	136	143	148	151	156	158	160	166	176
> jour . . . . .	98	92	91	90	92	102	115	127	114	120	123	124	130	130	132	138	147
> an . . . . .	97	92	92	88	88	98	109	113	107	114	121	123	128	131	129	137	142

Nombres indices (1913 = 100)	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947
Salaire nominal:																	
par heure . . . . .	289	284	274	274	278	280	289	307	321	345	370	403	419	430	449	488	559
> jour . . . . .	238	235	227	228	235	235	243	256	266	288	308	336	350	359	375	407	465
> an . . . . .	224	212	213	221	226	232	242	249	260	278	295	325	339	350	360	395	447
Coût de la vie . . . .	159	156	153	154	156	158	162	166	171	192	218	236	239	241	241	243	257
Salaire réel:																	
par heure . . . . .	181	182	179	178	178	178	179	185	188	180	170	171	176	178	186	201	218
> jour . . . . .	150	151	148	148	150	149	150	154	156	150	141	142	146	149	156	168	181
> an . . . . .	141	136	139	144	145	147	149	150	152	145	135	138	142	145	150	162	174

Pour le groupe des ouvriers considéré dans son ensemble, on constate que, par rapport à l'année 1913, le gain moyen horaire a augmenté de 459 %, le gain journalier de 365 % et le gain annuel de 347 %. Les différences que l'on observe dans l'évolution des salaires, considérés par heure, par jour ou par an, tiennent en majeure partie à la réduction survenue au cours de la période envisagée dans la durée du travail journalier en raison de la loi de 8 heures.

On constate pour le personnel ouvrier une tendance à l'égalisation des salaires pour les deux sexes. C'est ainsi que, de 1913 à 1947, le salaire horaire des hommes a augmenté de 444 %, le salaire journalier de 355 % et le salaire annuel de 335 %, tandis que, pendant la même période, les salaires des femmes ont augmenté de respectivement 575, 442 et 433 %. Si on limite l'enquête à l'industrie proprement dite et si l'on exclut, par conséquent, certains groupes d'ouvriers pour lesquels la hausse des salaires a été relativement forte, comme ceux employés par les communes et par l'Etat, dans les transports, le bâtiment, etc., on trouve que, pour les hommes, la hausse a été notablement inférieure, par exemple en ce qui concerne les salaires horaires où elle a été de 418 %, tandis que, pour les femmes, le chiffre correspondant, 571 %, est demeuré presque inchangé.

Jusqu'à 1918, l'augmentation des salaires a été inférieure à l'augmentation du coût de la vie, en sorte que les salaires réels correspondants ont été, pendant ces années, inférieurs à ceux de l'année 1913, mais à partir de 1919 c'est l'inverse qui s'est produit. Le salaire annuel a été sujet à une évolution analogue, à cette différence près que l'équilibre entre le salaire et le coût de la vie ne s'est établi qu'un an plus tard, c'est-à-dire en 1920.

Après avoir dépassé le niveau de l'année de base (100), les salaires réels ont continué à monter pendant le reste de la période envisagée, à l'exception d'une ou deux années seulement. — En 1940, il y a eu une pause dans l'élévation continue des salaires réels, qui a abaissé le niveau du salaire réel par an de 5 %, environ, par rapport à l'année précédente. L'année 1941 a apporté un nouvel abaissement de 6 %. En 1942 on trouve une petite augmentation (0.6 %), qui s'est poursuivie à un rythme plus rapide au cours des exercices 1943 (2.9 %), 1944 (1.7 %), 1945 (4.5 %) 1946 (7.8 %) et 1947 (8.2 %). (V. le tableau ci-dessus et le diagramme II, p. 86).

Les nombres indices concernant les salaires annuels ainsi que les moyennes correspondantes se rapportent — à cause de la nature des données fournies par les chefs d'entreprise — à des ouvriers occupés pratiquement toute l'année ou du moins durant la partie de l'année pendant laquelle l'industrie en question a été en pleine activité. Si l'on avait pu calculer le salaire annuel par ouvrier en tenant compte du temps que chacun a eu du travail, les chiffres figurés au tableau ci-dessus auraient certainement montré de bien plus grandes variations, à cause du chômage.

De plus, certains calculs ont été effectués concernant, d'une part, la somme totale des salaires payés dans l'industrie proprement dite, d'autre part, le nombre total d'heures de travail effectuées. En comparant les entreprises qui ont fourni des données pour l'année 1946 ainsi que pour l'année 1947, on a pu établir que le nombre moyen d'ouvriers occupés dans l'industrie proprement dite a diminué de 1.5 % depuis 1946. Le nombre total d'heures de travail effectuées pendant 1947 a diminué depuis 1946 de 2.7 %, en même temps que la somme totale des salaires payés a augmenté de 12.6 % depuis 1946. Dans ces calculs, on n'a pu tenir compte ni de la création de nouvelles, ni de la cessation d'anciennes entreprises.

Dans la comparaison des conditions de salaire des employés pendant les années 1913—1947, on a, de même qu'auparavant, répartis ceux-ci entre trois groupes, le personnel technique, le personnel de bureau proprement dit et le personnel de magasin. Lorsqu'en 1947 l'enquête sur les salaires a reçu une forme nouvelle et n'a plus porté que sur les conditions de salaire durant le mois de septembre, au lieu d'une année entière comme précédemment, des données se rapportant au personnel de magasin n'ont pu être obtenues que pour les employés ne bénéficiant pas de provision. Ces données ne sont donc pas comparables avec celles des années précédentes. La comparaison avec 1913 ne peut, après 1946, être faite qu'avec le personnel technique, le personnel de bureau et l'ensemble du personnel, à l'exception des employés de magasin. Les moyennes de salaires utilisées dans la comparaison ont été calculées en supposant que la répartition en groupes de professions et la proportion entre les sexes ont été les mêmes pendant toute la période que pendant l'année 1947.

Le tableau 48 indique que le salaire annuel pour l'ensemble du personnel, à l'exclusion des employés de magasin, a été de 6 792 couronnes en 1947. Pour les hommes seuls, le salaire annuel était de 8 061 et pour les femmes de 4 300 couronnes. Pour le personnel technique et le personnel de bureau masculins, le salaire annuel était de 8 688 et 7 428 couronnes, respectivement. Pour le groupe féminin correspondant, le salaire annuel en 1947 était de 4 764 et 4 272 couronnes, respectivement. L'augmentation du salaire pour l'ensemble du personnel, à l'exclusion des employés de magasin, a été de 9.3 %, pour les hommes seuls de 7.9 % et pour les femmes de 14.3 %. En 1947, le salaire était de 61 % plus élevé qu'en 1939, de 71 % plus élevé qu'en 1935, de 64 % plus élevé qu'en 1929 et de 205 % plus élevé qu'en 1913.

Depuis 1913, le salaire du personnel technique a augmenté de 180 % et celui du personnel de bureau de 228 %. L'augmentation du salaire depuis 1913 a été pour l'ensemble, à l'exclusion des employés de magasin, plus grande pour les femmes (243 %) que pour les hommes (196 %). Pendant ces dernières années, le salaire réel a en général baissé; ainsi, en 1941 et 1942, il était à un niveau à peu près égal à celui de l'année de base 1913, après quoi, en 1943, 1944, 1945, 1946 et 1947 il a augmenté de 3.4, 1.4, 3.8, 5.9 et 3.3 % par rapport à l'année immédiatement précédente. En 1947, l'augmentation du salaire réel était pour les hommes de 2.1 % et pour les femmes de 8.0 %. (Voir aussi le diagramme VIII, page 135).

L'enquête sur les salaires des employés de l'industrie a été effectuée pour septembre 1948 de la même manière qu'en 1947. Pour les autres groupes d'employés, comme ceux du commerce et ceux des banques et des compagnies d'assurances, ainsi que ceux des sociétés coopératives de consommation, des enquêtes spéciales ont été entreprises mais n'ont pu être terminées à temps pour cette publication.

Pour les employés de l'industrie, les tabl. 50 et 52 indiquent le salaire mensuel moyen en septembre 1948. Parmi les hommes, il était, pour le personnel technique ayant un travail qualifié, de 1 111 couronnes, pour le reste du personnel technique, de 578 couronnes, pour les chefs d'atelier, de 757 couronnes et pour les contremaîtres, de 641 couronnes. Pour le personnel féminin correspondant, le salaire mensuel moyen était de 658, 360, 539 et 459 couronnes. Pour le personnel masculin de bureau ayant un travail qualifié, pour le reste du personnel de bureau et pour le personnel de magasin, les garçons de bureau et les garçons de courses, le salaire mensuel moyen en septembre 1948 a été respectivement de 893, 500, 438, 459 et 209 couronnes. Pour le personnel féminin correspondant, le salaire mensuel moyen a été respectivement de 483, 341, 310, 239 et 155 couronnes.

Depuis 1939, le salaire pour l'ensemble des hommes a augmenté de 66 % et pour l'ensemble des femmes de 84 %. Par rapport à l'année précédente, l'augmentation du salaire a été pour les hommes de 6.8 et pour les femmes de 6.3 %. (Voir tabl. 53, page 141.) Les moyennes de salaires ont été calculées en supposant inchangée la composition des groupes professionnels.



# I. Löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägväsende.

## A. Lantarbetare.

### a. Undersökningens tillkomst och utförande.

Primärmaterialet till socialstyrelsens årliga undersökningar angående lantarbetarnas löneförhållanden utgjordes alltifrån lantarbetarstatistikens början år 1911 och till år 1936 av summariska uppskattningar av lönerna för de vanligaste lantarbetargrupperna. T. o. m. år 1928 införskaffades sådana uppgifter från samtliga *landskommuner* i riket; därefter lät man ett helt *härad* vara den uppgiftslämnande enheten. Härigenom nedbragtes undersökningarnas primärmaterial från cirka 2 200 till 400 uppgifter per år.

Fr. o. m. år 1937 ha uppgifterna till lantarbetarstatistiken inhämtats från vissa utvalda lantarbetsgivare. Enligt kungl. kungörelsen den 8 oktober 1937 angående uppgifter till lantarbetarstatistiken skola sålunda *hushållningssällskapen* från omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med mer än 10 ha åker årligen anskaffa uppgifter angående där anställda jordbruksarbetares arbetstid och arbetslön. Lantarbetaruppgifterna, som bestå av individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden för arbetare med anställning vid de utvalda egendomarna, skola före den 15 november insändas till hushållningssällskapen, vilka efter granskning och erforderlig komplettering vidarebefordra dem till socialstyrelsen.

Socialstyrelsens undersökning av lantarbetarnas löner år 1947 har utförts efter i huvudsak samma plan som motsvarande undersökningar åren 1937—1946.<sup>1</sup> Då statsystemet definitivt avskaffades från och med avtalsåret 1946 vid de av kollektivavtal berörda gårdarna, ändrades frågeformulärets uppställning i vissa avseenden för 1946 års undersökning. För den nu föreliggande undersökningen ha därefter endast mindre förändringar skett. På frågeformulären, vilka besvaras av vederbörande arbetsgivare skulle för varje enskild arbetare — sålunda även för tillfälligt anställda arbetare — lämnas uppgifter om namn, ålder, löneform, yrkesspecialitet, antal under året utgjorda arbetstimmar och dagsverken och slutligen den utbetalda lönen, fördelad på kontantlön och det uppskattade värdet av naturaförmåner. För brukare och deras familjemedlemmar, som själva deltagit i jordbruksarbetet begärdes uppgifter om familjeställning, ålder och antal utgjorda dagsverken och arbetstimmar. Därjämte skulle uppgift lämnas om antalet skördehjälpsarbetare samt av dessa utgjorda dagsverken och däremot svarande lönesum-

<sup>1</sup> Redogörelser för dessa undersökningar återfinnas i Lönestatistisk årsbok för resp. år.

ma. I övrigt efterfrågades bl. a. egendomens storlek och förekomsten av kollektivavtal.

Frågeformulären utsändes i oktober 1947 till samtliga hushållningssällskap. Genom dessas förmedling inkommo sedermera uppgifter från inalles 3 899 brukningsdelar. Vid granskningen uteslötos av olika anledningar 40 formulär, varför undersökningens primärmaterial utgöres av uppgifter från 3 859 brukningsdelar med 20 067 anställda arbetare. Uppgifterna avse år 1947 eller det bokförings- eller tjänsteår, som närmast sammanfaller därmed (i regel 1 nov. 1946—31 okt. 1947). Den statistiska bearbetningen av materialet har utförts enligt hålkortsmetoden.

En preliminär redogörelse för undersökningens resultat har publicerats i Sociala Meddelanden (1948, sid. 629). I likhet med föregående år ha även för år 1947 vissa beräkningar utförts angående arbetskraftsåtgången och lönebudgeten inom jordbruket. En redogörelse för dessa beräkningar återfinnes i Sociala Meddelanden (1948, sid. 564).

### **b. Materialets omfattning, sammansättning och representativitet.**

**Redovisade brukningsdelar.** De 3 859 egendomarnas relativa fördelning inom olika jordbruksområden dels efter åkerarealens storlek och dels inom socknar av olika näringstyper framgår av tab. 1. Som jordbrukskommuner ha räknats socknar med minst 75 % jordbruksbefolkning (folkmängd inom huvudgruppen jordbruk med binäringar), som blandade kommuner socknar med 50—75 % jordbruksbefolkning och som industrikommuner socknar med mindre än 50 % jordbruksbefolkning. Tabellen visar även, i vilken utsträckning kollektivavtal förekom på de undersökta gårdarna.

Egendomarnas storleksfördelning var enligt tab. 1 mycket skiftande inom olika områden. De större gårdarna funnos framför allt i Mälar- och Hjälmåbygderna och på Vänerslätten, medan småbruket dominerade i skogs- och dalbygderna och i norra Sverige.

Kollektivavtal uppgives ha tillämpats på 1 348 eller 34,9 % av de redovisade egendomarna. Av gårdar med minst 50 ha åker hade 77,5 % kollektivavtal men av gårdar med mindre än 50 ha åker endast 15,8 %. Arbetsvillkoren reglerades således av kollektivavtal framför allt på större gårdar. I trakter, där det större jordbruket företrädesvis var representerat, voro därför kollektivavtalen vanligare än på de flesta andra håll. I förhållande till det stora antalet brukningsdelar med minst 50 ha åker uppvisade Vänerslätten få kollektivavtalsanslutna gårdar, medan Östgötaslätten hade ett mycket stort antal medelstora gårdar med kollektivavtal. Den lägsta proportionen av egendomar med kollektivavtal förekom i norra Sverige och i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder samt på Öland och Gotland.

Det svenska jordbrukets produktionsbetingelser äro mycket växlande i olika landsdelar. Värdet av en statistisk undersökning rörande jordbrukets förhållanden blir följaktligen i hög grad beroende på undersökningens representativitet. I vilken grad materialet till förevarande undersökning till-

Tab. 1. Översikt över antalet redovisade brukningsdelar.

Naturliga jordbruks- områden <sup>1</sup>	Antal bruk- nings- delar	D ä r a v (i %)								Redovisade egendomar i % av	
		belägna i			med en åkerareal (i ha) av				med kol- lek- tivav- tal	samt- liga <sup>2</sup>	egend. med minst 10 ha åker <sup>2</sup>
		jord- br- kom.	bland- kom.	ind- kom.	intill 20	20— 49	50— 99	100 o. över			
Södra o. mellersta Sveriges slättbygder . . . . .	2 209	35·9	45·4	18·7	13·9	46·6	24·0	15·5	45·5	1·6	3·7
däruv:											
Skånes och Hallands slättbygder . . . . .	340	29·7	47·9	22·4	14·7	57·9	17·7	9·7	54·7	1·4	3·0
Sydsvenska mellan- bygden . . . . .	230	16·5	58·3	25·2	22·6	49·2	19·1	9·1	45·2	1·2	3·2
Öland och Gotland . . . . .	164	42·1	48·2	9·7	17·0	61·0	17·1	4·9	17·1	1·6	3·8
Östgötaslätten . . . . .	181	45·6	44·8	11·6	1·1	48·1	30·4	20·4	79·6	2·6	4·9
Vänerslätten . . . . .	476	54·4	26·9	18·7	16·2	38·2	28·6	17·0	34·9	1·4	3·5
Mälard- och Hjälmär- bygden . . . . .	818	30·1	51·2	18·7	11·9	43·0	25·4	19·7	46·1	2·0	4·2
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygder . . . . .	1 286	24·4	47·8	27·8	30·7	45·5	17·0	6·8	24·7	0·8	4·6
Norra Sverige . . . . .	364	24·7	50·3	25·0	65·9	29·4	3·9	0·8	6·9	0·3	5·1
Hela riket	3 859	31·0	46·7	22·3	24·4	44·6	19·8	11·2	34·9	0·9	4·1
med koll.-avtal	1 348	29·0	46·4	24·6	2·4	28·9	38·5	30·2	100·0	—	—
utan	2 511	32·0	46·9	21·1	36·2	53·1	9·8	0·9	—	—	—

fredställer kravet på »riktig» sammansättning av gårdar inom olika jordbruksområden belyses av procenttalen i de två sista kolumnerna av tab. 1. Det framgår av dessa procenttal, att södra och mellersta Sveriges slättbygder voro bättre representerade än skogs- och dalbygderna och norra Sverige. Bortser man från brukningsdelar med en åkerareal av under 10 ha, utjämnas emellertid dessa olikheter, och de sistnämnda områdena voro snarare något överrepresenterade. I fråga om brukningsdelar av sådan storlek, att de kunna beräknas sysselsätta lejd arbetskraft i någon större utsträckning, överensstämmer sålunda de redovisade egendomarnas geografiska fördelning tämligen väl med den faktiska fördelningen enligt 1944 års jordbruksräkning.

Undersökningens representativitet för jordbruk av olika storlekar kan studeras i nedanstående tablå:

Redovisade brukningsdelar i % av	Brukningsdelar med en åkerareal (i ha) av				Samtliga
	intill 20	20—49	50—99	100 o. över	
totala antalet brukningsdelar med över 0·25 ha åker enl. 1944 års jordbruksräkning . . . . .	0·2	6·2	15·1	18·5	0·9
totala antalet brukningsdelar med minst 10 ha åker enl. 1944 års jordbruksräkning . . . . .	1·5	6·2	15·1	18·5	4·1

De 3 859 redovisade egendomarna utgjorde 0,9 % av samtliga brukningsdelar i riket enligt 1944 års jordbruksräkning. Av motsvarande procenttal för de olika storleksklasserna framgår, att undersökningen företrädesvis var re-

<sup>1</sup> Jfr Jordbruksräkningen år 1944, sid. 11 och 332. — <sup>2</sup> Enligt 1944 års jordbruksräkning.

representativ för de större jordbruken, alltså sådana som i mer betydande utsträckning sysselsatt lejd arbetskraft. Ehuru antalet redovisade egendomar uppgick till 0,9 % av samtliga, utgjorde till följd av de större gårdarnas stora överrepresentation i undersökningen deras sammanlagda åkerareal 5,1 % av hela åkerarealen enligt jordbruksräkningen.

**Antal redovisade arbetare.** Av de i undersökningen ingående 20 067 arbetarna voro 16 545 nominativt redovisade, medan summariska uppgifter lämnats för 3 464 arbetare. För 58 torpare lämnades huvudsakligen nominativa uppgifter. Som arbetare ha räknats förmän, som deltaga i arbetet, men ej annat arbetsbefäl. — I medeltal ha redovisats 5,2 arbetare per egendom. Det bör dock anmärkas, att en del av de tillfälliga arbetarna sannolikt dubbelräknats.

Tab. 2 visar de nominativt redovisade lantarbetarnas relativa fördelning på brukningsdelar av olika storlekar och med olika belägenhet. Av dessa arbetare voro 86,2 % män och 13,8 % kvinnor. Nära 60 % voro anställda på gårdar med minst 50 ha åker och väl 60 % på gårdar med kollektivavtal.

Det totala antalet anställda arbetare inom det större och medelstora jordbruket (jordbruk med minst 10 ha åker) uppgick enligt 1940 års folkräkning till 105 000, vartill komma cirka 42 000 kvinnliga arbetare, som räknats till gruppen »Husligt arbete inom jordbruket». Dessa kvinnliga arbetare deltaga sannolikt i stor utsträckning i jordbruksarbetet. Inräknat tillfälligt anställda arbetare redovisas i förevarande undersökning 20 067 arbetare på brukningsdelar med minst 10 ha åker. Undersökningen skulle således enligt 1940 års folkräkning omfatta närmare 15 % av det faktiska antalet jordbruksarbetare på gårdar med minst 10 ha åker. Enligt 1945 års folkräkning<sup>1</sup> uppgår antalet arbetare inom det större och medelstora jordbruket till 78 000, vartill komma 15 000 kvinnor anställda i husligt arbete inom jordbruket. Enligt 1945 års folkräkning skulle undersökningen sålunda omfatta över 20 % av det faktiska antalet jordbruksarbetare (exkl. medhjälpare familjemedlemmar) på gårdar med minst 10 ha åker. Materialets representativitet med avseende på arbetarnas geografiska fördelning framgår av nedanstående tablå:

	Hela riket	D ä r a v i % i n o m				
		Östra Sverige <sup>3</sup>	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Yrkesverksam arbetarpersonal å brukningsdelar med minst 10 ha åker enligt 1940 års folkräkning <sup>2</sup> . . . . .	148 158	26·7	12·0	25·7	23·1	12·5
Redovisade arbetare i 1946 års löneundersökning . . . . .	20 067	26·8	15·0	16·2	23·8	13·2
Därav arbetare för vilka nominativa uppgifter föreligga . . . . .	16 545	29·6	13·6	14·5	30·3	12·0

<sup>1</sup> Siffrorna ha erhållits genom uppskrivning av tal från 1945 års folkräknings partiella undersökningar (tolftedelssamplingen). — <sup>2</sup> Inkl. kvinnliga arbetare i gruppen »Husligt arbete inom jordbruket». — <sup>3</sup> Härvid sammanföras Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län till östra Sverige; Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till Småland och öarna; Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till södra Sverige; Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till västra Sverige; Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till norra Sverige.

Tab. 2. Översikt över antalet nominativt redovisade lantarbetare.

Naturliga jordbruksområden	Antal redovisade arbetare			Därav (i %) anställda & brukningsdelar						
				belägna i			med en åkerareal (i ha) av			
	män	kvinnor	tillhoppa	jordbr.-kom.	blandkom.	ind.-kom.	intill 20	20—49	50—99	100 o. över
Skånes o. Hallands slättbygder . . . . .	1 384	492	1 876	29·6	47·0	23·4	6·1	40·9	20·8	32·7
brukningsdelar med koll.-avtal	1 040	344	1 384	27·8	45·0	27·2	2·4	28·8	24·9	44·4
» utan »	344	148	492	34·8	52·4	12·8	16·7	76·2	7·1	—
Sydsvenska mellanbygden . . . . .	887	254	1 141	15·8	62·5	21·7	11·2	34·1	21·1	33·6
brukningsdelar med koll.-avtal	631	140	771	13·2	64·9	21·9	2·2	23·8	24·8	49·7
» utan »	256	114	370	21·1	57·6	21·3	30·0	56·5	13·5	—
Öland och Gotland . . . . .	455	145	600	33·0	55·8	11·2	10·8	52·2	21·7	15·8
brukningsdelar med koll.-avtal	160	50	210	23·8	59·5	16·7	—	21·9	34·8	43·8
» utan »	295	95	390	38·0	53·8	8·2	16·7	68·4	14·9	—
Östgötaslätten . . . . .	912	64	976	47·4	43·5	9·1	0·4	27·1	32·2	40·8
brukningsdelar med koll.-avtal	813	51	864	47·6	42·3	10·1	—	20·4	35·1	44·5
» utan »	99	13	112	46·4	51·8	1·8	3·6	79·5	9·8	7·1
Vänerslätten . . . . .	1 799	158	1 957	54·2	26·7	19·1	4·1	20·7	30·4	44·8
brukningsdelar med koll.-avtal	1 310	87	1 397	52·8	26·1	21·1	—	6·8	30·2	63·5
» utan »	589	71	660	57·0	27·7	15·8	12·8	48·9	30·6	8·2
Mälar- och Hjälmärbygden . . . . .	3 500	287	3 787	30·3	48·5	21·2	2·7	20·2	24·6	52·5
brukningsdelar med koll.-avtal	2 749	163	2 912	31·7	47·0	21·3	0·1	6·8	25·4	67·7
» utan »	751	124	875	25·4	53·5	21·1	11·8	64·7	21·9	2·1
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder . . . . .	4 262	592	4 854	21·3	47·7	31·0	14·0	35·2	26·9	23·9
brukningsdelar med koll.-avtal	2 284	195	2 479	17·7	44·9	37·4	1·0	16·0	38·0	45·0
» utan »	1 978	397	2 375	25·1	50·6	24·3	27·7	55·1	15·4	1·8
Norra Sverige . . . . .	1 058	296	1 354	19·9	52·7	27·4	50·9	37·6	8·9	2·6
brukningsdelar med koll.-avtal	169	28	197	16·2	31·5	52·8	6·6	27·9	51·8	14·2
» utan »	889	268	1 157	20·6	56·3	23·1	58·4	39·3	1·7	0·6
Hela riket	14 257	2 288	16 545	29·7	46·8	23·5	11·3	30·9	24·3	33·5
brukningsdelar med koll.-avtal	9 056	1 058	10 114	29·9	44·5	25·6	0·9	15·1	30·5	53·5
» utan »	5 201	1 230	6 431	29·3	50·4	20·3	27·6	55·9	14·5	2·0

De i löneundersökningen redovisade arbetarnas fördelning på olika landsdelar var således i stort sett densamma som motsvarande fördelning enligt 1940 års folkräkning. Endast i västra och södra Sverige förekommo några nämnvärda avvikelser.

Att undersökningen främst är representativ för det större jordbruket har redan framgått av egendomarnas fördelning på storleksgrupper. Samma sak visas i efterföljande tablå, där antalet i undersökningen ingående manliga arbetare på mindre och större gårdar jämförts med det totala antalet enligt 1945 års folkräkning.

Antal redovisade manliga lantarbetare i % av samtliga manliga arbetare & egendom om minst 10 ha åker enligt 1945 års folkräkning . . . . .	D ä r a v & egend. med en åkerareal (i ha) om	D ä r a v	
		10—49	minst 50
Dito för manliga arbetare, för vilka nominativa uppgifter föreligga . . . . .	21·6	17·7	25·5
	19·1	15·0	23·3

På grund av att ett stort antal smärre gårdar sakna lejd arbetskraft, blir representativiteten för det mindre jordbruket avsevärt bättre, om man utgår från antalet arbetare än från antalet gårdar.

**Löneformer.** Efter det större jordbrukets uppsving omkring mitten av 1800-talet var statlönesystemet den dominerande löneformen inom det svenska jordbruket. Under inflytande av den allmänna ekonomiska och sociala utvecklingen har sedermera statlönen — med dagspenning som övergångsform — i allt större utsträckning utbytts mot timlön med eller utan naturaförmåner.<sup>1</sup> Mellan löneformerna statavlönning och timavlönning utan naturaförmåner ha härigenom uppkommit flera övergångsformer, vilka huvudsakligen skilja sig från varandra genom de olika slag av naturaförmåner, som ingå i lönen och genom de olika tidsenheter, för vilka lönen beräknas. Enligt en mellan Svenska lantarbetsgivareföreningen och Svenska lantarbetareförbundet hösten 1944 träffad överenskommelse skall antalet löneformer inom jordbruket nedbringas, främst genom naturalönesystemets delvisa avveckling. Överenskommelsen har bl. a. inneburit, att statlönesystemet avskaffats inom det kollektivavtalsbundna jordbruket efter den 1 november 1945.

Statsystemets avskaffande inom det avtalsbundna jordbruket ledde år 1946 till att löneundersökningens dittillsvarande uppdelning på löneformer avsevärt ändrades. Tidigare hade redovisningen skett på fyra huvudgrupper, nämligen arbetare utan förmåner, statavlönade arbetare, arbetare med kost och logi samt övriga arbetare med naturaförmåner. För år 1946 fördelades de individuellt redovisade arbetarna huvudsakligen på löneformerna arbetare utan naturaförmåner, arbetare med fri kost, arbetare med kost och logi (tidigare arbetare i kost) samt arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad. Till den sistnämnda löneformen ha hänförts de statavlönade arbetare, som fortfarande finnas kvar, framför allt å gårdar utan kollektivavtal. Övriga arbetare inom löneformen med livsförnödenheter och/eller bostad ha tidigare redovisats inom gruppen arbetare med naturaförmåner. Detsamma var även fallet med gruppen arbetare med fri kost, som från och med 1946 förts som en särskild huvudgrupp. Detta beror på den starka ökningen av antalet dylika arbetare, som uppkommit i samband med att statistiken utvidgats att även avse individuell redovisning av tillfälliga arbetare. Av de tidigare löneformerna kvarstå således endast arbetare utan förmåner samt arbetare med kost och logi. En del tillfälliga arbetare, som tidigare redovisats summariskt, torde ha hänförts till gruppen arbetare utan förmåner. Sammansättningen efter ålder och yrke har härigenom avsevärt förändrats inom sistnämnda löneform, som därför ej är fullt jämförbar med löneundersökningarna före år 1946.

Enligt tab. 3, där de nominativt redovisade lantarbetarna fördelats efter löneform på olika jordbruksområden, kommuntyper, brukningsdelar av olika

<sup>1</sup> Beträffande förskjutningarna mellan olika löneformer sedan år 1937 hänvisas till de i Lönestatistik årsbok för år 1942, sid. 18—21, lämnade uppgifterna. De mera fast anställda arbetarnas fördelning på löneformer under åren 1936—1947 redovisas i diagram I (sid. 18).

Tab. 3. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter löneform.

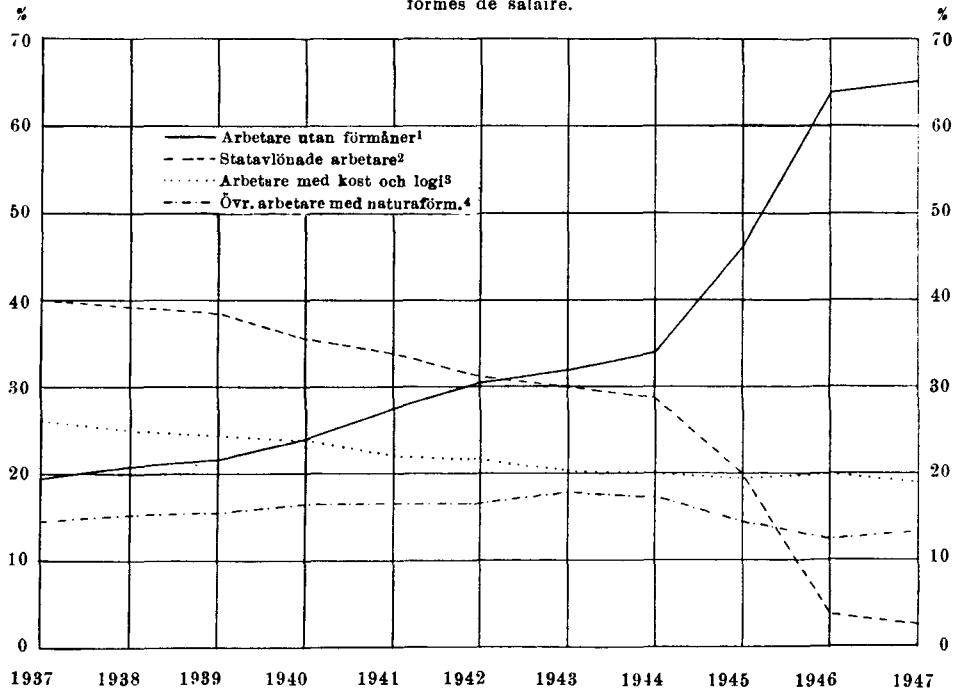
	Antal manliga arbetare	Därav (i %)				Antal kvinnliga arbetare	Därav (i %)			
		arbete utan förm.	arbete m. fri kost	arbete med kost o. logi	arb. med livsf. o./el. bostad		arbete utan förm.	arbete m. fri kost	arbete med kost o. logi	arb. med livsf. o./el. bostad
<i>a) Jordbruksomr. m. m.</i>										
Skånes o. Hallands slättbygder . . . . .	1 384	69.4	9.3	16.1	5.2	492	73.8	4.3	19.9	2.0
Sydsvenska mellanbygden . . . . .	887	71.5	10.8	16.1	1.6	254	64.9	12.2	20.5	2.4
Öland och Gotland . . . . .	455	42.6	27.3	25.9	4.2	145	50.3	20.0	28.8	1.4
Östgötaslätten . . . . .	912	77.1	2.4	12.4	8.1	64	25.0	1.6	73.4	—
Vänerslätten . . . . .	1 799	65.5	7.4	18.5	10.6	158	35.5	3.8	58.2	2.5
Mälar- och Hjälmärbgden . . . . .	3 500	71.0	6.8	13.1	9.1	287	41.1	5.9	50.2	2.8
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder . . . . .	4 262	55.7	12.3	20.9	11.1	592	39.3	5.4	51.9	3.4
Norra Sverige . . . . .	1 058	28.2	37.1	23.2	11.5	296	16.9	14.9	49.0	19.2
Hela riket	14 257	61.7	11.6	17.7	9.0	2 288	46.9	7.9	40.5	4.7
därav anställda å egendomar:										
med koll.-avtal . . . . .	9 056	82.6	1.8	7.3	8.3	1 058	72.3	1.3	22.5	3.9
utan » . . . . .	5 201	25.2	28.8	35.7	10.3	1 230	25.1	13.6	55.9	5.4
belägna i:										
jordbr.-kommuner . . . . .	4 238	62.0	11.5	19.0	7.5	670	43.0	7.7	46.0	3.3
bland. kommuner . . . . .	6 631	59.4	14.1	17.7	8.8	1 111	44.4	10.1	41.1	4.4
ind.-kommuner . . . . .	3 388	65.7	7.0	16.0	11.3	507	57.8	3.3	31.8	7.1
med nedanstående areal:										
under 20 ha . . . . .	1 391	20.7	45.2	30.9	3.2	473	23.3	17.1	52.2	7.4
20—49 » . . . . .	4 213	37.0	20.5	33.7	8.8	905	35.1	10.3	50.7	3.9
50—99 » . . . . .	3 559	68.6	4.4	14.4	12.6	462	63.2	1.5	32.5	2.8
100 ha o. däröver . . . . .	5 094	88.4	0.2	3.1	8.3	448	79.0	—	15.6	5.4
<i>b) Yrkesspecialiteter</i>										
Rättare . . . . .	458	45.2	0.9	13.5	40.4	—	—	—	—	—
Fördrängar . . . . .	389	72.2	0.5	18.0	9.3	—	—	—	—	—
Körkarlar . . . . .	2 753	64.4	4.2	24.1	7.3	—	—	—	—	—
Traktorskötare . . . . .	620	81.9	4.2	9.7	4.2	—	—	—	—	—
Dagsverkare . . . . .	5 027	60.7	23.7	11.9	3.7	796	76.5	19.2	3.7	0.6
Arbetare med blandat arbete . . . . .	1 523	42.0	15.8	36.7	5.5	173	52.0	9.2	19.7	19.1
Ladugårdsförmän . . . . .	465	75.3	0.4	3.4	20.9	—	—	—	—	—
Djurskötare . . . . .	2 074	60.6	1.2	21.4	16.8	418	77.8	2.6	3.6	16.0
Fodermarskar . . . . .	146	84.9	0.7	3.4	11.0	—	—	—	—	—
Stalldrängar . . . . .	143	73.4	—	13.3	13.3	—	—	—	—	—
Specialarbetare . . . . .	510	77.6	7.3	1.8	13.3	36	94.4	—	—	5.6
Hembiträden . . . . .	—	—	—	—	—	847	—	—	100.0	—
Övriga arbetare . . . . .	149	68.5	11.4	10.7	9.4	18	88.9	5.5	5.6	—

storlekar och yrkesspecialiteter utgjorde antalet manliga arbetare utan naturaförmåner tre femtedelar och antalet arbetare med kost och logi nära en femtedel av samtliga redovisade manliga arbetare. Antalet arbetare med fri kost och med livsförnödenheter och/eller bostad uppgick vardera till omkring en tiondel av samtliga. På mindre gårdar voro de redovisade arbetarna till största delen arbetare med fri kost. På gårdar med över 20 ha avlönades arbetarna företrädesvis utan naturaförmåner. Denna avlöningsform ökade i användning allt efter gårdarnas storlek.

Arbetare utan naturaförmåner voro i majoritet inom samtliga jordbruksområden med undantag för norra Sverige. Arbetare med kost och logi före-

*Diagram I. Antalet fast anställda lantarbetare (i %) med olika löneformer åren 1937—1947.*

Ouvriers agricoles employés d'une façon permanente: pourcentage d'ouvriers jouissant de diverses formes de salaire.



kommo mest på Öland och Gotland samt i norra Sverige liksom också arbetare med fri kost. Den senare löneformen användes även för en stor del av arbetarna i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder. — Av de kvinnliga arbetarna tillhörde nära hälften gruppen arbetare utan naturaförmåner och två femtedelar arbetare med kost och logi. De kvinnliga arbetarna med kost och logi (hembiträden) förekommo vanligast på gårdar under 50 ha främst på östgöta- och vänerslätterna samt i skogs- och dalbygderna i de övriga landsdelarna.

Då för en femtedel av de redovisade arbetarna den genomsnittliga arbetstiden under året utgjort mindre än 500 timmar eller mindre än 50 dagsverken, bli de löneförmåner underrepresenterade, som användas för de års- och månadsavlönade arbetarna. Det bör även framhållas, att de tillfälliga arbetarna kunna ha tjänstgjort på flera gårdar under samma år och därför allt emellanåt blivit dubbelräknade. Av tab. 4 framgår också det stora antalet timavlönade arbetare samt bland dessa de till tre fjärdedelar uppgående arbetarna utan naturaförmåner.

I diagram I belyses den procentuella fördelningen av antalet lantarbetare med olika löneformer under åren 1937—1947. För att öka jämförbarheten

<sup>1</sup> Ouvriers sans allocations en nature. — <sup>2</sup> Ouvriers jouissant d'une habitation familiale et d'allocations de vivres (>stat>). — <sup>3</sup> Ouvriers logés et nourris. — <sup>4</sup> Autres ouvriers jouissant d'allocations en nature.



med tidigare år ha därvid arbetare, som gjort mindre än 50 dagsverken (tillfälliga arbetare), ej medräknats år 1947.

De olika löneförmånernas användning för säsong- eller helårsanställning kan studeras även i tab. 7, där de nominativt redovisade arbetarna fördelats efter antalet utgjorda dagsverken. Om man som helårsanställda räknar arbetare, som gjort minst 250 dagsverken under året, voro arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad (bl. a. statavlönade arbetare) i regel helårsanställda. Även bland arbetare med kost och logi övervägde de årsanställda, om också ej i samma grad som bland de förra. Arbetare utan naturaförmåner voro oftare helårsanställda på gårdar med än på gårdar utan kollektivavtal. Arbetare med fri kost voro vanligen anställda för kortare tid. Kunde hänsyn tagas även till de 3 464 tillfälliga, ej nominativt redovisade arbetarna, för vilka endast summariska dagsverksuppgifter föreligga, bleve lantarbetarnas säsonganställning tydligare markerad.

På senare år har arbete mot ackordslön börjat förekomma i nämnvärd utsträckning även inom jordbruket. Av tab. 4 framgår, att ackordsarbetet vunnit större spridning bland kvinnliga arbetare (mjölkning) än bland manliga. Av kvinnorna voro sålunda 13 % enbart ackordsavlönade, medan för männen motsvarande siffra var 2 %.

**Yrken.** Lantarbetarna ha i föreliggande undersökning fördelats på fem huvudgrupper av yrken, nämligen egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete, stall- och ladugårdspersonal, specialarbetare och övriga arbetare. Till gruppen egentliga jordbruksarbetare ha räknats rättare, fördrängar, körkarlar, traktorskötare samt dagsverkare och till gruppen stall- och ladugårdspersonal ladugårdsförmän, djurskötare, fodermarskar och stalldrängar. Gruppen arbetare med blandat arbete omfattar sådana arbetare, som äro sysselsatta både med egentligt jordbruksarbete och med arbete i stall och ladugård. Bland specialarbetarna äro de vanligaste yrkena snickare, smeder, lastbilsförare och trädgårdsarbetare. Under gruppen övriga arbetare ha samlats sådana arbetare, för vilka yrke ej närmare angivits. För kvinnorna är grupperingen densamma som för männen. Hembiträderna i lantushållningen ha dock skilts från den egentliga ladugårdspersonalen och redovisas för sig.<sup>1</sup>

Av de nominativt redovisade *manliga* arbetarna betecknades 64,9 % som egentliga jordbruksarbetare, 10,7 % som arbetare med blandat arbete, 19,8 % som stall- och ladugårdspersonal och 3,6 % som specialarbetare. Återstoden, 1,0 %, har förts till gruppen övriga, ej specificerade arbetare.

*Kvinnornas* yrkesfördelning var väsentligt olika männens. Av samtliga de nominativt redovisade kvinnliga arbetarna voro 34,8 % egentliga jordbruksarbetare, 18,3 % mjölkerskor m. fl. samt 37,0 % hembiträden. Nästan samtliga av de egentliga jordbruksarbetarna utgjordes emellertid av tillfälliga arbetare. Av arbetare med minst 250 dagsverken utgjordes sålunda endast 0,3 % av egentliga jordbruksarbetare, medan mjölkerskor och hembiträden tillsammans utgjorde 89,9 %.

<sup>1</sup> Den fullständiga yrkesgrupperingen framgår av tab. 10, sid. 34—36.

Tab. 4. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter löne- och anställningsformer.

Löneformer och yrkesspecialiteter (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan kollektivavtal)	Antal arbeta- rare	Därav i % med nedanstående anställningsform					
		enbart timlön	enbart må- lads- lön	enbart årslön	enbart ackord	fler än en	ej an- given
<i>Män.</i>							
Arbetare utan förmåner . . . . .	8 792	75.2	9.3	0.1	2.8	9.9	2.7
Arbetare med fri kost . . . . .	1 661	76.4	12.9	0.2	0.6	1.5	8.4
Arbetare med kost o. logi . . . . .	2 520	13.2	72.8	7.2	0.4	1.3	5.1
Arbetare med livsförn. och/eller bostad . . . . .	1 284	22.8	67.4	4.5	0.2	3.5	1.6
Samtliga	14 257	59.7	26.2	1.7	1.8	6.9	3.7
därav med koll.-avtal	9 056	68.8	18.0	0.1	1.3	10.1	1.7
» utan »	5 201	43.9	40.3	4.6	2.9	1.2	7.1
Körkarlar . . . . .	{ m. k. 1 943	70.2	15.5	0.1	—	13.1	1.1
	{ u. k. 810	23.2	64.1	7.4	0.1	1.9	3.3
Dagsverkare . . . . .	{ m. k. 2 585	74.4	4.8	—	4.0	14.3	2.5
	{ u. k. 2 442	63.6	18.0	2.2	5.4	1.2	9.6
Fördrängar . . . . .	{ m. k. 321	70.7	17.8	—	—	10.3	1.2
	{ u. k. 68	5.9	75.0	14.7	—	—	4.4
Arbetare med blandat arbete . . . . .	{ m. k. 573	68.1	19.4	—	1.0	9.8	1.7
	{ u. k. 950	34.9	53.1	4.2	0.4	1.3	6.1
Traktorskötare . . . . .	{ m. k. 539	74.2	9.1	—	—	15.8	0.9
	{ u. k. 81	43.2	40.8	4.9	2.5	3.7	4.9
Djurskötare . . . . .	{ m. k. 1 498	66.0	29.3	0.1	—	3.1	1.5
	{ u. k. 576	9.4	75.9	9.5	0.2	0.5	4.5
Lastbilsförare . . . . .	{ m. k. 54	59.3	29.6	—	—	9.3	1.8
	{ u. k. 2	—	100.0	—	—	—	—
Fodermarskar . . . . .	{ m. k. 139	68.3	24.5	—	—	5.8	1.4
	{ u. k. 7	57.1	28.6	14.3	—	—	—
Slöjdare, smeder o. dyl. . . . .	{ m. k. 364	74.7	14.6	—	1.1	8.2	1.4
	{ u. k. 90	77.8	3.3	1.1	7.8	—	10.0
Ladugårdsförmän . . . . .	{ m. k. 432	61.3	35.7	0.2	—	0.9	1.9
	{ u. k. 33	12.1	78.8	6.1	—	3.0	—
Rättare . . . . .	{ m. k. 383	30.8	62.1	0.8	—	5.0	1.3
	{ u. k. 75	10.7	77.3	12.0	—	—	—
Övriga arbetare . . . . .	{ m. k. 225	68.0	25.3	0.9	0.9	1.8	3.1
	{ u. k. 67	44.8	32.8	6.0	6.0	—	10.4
<i>Kvinnor.</i>							
Arbetare utan förmåner . . . . .	1 074	54.6	8.6	—	26.0	7.5	3.3
Arbetare med fri kost . . . . .	181	81.8	6.6	—	0.5	2.8	8.8
Arbetare med kost o. logi . . . . .	926	6.8	83.0	6.5	—	1.6	2.1
Arbetare med livsförn. och/eller bostad . . . . .	107	15.9	66.4	2.8	9.3	1.9	3.7
Samtliga	2 288	35.6	41.3	2.7	12.7	4.5	3.2
därav med koll.-avtal	1 058	42.9	27.2	0.1	19.8	7.7	2.3
» utan »	1 230	29.3	53.3	5.0	6.6	1.7	4.1

**Alder.** De nominativt redovisade lantarbetarnas åldersfördelning framgår av tab. 5. Under förutsättning att de arbetare, för vilka uppgift om ålder saknas, fördela sig på olika åldersgrupper på samma sätt som övriga arbetare, kan antalet *manliga* arbetare, som ej uppnått myndig ålder (21 år), beräknas till 12,6 % av hela antalet manliga arbetare. I åldrarna 21—60 år befunno sig 76,0 och i åldrarna över 60 år 11,4 %. De manliga arbetarnas

Tab. 5. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter ålder.

Löneformer och yrkes- specialiteter	Antal arbeta- rare	D ä r a v ( i % ) i å l d e r n (år)													ej an- given ålder
		un- der 18	18- 20	21- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	45- 49	50- 54	55- 59	60- 64	65 o. över		
<i>Män.</i>															
Arbetare utau na- turaformänar	m. k.	7 480	4.6	4.3	4.9	9.3	10.8	12.0	12.9	10.9	10.0	7.4	6.1	5.1	1.7
	u. k.	1 312	6.6	6.1	7.1	10.7	11.4	10.1	9.6	7.0	8.8	5.6	6.3	6.8	4.0
Arbetare med fri kost	m. k.	164	9.8	7.9	9.8	15.8	3.7	6.7	9.1	6.1	4.3	6.1	7.3	11.0	2.4
	u. k.	1 497	10.0	7.8	8.6	9.9	7.8	7.0	6.8	7.5	7.5	6.1	5.3	11.0	4.7
Arbetare med kost o. logi	m. k.	663	6.6	11.3	14.5	18.7	12.7	10.1	6.6	5.9	2.9	5.1	2.1	2.7	0.8
	u. k.	1 857	11.5	14.8	15.7	15.7	9.0	8.0	7.6	5.1	4.2	2.6	2.4	1.8	1.6
Arbetare m. livsf. och/eller bostad	m. k.	749	0.4	1.5	2.8	7.2	13.3	12.3	13.2	10.5	9.9	8.7	7.1	11.9	1.2
	u. k.	535	0.2	1.3	3.0	11.2	18.6	12.1	14.8	10.5	7.6	8.8	7.7	4.1	0.2
Samtliga	m. k.	9 056	4.5	4.6	5.5	10.0	11.0	11.8	12.4	10.4	9.4	7.3	5.9	5.6	1.6
	u. k.	5 201	8.7	9.2	10.2	12.3	10.2	8.7	8.6	6.8	6.7	5.0	4.8	5.9	2.9
	tillh.	14 257	6.0	6.3	7.2	10.8	10.7	10.7	11.0	9.1	8.4	6.3	5.5	5.7	2.1
Rättare	m. k.	383	—	—	3.1	15.1	13.6	12.8	11.8	13.3	14.1	6.0	6.8	2.4	1.0
	u. k.	75	—	—	4.0	13.3	22.7	17.3	10.7	12.0	9.3	6.7	4.0	—	—
Födrängar	m. k.	321	—	0.3	1.9	10.3	10.3	16.2	18.1	17.4	11.2	8.4	4.4	1.2	0.3
	u. k.	68	—	5.9	7.3	10.3	16.2	17.6	11.8	11.8	4.4	8.8	2.9	1.5	1.5
Körkarlar	m. k.	1 943	3.8	6.8	7.9	10.1	12.6	12.3	13.4	10.6	7.6	6.8	4.4	2.7	1.0
	u. k.	810	6.3	13.1	13.0	17.0	11.1	10.6	7.5	6.4	5.2	2.7	3.8	1.9	1.4
Traktorskötare	m. k.	539	0.8	3.9	7.6	18.0	16.9	18.0	14.1	8.2	4.8	3.7	2.0	1.5	0.7
	u. k.	81	2.5	3.7	16.0	22.2	21.3	13.6	13.6	3.7	3.7	—	—	—	—
Dagsverkare	m. k.	2 585	10.2	7.2	6.5	9.3	8.8	7.7	9.4	8.7	7.8	6.5	6.3	9.3	2.8
	u. k.	2 442	9.6	8.4	9.7	10.9	8.4	7.9	8.1	6.5	7.5	5.4	5.6	7.9	4.1
Arbetare m. bland. arbete	m. k.	573	6.8	6.6	7.2	7.5	8.6	9.2	11.0	8.0	11.9	8.9	7.0	6.3	1.0
	u. k.	950	13.4	12.0	11.2	12.8	10.1	5.8	7.7	6.6	5.3	3.7	3.4	5.9	2.1
Ladugårdsförmän	m. k.	432	—	—	1.2	6.2	16.9	17.6	17.6	14.6	11.8	7.6	3.0	2.1	1.4
	u. k.	33	—	—	6.1	—	27.8	18.2	12.1	15.1	9.1	9.1	3.0	—	—
Djurskötare	m. k.	1 498	0.9	1.9	4.0	10.3	12.9	14.0	13.7	11.4	11.4	8.1	6.1	3.9	1.1
	u. k.	576	5.7	6.8	8.3	10.8	13.2	10.2	12.2	7.1	7.8	6.9	5.4	4.2	1.4
Fodermarskar	m. k.	139	—	—	0.7	6.5	2.9	13.0	11.5	12.9	18.0	11.5	10.1	12.9	—
	u. k.	7	—	—	—	—	28.6	14.3	28.5	14.3	—	14.3	—	—	—
Stalldrängar	m. k.	126	1.6	—	2.4	4.0	6.3	9.5	11.9	12.7	14.3	13.5	9.5	13.5	0.8
	u. k.	17	—	11.7	11.7	5.9	5.9	11.8	11.8	5.9	5.9	5.9	—	23.5	—
Specialarbetare	m. k.	418	1.2	1.7	1.4	7.7	6.9	12.9	13.9	10.8	10.3	11.2	10.3	10.0	1.7
	u. k.	92	1.1	1.1	4.4	6.5	5.4	10.9	8.7	10.9	8.7	13.0	6.5	8.7	14.1
Övr. arbetare	m. k.	99	9.1	2.0	2.0	8.1	8.1	11.1	8.1	3.0	8.1	7.1	13.1	14.1	6.1
	u. k.	50	8.0	8.0	4.0	18.0	10.0	2.0	2.0	6.0	6.0	10.0	8.0	14.0	4.0
<i>Kvinnor.</i>															
Dagsverkare	m. k.	425	9.2	3.1	5.4	10.6	8.2	16.0	15.3	8.5	8.7	4.2	3.3	1.6	5.9
	u. k.	371	12.1	6.7	6.2	5.7	12.1	11.1	10.3	9.7	5.9	5.4	6.5	2.4	5.9
Arbetare m. blan- dat arb.	m. k.	88	3.4	2.3	10.2	10.2	13.7	13.7	6.8	6.8	21.6	5.7	1.1	3.4	1.1
	u. k.	85	3.5	10.6	15.3	10.6	8.2	10.6	9.4	11.8	5.9	7.1	2.3	—	4.7
Mjölkerskor	m. k.	292	0.7	1.0	2.7	8.6	12.7	14.4	14.7	15.4	12.0	5.8	5.8	2.1	4.1
	u. k.	126	0.8	3.2	8.7	13.5	12.7	13.5	13.5	10.3	10.3	4.7	4.8	3.2	0.8
Specialarbetare	m. k.	19	5.2	—	—	5.3	15.8	21.0	15.8	5.3	15.8	—	5.3	—	10.5
	u. k.	17	17.6	17.6	11.8	—	5.9	17.6	5.9	11.8	—	—	—	11.8	—
Hembiträden	m. k.	229	29.7	19.7	19.7	7.4	6.6	2.2	3.1	3.5	2.6	0.4	2.6	—	2.6
	u. k.	618	19.9	21.7	16.4	10.8	7.6	5.8	5.5	2.9	3.9	3.4	1.3	0.2	0.6
Övriga arbetare	m. k.	5	—	—	—	—	40.0	20.0	40.0	—	—	—	—	—	—
	u. k.	13	—	—	—	—	—	—	15.4	—	—	—	7.7	7.7	69.2
Samtliga	m. k.	1 058	10.7	6.0	8.0	9.2	9.6	12.6	11.8	9.3	9.4	3.9	3.7	1.5	4.3
	u. k.	1 230	14.2	14.2	12.2	9.3	9.4	8.6	8.0	6.6	5.2	4.3	3.3	1.4	3.3
	tillh.	2 288	12.6	10.4	10.2	9.2	9.5	10.5	9.8	7.8	7.2	4.1	3.5	1.4	3.8

åldersfördelning växlade från den ena löneformen till den andra. Till de yngre hörde i regel arbetare med kost och logi, av vilka två femtedelar voro under 25 år. Nära tre femtedelar hade ej uppnått 30 år. Även bland arbetare med fri kost voro de yngre årsklasserna väl representerade. Antalet arbetare under 30 år hade likväl inom denna kategori nedgått till under två femtedelar. För arbetare utan naturaförmåner hade antalet sjunkit till en fjärdedel samt slutligen för arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad till endast 14 %. Av den senare kategorin tillhörde ej mindre än tre femtedelar de arbetskraftigaste åldrarna (25—50 år). Den växlande åldersfördelningen inom olika anställningsformer sammanhänger med att arbetarna i viss utsträckning normalt »flytta» mellan löneformerna. En blivande jordbruksarbetare tar sålunda i regel sin första anställning som arbetare med kost och logi eller med fri kost. När han efter några år bildar familj, blir han ofta arbetare med fri bostad etc.

Av tab. 5 kan vidare utläsas, att de äldre arbetarna voro relativt talrikare bland specialarbetare samt stall- och ladugårdspersonal än bland egentliga jordbruksarbetare.

Bland de *kvinnliga* arbetarna var åldersfördelningen helt olika för två av de viktigaste grupperna — mjölkerskor och hembiträden — medan dagsverkare intogo en mellanställning. Mjölkerskorna äro oftast lantarbetarhustrur, som genom mjölkningsarbete skaffa sig extra förtjänster, medan hembiträdena i regel äro yngre, ogifta, års- eller månadsanställda kvinnor med fri kost och logi.

Män:	Antal arbetare	Därav i nedanstående ålder (år)										
		under 25	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 o. över	
Enl. folkräkningen 1940	147 209	50 195	20 115	16 969	14 071	11 000	8 798	7 913	6 695	5 844	5 609	
» löneundersökn. 1947	14 257	2 845	1 574	1 564	1 553	1 603	1 327	1 221	941	796	833	
Löneund. i % av folkräkn.	9.7	5.7	7.8	9.2	11.0	14.6	15.1	15.4	14.1	13.6	14.9	
<i>Kvinnor:</i>												
Enl. folkräkningen 1940	49 495	19 746	4 782	3 860	3 827	3 722	3 575	3 286	2 579	1 893	2 225	
» löneundersökn. 1947	2 288	790	219	227	249	232	186	170	98	83	34	
Löneund. i % av folkräkn.	4.6	4.0	4.6	5.9	6.5	6.2	5.2	5.2	3.8	4.4	1.5	

I vad mån undersökningen kan anses representativ med avseende på lantarbetarnas åldersfördelning framgår av ovanstående jämförelse med 1940 års folkräkning.

I löneundersökningens material voro bland männen arbetare över 35 år betydligt överrepresenterade, medan de yngre åldrarna voro underrepresenterade. För kvinnliga arbetare, vilka mer än männen förekomma på mindre gårdar, voro åldersgrupperna under 25 och över 55 år något underrepresenterade. Då det större jordbruket i mindre utsträckning än småbruket använder sig av unga arbetare, står materialets representativitet med avseende på arbetarnas åldersfördelning i god överensstämmelse med vad som tidigare anförts om dess representativitet beträffande gårdarnas storleksfördelning.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Se sid. 13.

### c. Arbetstiden år 1947.

För jordbruk med i regel minst två arbetare gäller sedan år 1936 en särskild lantarbetstidslag. Efter lagens revidering år 1945 utgör den ordinarie arbetstiden för egentliga jordbruksarbetare högst 10 timmar per dygn och 43 timmar per arbetsvecka under januari, februari och december, 48 timmar under mars, oktober och november samt 52 timmar under tiden april - september. För arbetare med s. k. blandat arbete är arbetstiden per vecka 45, 50 och 52 timmar under motsvarande tidsperioder. För arbetare, som huvudsakligen användas till djurskötsel, uppgår den ordinarie arbetstiden till högst 9 timmar per dygn och till högst 100 timmar för två veckor i följd.

Enligt bestämmelserna i riksavtalet äro djurskötare och arbetare, som i regel användas till både djurskötsel och annat arbete, berättigade till vissa fridagar per år. Arbetare med blandat arbete liksom djurskötare erhålla sålunda minst 39 fridagar om året och vid en daglig ordinarie arbetstid av 8 timmar och 20 minuter eller längre arbetstid är djurskötare berättigad till 52 resp. 78 fridagar per år.

För nominativt redovisade arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar under år 1947 lämnas i tab. 6 en procentuell fördelning efter antalet arbetstimmar. I tabellen meddelas dessutom genomsnittliga totala antalet arbetstimmar per år och dag samt belyses övertidsarbetets omfattning inom jordbruket och det genomsnittliga antalet övertidstimmar per arbetare resp. arbetsdag.

För vuxna manliga arbetare utgjorde den genomsnittliga arbetstiden (inkl. övertidsarbete) 1 666 timmar under hela året. Medeltalen grunda sig på uppgifter för 10 168 arbetare. Av dessa hade 20,4 % gjort mindre än 500 arbetstimmar under året, 29,1 % mindre än 1 000 timmar, 31,1 % mellan 1 000 och 2 300 timmar och 39,8 % minst 2 300 timmar. Arbetstiden för olika yrkesgrupper varierade betydligt. Den längsta genomsnittliga arbetstiden — 2 475 resp. 2 427 och 2 420 timmar — under hela året redovisas för stalldrängar, fodermarskar och ladugårdsförmän med kollektivavtal och den kortaste för grupperna specialarbetare och dagsverkare utan kollektivavtal (i genomsnitt resp. 437 och 551 timmar).

Arbetstiden för de båda huvudgrupperna av kvinnliga arbetare, mjölkerskor och hembiträden, utgjorde i medeltal för hela året 796 och 1 922 timmar. För kvinnliga dagsverkare utgjorde 174 arbetstimmar genomsnittet under året. I genomsnitt per dag hade mjölkerskorna den kortaste arbetstiden (4,0 timmar) och hembiträdena den längsta (8,8 timmar) av alla redovisade yrkesgrupper.

Det framgår av tab. 6, att de lejda arbetarnas årsarbetstid i allmänhet var längre på större än på mindre brukningsdelar. På de mindre gårdarna räcker sålunda vanligen ägarnas och deras familjemedlemmars arbetskraft, och lejd arbetskraft anlitas blott undantagsvis och i så fall oftast för kortare perioder. På de större gårdarna betyda i detta sammanhang ägarnas egna

arbetsinsatser relativt litet. Huvuddelen av arbetskraftsbehovet tillgodoses här genom arbetare, fast anställda under hela året. Av manliga arbetare, som under året gjort mindre än 50 dagsverken, voro sålunda endast 28 % sýs-satta på gårdar med mer än 50 ha åker.

För att tillgodose det med årstiden starkt växlande arbetsbehovet inom jordbruket är, som ovan nämnts, den ordinarie arbetstiden olika lång under olika månader. Under de brådaste arbetsperioderna brukar dessutom tillfälligt arbetskraft anställas i stor utsträckning. I vad mån övertidsarbete förekommit under året kan studeras i tab. 6. Det bör framhållas, att på upp-giftsformuläret redovisas endast sådan övertid, för vilken särskild ersätt-ning utgått. Detta innebär, att på gårdar med kollektivavtal, där allt över-tidsarbete utom övertidsarbete till följd av olyckshändelse eller till följd av födelser, sjukdomsfall eller olycksfall bland djuren enligt avtalets bestäm-melser skall betalas, kan redovisningen av övertidstimmarna antagas vara ganska fullständig. Att övertidsarbetet, enligt uppgifterna i tab. 6, var van-ligare på gårdar med än på gårdar utan kollektivavtal tyder sålunda på att särskild ersättning för övertidsarbetet på de senare gårdarna i många fall ej utgått. Trots detta redovisas i tabellen övertidsarbete för 37,5 % av de vuxna manliga arbetarna. För kvinnliga arbetare var däremot övertidsarbete sällsynt. Enligt kollektivavtalens bestämmelser äro arbetare, som köra dra-gare, m. fl. skyldiga att utföra rykt och dithörande arbeten såsom förbere-delse- och avslutningsarbeten, för vilka särskild ersättning utgår. Då tiden för sådana förberedelse- och avslutningsarbeten här sammanslagits med an-nan övertid, blir övertidsarbetet särskilt vanligt bland fördrängar och kör-karlar. Det framgår vidare av tabellen, att övertidsarbetet ökade med egen-domarnas storlek.

Till följd av sin olika omfattning vid större och mindre jordbruk var över-tidsarbetet vanligast i södra och mellersta Sveriges slättbygder, där det större jordbruket var förhärskande. I dessa trakter hade omkring 40 % av de redo-visade arbetarna haft betalt övertidsarbete mot cirka 30 % i skogs- och dalbygderna och 10 % i norra Sverige.

Arbetarnas relativa fördelning efter antalet övertidstimmar under år 1947 framgår av efterföljande tablå.

	Antal ar- betare med övertids- arbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1947						
		intill 51	51— 100	101— 150	151— 200	201— 250	251— 300	301 o. över
Samtliga egendomar . . . . .	3 808	42·7	18·6	13·5	11·1	5·3	3·5	5·3
därav med koll-avtal . . . . .	3 626	42·8	18·4	13·3	11·2	5·5	3·5	5·3
» utan » . . . . .	182	40·7	21·4	18·7	7·7	3·3	3·5	4·9

För en längre övertid än 200 timmar skall arbetsrådets tillstånd inhämtas i varje enskilt fall. Övertid av sådan längd under år 1947 var relativt taget något vanligare på gårdar utan kollektivavtal än på gårdar med kollektiv-avtal. Tidigare har så lång övertid förekommit oftare å kollektivavtalsbun-da gårdar. Av hela antalet arbetare, som gjort mer än 200 timmars över-

Tab. 6. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter antalet utgjorda arbetstimmar.

Yrkesspecialiteter m. m. (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan )	Antal arbetare med upp- gift om antalet utgjorda arbetstimmar	Därav (i %) med nedanstående antal ar- betstimmar <sup>1</sup> under året										Genomsnitt- ligt antal ar- betstimmar <sup>1</sup>		Antal arbetare med betalt övertidstid i % av samtliga arbetare	Antal övertidstim- mar, för vilka er- sättning utgår	i genom- snitt under året för ar- betare med sådan övertid		
		intill 500	500-999	1 000-1 499	1 500-1 999	2 000-2 999	3 000-3 999	4 000-4 999	5 000-5 999	6 000 och öfver	under året	per dag	i % av samtliga arbetes- timmar			per arbei- dags- verk		
																	per dag	per arbei- dags- verk
<i>Manliga arb. fyllda 18 år.</i>																		
Rättare . . . . .	{ m. k. 283 2.5 4.2 3.9 6.7 17.0 45.9 19.1 0.7 2 201 8.3 54.1 2.3 95.2 0.4																	
	{ u. k. 32 3.2 3.1 — 6.8 15.6 53.1 15.6 3.1 2 265 8.2 21.9 1.2																	
Fördrängar . . . . .	{ m. k. 274 2.2 1.5 1.8 4.0 21.9 37.9 30.7 — 2 304 8.4 71.2 4.8 154.9 0.6																	
	{ u. k. 25 — — 12.0 4.0 16.0 28.0 36.0 4.0 2 316 8.5 8.0 0.7																	
Körkarlar . . . . .	{ m. k. 1 643 3.6 7.2 9.4 13.0 21.1 29.0 16.4 0.3 2 006 8.4 63.8 4.0 124.8 0.5																	
	{ u. k. 431 12.5 12.5 7.2 10.9 13.7 19.5 20.7 3.0 1 798 8.4 16.9 1.0 104.7 0.1																	
Traktorskötare . . . . .	{ m. k. 484 3.3 3.1 8.7 17.1 19.4 33.1 15.3 — 2 066 8.4 70.5 4.2 123.5 0.5																	
	{ u. k. 43 39.6 2.3 2.3 9.3 18.6 14.0 14.0 — 1 367 8.3 18.6 0.8																	
Dagsverkare . . . . .	{ m. k. 2 011 27.2 14.2 13.4 15.4 14.6 11.0 4.2 0.0 1 278 8.3 39.1 1.9 61.3 0.3																	
	{ u. k. 1 326 70.1 9.6 6.3 4.1 2.8 3.8 3.2 0.1 551 8.4 2.6 0.4 79.6 0.4																	
Arb. m. bland. arb.	{ m. k. 442 10.9 9.0 7.0 9.0 14.3 21.5 27.4 0.9 1 921 8.5 52.9 3.3 118.5 0.5																	
	{ u. k. 526 28.5 15.2 11.0 7.4 8.6 10.1 14.3 4.9 1 394 8.7 3.8 0.2 57.1 0.2																	
Ladugårdsförmän . . . . .	{ m. k. 367 0.5 3.0 4.4 4.4 6.5 20.7 58.0 2.5 2 420 8.5 35.7 1.4 96.3 0.3																	
	{ u. k. 19 5.2 — — 5.8 5.3 5.3 36.8 42.1 — 2 305 8.4 26.3 3.1																	
Djurskötare . . . . .	{ m. k. 1 218 6.1 5.7 5.6 6.2 8.4 21.1 45.5 1.4 2 180 8.5 35.7 1.4 86.4 0.3																	
	{ u. k. 239 10.7 10.7 8.7 5.7 10.7 16.4 35.1 2.0 1 941 8.2 9.0 0.7 140.7 0.5																	
Fodermarskar . . . . .	{ m. k. 123 0.8 1.6 6.5 1.6 7.3 26.9 50.4 4.9 2 427 8.6 46.3 2.5 130.4 0.5																	
	{ u. k. 6 — — — — 50.0 50.0 — — 16.7 0.2																	
Stalldrängar . . . . .	{ m. k. 96 — — — 3.1 4.2 8.3 27.1 56.3 1.0 2 475 8.7 41.7 2.1 121.9 0.4																	
	{ u. k. 6 16.7 — — — 16.7 33.3 33.3 — — 16.7 0.3																	
Specialarbetare . . . . .	{ m. k. 365 11.5 3.6 5.7 14.0 20.5 35.9 8.8 — 1 900 8.2 54.0 2.0 71.9 0.3																	
	{ u. k. 59 79.6 5.1 5.1 — 3.4 6.8 — — 437 8.1 5.1 0.4																	
Övriga arbetare . . . . .	{ m. k. 64 43.7 12.5 6.2 — 14.1 17.2 6.3 — 1 139 8.3 12.5 0.5																	
	{ u. k. 26 61.5 15.4 3.9 3.9 3.8 11.5 — — 656 8.1 3.8 0.9																	
Samtliga	{ m. k. 7 370 11.3 7.8 8.6 11.2 15.4 23.3 21.8 0.6 1 874 8.4 49.2 2.7 102.2 0.4																	
	{ u. k. 2 798 44.6 10.8 7.4 5.9 7.0 10.2 12.3 1.8 1 116 8.4 6.5 0.6 102.6 0.4																	
	{ tillh. 10 168 20.4 8.7 8.3 9.7 13.1 19.7 19.2 0.9 1 666 8.4 37.5 2.3 102.3 0.4																	
Eg. med under 20 ha	{ m. k. 42 35.7 14.3 4.7 7.1 4.8 16.7 14.3 2.4 1 277 8.5 21.4 3.2																	
	{ u. k. 769 63.7 9.1 4.8 4.4 4.1 4.8 6.4 2.7 731 8.6 2.9 0.4 89.6 0.4																	
» » 20—49 »	{ m. k. 883 24.1 9.9 7.1 7.0 9.0 19.6 22.3 1.0 1 616 8.4 32.6 2.8 136.9 0.5																	
	{ u. k. 1 524 43.4 11.8 8.0 5.6 7.0 10.0 12.6 1.7 1 130 8.5 6.3 0.5 95.8 0.4																	
» » 50—99 »	{ m. k. 2 155 14.5 8.6 9.1 9.7 12.2 21.4 23.8 0.7 1 809 8.4 39.9 2.7 120.7 0.5																	
	{ u. k. 427 21.8 10.8 9.6 8.2 11.9 17.1 20.1 0.5 1 606 8.3 12.6 1.0 128.9 0.5																	
» » 100 ha o. öfver	{ m. k. 4 290 6.8 7.0 8.7 12.8 18.4 25.2 20.7 0.4 1 967 8.4 57.6 2.7 91.4 0.4																	
	{ u. k. 78 3.8 9.0 10.2 16.7 7.7 29.5 23.1 — — 1 954 8.2 12.8 0.4 54.0 0.2																	
Skånes o. Hallands slättb.	961 26.0 7.5 6.7 9.3 13.2 18.5 18.3 0.5 1 571 8.4 38.8 2.5 101.9 0.4																	
Sydsvenska mellanbygden	634 23.7 6.3 5.5 9.9 13.1 23.7 17.0 0.8 1 642 8.4 40.2 2.8 112.7 0.4																	
Oland och Gotland . . . . .	206 25.7 12.6 10.2 11.2 13.1 12.6 13.6 1.0 1 427 8.4 31.6 1.5 66.5 0.3																	
Östgötaslätten . . . . .	750 14.9 6.9 6.7 8.4 13.8 20.9 27.5 0.9 1 875 8.4 47.9 3.1 120.0 0.5																	
Vänerslätten . . . . .	1 261 15.8 10.8 8.4 10.0 12.6 20.6 21.6 0.2 1 736 8.4 39.5 2.0 89.9 0.4																	
Mälar- och Hjälmjarbygden	2 739 13.0 7.3 8.7 10.0 15.3 23.5 21.5 0.7 1 852 8.4 44.8 2.5 101.8 0.4																	
Södra o. mellersta Sveriges skogs- o. dalbygder . . . . .	2 983 20.9 9.4 9.3 10.6 12.4 17.9 17.8 1.7 1 630 8.4 32.3 2.1 103.6 0.4																	
Norra Sverige . . . . .	634 53.0 11.7 7.9 5.7 6.1 8.7 6.5 0.4 883 8.3 10.4 1.0 83.3 0.4																	
Minderåriga manliga arb.	610 35.1 16.9 13.1 10.8 12.6 6.3 4.4 0.8 1 098 8.4 23.0 1.1 52.8 0.3																	
Kvinnliga arb. fyllda 18 år.	1 117 51.0 15.6 9.9 5.4 3.8 3.9 6.6 3.8 870 7.1 5.6 0.2 29.3 0.2																	
därav: mjölkerskor . . . . .	236 31.8 33.1 25.4 9.3 0.4 — — — 796 4.0 3.4 0.1																	
hembiträden . . . . .	299 10.7 11.7 10.7 9.4 10.7 12.4 20.7 13.7 1 922 8.8 3.7 0.1 62.9 0.2																	
dagsverkare . . . . .	441 89.8 9.3 0.5 0.2 0.2 — — — 174 8.6 6.6 0.5 12.1 0.2																	
Minderåriga kvinnliga arb.	147 43.5 13.6 7.5 10.2 4.1 6.1 12.3 2.7 1 082 8.7 3.4 0.0																	

<sup>1</sup> Inkl. övertidstimmar.

Tab. 7. Nominativt redovisade lantarbetare fördelade efter antalet utgjorda dagsverken.

Löneformer och storleksgrupper av egendomar (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan )	Antal arbeta- re	Därav (i %) arbetare med följande antal dags- verken under året									Arb., som under året utgjort minst 250 dagsv.		Arb., som under året haft ackord		
		in- till 50	50- 99	100- 149	150- 199	200- 249	250- 279	280- 299	300- 319	320 o. över	antal	i % av samt- liga	antal	antal ackords- dagsv. i % av samtl. dagsv.	
<i>Manliga arbetare fyllda 18 år.</i>															
Arbetare utan för- måner	m. k.	7 133	10.6	6.8	6.4	6.6	9.8	13.8	20.6	17.7	7.7	4 263	59.8	917	1.4
	u. k.	1 225	52.8	10.1	6.8	5.1	5.0	4.5	5.7	7.4	2.6	247	20.2	148	2.4
Arbetare med fri kost	m. k.	148	52.0	14.9	6.1	5.4	4.7	2.7	3.4	8.8	2.0	25	16.9	5	0.4
	u. k.	1 347	74.3	10.4	4.0	2.8	2.2	2.2	1.8	2.0	0.3	85	6.3	30	1.0
Arbetare med kost o. logi	m. k.	619	10.0	11.0	9.2	6.9	6.0	10.8	14.2	23.3	8.6	352	56.9	21	0.3
	u. k.	1 643	9.9	13.5	6.6	8.3	6.6	6.6	11.2	26.6	10.7	905	55.1	18	0.1
Arbetare med livs- förm. och/eller bostad	m. k.	746	2.7	5.2	6.7	5.5	7.0	10.8	20.8	30.7	10.6	544	72.9	37	0.5
	u. k.	554	2.1	6.0	5.0	5.6	5.1	7.5	16.3	34.1	18.3	407	76.2	9	0.8
därav:															
m. livsförm. . . .	m. k.	111	3.6	5.4	8.1	5.4	8.1	13.5	22.6	20.7	12.6	77	69.4	15	1.7
	u. k.	37	19.0	16.2	2.7	5.4	5.4	10.8	10.8	18.9	10.8	19	51.3	1	0.2
> livsf. o. bostad	m. k.	188	1.6	5.9	6.4	7.4	6.9	6.9	19.2	32.4	13.3	135	71.8	4	0.2
	u. k.	220	—	5.0	5.9	6.4	4.1	8.2	13.6	35.0	21.8	173	78.6	—	—
> bostad . . . .	m. k.	320	4.1	5.6	7.5	5.6	8.8	11.9	21.5	28.1	6.9	219	68.4	17	0.5
	u. k.	118	3.4	7.6	6.0	7.6	9.3	8.5	18.6	31.4	7.6	78	66.1	7	3.7
> stat . . . . .	m. k.	127	—	3.1	3.9	2.4	1.6	11.8	19.7	43.3	14.2	113	89.0	1	0.0
	u. k.	159	—	3.8	3.8	3.1	3.1	5.0	19.5	38.4	23.3	137	86.2	1	0.0
Samtliga	m. k.	8 646	10.5	7.1	6.7	6.5	9.2	13.1	19.9	19.1	7.9	5 184	60.0	980	1.3
	u. k.	4 749	38.4	10.9	5.7	5.6	4.8	4.9	7.7	15.5	6.5	1 644	34.6	205	0.8
	tillh.	13 395	20.4	8.5	6.3	6.2	7.6	10.2	15.6	17.8	7.4	6 828	51.0	1 185	1.1
Egendomar	m. k.	58	24.1	13.8	3.4	5.2	5.2	6.9	19.0	19.0	3.4	28	48.3	3	1.0
under 20 ha	u. k.	1 193	57.8	9.9	4.2	4.8	3.8	1.9	4.3	9.7	4.1	239	20.0	48	0.9
med 20—49 ha .	m. k.	1 920	22.2	9.5	7.4	4.9	6.2	8.3	12.1	18.8	10.6	608	49.8	80	1.1
	u. k.	2 665	36.9	11.8	6.5	5.5	4.8	5.5	7.2	15.4	6.4	920	34.5	136	1.0
> 50—99 >	m. k.	2 608	13.2	8.2	6.8	6.5	8.0	10.6	16.0	21.2	9.5	1 495	57.8	241	1.0
	u. k.	774	18.6	9.6	5.4	6.8	6.2	7.1	13.1	22.5	10.7	413	53.4	18	0.2
> 100 ha o. över	m. k.	4 760	5.8	5.9	6.4	6.9	10.8	15.8	23.9	18.1	6.4	3 053	64.2	656	1.4
	u. k.	117	4.3	9.4	6.8	8.6	9.4	7.7	16.2	31.6	6.0	72	60.7	3	0.4
<i>Minderåriga manliga arb. .</i>		862	30.2	13.7	11.6	10.9	8.8	8.6	7.5	6.6	2.1	214	24.8	61	1.0
<i>Kvinnliga arb. fyllda 18 år</i>		2 000	36.9	11.9	7.9	5.2	4.8	3.8	3.9	11.7	13.9	666	33.3	365	10.3
därav:															
Mjölkerskor . . . . .		415	8.7	11.3	9.4	9.9	9.1	3.4	2.6	14.0	31.6	214	51.6	73	19.9
Hembiträden . . . . .		656	8.1	9.3	9.6	7.1	7.2	8.4	9.2	23.3	17.8	385	58.7	3	0.0
Dagsverkare . . . . .		712	80.7	13.6	4.5	0.6	0.3	0.3	—	—	—	2	0.3	268	49.2
<i>Minderåriga kvinnliga arb.</i>		288	34.4	10.4	8.0	9.7	6.2	4.9	5.9	14.9	5.6	90	31.3	28	1.2



tid, tillhörde tre femtedelar yrkesgrupperna fördrängar, körkarlar och traktorskötare. Då i övertiden inräknas tid för förberedelse- och avslutningsarbeten, vilken tid icke skall medräknas i de 200 övertidstimmar, som få uttagas utan särskilt tillstånd, och då sådana förberedelse- och avslutningsarbeten, som ovan nämnts, särskilt förekomma för fördrängar och körkarlar, torde det relativa antalet arbetare med över 200 timmars övertid ha varit betydligt mindre än vad procentalen i tablan utvisa, om man fattar begreppet övertid i lantarbetstidslagens mening. En bekräftelse härpå finner man däri, att under år 1947 arbetsrådet endast ett fåtal gånger lämnat sådant tillstånd, som enligt lantarbetstidslagen erfordras för att få uttaga den särskilda övertiden om 100 timmar utöver de 200, för vilka tillstånd ej behöves.

Vid beräkningen av genomsnittliga årslöner för arbetare, tillhörande olika grupper av yrken m. m., ha endast medtagits arbetare med minst 250 dagsverken under året. På grund av att sådana årsarbetare ej förekomma i relativt samma utsträckning inom olika yrkesgrupper, olika åldersgrupper etc., blir deras fördelning efter löneform, yrke och ålder delvis annorlunda än samtliga arbetares. En uppfattning om dessa förskjutningars storlek erhålles av tab. 7, där de redovisade arbetarna fördelats efter antalet utgjorda dagsverken.

Genom avskiljandet av arbetare med mindre än 250 dagsverken ökas det större jordbrukets överrepresentation. Detta inverkar i viss utsträckning på arbetarnas geografiska fördelning, ålderssammansättning m. m. I allmänhet voro de arbetskraftigaste åldrarna och de i löneavseende mest gynnade grupperna starkare representerade bland årsarbetarna än inom hela materialet.

#### **d. Lönenivåns förändringar åren 1913—1947.**

Efter lantarbetarstatistikens omläggning år 1937 äro de genomsnittslöner, som beräknas för olika lantarbetargrupper, ej utan vidare jämförbara med motsvarande medellöner för tidigare år.<sup>1</sup> De på grundval av uppgifterna för år 1936 beräknade årslönerna för årsanställda arbetare (arbetare i kost och statavlönade arbetare) överensstämde emellertid relativt väl med motsvarande årslöner enligt en specialundersökning av löneläget inom jordbruket år 1936.<sup>2</sup> Denna specialundersökning grundade sig liksom den nuvarande lantarbetarstatistiken på individuella löneuppgifter. Vid beräkningarna för efterföljande tablå ha grupperna körkarlar med kost och logi och hembiträden ansetts motsvara de tidigare (före 1937) grupperna manliga och kvinnliga arbetare i kost (tjänare). Fr. o. m. 1946 ingå icke till skillnad från

<sup>1</sup> Jfr sid. 11. — <sup>2</sup> Undersökning rörande löneläget och lönevariationerna inom jordbruket 1935—1936 av Kungl. Socialstyrelsen.

föregående år traktorskötare i gruppen körkarlar med kost och logi (arbetare i kost). Sommardaglönen för tillfälliga dagsverkare i egen kost under åren 1937—1947 har i tablån beräknats med hjälp av de summariska löneuppgifter, som erhållits för tillfälliga arbetare under året. För manliga och kvinnliga arbetare i kost visar jämförelse med löneläget år 1929 en stegring med 165 resp. 127 %.<sup>1</sup> Medräknas traktorskötare uppgår stegringen till 168 % för manliga arbetare.

Å r	M ä n					K v i n n o r		
	Arbetare i kost (med kost o. logi)		Statavlönade körkarlar		Tillf. arbetare i egen kost	Arbetare i kost (med kost o. logi)		Tillf. arbetare i egen kost
	kontant årslön	total årslön	kontant årslön	total årslön	sommar- daglön	kontant årslön	total årslön	sommar- daglön
1913	318	667	320	710	2·97	190	470	1·77
1929	560	1 119	627	1 329	4·73	424	891	3·27
1931	567	1 093	633	1 260	4·57	434	880	3·15
1932	556	1 060	629	1 247	4·43	425	860	3·08
1933	525	1 003	617	1 213	4·33	405	817	3·04
1934	512	971	615	1 208	4·36	399	798	3·06
1935	521	980	625	1 229	4·50	408	807	3·12
1936 a <sup>2</sup>	545	1 010	643	1 263	4·85	423	826	3·39
1936 b	555	1 020	698	1 286	4·27	389	805	2·95
1937	650	1 144	801	1 457	5·10	429	882	3·39
1938	718	1 221	862	1 526	5·53	471	924	3·58
1939	772	1 282	899	1 581	5·98	500	964	3·95
1940	831	1 407	971	1 745	6·68	537	1 057	4·12
1941	920	1 591	1 080	1 995	7·50	571	1 182	4·74
1942	1 056	1 828	1 194	2 173	8·36	618	1 346	5·42
1943	1 206	2 046	1 353	2 379	9·13	718	1 523	6·47
1944	1 364	2 225	1 428	2 480	9·30	803	1 629	6·37
1945	1 578	2 486	1 665	2 750	10·45	877	1 739	7·25
1946	1 878	2 764	—	—	11·88	1 031	1 856	8·56
1947	2 093	3 012	—	—	13·28	1 139	1 974	9·95

Tack vare nyssnämnda specialundersökning av löneläget inom jordbruket tjänsteåren 1935/36 samt de fr. o. m. år 1937 på individuella löneuppgifter grundade årliga löneundersökningarna kunna mera detaljerade uppgifter om löneutvecklingen lämnas för 1936—1947 än för tidigare år. I efterföljande tab. 8 och i diagram II belyses utvecklingen av medellönerna under åren 1936—1947 för olika grupper av lantarbetare.

<sup>1</sup> I avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållandena på landsbygden kunna ej några siffror lämnas rörande reallönens utveckling. Jfr dock »Jordbruksbefolkningens levnadskostnader» (SOU 1944: 1). — <sup>2</sup> a = ortsuppgifter, b = individuella uppgifter. Se texten här ovan. — De individuella årslönerna år 1936 grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta torde dock ej nämnvärt minska jämförbarheten.

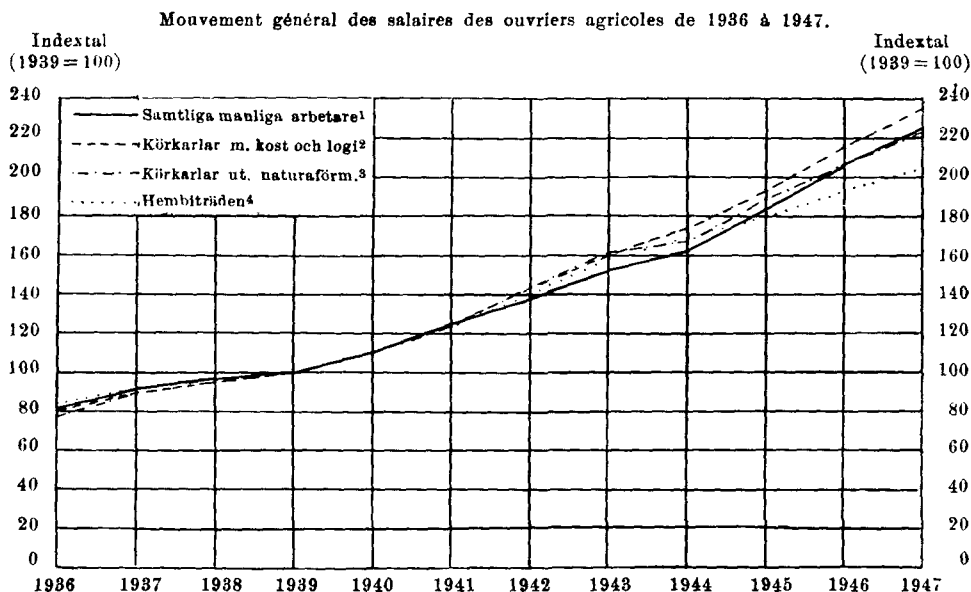
Tab. 8. Lönenivåns förändringar inom jordbruket åren 1936—1947.

Genomsnittlig arbets- inkomst (kontant och naturaförmåner) för arbetare fyllda 18 år	Arb. ut. nat.-förm.		Arb. med kost o. logi	Samtliga manliga arbetare	Kvinnliga arbetare		
	körkarlar <sup>1</sup>	dags- verkare	körkarlar <sup>1</sup>		hem- biträden	mjölk- skor	samtliga
<i>Årslön.</i>	a) Absoluta tal, årslön, kr						
År 1936 <sup>2</sup> . . . . .	1 202	1 074	1 020	1 291	805	611	713
» 1937 . . . . .	1 393	1 314	1 144	1 456	882	656	747
» 1938 . . . . .	1 480	1 427	1 221	1 540	924	673	780
» 1939 . . . . .	1 557	1 432	1 282	1 602	964	692	783
» 1940 . . . . .	1 706	1 543	1 407	1 761	1 057	836	926
» 1941 . . . . .	1 909	1 764	1 591	1 986	1 182	934	1 031
» 1942 . . . . .	2 247	2 075	1 828	2 207	1 346	1 012	1 151
» 1943 . . . . .	2 502	2 285	2 046	2 435	1 523	1 062	1 284
» 1944 . . . . .	2 607	2 427	2 225	2 573	1 629	1 154	1 412
» 1945 . . . . .	2 940	2 782	2 486	2 940	1 739	1 350	1 585
» 1946 . . . . .	3 223	3 054	2 764	3 296	1 856	1 355	1 713
» 1947 . . . . .	3 476	3 306	3 012	3 603	1 974	1 439	1 844
	b) Indextal om 1939 = 100						
År 1936 . . . . .	77	75	80	81	84	88	91
» 1937 . . . . .	89	92	89	91	91	95	95
» 1938 . . . . .	95	100	95	96	96	97	100
» 1940 . . . . .	110	108	110	110	110	121	118
» 1941 . . . . .	123	123	124	124	123	135	132
» 1942 . . . . .	144	145	143	138	140	146	147
» 1943 . . . . .	161	160	160	152	158	153	164
» 1944 . . . . .	167	169	174	161	169	167	180
» 1945 . . . . .	189	194	194	184	180	195	202
» 1946 . . . . .	207	213	216	206	193	196	219
» 1947 . . . . .	223	231	235	225	205	208	236
	c) Absoluta tal, timlön, kr						
År 1939 . . . . .	0·67	0·66	0·54	0·67	0·35	0·53	0·48
» 1940 . . . . .	0·73	0·71	0·58	0·72	0·38	0·56	0·49
» 1941 . . . . .	0·84	0·81	0·65	0·82	0·44	0·59	0·53
» 1942 . . . . .	0·96	0·92	0·74	0·91	0·50	0·66	0·60
» 1943 . . . . .	1·07	1·02	0·83	1·01	0·56	0·77	0·67
» 1944 . . . . .	1·11	1·07	0·91	1·06	0·60	0·89	0·74
» 1945 . . . . .	1·25	1·21	1·01	1·21	0·63	0·95	0·79
» 1946 . . . . .	1·36	1·29	1·14	1·35	0·72	0·99	0·94
» 1947 . . . . .	1·45	1·42	1·24	1·47	0·79	1·09	1·04
	d) Indextal om 1939 = 100						
År 1940 . . . . .	109	108	107	107	109	106	102
» 1941 . . . . .	125	123	120	122	126	111	110
» 1942 . . . . .	143	139	137	136	143	125	125
» 1943 . . . . .	160	155	154	151	160	145	140
» 1944 . . . . .	166	162	169	158	171	168	154
» 1945 . . . . .	187	183	187	181	180	179	165
» 1946 . . . . .	203	195	211	201	206	187	196
» 1947 . . . . .	216	215	230	219	226	206	217

<sup>1</sup> Exklusive traktorskötare år 1946 och 1947. — <sup>2</sup> De individuella årslönerna år 1936 grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta minskar dock ej nämnvärt jämförbarheten.

## Diagram II. Löneutvecklingen för lantarbetare åren 1936—1947.

(Jfr tab. 8)



Hur lantarbetarnas löner förändrats sedan 1936 framgår ännu tydligare av efterföljande uppgifter rörande de individuella löneinkomsternas variationer åren 1936—1947.

År	Antal manliga arbetare, som fyllt 18 år	Däraf (i %) med en totallön per år, kr										Genomsnittlig årslön, kr	Indexantal, om 1936=100	
		under 1 200	1 200-1 599	1 600-2 000	2 000-2 399	2 400-2 799	2 800-3 199	3 200-3 599	3 600-3 999	4 000-4 399	4 400 och över			
1936 <sup>5</sup>	16 938	37.7	48.7	10.0	2.5			1.1					1 291	100
1937	12 352	19.7	51.7	23.9	3.6			1.1					1 456	113
1938	12 130	13.7	45.1	34.5	5.8			1.4					1 540	119
1939	11 693	10.6	37.3	42.9	7.2			2.0					1 602	124
1940	10 140	6.8	22.7	48.4	17.4	3.7	0.7	0.2	0.1	—	—		1 761	136
1941	9 632	3.4	12.7	33.3	38.1	9.5	2.1	0.5	0.3	0.1	—		1 986	154
1942	8 879	1.6	6.7	20.6	40.0	23.5	5.6	1.3	0.5	0.1	0.1		2 207	171
1943	9 433	0.8	3.2	10.6	30.1	38.2	12.7	2.8	1.0	0.4	0.2		2 435	189
1944	8 657	0.4	2.0	7.2	23.0	40.6	18.5	5.7	1.5	0.7	0.4		2 573	199
1945	7 873	0.2	1.0	4.0	9.0	23.4	34.1	18.4	6.6	2.1	1.2		2 940	228
1946	7 823	0.1	0.4	2.3	5.2	10.8	21.8	31.4	17.2	6.7	4.1		3 296	255
1947	6 828	—	0.3	1.4	3.2	6.5	13.4	24.8	25.5	14.0	10.9		3 603	279

<sup>1</sup> Ensemble des ouvriers (hommes). — <sup>2</sup> Charretiers nourris et logés. — <sup>3</sup> Charretiers rétribués seulement en espèces. — <sup>4</sup> Domestiques. — <sup>5</sup> De individuella årslönerna år 1936 grundas sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta minskar dock ej nämnvärt jämförbarheten.

Sedan år 1936 har den typiska lantarbetarlönen stigit från mellan 1 200 och 1 600 kr till mellan 3 600 och 4 000 kr per år. Vid bedömning av löneutvecklingen mellan åren 1936 och 1947 bör man emellertid taga hänsyn till följande omständigheter. Genom lantarbetstidslagen minskades fr. o. m. år 1937 den årliga arbetstiden för egentliga jordbruksarbetare med cirka 11 % och för djurskötare med cirka 17 %.<sup>1</sup> Genom senare revideringar av lagen har arbetstiden reducerats ytterligare något. Lönekostnadernas ökning för jordbrukarna är således något större än årslöneökningen för arbetarna. Å andra sidan ha arbetsinkomsterna för åren 1940—1947 stigit ej enbart till följd av höjningar av de kontanta lönerna utan också till följd av stigande priser på de jordbruksprodukter, som ingå i naturaförmånerna.

I efterföljande sammanställning kan löneutvecklingen för lantarbetare jämföras med löneutvecklingen för andra arbetare på landsbygden:

Å r	Lantarbetare		Skogsarb- tare	Trädgårds- arbetare	Vägar- betare	Industriarbetare på lägsta dyrort	
	tillfälligt anställda arbetare	mera fast anställda arbetare	huggare	yrkes- arbetare	grovar- betare <sup>2</sup>	jord- o. stenin- dustri	trän- dustri
	Genomsnittlig dagsförtjänst för manliga arbetare, kr						
1936 . . . . .	4·27	—	4·97	—	6·32	7·28	6·56
1937 . . . . .	5·10	4·72	6·25	—	7·12	7·60	6·88
1938 . . . . .	5·53	5·00	7·51	6·63	7·60	8·16	7·28
1939 . . . . .	5·98	5·30	6·92	7·07	7·84	8·32	7·84
1940 . . . . .	6·68	5·89	7·73	7·15	8·00	9·12	8·32
1941 . . . . .	7·50	6·72	8·97	7·71	8·80	9·92	9·12
1942 . . . . .	8·86	7·49	10·62	8·83	9·68	11·04	10·16
1943 . . . . .	9·13	8·26	12·62	9·61	10·32	11·76	10·72
1944 . . . . .	9·30	8·73	12·62	10·04	10·56	12·64	11·20
1945 . . . . .	10·45	9·91	12·50	11·05	11·20	13·86	12·08
1946 . . . . .	11·88	11·08	13·77	12·05	13·04	14·56	14·08
1947 . . . . .	13·28	12·16	15·89	13·70	16·32	16·64	16·24

Indextal, om tillfälligt anställda lantarbetares dagsförtjänst = 100

1936 . . . . .	100	—	116	—	148	170	154
1939 . . . . .	100	89	116	118	131	139	131
1941 . . . . .	100	90	120	103	117	132	122
1942 . . . . .	100	90	127	106	116	132	122
1943 . . . . .	100	90	137	105	113	129	117
1944 . . . . .	100	94	136	108	114	136	120
1945 . . . . .	100	95	120	106	107	128	116
1946 . . . . .	100	93	116	101	110	123	119
1947 . . . . .	100	92	120	103	123	125	122

Även om de i tablån redovisade medellönerna äro av olika värde som mått på lönenivån inom resp. grupper, torde de dock i stort sett ge en riktig bild av löneutvecklingen. Sedan 1939 har löneökningen för lantarbetare varit större än för trädgårdsarbetare men mindre än för övriga arbetare.

<sup>1</sup> Jfr sid. 23. — <sup>2</sup> Daglönen har erhållits genom att multiplicera timlönen med 8.

### e. Kollektivavtalens lönesatser 1946—1948.

Utom för de organiserade lantarbetarna (f. n. cirka 50 000 personer) torde jordbrukets kollektivavtal reglera löner och arbetsförhållanden för ett stort antal ej organiserade arbetare. Enligt Svenska lantarbetareförbundets beräkningar ha sålunda f. n. i runt tal 60 000 anställda inom jordbruket sina löner direkt eller indirekt reglerade av kollektivavtal. Det har därför ansetts lämpligt att här belysa löneläget och löneutvecklingen enligt avtalens lönesatser.

I tab. 9 återgivas kollektivavtalens timlönesatser 1946—1948 för timavlönade arbetare utan förmåner och arbetare med kost, logi och tvätt. Fr. o. m. år 1946 har naturallönesystemet i huvudsak avvecklats vid avtalsbundna brukningsdelar. Lönesatser för årsanställning med stat eller fri kost samt för timavlönade arbetare med olika slag av naturaförmåner angivas därför ej längre i avtalen.

**Tab. 9. Minimilöner (inkl. rörligt tillägg) för manliga arbetare fyllda 20 år enligt kollektivavtal vid jordbruket i södra och mellersta Sverige under åren 1946—1948.<sup>1</sup>**

Yrkesgrupper	Timlön (öre) för arbetare					
	utan naturaförmåner			med kost, logi och tvätt		
	1946 <sup>2</sup>	1947 <sup>3</sup>	1948 <sup>4</sup>	1946 <sup>3</sup>	1947 <sup>3</sup>	1948
Rättare . . . . .	139·5	147·0	<sup>5</sup> 181·0	94·3	100·0	—
Fördrängar . . . . .	125·5	133·0	164·0	81·3	87·0	—
Körkarlar och dagsverkar . . . . .	123·5	131·0	162·0	79·3	85·0	—
Arbetare med blandat arbete . . . . .	125·5	133·0	164·0	81·3	87·0	—
Ladugårdsförmän . . . . .	138·5	148·0	<sup>5</sup> 179·0	95·3	103·0	—
Fodermarskar . . . . .	133·5	143·0	180·0	90·3	98·0	—
Djurskötare . . . . .	132·5	142·0	175·0	89·3	97·0	—
Slöjdare och smeder m. fl. . . . .	136·5	144·0	175·0	91·3	97·0	—
Lastbilsförare . . . . .	129·5	137·0	168·0	84·3	90·0	—
Motorkunnig traktorförare . . . . .	128·5	136·0	167·0	84·3	90·0	—

Under krisåren ha lantarbetarnas löner förbättrats utöver den kompensation för levnadskostnadsökningen, som utgått enligt bestämmelserna i de mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen slutna s. k. ramavtalen. Åren 1941—1944 ha sådana lönehöjningar erhållits i form av fasta kristillägg till de kontanta grundlönerna. De fasta kristilläggen ha fr. o. m. 1945 års avtal sammanslagits med grundlönerna, vilka alltså höjts med motsvarande belopp.

1945/46 års löneförhandlingar resulterade i ett tvåårigt avtal för jordbruksnäringen. De nya avtalen gällde under tiden 1 mars 1946—31 oktober 1947. Vissa arbetare erhöles även retroaktiva lönetillägg för tiden 1 november 1945—28 februari 1946. I avtalet för tiden 1 november 1947—31 oktober 1948

<sup>1</sup> Indextillägget uppgick (före 1 maj 1947) till 14·5 öre i timmen för arbetare utan naturaförmåner och 8·3 öre per timme för arbetare med kost, logi och tvätt. Efter 1 maj 1947 är indextillägget 18·0 resp. 10·0 öre. — <sup>2</sup> Lönesatserna gällde under tiden 1 mars 1946—31 augusti 1946. — <sup>3</sup> Lönesatserna gällde under tiden 1 september 1946—31 oktober 1947. Håri är inräknat indexförhöjningen den 1 maj 1947. — <sup>4</sup> Härav äro 11 öre ersättning för de fr. o. m. 1/1 1948 avlösta s. k. dolda förmånerna. Samtidigt avskaffades löneformen med kost, logi och tvätt. — <sup>5</sup> Oskolade.

höjdes timlönerna med i allmänhet 20 öre, varjämte manliga arbetare fr. o. m. 1 januari 1948 erhöilo 11 öre per timme i ersättning för de fr. o. m. 1 januari avskaffade s. k. dolda förmånerna. De månadsavlönade arbetarna ha erhållit motsvarande löneökningar.

Lönesatserna för de kvinnliga arbetarna utan naturaförmåner framgå av nedanstående sammanställning:

	$\frac{1}{8}$ 1946— $\frac{31}{8}$ 1946	$\frac{1}{9}$ 1946— $\frac{30}{4}$ 1947	$\frac{1}{5}$ 1947— $\frac{31}{10}$ 1947	$\frac{1}{11}$ 1947— $\frac{31}{10}$ 1948
Vid arbete i ladugård (öre) . . . . .	94·4	98·4	101	127
Vid övriga arbeten (öre) . . . . .	92·4	96·4	99	125

Till de angivna löneökningarna komma förbättringar av ackordslönerna och ersättningarna för övertidsarbete och förberedelse- och avslutningsarbeten m. m.

### f. Faktiska löneinkomster år 1947.

Löneuppgifternas beskaffenhet m. m. På frågeformuläret begärdes uppgifter dels om den kontanta lönen under året och dels om naturaförmånernas värde. Den kontanta lönen skulle redovisas uppdelad på ordinarie lön (inkl. indextillägg), övertidstillägg, ackordsförtjänst och semesterlön och övriga kontanta ersättningar. Som sådana skulle räknas provision, tillägg för förskjutet arbetstid, sjukkassebidrag, sjukavlönning m. fl. av arbetsgivare gjorda utbetalningar.

Naturaförmånerna fördelades på fyra huvudposter, nämligen fri kost, fria livsfrönödenheter, bostad, bränsle och potatisland samt kost och logi. Spannmål, potatis och bränsle skulle enligt anvisningar på formuläret värderas efter gängse partipris och mjölk efter det pris, som fastställts i kollektivavtalet.

Om möjligt skulle löneuppgifterna gälla alla löneförmåner. Värdet av kontantavlönad arbetares förmån enligt kollektivavtalet att av arbetsgivaren få köpa mjölk till lägre pris än detaljhandelspriset har emellertid ej inräknats i löneförmånerna och ej heller värdet av sådana förmåner som fri läkarvård m. m. Den del av kostnaden för arbetarens sjukförsäkring, som av arbetsgivaren betalas med 2 kr i månaden och som utbetalas till arbetaren själv, skall däremot ingå i den kontanta lönen.

Det bör framhållas, att lönestatistikens uppgifter om tim- och dagsförtjänster äro utslagna per utgjord timme resp. dag (exkl. semester- och sjukdagar). Då uppgifterna förutom ordinarie tim- och daglöner även innehålla extra förtjänster och förmåner, visar statistiken därför i öre per timme och dag högre tal, än vad som i allmänhet räknas som tim- och dagsförtjänst.

Medellöner för de nominativt redovisade lantarbetarna redovisas i tab. 10, 14 och 15. För en del tillfälliga arbetare återgivas medelförtjänsterna i tablån på sid. 47. Genomsnittliga årsförtjänster ha endast beräknats för ar-

(Forts. sid. 37.)

Tab. 10. Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Genomsnittlig löneinkomst, kronor <sup>1</sup>													
	Redovisade arbetare			per timme vid tidlönsarbete				per dag			per år <sup>2</sup>			
	samtliga	med minst 250 arbets-dagar under året	med upp-gjorda arbets-tim-mar	konstant (inkl. indexfälligg, semesterlön, övertid m. m.)	totalt (konstant och värdet av förmåner)	därav vid egendomar	totalt (konstant och värdet av förmåner)		vid allt arbete oavsett löneform	vid tidlönsarbete	vid ackordsarbete	konstant (inkl. indexfälligg, semesterlön, övertid m. m.)	totalt (konstant och värdet av förmåner)	därav vid egendomar
							med koll-avtal	utan koll-avtal						
<b>Manl. arbetare fyllda 18 år.</b>														
Arbetare utan förmåner . . .	8 358	4 510	7 180	1'49	1'49	1'49	1'47	12'55	16'00	12'61	3 709	3 715	3 726	3 519
Eg. jordbruksarbetare	5 455	2 506	4 684	1'46	1'46	1'46	1'45	12'13	16'11	12'22	3 508	3 513	3 522	3 357
därav:														
rättare . . . . .	207	174	168	1'68	1'68	1'68	.	14'19	16'59	14'20	4 114	4 122	4 088	4 577
fördrängar . . . . .	281	251	253	1'51	1'52	1'52	.	12'57	17'10	12'59	3 676	3 677	3 682	.
körkarlar . . . . .	1 711	1 094	1 540	1'45	1'45	1'46	1'40	12'06	16'25	12'11	3 470	3 476	3 487	3 294
traktorskötare . . . . .	505	333	458	1'50	1'51	1'51	1'63	12'59	16'83	12'66	3 601	3 603	3 605	3 532
dagsverkare . . . . .	2 751	654	2 265	1'41	1'42	1'42	1'45	11'61	15'95	11'80	3 300	3 306	3 326	2 965
Arbetare m. bland. arb.	599	316	513	1'43	1'44	1'44	1'42	12'01	15'40	12'06	3 547	3 560	3 627	3 113
Stall- och ladugårdsp.	1 822	1 441	1 566	1'59	1'59	1'59	1'58	13'52	14'86	13'52	4 102	4 108	4 112	4 024
därav:														
ladugårdsförmän . . . . .	350	307	301	1'73	1'73	1'73	.	14'82	.	14'82	4 507	4 513	4 514	.
djurskötare . . . . .	1 245	937	1 067	1'56	1'56	1'56	1'54	13'18	14'84	13'19	4 006	4 011	4 014	3 965
fodermarskar . . . . .	124	104	114	1'54	1'55	1'54	.	13'82	.	13'33	3 999	4 001	3 994	.
stalldrängar . . . . .	103	93	84	1'51	1'51	1'52	.	13'00	.	13'00	3 851	3 857	3 856	.
Specialarbetare . . . . .	390	223	349	1'57	1'60	1'58	1'80	12'89	16'48	12'93	3 707	3 709	3 694	.
därav:														
trädgårdsmästare . . . . .	10	7	6	.	.	.	—	11'85	.	11'88	.	.	.	—
smeder, snickare m. fl.	271	163	247	1'58	1'60	1'59	1'76	12'93	15'79	12'96	3 706	3 709	3 687	.
lastbilsförare . . . . .	42	35	39	1'57	1'58	1'58	.	13'16	.	13'24	3 848	3 848	3 856	.
trädgårdsarbetare . . . . .	27	13	25	1'44	1'44	1'44	.	11'85	.	11'86	3 374	3 375	3 375	—
övr. specialarbetare . . . . .	40	5	32	1'66	1'80	1'72	1'89	13'86	.	13'89	.	.	.	—
Övriga arbetare . . . . .	92	24	68	1'43	1'44	1'43	1'43	11'45	.	11'49	3 187	3 216	3 239	—
Arbetare med fri kost . . . . .	1 495	110	929	1'00	1'47	1'49	1'47	10'45	13'09	10'46	3 207	2 814	3 050	2 733
Eg. jordbruksarbetare	1 203	67	747	1'03	1'49	1'49	1'49	10'62	12'77	10'62	2 197	2 780	3 122	2 698
därav:														
rättare . . . . .	4	2	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
fördrängar . . . . .	2	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
körkarlar . . . . .	96	28	61	0'97	1'30	.	1'31	10'02	.	10'08	2 227	2 827	.	2 747
traktorskötare . . . . .	25	4	18	1'14	1'67	.	1'70	11'12	.	11'14	.	.	.	.
dagsverkare . . . . .	1 076	32	664	1'06	1'50	1'52	1'50	10'76	12'84	10'76	2 041	2 613	.	2 558
Arbetare m. bland. arb.	209	27	135	0'90	1'30	.	1'31	9'86	.	9'89	2 030	2 676	.	2 694
Stall- och ladugårdsp.	29	15	17	0'95	1'25	.	.	10'17	.	10'17	2 453	3 130	.	.
därav:														
ladugårdsförmän . . . . .	2	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
djurskötare . . . . .	26	13	14	0'83	1'14	.	.	9'67	.	9'68	2 265	2 956	.	.
fodermarskar . . . . .	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
stalldrängar . . . . .	—	—	—	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Specialarbetare . . . . .	37	1	24	1'74	1'96	.	1'89	14'13	.	14'13	.	.	.	.
därav:														
trädgårdsmästare . . . . .	—	—	—	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
smeder, snickare m. fl.	16	1	12	1'68	1'84	.	.	14'51	.	14'51	.	.	.	.
lastbilsförare . . . . .	—	—	—	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
trädgårdsarbetare . . . . .	1	—	—	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
övr. specialarbetare . . . . .	20	—	12	1'88	2'08	.	1'95	16'32	.	16'32	.	.	.	.
Övriga arbetare . . . . .	17	—	6	.	.	.	.	9'90	.	9'90	.	.	.	.

<sup>1</sup> Medellöner, som grunda sig på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare, äro tryckta med medieväl stil.  
<sup>2</sup> Årsinkomsterna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året.



Tab. 10 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Genomsnittlig löneinkomst, kronor <sup>1</sup>													
	Redovisade arbetare			per timme vid tidlönsarbete						per dag			per år <sup>2</sup>	
				totalt (kontant och värdet av förmåner)		därav vid egendomar		totalt (kontant och värdet av förmåner)		därav vid egendomar				
	med minst 250 arbetsdagar under året	med upp- om an- talet ut- gjorda arbets- tim- mar	kontant (inkl. indexkällägs, semesterlön, övertid m. m.)	totalt (kontant och värdet av förmåner)	därav vid egendomar	med koll-avtal	utan koll-avtal	vid tidlönsarbete	vid ackordarbete	vid allt arbete oavsett löneform	kontant (inkl. indexkällägs, semesterlön, övertid m. m.)	totalt (kontant och värdet av förmåner)	med koll-avtal	utan koll-avtal
Arbetare med kost o. logi . . . . .	2 262	1 257	1 232	0 86	1 26	1 36	1 21	10 26	12 72	10 26	2 117	3 089	3 338	2 923
Eg. jordbruksarbetare	1 327	738	710	0 88	1 28	1 36	1 24	10 40	13 67	10 40	2 137	3 054	3 371	2 924
därav:														
rättare . . . . .	62	45	35	1 26	1 62	1 62	.	13 71	—	13 71	3 132	4 040	4 066	3 081
födrängar . . . . .	70	54	29	1 00	1 88	1 40	1 36	11 48	—	11 48	3 219	3 350	3 375	3 327
körkarlar . . . . .	619	399	340	0 86	1 24	1 32	1 20	10 26	15 36	10 26	2 093	3 012	3 217	2 932
traktorskötare . . . . .	58	38	37	1 02	1 86	1 37	1 35	11 66	—	11 66	2 522	3 404	3 511	3 239
dagsverkare . . . . .	518	202	269	0 81	1 26	1 30	1 26	9 64	12 37	9 64	2 773	3 042	2 739	
Arbetare m. bland. arb.	465	238	265	0 75	1 18	1 31	1 17	9 67	—	9 68	1 917	2 858	2 959	2 847
Stall- o. ladugårdsp. . . . .	448	273	250	0 90	1 28	1 37	1 21	10 43	—	10 42	2 244	3 164	3 359	3 035
därav:														
ladugårdsförmän . . . . .	16	13	11	1 23	1 65	.	.	13 98	—	13 98	3 222	4 346	.	.
djurskötare . . . . .	408	240	226	0 87	1 25	1 34	1 20	10 21	—	10 21	2 185	3 094	3 257	2 996
fodermarskar . . . . .	5	5	5	.	.	.	.	.	—	.	.	.	.	.
stalldrängar . . . . .	19	15	8	.	.	.	.	10 69	—	10 69	2 250	3 153	.	.
Specialarbetare . . . . .	9	4	2	.	.	.	.	.	—	.	.	.	.	.
därav:														
trädgårdsmästare . . . . .	2	2	1	.	.	.	.	.	—	.	.	.	.	.
smeder, snickare m. fl.	3	—	1	.	.	.	.	.	—	.	.	.	.	.
lastbilsförare . . . . .	2	1	—	.	.	.	.	.	—	.	.	.	.	.
trädgårdsarbetare . . . . .	1	1	—	.	.	.	.	.	—	.	.	.	.	.
övr. specialarbetare . . . . .	1	—	—	.	.	.	.	.	—	.	.	.	.	.
Övriga arbetare . . . . .	13	4	5	.	.	.	.	9 24	—	9 24	.	.	.	.
Arbetare med livsförn. . . . .	148	96	119	1 44	1 53	1 56	1 42	12 68	16 37	12 73	3 570	3 822	3 984	3 369
Arb. med livsförn. o. bost. <sup>3</sup> . . . . .	408	308	249	1 24	1 57	1 67	1 47	12 79	—	12 79	3 036	3 853	4 060	3 691
Arbetare med bostad <sup>3</sup> . . . . .	438	297	310	1 43	1 60	1 62	1 55	13 80	15 29	13 82	3 677	4 157	4 255	3 881
Arbetare med stat . . . . .	286	250	149	1 03	1 52	1 56	1 47	12 32	—	12 32	2 542	3 720	3 857	3 607
Samtl. arb. med livsförn. ochjeller bostad <sup>3</sup> . . . . .	1 280	951	827	1 29	1 57	1 61	1 48	12 99	15 59	13 00	3 160	3 910	4 079	3 684
Eg. jordbruksarbetare	634	440	411	1 30	1 56	1 59	1 48	13 11	15 73	13 14	3 212	3 921	4 126	3 659
därav:														
rättare . . . . .	185	161	109	1 54	1 85	1 87	1 76	15 62	—	15 63	3 823	4 615	4 676	4 441
födrängar . . . . .	36	35	16	1 23	1 51	.	.	12 78	—	12 78	2 949	3 757	3 978	3 609
körkarlar . . . . .	202	142	133	1 16	1 46	1 46	1 47	11 91	—	11 98	2 800	3 522	3 595	3 467
traktorskötare . . . . .	26	20	14	1 44	1 67	1 68	.	12 79	—	12 79	3 243	3 843	4 074	.
dagsverkare . . . . .	185	82	139	1 20	1 40	1 40	1 41	11 39	16 45	11 49	2 826	3 337	3 352	3 323
Arbetare m. bland. arb.	84	58	55	1 06	1 34	1 33	1 35	11 46	—	11 46	2 551	3 380	3 292	3 437
Stall- o. ladugårdsp. . . . .	480	388	301	1 30	1 62	1 67	1 53	13 06	—	13 06	3 167	3 977	4 146	3 769
därav:														
ladugårdsförmän . . . . .	97	81	72	1 64	1 93	1 96	1 75	16 19	—	16 19	4 115	4 863	4 997	4 320
djurskötare . . . . .	348	275	210	1 20	1 54	1 56	1 51	12 37	—	12 37	2 947	3 785	3 851	3 730
fodermarskar . . . . .	16	16	9	.	.	.	.	11 65	—	11 65	2 801	3 540	3 567	.
stalldrängar . . . . .	19	16	10	1 03	1 30	.	.	10 66	—	10 66	2 521	3 223	3 115	.
Specialarbetare . . . . .	68	55	49	1 42	1 65	1 65	.	13 47	—	13 48	3 409	4 011	4 056	.
därav:														
trädgårdsmästare . . . . .	20	18	13	1 53	1 79	1 79	—	14 72	—	14 72	3 713	4 364	4 407	.
smeder, snickare m. fl.	27	21	23	1 38	1 61	1 61	—	12 60	—	12 68	3 221	3 793	3 867	.

<sup>1</sup> Se not 1 sid. 34. — <sup>2</sup> Se not 2 sid. 34. — <sup>3</sup> Utom bostad i regel även bränsl.

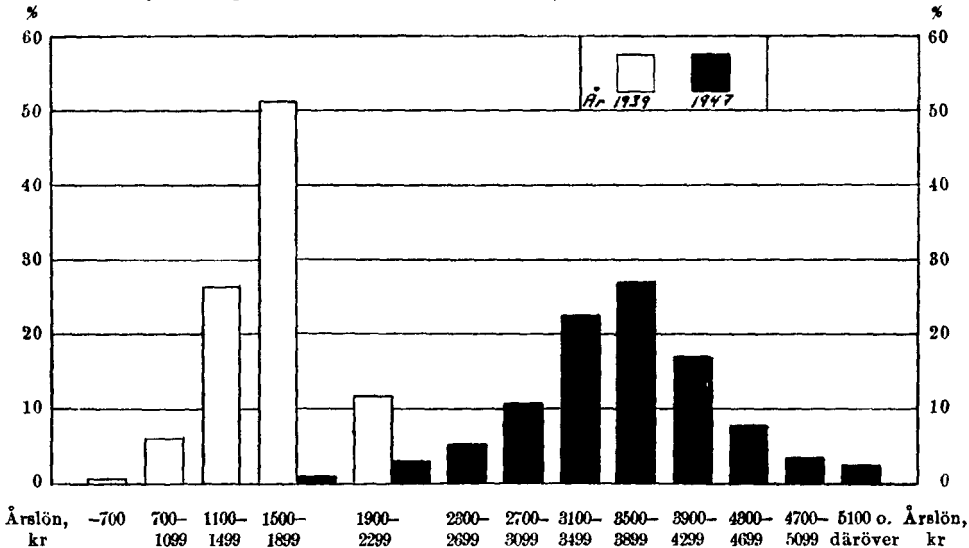
Tab. 10 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Genomsnittlig löneinkomst, kronor <sup>1</sup>													
	Redovisade arbetare			per timme vid tidlönsarbete				per dag			per år <sup>2</sup>			
	samtliga	med minst 250 arbetsdagar under året	med uppg. om antalet utgjorda arbetstimmar	kontant (inkl. indexkällägg, semesterlön, övertid m. m.)	totalt (kontant och värdet av förmåner)		vid ält arbete oavsett löneform	vid ackordsarbete	totalt (kontant och värdet av förmåner)	kontant (inkl. indexkällägg, semesterlön, övertid m. m.)	därav vid egendomar			
					med koll.-avtal	utan koll.-avtal					med koll.-avtal	utan koll.-avtal		
lastbilsförare . . . . .	12	9	7	.	.	.	—	13'43	—	13'43	.	.	.	.
trädgårdsarbetare . . . . .	8	6	5	.	.	.	—	—	—	—	.	.	.	—
övr. specialarbetare . . . . .	1	1	1	.	.	.	—	—	—	—	.	.	.	—
Övriga arbetare . . . . .	14	10	11	1'17	1'48	1'48	—	11'44	—	11'44	2 826	3 346	.	.
<b>Samtl. arbetare fyllda 18 år.</b>	<b>13 395</b>	<b>6 828</b>	<b>10 168</b>	<b>1'38</b>	<b>1'47</b>	<b>1'50</b>	<b>1'39</b>	<b>12'12</b>	<b>15'81</b>	<b>12'16</b>	<b>3 315</b>	<b>3 603</b>	<b>3 734</b>	<b>3 191</b>
däruv:														
eg. jordbruksarbetare	8 619	3 751	6 552	1'36	1'45	1'46	1'41	11'85	15'96	11'92	3 180	3 458	3 561	3 131
arbetare m. bland. arb.	1 357	639	968	1'16	1'34	1'42	1'28	10'98	14'88	10'96	2 786	3 245	3 543	2 936
stall- och ladugårdsp.	2 779	2 117	2 134	1'48	1'55	1'58	1'39	12'97	14'62	12'98	3 679	3 955	4 064	3 506
specialarbetare . . . . .	504	283	424	1'55	1'63	1'60	1'82	12'98	16'11	13'00	3 629	3 762	3 762	3 763
övriga arbetare . . . . .	136	38	90	1'35	1'43	1'44	1'39	11'09	.	11'12	2 933	3 166	3 219	.
<b>Mänliga minderåriga arb.</b>														
Arbetare utan förmåner . . . . .	434	98	377	0'99	0'99	0'99	0'97	8'46	12'73	8'54	2 464	2 470	2 518	2 095
Arbetare med fri kost . . . . .	166	14	109	0'63	1'05	.	1'05	7'48	—	7'48	1 505	2 163	.	2 195
Arbetare med kost o. logi . . . . .	258	101	120	0'60	0'96	1'06	0'93	7'69	.	7'69	1 390	2 226	2 446	2 188
Arbetare med livsf. och/eller bostad <sup>3</sup> . . . . .	4	1	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<b>Samtliga minderåriga . . . . .</b>	<b>862</b>	<b>214</b>	<b>610</b>	<b>0'88</b>	<b>0'99</b>	<b>1'00</b>	<b>0'98</b>	<b>8'05</b>	<b>12'90</b>	<b>8'10</b>	<b>1 898</b>	<b>2 338</b>	<b>2 506</b>	<b>2 180</b>
<b>Kvinnliga arb. fyllda 18 år.</b>														
Arbetare utan förmåner . . . . .	1 002	182	628	1'10	1'11	1'12	1'10	5'40	8'30	6'17	1 463	1 469	1 541	1 088
Arbetare med fri kost . . . . .	166	4	110	0'83	1'25	1'32	1'24	6'58	.	6'73	.	.	.	.
Arbetare med kost o. logi . . . . .	725	411	339	0'44	0'82	0'84	0'81	6'57	11'93	6'57	1 146	1 983	2 070	1 955
Arbetare med livsförn. . . . .	15	7	8	.	.	.	.	5'39	.	5'34	.	.	.	.
Arbetare med livsförn. o. bostad <sup>3</sup> . . . . .	70	46	25	0'72	1'17	.	1'10	6'33	.	6'30	1 424	2 056	2 221	1 939
Arbetare med bostad <sup>3</sup> . . . . .	22	16	7	.	.	.	.	6'12	.	5'39	1 615	2 014	1 943	.
Arbetare med stat . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<b>Samtl. arbetare med livsf. och/eller bostad<sup>3</sup> . . . . .</b>	<b>107</b>	<b>69</b>	<b>40</b>	<b>0'78</b>	<b>1'12</b>	<b>1'25</b>	<b>1'06</b>	<b>6'25</b>	<b>4'91</b>	<b>6'10</b>	<b>1 490</b>	<b>2 025</b>	<b>2 122</b>	<b>1 920</b>
<b>Samtliga kvinnliga arbetare</b>	<b>2 000</b>	<b>666</b>	<b>1 117</b>	<b>0'66</b>	<b>1'04</b>	<b>1'09</b>	<b>0'98</b>	<b>6'21</b>	<b>8'01</b>	<b>6'39</b>	<b>1 268</b>	<b>1 844</b>	<b>1 798</b>	<b>1 880</b>
däruv:														
eg. jordbruksarbetare . . . . .	712	2	441	1'06	1'16	1'13	1'21	9'45	12'96	11'16	.	.	.	.
arbetare m. bland. arb.	167	61	98	0'87	1'07	1'17	0'97	8'06	12'02	8'28	1 907	2 410	2 577	2 269
mjölkerskor . . . . .	415	214	236	1'02	1'09	1'12	1'02	4'41	5'03	4'53	1 301	1 439	1 480	1 318
specialarbetare . . . . .	32	3	30	1'11	1'11	1'05	1'20	8'65	—	8'65	.	.	.	.
hembiträden . . . . .	656	385	299	0'43	0'79	0'84	0'77	6'53	.	6'53	1 139	1 974	2 070	1 941
övriga arbetare . . . . .	18	1	13	.	1'06	.	.	7'39	—	7'39	.	.	.	.
<b>Kvinnliga minderåriga arb.</b>	<b>288</b>	<b>90</b>	<b>147</b>	<b>0'39</b>	<b>0'79</b>	<b>0'80</b>	<b>0'79</b>	<b>6'94</b>	.	<b>5'99</b>	<b>943</b>	<b>1 778</b>	<b>1 692</b>	<b>1 838</b>
<b>Samtliga manliga arbetare</b>														
År 1947 . . . . .	14 257	7 042	10 778	1'36	1'44	1'47	1'36	11'94	15'69	11'98	3 272	3 565	3 709	3 128
År 1946 . . . . .	16 880	8 090	12 549	1'24	1'32	1'35	1'24	10'83	13'12	10'86	2 969	3 257	3 396	2 846
<b>Samtliga kvinnliga arbetare</b>														
År 1947 . . . . .	2 288	756	1 264	0'62	1'01	1'06	0'96	6'17	8'05	6'34	1 220	1 836	1 786	1 875
År 1946 . . . . .	2 686	857	1 557	0'59	0'92	0'97	0'86	5'55	7'17	5'73	1 153	1 705	1 648	1 754

<sup>1</sup> Se not 1 sid. 34. — <sup>2</sup> Se not 2 sid. 34. — <sup>3</sup> Se not 3 sid. 35.

Diagram III. Antalet vuxna manliga lantarbetare (i %) med 250 dagsverken under året fördelade efter årslönens storlek under åren 1939 och 1947.

Ouvriers agricoles (hommes adultes) ayant effectué au moins 250 journées de travail pendant l'année, répartis d'après le montant du salaire annuel, en 1939 et 1947.



betare med minst 250 arbetsdagar under året (jfr sid. 27). För grupper med mindre än 10 arbetare ha medellönerna ej medtagits. Medellöner, som grundas på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare, ha tryckts med medieval stil. De individuella lönernas avvikelser från genomsnittslönerna belysas i tab. 11, där de vuxna årsarbetarna inom vissa grupper fördelats efter årslönernas storlek. I tabellen anföres även för varje grupp medianlönen, varmed förstås lönen i mitten av den serie, som erhålles, då arbetarna ordnas efter lönen storlek. Som mått på lönernas spridning kring medeltalet meddelas slutligen de s. k. normala variationsgränserna, d. v. s. de två lönebelegg, mellan vilka de individuella lönerna variera, om man bortser dels från den fjärdedel av arbetarna, som består av de lägst avlönade, och dels från den fjärdedel, som består av de högst avlönade. I tab. 12 redovisas motsvarande spridningstal för timlönerna.

I efterföljande redogörelse för lantarbetarnas faktiska löner 1947 behandlas först de nominativt redovisade lantarbetarnas löneförhållanden. För de tillfälliga arbetarnas löneförhållanden redogöres på sid. 47 och 48.

Lönenivån år 1947. För samtliga *manliga* lantarbetare utgjorde enligt tab. 10 den totala årsförtjäningen i genomsnitt 3 565 kr år 1947 mot 3 257 kr år 1946. Från 1946 till 1947 steg den sålunda med 9,5 %. För enbart vuxna manliga arbetare var den genomsnittliga årslönen 3 296 kr år 1946 och 3 603 kr år 1947. Sistnämnda årslön överensstämde väl med medianlönen och den typiska lönen, d. v. s. den allmännast förekommande lö-

nen låg mellan 3 400 och 3 599 kr enligt tab. 11. Medellönen kan därför anses väl karakterisera det faktiska löneläget. Av tab. 11 framgår vidare, att lönerna till den »mellersta» hälften av antalet årsarbetare varierade mellan 3 202—3 995 kr.

Den genomsnittliga dagsförtjänsten år 1947 för vuxna manliga arbetare har i tab. 10 beräknats till 12,12 kr vid tidlönsarbete, 15,81 kr vid ackordsarbete och 12,16 kr vid allt arbete oavsett löneform. Den senare siffran innebär en stegring med 10,2 % från 11,03 kr år 1946. Den genomsnittliga timförtjänsten år 1947 för vuxna manliga arbetare uppgick till 1,47 kr mot 1,35 kr föregående år, d. v. s. en ökning med 8,9 %.

Under år 1947 utgjorde de vuxna kvinnliga arbetarnas årslön i genomsnitt 1 844 kr, vilket i jämförelse med årslönen 1946 (1 713 kr) innebär en ökning med 7,6 %. Då en betydande del av de redovisade arbetarna bestod av mjölkerskor, vilka endast arbeta i genomsnitt 4 timmar om dagen, är dock den anförda medellönen ej tillförlitlig som mått på lönenivån för kvinnliga lantarbetare. Som sådant bör i stället användas genomsnittslönen för den största gruppen av heltidsanställda kvinnliga arbetare, nämligen hembiträdena. Dessa förtjänade i genomsnitt under år 1947 1 974 kr, d. v. s. 6,4 % mer än 1946. Den ungefärliga relationen mellan manliga och kvinnliga lantarbetares löner torde framgå därav, att hembiträdenas årsförtjänst uppgick till knappt  $\frac{3}{4}$  av årsförtjänsten för manliga arbetare med kost och logi.

Per timme förtjänade de vuxna kvinnliga arbetarna i genomsnitt 1,04 kr (år 1946 0,94 kr). Mjölkerskor hade i medeltal 1,09 kr per timme och hembiträden 0,79 kr, vilket överstiger motsvarande timförtjänster föregående år med 10,1 resp. 9,7 %.

Då lönerna till flertalet lantarbetare delvis grundas på uppskattningar av naturaförmånernas värde och lantarbetarna i allmänhet leva på »billigare» orter än industriarbetarna, äro lantarbetarnas och industriarbetarnas genomsnittsförtjänster ej jämförbara. En viss uppfattning om skillnaden mellan löneläget för lantarbetare och industriarbetare kan emellertid erhållas, om genomsnittsförtjänsten per timme för manliga lantarbetare (över 18 år) utan naturaförmåner jämföres med motsvarande medelförtjänst för industriarbetare på lägsta dyrort och på de båda lägsta dyrorterna tillsammans (I och II). Vid en sådan jämförelse omräknas först den totala medelförtjänsten per timme för lantarbetare utan naturaförmåner (tab. 10) under antagande, att yrkesfördelningen inom denna grupp varit densamma som inom hela materialet. Resultatet blir en timlön på 1,49 kr. Denna lön är 28 % lägre än industriarbetarlönen (inkl. byggnadsverksamhet m. m.) på den lägsta dyrorten (2,06 kr) och 31 % lägre än industriarbetarlönen på de båda lägsta dyrorterna (2,16 kr). Det förefaller emellertid troligt, att lantarbetarnas levnadsomkostnader (vid lika standard) äro lägre än industriarbetarnas. Nyssnämnda procenttal, som med en rätt vid osäkerhetsmarginal visar skill-

Tab. 11. Redovisade lantarbetare fyllda 16 år fördelade efter löneinkomstens storlek.

Yrkespecialiteter och löneformer (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan kollektivavtal)	Antal redov. arb. m. minst 250 dagsv.	Därv (i %) med nedanstående totallön (kontant och naturaförmåner) per år, kr										Med- del- lön (kr) <sup>1</sup>	Med- dian- lön (kr) <sup>1</sup>	Lönernas normala variations- gränser (kr) <sup>1</sup>	
		un- der 2400	2400- 2599	2600- 2799	2800- 2999	3000- 3199	3200- 3399	3400- 3599	3600- 3799	3800- 3999	4000- 4199				4200 o. över
<i>Män.</i>															
Rättare . . .	{ m. k. 313 u. k. 69	—	0.3	—	0.6	1.0	3.5	7.0	12.2	14.7	13.1	47.6	4 307	4 170	3 802-4 759
Fördrängar . .	{ m. k. 283 u. k. 58	0.3	1.1	0.4	2.1	4.6	11.0	24.7	23.8	17.7	6.7	3.1	3 670	3 640	3 461-3 856
Körkarlar . . .	{ m. k. 1 211 u. k. 452	1.2	1.2	2.2	4.7	11.6	17.2	26.1	19.9	10.2	2.7	3.0	3 467	3 478	3 253-3 692
Traktorskötare	{ m. k. 359 u. k. 36	0.6	—	1.1	2.2	8.9	15.3	24.0	17.8	17.6	5.6	6.9	3 613	3 581	3 366-3 839
Dagsverkare	{ m. k. 685 u. k. 285	5.4	2.0	5.8	8.0	16.4	19.4	18.3	12.4	6.4	2.8	3.6	3 314	3 338	3 063-3 600
Arbetare m. bl.	{ m. k. 325 u. k. 314	4.3	2.1	2.5	4.3	7.4	10.8	14.1	19.7	18.8	11.1	4.9	3 543	3 650	3 290-3 894
Ladugårdsförm.	{ m. k. 373 u. k. 29	—	—	—	—	—	0.5	2.2	3.5	6.2	13.9	73.7	4 601	4 494	4 182-4 894
Djurskötare . .	{ m. k. 1 103 u. k. 362	1.4	1.1	1.7	1.6	2.9	4.6	7.9	14.0	19.4	18.0	27.4	3 928	3 952	3 662-3 426
Fodermarskar	{ m. k. 119 u. k. 7	0.8	2.5	1.7	1.7	5.1	0.8	5.9	11.8	21.8	21.0	26.9	3 929	3 971	3 758-4 228
Stalldrängar . .	{ m. k. 108 u. k. 16	1.9	2.8	1.9	2.8	4.6	11.1	12.0	12.0	18.6	11.1	21.3	3 743	3 815	3 400-4 128
Specialarbetare	{ m. k. 273 u. k. 10	2.2	—	1.1	4.0	4.0	8.8	16.1	21.3	17.2	8.8	16.6	3 936	3 741	3 450-3 001
Övriga arbetare	{ m. k. 32 u. k. 6	15.6	6.2	6.3	—	15.6	12.5	6.8	15.6	9.4	6.8	6.2	3 219	3 258	2 674-3 739
Arb. utan förm.	{ m. k. 4 263 u. k. 247	1.3	0.5	1.4	2.9	7.3	11.5	17.4	17.2	14.9	9.4	16.2	3 726	3 685	3 402-4 009
Arb. m. fri kost	{ m. k. 25 u. k. 85	20.0	8.0	8.0	8.0	16.0	4.0	8.0	16.0	4.0	4.0	4.0	3 090	3 100	2 481-3 603
Arb. m. kost o. logi . . .	{ m. k. 352 u. k. 905	5.1	7.4	8.0	10.2	13.6	12.5	11.4	8.5	9.4	4.8	9.1	3 338	3 278	2 889-3 760
Arb. med livsf. och/el. bostad	{ m. k. 544 u. k. 407	3.7	2.2	2.4	2.6	3.7	6.1	7.7	8.8	9.5	11.4	41.9	4 079	4 060	3 530-4 636
Samtliga 1947	{ m. k. 5 184 u. k. 1 644	1.9	1.2	2.0	3.4	7.4	10.9	15.9	15.7	13.9	9.8	18.4	3 734	3 689	3 370-4 048
	tillh. 6 828	5.0	2.9	3.5	5.0	8.4	10.4	14.4	13.8	11.7	8.4	16.5	3 608	3 600	3 202-3 895
Samtliga 1946	{ m. k. 5 896 u. k. 1 927	3.6	2.5	4.0	7.9	13.3	18.9	17.0	12.3	7.8	5.0	7.7	3 425	3 398	3 117-3 716
	tillh. 7 823	7.9	4.6	6.2	8.9	12.9	16.8	14.6	10.6	6.6	4.3	6.6	3 296	3 311	2 944-3 648
<i>Kvinnor.</i>															
Mjölkerskor . .	{ m. k. 161 u. k. 53	98.1	1.3	0.6	—	—	—	—	—	—	—	—	1 480	1 546	1 102-1 850
Hembiträden . .	{ m. k. 97 u. k. 288	82.5	9.3	2.1	2.1	2.0	2.0	—	—	—	—	—	2 070	2 035	1 822-2 240
Övriga arbetare	{ m. k. 32 u. k. 35	34.4	25.0	3.1	15.6	9.4	3.1	9.4	—	—	—	—	2 572	2 495	2 360-2 882
Samtliga 1947	{ m. k. 290 u. k. 376	85.9	6.6	1.4	2.4	1.7	1.0	1.0	—	—	—	—	1 798	1 830	1 397-2 162
	tillh. 666	86.3	5.6	3.2	2.2	1.2	0.9	0.6	—	—	—	—	1 844	1 853	1 530-2 160
Samtliga 1946	{ m. k. 359 u. k. 401	91.6	4.2	1.7	0.8	1.1	—	—	—	0.6	—	—	1 656	1 668	1 259-2 000
	tillh. 760	92.8	3.7	1.6	0.6	0.7	—	—	0.3	—	—	—	1 713	1 718	1 449-2 000

<sup>1</sup> Se not 1 sid. 34.

naden mellan reallönenivån för lantarbetare och industriarbetare, torde därför sannolikt vara för högt.<sup>1</sup>

**Kontant- och naturaavlöning.** Vid olika löneformer utgår en varierande del av lönen in natura. Detta förhållande belyses i efterföljande översikt.

Naturaförmånernas värde uppgick för manliga arbetare med sådana förmåner till i genomsnitt 836 kr under året och för kvinnliga arbetare till 791 kr. Detta gör för män 25 % och för kvinnor 40 % av totalavlöningen. Till grund för naturaförmånernas värde ligga, som redan nämnts, ofta tämligen godtyckliga uppskattningar. Dessa uppskattningar torde i allmänhet ge för låga värden till resultat. Naturaförmånernas betydelse beror framför allt på löneformen kost och logi. Som tidigare påpekats, har statlönesystemet avskaffats inom det avtalsbundna jordbruket fr. o. m. tjänsteåret 1945/46, varför denna löneform är av väsentligt mindre betydelse än tidigare.

	Manliga arbetare fyllda 18 år			Kvinnliga arbetare fyllda 18 år		
	total årslönn kr	därav kr	nat.-förm. %	total årslönn kr	därav kr	nat.-förm. %
(m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan )						
Arbetare utan nat.-förm. <sup>2</sup> . . .	m. k. 3 726 u. k. 3 519	4 40	0·1 1·1	1 541 1 088	2 27	0·1 2·5
Arbetare med fri kost . . .	m. k. 3 090 u. k. 2 733	613 606	19·8 22·2	— —	— —	— —
Arbetare med kost o. logi . . .	m. k. 3 338 u. k. 2 923	902 930	27·0 31·8	2 070 1 955	813 845	39·3 43·2
Arbetare med livsf. och/eller bostad . . . . .	m. k. 4 079 u. k. 3 684	672 853	16·5 23·2	2 122 1 920	423 658	19·9 34·3
därav:						
med livsförnödenheter . . .	m. k. 3 934 u. k. 3 369	227 357	5·8 10·6	. .	. .	. .
med livsförnödenheter och bostad . . . . .	m. k. 4 060 u. k. 3 691	797 831	19·6 22·5	2 221 1 939	507 719	22·8 37·1
med bostad . . . . .	m. k. 4 255 u. k. 3 881	489 454	11·5 11·7	1 943 .	381 .	19·6 .
med stat . . . . .	m. k. 3 857 u. k. 3 607	1 180 1 176	30·6 32·6	— —	— —	— —
Samtliga arbetare . . . . .	m. k. 3 734 u. k. 3 191 tillh. 3 603	138 760 298	3·7 23·8 8·0	1 798 1 880 1 844	337 761 577	18·7 40·5 31·3
därav:						
exkl. arb. utan nat.-förm.	m. k. 3 769 u. k. 3 133 tillh. 3 386	758 888 836	20·1 28·3 24·7	2 084 1 947 1 985	711 823 791	34·1 42·3 39·8

**Extra förtjänster.** Den genomsnittliga storleken av extra förtjänsterna uppgick till 152 kr för vuxna manliga arbetare och 28 kr för vuxna kvinnliga arbetare.

Förekomsten av extra förtjänster (inkl. semesterlön och semesterersättning) medför, att lönestatistikens uppgifter om tim- och daglöner ej äro di-

<sup>1</sup> Enligt beräkningar utförda av Lindahl och Lemne (SOU 1944: 1) voro år 1941 levnadskostnaderna för lantarbetare cirka 7 % lägre än för industriarbetare & landsbygden. Under förutsättning att skillnaden i levnadsomkostnader varit densamma år 1947, kan reallönen per timme för lantarbetare approximativt beräknas ligga 20—25 % lägre än för industriarbetarna. — <sup>2</sup> För arbetare utan naturaförmåner redovisas här fria skjutsar o. d.

rekt jämförbara med kollektivavtalens lönesatser. Timlönen för körkarlar utan naturaförmåner utgjorde i genomsnitt 1,46 kr, medan minimilönen för kalenderåret enligt kollektivavtalen var 1,33 kr. Så gott som hela denna skillnad beror på att extra förtjänsterna äro inräknade i lönestatistikens uppgifter. I övrigt ha individuella löneförbättringar, som erhållits på grund av bristen på arbetskraft, bidragit till att höja lönen utöver kollektivavtalens minimilön.

**Löneinkomster vid olika löneformer.** Genomsnittsförtjänsterna för grupper av arbetare, avlönade enligt olika löneformer, kunna studeras i tab. 10. Av vuxna manliga arbetare förtjänade arbetare utan naturaförmåner i genomsnitt under hela året 3 715 kr, arbetare med kost och logi 3 039 kr, arbetare med fri kost 2 814 kr och arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad 3 910 kr. Det framgår av tab. 11, att de individuella lönernas spridning kring dessa medeltal var störst för arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad samt för arbetare med fri kost.

Vissa skiljaktigheter finnas sålunda mellan de olika löneformerna. Arbetare med fri kost och arbetare med kost och logi ha i allmänhet lägre lönenivå än arbetare med övriga löneformer, som ha en ur lönesynpunkt gynnsammare yrkes- och åldersfördelning. En jämförelse bör därför göras mellan lönerna för varje yrkesgrupp efter löneform. I tab. 13 har en dylik jämförelse gjorts för körkarlar och dagsverkare.

**Löneinkomster inom olika yrken.** De *manliga* arbetarna ha i tab. 10 fördelats efter yrke på fem huvudgrupper. Av dessa uppvisade stall- och ladugårdspersonalen och därefter specialarbetarna den högsta genomsnittliga årsförtjänsten (3 955 och 3 762 kr). Årslönerna för egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete och övriga arbetare voro ej oväsentligt lägre (resp. 3 458, 3 245 och 3 166 kr). Av de egentliga jordbruksarbetarna uppnådde inom de flesta löneformer rättarna den högsta genomsnittsförtjänsten, varefter i tur och ordning kommo fördrängar och traktorskötare samt körkarlar och dagsverkare. Ladugårdsförmän hade genomgående högre lön än annan stall- och ladugårdspersonal. Här nämnda lönedifferenser betingas dock ej enbart av arbetarnas olika yrken utan också av olikheter i åldersfördelningen m. m.

Beträffande de individuella årslönernas variationer inom olika yrkesgrupper hänvisas till tab. 11.

I tab. 10 redovisas även genomsnittliga dags- och timförtjänster för olika yrkesgrupper. En jämförelse mellan de olika yrkesgruppernas dags- eller timförtjänster ger i stort sett samma bild av löneläget som jämförelsen mellan årslönerna. För närmare detaljer hänvisas till tab. 10 och 12.

I fråga om de *kvinnliga* arbetarnas genomsnittsförtjänster per år erinras om att mjölkerskorna vanligen endast arbeta under en del av dagen. Deras års- och dagsförtjänster bli därför icke jämförbara med de heltidsanställda

Tab. 12. Redovisade lantarbetare fyllda 18 år fördelade efter timförtjänstens storlek.

	Samtliga vuxna arb. med uppg. om antalet arbetstimmar under året		D ä r a v								
			m ä n					kvinnor			
			arbetare utan för-måner			dags-verkare med fri kost	körkar-lar med kost o. logi	arbetare med livsf. och/eller bostad		hembli-träden med kost o. logi	mjölk-kerkar utan för-måner
	män	kvinnor	körkarlar	dags-verkare	djur-skötare	körkarlar med kost	logi	körkarlar	djur-skötare	logi	män
S:a arb. på gårdar med koll.-avtal . . . . .	7 370	551	1 443	1 809	1 012	59	116	75	113	63	167
däru i % med en timlön av											
under 50 öre . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50—60 > . . . . .	0.1	0.7	—	0.1	—	—	—	1.3	—	3.2	0.6
60—70 > . . . . .	0.1	2.3	—	0.1	0.1	—	—	—	—	12.7	2.4
70—80 > . . . . .	0.4	5.3	0.1	0.8	—	1.7	2.6	—	—	38.1	1.8
80—90 > . . . . .	0.6	3.8	0.1	1.0	—	1.7	0.9	—	0.9	14.3	4.8
90—100 > . . . . .	0.8	8.7	0.3	1.2	0.2	1.7	1.7	1.3	0.9	17.4	7.8
100—110 > . . . . .	1.8	37.9	0.5	3.4	0.7	5.1	7.7	6.7	1.8	4.8	41.8
110—120 > . . . . .	2.6	19.6	1.5	3.6	0.6	10.1	12.1	10.7	8.0	3.2	16.7
120—130 > . . . . .	4.8	8.9	5.0	7.6	0.4	8.5	21.5	2.7	7.1	—	10.8
130—140 > . . . . .	15.2	5.1	20.4	25.2	5.3	11.8	19.0	9.3	5.3	6.3	4.8
140—150 > . . . . .	27.6	2.7	38.7	32.3	22.8	8.5	12.9	20.0	9.7	—	4.2
150—160 > . . . . .	22.3	2.2	21.9	12.3	38.8	6.8	9.5	22.7	20.3	—	1.8
160—170 > . . . . .	10.9	0.2	7.1	5.4	18.1	6.8	8.6	8.0	19.5	—	—
170—180 > . . . . .	5.3	1.1	2.6	2.8	7.0	10.2	1.7	5.3	10.6	—	1.8
180—190 > . . . . .	2.7	0.9	1.0	0.9	3.3	11.8	0.9	5.3	7.1	—	1.2
190—200 > . . . . .	1.9	0.2	0.3	0.7	1.3	6.8	0.9	2.7	4.4	—	—
200—210 > . . . . .	1.1	0.4	0.1	1.4	0.5	1.7	—	—	3.5	—	—
210—220 > . . . . .	0.7	—	0.3	0.4	0.4	3.4	—	2.7	—	—	—
220—230 > . . . . .	0.3	—	0.1	0.1	0.1	3.4	—	1.3	0.9	—	—
230—240 > . . . . .	0.3	—	—	0.1	0.1	—	—	—	—	—	—
240—250 > . . . . .	0.2	—	—	0.1	—	—	—	—	—	—	—
250 o. över . . . . .	0.3	—	—	0.5	0.3	—	—	—	—	—	—
medellön, kr . . . . .	1.50	1.09	1.46	1.42	1.56	1.52	1.32	1.46	1.56	0.84	1.11
medianlön, kr . . . . .	1.48	1.07	1.45	1.41	1.54	1.50	1.31	1.49	1.58	0.79	1.07
Normala variations-gränser, kr . . . . .	1.39—1.59	1.00—1.17	1.39—1.52	1.33—1.49	1.48—1.63	1.25—1.81	1.20—1.47	1.32—1.60	1.41—1.71	0.74—0.93	1.01—1.19
S:a arb. på gårdar utan koll.-avtal . . . . .	2 798	566	97	456	55	605	224	58	97	236	39
däru i % med en timlön av											
under 50 öre . . . . .	—	2.6	—	—	—	—	—	—	—	5.1	7.7
50—60 > . . . . .	0.1	6.2	—	—	—	—	—	—	—	12.7	5.1
60—70 > . . . . .	0.9	11.1	2.1	0.2	—	0.2	1.8	—	—	20.8	7.7
70—80 > . . . . .	2.0	11.8	2.1	1.3	—	1.0	3.1	—	1.0	21.2	12.8
80—90 > . . . . .	3.6	10.1	1.0	1.8	1.8	2.8	5.4	1.7	2.1	15.7	7.7
90—100 > . . . . .	5.0	10.8	1.0	1.1	—	4.0	11.6	1.7	2.1	12.7	17.9
100—110 > . . . . .	8.7	14.0	6.2	9.7	5.5	3.1	14.7	3.5	3.1	6.8	7.7
110—120 > . . . . .	7.5	9.5	1.0	4.8	1.8	7.8	13.8	3.5	3.1	2.5	2.6
120—130 > . . . . .	11.1	8.3	13.4	10.8	3.6	11.7	12.5	15.5	3.1	0.8	10.2
130—140 > . . . . .	13.0	4.1	17.5	12.7	3.6	11.6	12.1	5.2	17.5	0.4	10.2
140—150 > . . . . .	11.2	2.3	26.8	11.8	20.0	7.6	11.6	19.0	17.5	0.4	2.6
150—160 > . . . . .	11.8	3.9	9.8	19.7	23.7	10.2	8.5	29.3	12.4	0.9	2.6
160—170 > . . . . .	7.6	1.9	9.3	5.0	16.4	10.9	3.1	8.6	15.5	—	2.6
170—180 > . . . . .	5.5	2.3	4.1	5.5	10.9	8.4	0.9	6.9	11.3	—	—
180—190 > . . . . .	4.5	0.2	5.2	6.8	5.5	7.8	0.5	1.7	5.2	—	—
190—200 > . . . . .	1.9	0.5	—	0.9	3.6	4.5	0.4	—	1.0	—	—
200—210 > . . . . .	2.8	0.4	1.0	6.8	3.6	2.8	—	—	3.1	—	2.6
210—220 > . . . . .	1.0	—	—	0.7	—	1.8	—	1.7	1.0	—	—
220—230 > . . . . .	0.6	—	—	—	—	1.2	—	—	—	—	—
230—240 > . . . . .	0.6	—	—	—	—	1.8	—	—	—	—	—
240—250 > . . . . .	0.3	—	—	0.4	—	0.3	—	—	—	—	—
250 o. över . . . . .	0.3	—	—	—	—	0.5	—	1.7	1.0	—	—
medellön, kr . . . . .	1.39	0.98	1.40	1.45	1.54	1.50	1.20	1.47	1.51	0.77	0.98
medianlön, kr . . . . .	1.38	0.96	1.41	1.47	1.55	1.50	1.19	1.50	1.50	0.74	0.92
Normala variations-gränser, kr . . . . .	1.16—1.60	0.73—1.18	1.25—1.51	1.43—1.62	1.43—1.68	1.25—1.73	1.02—1.40	1.28—1.58	1.35—1.68	0.63—0.89	0.74—1.22



Tab. 13. Redovisade körkarlar och dagsverkare fyllda 18 år fördelade efter löneinkomstens storlek vid olika löneformer.

Yrke och löneformer (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan kollektivavtal)	Antal arbetare minst 250 dagar <sup>1</sup>	Därav (i %) med en årsinkomst av kr:										Medel-lön (kr) <sup>2</sup>	Median-lön (kr) <sup>2</sup>	Lönernas normala variationsgränser (kr) <sup>2</sup>		
		under 2 400														
		2 400—2 599	2 600—2 799	2 800—2 999	3 000—3 199	3 200—3 399	3 400—3 599	3 600—3 799	3 800—3 999	4 000—4 199	4 200 o. öfver					
<i>Körkarlar.</i>																
Arb. utan förmåner	{ m. k.	1 034	0·7	0·5	1·4	3·9	11·0	18·2	27·9	21·3	10·4	2·4	2·8	3 487	3 495	3 286—3 689
	{ u. k.	60	13·8	—	8·3	1·7	15·0	5·0	21·6	21·7	5·0	1·7	6·7	3 294	3 433	3 050—3 635
	{ tillh.	4	—	25·0	—	—	—	—	25·0	50·0	—	—	—	—	—	—
Arb. med fri kost	{ m. k.	24	20·8	16·7	16·7	16·7	8·3	16·7	—	—	—	—	—	2 747	2 759	2 471—3 030
	{ u. k.	112	4·5	7·1	8·0	10·7	18·8	11·6	18·8	8·0	7·1	2·7	2·7	3 217	3 201	2 881—3 517
Arb. m. kost o. logi	{ m. k.	287	16·7	12·9	10·1	14·7	14·6	10·1	8·7	4·2	2·1	3·8	2·1	2 932	2 910	2 530—3 310
	{ u. k.	61	3·8	1·6	3·3	8·2	9·8	11·5	9·8	16·4	13·1	8·2	14·8	3 595	3 608	3 164—3 958
Arbetare med livsf. och/eller bostad	{ m. k.	81	4·9	1·2	3·7	4·9	17·3	12·4	14·8	16·1	8·6	3·7	12·4	3 467	3 420	3 122—3 803
	{ u. k.	1 211	1·2	1·2	2·2	4·7	11·6	17·2	26·1	19·9	10·2	2·7	3·0	3 467	3 478	3 253—3 692
Samtliga	{ m. k.	452	14·4	9·3	9·1	11·3	14·8	10·2	11·1	8·4	3·6	3·6	4·4	3 066	3 082	2 623—3 496
	{ u. k.	1 663	4·8	3·4	4·0	6·5	12·5	15·3	22·0	16·8	8·4	2·9	3·4	3 358	3 426	3 110—3 665
	{ tillh.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Dagsverkare.</i>																
Arb. utan förmåner	{ m. k.	617	4·7	1·3	5·0	7·9	17·2	19·3	19·3	12·8	6·0	2·4	3·6	3 326	3 344	3 077—3 596
	{ u. k.	37	18·9	8·1	5·4	18·9	8·1	24·4	2·7	2·7	5·4	2·7	2·7	2 965	2 978	2 450—3 312
Arb. med fri kost	{ m. k.	6	33·8	—	16·7	—	16·7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	{ u. k.	26	38·5	7·7	19·2	7·7	11·5	3·9	11·5	—	—	—	—	2 558	2 631	1 987—3 014
Arb. m. kost o. logi	{ m. k.	23	4·3	17·4	8·7	21·7	17·4	8·7	13·0	—	4·4	4·4	—	3 042	2 995	2 695—3 245
	{ u. k.	179	26·2	14·0	14·5	13·4	14·0	7·3	6·1	1·7	1·1	0·6	1·1	2 739	2 738	2 340—3 100
Arbetare med livsf. och/eller bostad	{ m. k.	39	12·8	5·1	5·1	2·6	2·6	20·5	7·7	12·8	15·4	7·7	7·7	3 352	3 451	2 800—3 866
	{ u. k.	43	9·3	2·3	2·3	9·3	16·3	11·6	16·3	14·0	4·7	4·6	9·3	3 323	3 365	3 000—3 724
Samtliga	{ m. k.	685	5·4	2·0	5·3	8·0	16·4	19·4	18·3	12·4	6·4	2·8	3·6	3 314	3 338	3 063—3 600
	{ u. k.	285	23·9	10·9	11·9	13·0	13·3	9·8	7·7	3·5	2·1	1·4	2·5	2 840	2 880	2 403—3 235
	{ tillh.	970	10·8	4·6	7·2	9·5	15·6	16·6	15·2	9·8	5·1	2·4	3·3	3 175	3 235	2 869—3 525

hembiträdernas. Av kvinnorna uppnådde de egentliga jordbruksarbetarna den högsta medelförtjänsten per timme (1,16 kr). Mjölkerskorna förtjänade 1,09 kr i timmen och hembiträderna 0,79 kr.

Arbetslöner inom olika åldrar m. m. I tab. 14 ha genomsnittliga arbetsförtjänster beräknats för manliga och kvinnliga arbetare inom olika yrkes- och åldersgrupper.

Tabellen visar, att före trettioårsåldern stego de manliga arbetarnas förtjänster tämligen hastigt med arbetarnas ålder. I åldrarna mellan 30 och 55 år höllo de sig ungefär oförändrade för att därefter minskas betydligt. Kvinnorna uppnådde sin toplön vid betydligt yngre ålder än männen.

Lönenivån inom olika områden m. m. I tab. 15 redovisas genomsnittslöner för vissa viktigare arbetargrupper inom olika län och jordbruksområden m. m. Tabellens medellöner för olika jordbruksområden och storleksgrupper av egendomar ha beräknats under antagande, att arbetarnas åldersfördelning inom de olika jordbruksområdena och inom de olika storleksgrupperna varit densamma som inom hela riket.

<sup>1</sup> Arbetare fyllda 18 år. — <sup>2</sup> Se not 1 sid. 34.

Tab. 14. Genomsnittliga arbetslörtjänster för lantarbetare inom olika åldersgrupper.

(m. k. = med kollektiv- avtal u. k. = utan kollektiv- avtal)	Antal redo- visade arbeta- rare	Medelavlönning (i kr) <sup>1</sup> för arbetare i åldern:												Gen- om- snitt- lig lön, kr	Stan- dard- räk- nad genor- snitts- lön, k.	
		un- der 18år	18— 20år	21— 24år	25— 29år	30— 34år	35— 39år	40— 44år	45— 49år	50— 54år	55— 59år	60— 64år	65 år o. över			
<i>Totallön per dr.</i>																
<b>Manliga arbetare.</b>																
Arbetare utan	m. k.	4 350	2 518	3 171	3 528	3 692	3 809	3 855	3 791	3 824	3 802	3 688	3 557	3 204	3 702	3 671
nat.-form.	u. k.	258	2 095	2 747	.	3 646	3 805	3 672	3 729	3 905	3 331	3 289	2 918	2 657	3 459	3 457
Arbetare med fri	m. k.	26	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3 039	3 051
kost	u. k.	98	2 195	.	.	2 888	2 763	2 638	.	.	.	.	.	.	2 662	2 727
Arbetare med	m. k.	367	2 440	2 930	3 221	3 566	3 568	3 184	3 427	3 444	3 455	3 045	.	.	3 301	3 301
kost o. logi	u. k.	991	2 188	2 714	3 121	3 102	3 054	2 969	2 887	2 778	2 903	2 620	2 514	2 216	2 859	2 842
Arb. m. livsf.	m. k.	545	.	.	.	4 244	4 425	4 388	4 434	4 222	4 049	3 926	3 801	2 918	4 077	4 127
och/eller bost.	u. k.	407	.	.	.	3 773	3 848	3 893	3 763	3 712	3 718	3 536	3 273	2 884	3 684	3 667
Samtliga	m. k.	5 288	2 506	3 147	3 479	3 707	3 862	3 856	3 830	3 846	3 818	3 687	3 567	3 129	3 709	3 684
därav:	u. k.	1 754	2 180	2 719	3 154	3 298	3 397	3 303	3 314	3 259	3 212	3 166	2 899	2 587	3 128	3 171
	tillh.	7 042	2 338	2 939	3 322	3 563	3 737	3 736	3 726	3 740	3 721	3 606	3 450	3 025	3 565	3 566
Rättare . . .	m. k.	313	.	.	.	4 175	4 456	4 412	4 550	4 263	4 282	4 261	4 003	.	4 307	4 322
	u. k.	69	.	.	.	4 141	4 304	4 759	.	.	.	.	.	.	4 366	4 401
Fördrängar . .	m. k.	283	.	.	.	3 531	3 660	3 841	3 757	3 647	3 549	3 562	3 596	.	3 670	3 673
	u. k.	58	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3 464	3 422
Körkarlar . . .	m. k.	1 248	2 642	3 125	3 421	3 507	3 503	3 597	3 597	3 538	3 502	3 394	3 252	3 214	3 442	3 437
	u. k.	469	2 557	2 822	3 076	3 255	3 224	3 051	3 217	3 207	2 988	2 927	2 524	2 425	3 048	3 039
Traktorskötare .	m. k.	361	.	3 408	3 540	3 590	3 701	3 625	3 700	3 611	3 450	3 616	.	.	3 611	3 575
	u. k.	37	.	.	.	3 258	.	.	.	.	.	.	.	.	3 422	3 338
Dagsverkare . .	m. k.	734	2 338	3 034	3 110	3 292	3 547	3 412	3 469	3 471	3 435	3 358	3 173	2 681	3 249	3 325
	u. k.	321	2 061	2 628	2 943	2 920	2 946	3 130	2 913	2 858	2 736	2 729	2 493	2 345	2 752	2 824
Arbetare m. bl.	m. k.	331	.	3 039	3 429	3 688	3 633	3 498	3 692	3 590	3 732	3 562	3 403	2 967	3 525	3 521
arbete	u. k.	351	2 119	2 522	3 052	3 126	3 071	2 869	3 125	2 806	2 832	.	2 601	.	2 850	2 886
Ladugårds- förmän	m. k.	373	.	.	.	4 620	4 782	4 661	4 610	4 567	4 593	4 367	4 297	.	4 601	4 554
	u. k.	29	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4 295	4 268
Djurskötare . .	m. k.	1 109	.	3 444	3 758	3 964	3 992	4 006	3 960	4 024	3 988	3 852	3 859	3 405	3 923	3 880
	u. k.	380	2 140	2 829	3 469	3 729	3 693	3 432	3 481	3 484	3 435	3 470	3 182	2 600	3 384	3 397
Fodermarskar .	m. k.	119	.	.	.	.	.	4 304	4 150	4 005	4 081	4 154	3 808	2 984	3 929	4 025
	u. k.	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Stalldrängar .	m. k.	110	.	.	.	.	.	.	4 006	3 958	3 775	3 571	3 768	3 145	3 705	3 742
	u. k.	16	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3 327	3 224
Specialarbetare	m. k.	273	.	.	.	3 582	4 180	3 906	3 907	4 011	3 734	3 752	3 654	2 800	3 762	3 784
	u. k.	10	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3 763	3 931
Kvinnliga ar- betare.	m. k.	327	1 692	1 903	2 005	1 894	1 809	1 593	1 617	1 772	1 918	1 762	1 601	.	1 786	1 799
	u. k.	429	1 838	1 961	1 996	2 012	1 817	1 968	1 629	1 794	1 748	1 800	.	.	1 875	1 852
därav:	Tillhoppa	756	1 778	1 947	1 999	1 979	1 813	1 816	1 624	1 781	1 855	1 786	1 633	.	1 836	1 836
Mjölkerskor . .	m. k.	161	.	.	.	.	1 419	1 510	1 426	1 621	1 495	1 633	1 356	.	1 480	1 369
	u. k.	53	.	.	.	.	.	.	1 269	.	.	.	.	.	1 318	1 315
Hembiträden .	m. k.	134	1 692	1 976	2 087	.	2 028	.	.	.	.	.	.	.	1 966	2 043
	u. k.	338	1 825	1 932	2 042	2 049	1 968	2 072	1 767	1 872	1 773	1 715	.	.	1 924	1 899
<i>Total tidlön per dag.</i>																
Manliga	m. k.	8 940	8 571	11 008	12 011	12 638	13 071	13 138	12 990	12 971	12 890	12 488	12 005	10 555	12 488	12 266
arbetare.	u. k.	5 051	7 500	9 441	10 588	11 112	11 371	11 200	11 099	11 008	10 992	10 677	9 999	8 700	10 488	10 553
	Tillhoppa	13 991	8 005	10 266	11 344	12 100	12 600	12 669	12 511	12 600	12 466	12 151	11 668	10 144	11 994	11 994
Kvinnliga ar- betare.	m. k.	849	5 844	6 443	6 889	6 511	5 998	6 009	5 890	5 884	6 500	5 792	5 002	5 604	6 121	6 115
	u. k.	1 149	6 000	6 664	6 683	6 700	6 121	6 311	5 385	5 799	5 566	6 005	5 255	4 668	6 211	6 009
	Tillhoppa	1 998	5 944	6 599	6 722	6 664	6 005	6 222	5 565	5 822	6 111	5 998	5 111	5 311	6 171	6 117
<i>Total tidlön per timme.</i>																
Manliga	m. k.	7 723	1 000	1 355	1 444	1 511	1 544	1 566	1 544	1 544	1 522	1 499	1 444	1 266	1 471	1 466
arbetare.	u. k.	3 055	0 998	1 244	1 371	1 411	1 466	1 455	1 466	1 455	1 488	1 444	1 322	1 166	1 366	1 388
	Tillhoppa	10 778	0 999	1 300	1 411	1 471	1 522	1 533	1 522	1 522	1 511	1 488	1 422	1 233	1 444	1 444
Kvinnliga	m. k.	618	0 800	0 871	1 000	1 111	1 111	1 144	1 171	1 100	1 100	1 113	1 100	0 998	1 066	1 044
arbetare.	u. k.	646	0 799	0 922	0 844	0 999	1 008	1 111	0 997	0 998	0 998	1 066	0 997	1 113	0 966	0 997
	Tillhoppa	1 264	0 799	0 991	0 900	1 044	1 100	1 113	1 009	1 005	1 006	1 009	1 008	1 007	1 011	1 011

<sup>1</sup> Se not i sid. 34. — <sup>2</sup> Beräknad medellön, om åldersfördelningen antages vara densamma som för samtliga manliga resp. kvinnliga arbetare.

För *manliga* lantarbetare av olika slag var medellönen i regel högst på Skånes och Hallands slätter och i norra Sverige men lägst på Vänerslätten. Östgötaslätten och Målar- och Hjälmbygderna intogo i detta avseende en mellanställning.

De regionala lönedifferenserna för *kvinnliga* arbetare voro delvis av samma slag som för manliga arbetare. Hembiträdernas timlön var sålunda högre i Skånes och Hallands slättbygder än i de övriga områdena. Mjölkerskorna hade de bästa förtjänsterna i Skånes och Hallands slättbygder samt på Vänerslätten.

Lönenivån i olika trakter kan mer i detalj studeras med hjälp av tabellens medellöner för olika län. Det bör dock framhållas, att dessa medellöner ofta beräknats på grundval av relativt få uppgifter. De slutsatser, som kunna dragas av deras variationer från det ena länet till det andra, äro därför ganska begränsade. Ifrågavarande medellöner ha, i motsats till övriga medellöner i tabellen, icke standardvägts med avseende på åldersfördelningen.

I vad mån lantarbetarnas löner påverkas av traktens högre eller lägre grad av industrialisering belyses av de i tab. 15 beräknade medellönerna för lantarbetare i kommuner av olika näringstyper. Liksom vid 1946 års undersökning kan någon tendens till högre lönenivå i industrikommuner icke urskiljas till skillnad från tidigare år. För hembiträderna ligger lönenivån högre i de blandade kommunerna och jordbrukskommunerna än i industrikommunerna.

I tab. 15 redovisas slutligen genomsnittslöner för vissa grupper av lantarbetare vid större och mindre gårdar. I allmänhet steg lönen med gårdens storlek. Fördelas lantarbetarna inom olika storleksgrupper av egendomar dessutom efter förekomsten av kollektivavtal, framträder likaledes en löneskillnad mellan stora och små gårdar (se sid. 47).

**Arbetslöner vid egendomar med och utan kollektivavtal.** Kollektivavtalens inflytande på lönerna kan studeras i tab. 10—15, där medellöner och spridningstal redovisas för olika yrkes- och löneformsgrupper vid gårdar med och utan kollektivavtal. För vissa viktigare grupper av arbetare ha vidare i efterföljande tablå genomsnittslöner beräknats vid kollektivavtalsbundna och icke kollektivavtalsbundna gårdar under antagande, att arbetarnas åldersfördelning varit densamma vid gårdar med och utan kollektivavtal.

Lönerna lågo genomgående högre vid gårdar med än vid gårdar utan kollektivavtal. Skillnaden mellan de individuella lönernas spridning kring medellönen för gårdar med och utan kollektivavtal framgår av tab. 11 och 12. Lönerna till den »mellersta» hälften av antalet arbetare inom varje grupp varierade enligt siffrorna i tab. 11 (sista kolumnen) nästan genomgående mellan trängre gränser vid de kollektivavtalsbundna än vid de ej kollektivavtalsbundna gårdarna.

Bland de individuella löner, som ligga till grund för medellönerna, finnas även löner till ej fullgoda arbetare. Dessa löner äro lägre än kollektivavta-

Tab. 15. Genomsnittlig löneinkomst per timme för lantarbetare, som fyllt 18 år, inom olika län m. m.<sup>1</sup>

L ä n och hushållnings- sällkapsområden, jordbruksområden m. m.	Arbetare utan naturaförmåner			Kör- karlar med kost o. logi	Dags- ver- kare med fri kost	Arbetare med livsförnöden- heter och/ eller bostad		Samt- liga man- liga arbe- tare	Hem- biträ- den i lant- hus- håll	Mjöl- ker- skor	Samt- liga kvinn- liga arbe- tare
	Kör- kar- lar	Dags- ver- kare	Djur- skö- tare			Dags- ver- kare	Djur- skö- tare				
Stockholms . . . . .	1'45	1'41	1'54	1'08	1'11	.	1'54	1'47	.	1'07	1'00
Uppsala . . . . .	1'47	1'37	1'57	1'14	1'45	.	.	1'44	0'83	.	0'98
Södermanlands . . . . .	1'47	1'42	1'54	1'27	1'18	.	.	1'49	.	.	0'96
Östergötlands . . . . .	1'41	1'36	1'56	1'25	1'42	1'26	1'55	1'46	0'86	.	1'00
Jönköpings . . . . .	1'44	1'37	1'65	1'41	.	.	1'52	1'46	0'82	.	0'97
Kronobergs . . . . .	1'44	1'46	1'64	.	.	—	.	1'45	0'76	.	0'94
Kalmar . . . . .	1'44	1'38	1'54	1'27	1'48	.	.	1'44	.	1'12	1'05
norra hush.-sällsk.	1'45	1'27	1'50	.	1'42	.	.	1'89	.	.	0'86
södra > >	1'44	1'43	1'55	.	1'52	.	.	1'47	.	1'18	1'13
Gotlands . . . . .	1'42	1'49	.	1'17	1'74	—	.	1'46	0'81	.	0'98
Blekinge . . . . .	1'41	1'39	1'49	.	.	—	.	1'40	.	.	.
Kristianstads . . . . .	1'45	1'46	1'65	1'20	1'42	—	.	1'45	.	.	1'17
Malmöhus . . . . .	1'47	1'42	1'58	1'29	1'68	.	.	1'48	0'92	1'22	1'18
Hallands . . . . .	1'42	1'50	1'53	1'41	1'58	.	.	1'49	0'92	.	1'16
Göteborgs och Bohus	1'46	1'41	1'46	1'07	.	.	.	1'27	.	.	0'86
Älvsborgs . . . . .	1'43	1'42	1'50	1'27	1'22	1'36	1'42	1'40	0'93	1'04	0'99
norra hush.-sällsk.	1'45	1'46	1'54	.	.	1'39	1'34	1'47	.	.	1'01
södra > >	1'41	1'39	1'45	1'28	1'20	.	1'51	1'35	0'94	.	0'97
Skaraborgs . . . . .	1'43	1'37	1'54	1'31	1'35	1'30	1'52	1'44	0'74	1'16	1'01
Värmlands . . . . .	1'46	1'38	1'55	1'18	1'28	1'51	1'52	1'43	0'70	0'98	0'88
Örebro . . . . .	1'48	1'46	1'59	.	1'66	.	1'53	1'52	0'83	.	1'01
Västmanlands . . . . .	1'48	1'49	1'57	1'15	1'53	.	.	1'53	0'69	1'00	0'98
Kopparbergs . . . . .	1'52	1'55	.	.	1'26	.	.	1'46	0'70	1'02	0'90
Gävleborgs . . . . .	1'52	1'51	1'67	1'14	1'68	.	.	1'51	0'65	1'12	1'05
Västernorrlands . . . . .	.	1'50	.	.	1'49	1'58	.	1'58	.	.	0'92
Jämtlands . . . . .	.	.	—	—	1'80	.	.	1'78	.	.	0'89
Västerbottens . . . . .	—	1'52	—	—	1'42	.	.	1'43	0'76	.	0'80
Norrbottnens . . . . .	.	.	—	—	1'83	.	—	1'74	.	.	.
Hela riket	1'45	1'42	1'56	1'24	1'50	1'40	1'54	1'47	0'79	1'09	1'04
Skånes o. Hall. slättb.	1'46	1'45	1'57	1'38	1'57	.	1'65	1'49	0'95	1'29	1'20
Sydsvenska mellanb.	1'45	1'41	1'56	1'25	1'62	.	.	1'46	.	1'13	1'12
Öland och Gotland .	1'43	1'44	1'64	1'18	1'53	—	.	1'44	0'75	.	1'05
Östgötaslätten . . . .	1'43	1'38	1'56	1'31	.	.	1'63	1'46	0'83	.	1'00
Vänerslätten . . . . .	1'43	1'35	1'53	1'28	1'36	1'39	1'48	1'44	0'73	1'19	0'98
Mälar- o. Hjälmarb. .	1'47	1'44	1'56	1'15	1'48	1'35	1'60	1'49	0'76	1'04	0'97
Södra o. mell. Sveriges	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
skogs- o. dalbygder	1'46	1'43	1'56	1'21	1'39	1'37	1'47	1'44	0'76	1'05	0'96
Norra Sverige . . . . .	1'53	1'50	.	1'32	1'61	1'59	1'46	1'56	0'75	1'05	0'97
Egendomar belägna i	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
jordbrukskommuner	1'44	1'41	1'55	1'28	1'46	1'39	1'57	1'46	0'79	1'09	1'01
bland. kommuner . .	1'45	1'43	1'57	1'28	1'52	1'43	1'51	1'47	0'80	1'10	1'07
industrikommuner .	1'46	1'44	1'55	1'20	1'52	1'41	1'53	1'47	0'72	1'08	1'00
Egend. med en åker-	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
areal av under 20 ha	1'53	1'43	.	1'22	1'52	.	.	1'42	0'74	0'96	0'97
20—49 >	1'42	1'42	1'55	1'23	1'50	1'39	1'50	1'42	0'79	1'05	1'04
50—99 >	1'45	1'41	1'57	1'25	1'36	1'39	1'57	1'46	0'83	1'07	1'05
100 ha o. öfver	1'47	1'43	1'56	1'44	.	1'42	1'53	1'51	0'81	1'14	1'05
Egend. m. koll.-avtal	1'46	1'42	1'56	1'33	1'58	1'44	1'56	1'49	0'85	1'12	1'07
> utan >	1'39	1'45	1'55	1'20	1'50	1'33	1'50	1'41	0'77	0'97	0'99

<sup>1</sup> Tabellen redovisar den totala timförtjänsten (inkl. indextillägg, semesterlön, övertids- och rykt- ersättning och naturaförmåner) vid tidlönsarbete. Medieval stil anger, att lönesiffran är grundad på mindre än 25 men fler än 9 uppgifter.

Manliga arbetare fyllda 18 år	Totala antalet arbetare	Egendomar utan koll.-avtal			Egendomar med koll.-avtal		
		tim-lön, <sup>1</sup> kr	dag-lön, <sup>1</sup> kr	Års-lön, kr	tim-lön, <sup>1</sup> kr	dag-lön, <sup>1</sup> kr	Års-lön, kr
Körkarlar utan naturaförmåner . . . . .	1711	1:89	11:88	3 336	1:46	12:07	3 502
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	277	1:40	11:20	3 314	1:43	12:04	3 527
»  »  »  »  50 ha o. över . . . . .	1 434	1:89	11:57	3 358	1:46	12:09	3 478
Dagsverkare utan naturaförmåner . . . . .	2751	1:45	11:18	3 058	1:42	11:64	3 347
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	847	1:44	11:04	2 921	1:42	11:61	3 376
»  »  »  »  50 ha o. över . . . . .	1 904	1:45	11:33	3 184	1:42	11:66	3 323
Djurskötare utan naturaförmåner . . . . .	1245	1:55	12:57	3 898	1:56	13:11	4 020
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	220	1:51	12:08	3 676	1:56	12:96	4 027
»  »  »  »  50 ha o. över . . . . .	1 025	1:53	13:07	4 126	1:56	13:26	4 014
Körkarlar med kost o. logi . . . . .	619	1:20	9:99	2 934	1:33	10:96	3 226
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	435	1:20	9:97	2 925	1:32	10:60	3 127
»  »  »  »  50 ha o. över . . . . .	184	1:21	10:02	2 944	1:35	11:32	3 324
Dagsverkare med fri kost . . . . .	1076	1:50	10:94	2 641	1:53	11:80	3 000
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	980	1:51	10:89	2 622	1:52	11:91	2 980
»  »  »  »  50 ha o. över . . . . .	96	1:39	10:99	2 019	1:34	10:68	2 920
Dagsverkare med livsförnödenh. och/eller bostad	185	1:33	10:75	3 238	1:44	11:79	3 552
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	61	1:30	10:31	3 099	1:52	11:93	3 300
»  »  »  »  50 ha o. över . . . . .	124	1:46	11:20	3 380	1:48	11:66	3 391
Djurskötare med livsförnödenh. och/eller bostad	348	1:50	12:10	3 715	1:56	12:59	3 829
därav vid egendomar med under 50 ha . . .	137	1:50	11:85	3 616	1:53	12:16	3 718
»  »  »  »  50 ha o. över . . . . .	211	1:51	12:36	3 812	1:57	13:02	3 932

lens lönesatser, som gälla fullt arbetsföra dugliga och yrkesvana arbetare. Då det relativa antalet ej fullt arbetsföra arbetare sannolikt är större på gårdar utan än på gårdar med kollektivavtal, skulle skillnaden i löneavseende mellan avtalsbundna och ej avtalsbundna gårdar bli mindre, om genomsnittslönerna kunde beräknas för enbart fullgoda arbetare.

Löneförhållandena för tillfällig arbetskraft. Den nu lämnade redogörelsen för lantarbetarnas löneförhållanden har utslutande gällt de nominativt redovisade arbetarna. För ett stort antal tillfälliga arbetare, som arbeta några få dagar hos en och samma arbetsgivare (t. ex. för sådd och skörd), ha erhållits uppgifter om antalet sådana arbetare samt om sammanlagda antalet dagsverken och den totala avlöningssumman. På grundval av dessa uppgifter har genomsnittliga dagsförtjänsten beräknats för 2 548 tillfälliga arbetare, vilka tillhoppa gjort 46 295 dagsverken. En sammanställning av dessa tillfälliga arbetares dagsförtjänster lämnas här nedan.

Genomsnittlig dagsförtjänst för tillfälliga arbetare (kr)	Östra Sverige <sup>2</sup>	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket	Därav egendomar med en åkerareal av				
							intill 20 ha	20—49 ha	50—99 ha	100 ha o. över	
Män . . . . .	m. k.	13:46	14:14	13:65	13:96	13:62	13:69	12:78	13:15	14:06	13:76
	u. k.	12:73	12:69	13:40	12:22	13:82	13:02	13:12	13:80	11:10	—
	tillhoppa	13:24	13:10	13:54	12:67	13:78	13:28	13:12	13:27	13:06	13:76
Kvinnor . . . . .	m. k.	7:88	11:32	12:65	9:62	8:60	11:27	—	11:57	12:63	10:73
	u. k.	8:13	9:41	11:10	10:04	8:80	9:74	9:12	10:03	10:16	—
	tillhoppa	7:92	10:39	12:19	9:83	8:77	10:59	9:20	10:52	11:56	10:73
Minderariga . . . . .	m. k.	4:15	7:91	—	5:73	—	6:20	—	—	5:72	6:46
	u. k.	9:73	—	—	—	—	6:66	7:22	6:76	7:37	10:78
	tillhoppa	6:47	7:73	—	6:61	6:52	6:81	6:76	6:94	7:92	6:46

<sup>1</sup> Tidlösn. — <sup>2</sup> Se not 3 sid. 14.

Tillfälliga manliga arbetare förtjänade således år 1947 i genomsnitt 13,28 kr per dagsverke, vilket var något mer än vad de nominativt redovisade arbetarna utan naturaförmåner förtjänade (12,61) och 11,8 % mer än de tillfälliga arbetarnas dagsförtjänst 1946 (11,88 kr). För tillfälliga kvinnliga arbetare uppgick dagsförtjänsten 1947 till 10,59 kr, vilket var avsevärt högre än motsvarande lön för hembiträden (6,53 kr) och 18,2 % högre än motsvarande lön föregående år.

### **g. Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1939—1947.**

För bedömande av jordbrukets lönekostnader erfordras förutom kännedom om lantarbetarnas löner även uppgift om arbetskraftsåtgången. Till komplettering av de i det föregående lämnade uppgifterna om lantarbetarnas löner ha därför i tab. 16, med användande av lantarbetarstatistikens material, beräknats totala antalet utgjorda dagsverken per 100 ha åker inom olika jordbruksområden och storleksklasser av egendomar. För att belysa arbetskraftsåtgångens förändringar sedan år 1946 lämnas vidare i tab. 17 en sammanställning av arbetskraftsåtgången år 1946 och 1947 vid gårdar, som redovisas i lantarbetarstatistiken både 1946 och 1947 och vilkas åkerareal är densamma båda åren. Slutligen visar tab. 18 förändringarna mellan år 1946 och 1947 i den totala lönebudgeten och sysselsättningsvolymen vid samma egendomar.

Under år 1947 uppgick det genomsnittliga antalet mansdagsverken per 100 ha åker till 2 072 och motsvarande antal dagsverken, utgjorda av kvinnliga och minderåriga arbetare, till 534. Av de förstnämnda hade 69 % och av de sistnämnda 49 % utgjorts av lejda arbetare. Det framgår av tab. 16, att familjemedlemmarnas arbetsinsatser betydde mest på mindre och medelstora gårdar. Uppgifterna om antalet dagsverken, som utgjorts av familjemedlemmar, torde emellertid i många fall grunda sig på tämligen grova uppskattningar och äro sannolikt ofullständigare än uppgifterna om de lejda arbetarnas dagsverken.

Arbetsförbrukningen per arealenhet var störst på de minsta brukningsdelarna och sjönk med stigande egendomsstorlek. I regel var den lägst i södra och mellersta Sveriges slättbygder och högre i skogs- och dalbygderna i södra och mellersta Sverige. Antalet mansdagsverken per 100 ha åker var större på gårdar med än på gårdar utan kollektivavtal inom flertalet storleksgrupper. Att motsatsen gällde för samtliga storleksgrupper tagna tillhopa beror på att de mindre gårdarna voro relativt fler bland gårdar utan kollektivavtal, än bland gårdar, som hade sådana avtal.

Växlingarna i arbetskraftsåtgången mellan olika gårdar äro ej enbart beroende på hur effektivt arbetskraften utnyttjas utan också på produktionsinriktning och intensitet. I tab. 16 upptagna dagsverken per 100 ha åker ha sålunda utförts såväl av utearbetare som djurskötare, torpare

Tab. 16. Av brukarna själva, deras familjemedlemmar och anställda arbetare utgjorda dagsverken per 100 ha åker inom olika områden.<sup>1</sup>

Naturliga jordbruksområden m. m.	Antal egen- do- mar	Genomsnittligt antal dagsverken per år och 100 ha Åker å egendomar med en åkerareal (i ha) av									Genomsn. antal dagsv. per 100haåker å samtliga egendomar
		under 10	10— 19	20— 29	30— 39	40— 49	50— 59	100— 199	200— 399	400 o. över	
<i>Manliga arbetare</i> . . . . .	3 859	5 509	3 371	2 573	2 242	2 159	1 898	1 743	1 698	2 019	2 072
därav i % lejd arbetskraft . . . . .		15·4	29·8	40·0	54·4	61·8	75·7	92·8	99·6	100·0	68·5
Södra o. mellersta Sveriges slättb. därav i % lejd arbetskraft . . . . .	2 209	5 114	3 067	2 463	2 171	2 058	1 825	1 698	1 651	2 002	1 918
därav i % lejd arbetskraft . . . . .		11·2	19·4	35·0	50·8	59·1	72·9	91·2	99·6	100·0	71·0
Skånes o. Hallands slättbygder . . . . .	340	·	3 109	2 573	2 385	2 215	1 981	1 854	1 476	1 980	2 086
Sydsvenska mellanbygden . . . . .	230	·	3 422	2 787	2 507	2 390	2 013	1 650	1 606	1 851	2 151
Öland och Gotland . . . . .	164	·	3 407	2 669	2 101	2 124	1 548	1 302	1 443	—	1 970
Östgötaslätten . . . . .	181	—	·	2 909	2 540	2 217	1 963	1 828	1 580	—	2 010
Vänerslätten . . . . .	476	—	2 900	2 206	1 987	1 920	1 701	1 522	1 788	2 080	1 783
Mälar- och Hjälmabygden . . . . .	818	·	2 888	2 303	1 975	1 916	1 826	1 752	1 676	2 101	1 861
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygd . . . . .	1 286	6 543	3 585	2 689	2 341	2 335	2 005	1 912	1 918	2 177	2 328
därav i % lejd arbetskraft . . . . .		16·4	36·6	43·8	59·3	65·1	80·2	95·7	100·0	100·0	66·6
Sydsvenska höglandet . . . . .	606	6 756	3 669	2 701	2 481	2 494	2 057	1 781	1 925	—	2 429
Östsvenska dalbygden . . . . .	80	—	3 340	2 829	2 281	2 160	2 002	1 008	2 093	—	2 158
Västsvenska . . . . .	193	—	4 186	2 816	2 580	2 271	2 016	1 804	—	—	2 569
Södra Bergslagen . . . . .	85	—	3 570	·	1 884	3 366	2 140	1 908	1 259	—	2 044
Västsvenska dalejömrådet . . . . .	77	—	3 277	2 504	2 657	2 346	1 751	1 854	1 719	—	2 130
Norra Bergslagen . . . . .	98	—	3 266	3 121	1 704	1 680	1 954	2 157	2 182	2 177	2 220
Östra Dalarna-Gästrikland . . . . .	147	—	3 051	2 452	1 813	2 023	1 620	2 132	3 382	—	2 280
Norra Sverige . . . . .	364	4 165	3 432	2 763	2 546	2 587	3 005	1 880	—	—	2 995
därav i % lejd arbetskraft . . . . .		16·7	30·7	51·8	66·6	76·0	93·8	97·6	—	—	51·1
Egendomar belägna i Jordbrukskommuner <sup>2</sup> . . . . .	1 196	5 676	3 207	2 485	2 138	2 071	1 751	1 606	1 592	1 983	1 928
Blandade kommuner . . . . .	1 802	4 666	3 373	2 538	2 212	2 219	1 908	1 791	1 687	1 974	2 097
Industrikommuner . . . . .	861	6 778	3 610	2 739	2 498	2 170	2 070	1 863	2 034	2 075	2 243
Egendomar med koll.-avtal . . . . .	1 348	—	3 793	2 899	2 633	2 352	1 984	1 777	1 704	2 019	1 935
utan . . . . .	2 511	5 509	3 854	2 528	2 109	2 022	1 697	1 226	·	—	2 300
<i>Kvinnliga o. minderåriga arbetare</i> därav i % lejd arbetskraft . . . . .	3 859	2 505	1 899	1 191	750	510	354	185	163	283	534
därav i % lejd arbetskraft . . . . .		19·9	34·3	38·7	37·9	51·9	61·1	86·1	99·9	100·0	49·2
Södra o. mellersta Sveriges slättb. därav i % lejd arbetskraft . . . . .	2 209	·	1 799	1 159	786	546	357	194	164	276	452
därav i % lejd arbetskraft . . . . .		·	24·0	34·9	34·3	49·0	58·1	85·9	99·9	100·0	50·1
Skånes o. Hallands slättbygder . . . . .	340	—	1 907	1 179	702	684	640	536	324	467	698
Sydsvenska mellanbygden . . . . .	230	·	1 697	1 351	744	676	592	360	292	·	670
Öland och Gotland . . . . .	164	—	1 745	1 631	1 362	917	624	·	·	·	963
Östgötaslätten . . . . .	181	—	·	·	408	362	207	160	·	·	239
Vänerslätten . . . . .	476	—	1 614	884	645	476	299	177	151	·	373
Mälar- och Hjälmabygden . . . . .	818	·	1 990	1 185	805	484	277	131	91	·	355
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygd . . . . .	1 286	2 083	1 640	1 173	649	400	329	150	156	·	583
därav i % lejd arbetskraft . . . . .		37·3	31·4	41·5	42·9	53·9	64·9	86·8	100·0	·	46·6
Norra Sverige . . . . .	364	3 101	2 511	1 466	960	736	641	·	—	—	1 622
därav i % lejd arbetskraft . . . . .		12·0	48·6	47·1	57·4	82·5	94·8	·	—	—	51·6
Egendomar belägna i Jordbrukskommuner <sup>2</sup> . . . . .	1 196	3 829	1 927	1 061	821	514	403	198	157	·	519
Blandade kommuner . . . . .	1 802	2 109	2 019	1 228	732	518	341	189	148	427	563
Industrikommuner . . . . .	861	·	1 598	1 259	677	489	316	165	225	·	499
Egendomar med koll.-avtal . . . . .	1 348	—	1 460	899	567	447	298	185	165	263	269
utan . . . . .	2 511	2 505	1 916	1 232	812	555	485	184	—	—	974

<sup>1</sup> Medieval stil anger, att medeltalen grunda sig på uppgifter från mindre än 10 brukningsdelar eller på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare. — <sup>2</sup> Med jordbrukskommuner förstås kommuner, i vilka minst 75 % av befolkningen ha sin utkomst av jordbruket och dess binäringar. Jfr sid. 12.

**Tab. 17. Medeltal dagsverken per år och 100 ha åker samt medeltal helårsarbetare<sup>1</sup> per egendom åren 1947 och 1946 vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreligga för båda åren.**

	Egendomar med en åkerareal (i ha) av								Tillhopa
	10—19	20—29	30—39	40—49	50—59	100—199	200—399	400 o. över	
Medeltal dagsverken per 100 ha åker utförda av vuxna o. minderåriga av båda könen									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1947 . . . . .	5 865	3 796	2 975	2 788	2 281	1 984	1 986	2 200	2 641
» 1946 . . . . .	5 638	3 997	3 126	3 015	2 402	2 156	2 131	2 035	2 800
Indextal om 1946 = 100 . . . . .	95	95	95	92	95	92	93	108	94
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1947 . . . . .	1 702	1 518	1 466	1 679	1 699	1 834	1 977	2 200	1 730
» 1946 . . . . .	1 941	1 692	1 597	1 819	1 830	2 011	2 112	2 035	1 878
Indextal om 1946 = 100 . . . . .	88	90	92	92	93	91	94	108	92
vuxna män									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1947 . . . . .	3 416	2 576	2 230	2 248	1 917	1 797	1 772	1 953	2 100
» 1946 . . . . .	3 486	2 645	2 317	2 321	2 012	1 937	1 919	1 782	2 196
Indextal om 1946 = 100 . . . . .	98	97	96	97	95	93	92	110	96
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1947 . . . . .	1 049	1 088	1 172	1 391	1 470	1 672	1 763	1 953	1 455
» 1946 . . . . .	1 215	1 176	1 276	1 469	1 577	1 821	1 902	1 782	1 573
Indextal om 1946 = 100 . . . . .	86	88	92	95	93	92	93	110	92
kvinnor o. minderåriga									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1947 . . . . .	1 950	1 220	744	540	364	187	214	200	539
» 1946 . . . . .	2 151	1 352	809	694	390	219	213	211	601
Indextal om 1946 = 100 . . . . .	91	90	92	78	93	85	100	95	90
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1947 . . . . .	654	480	294	287	229	162	213	200	274
» 1946 . . . . .	725	516	320	350	254	190	211	211	303
Indextal om 1946 = 100 . . . . .	90	93	92	82	90	85	101	95	90
Medeltal lejda helårsarbetare <sup>1</sup> per egendom									
vuxna manliga									
År 1947 . . . . .	0·19	0·30	0·63	0·91	1·42	2·48	4·19	.	0·91
» 1946 . . . . .	0·23	0·88	0·69	1·01	1·58	2·63	5·28	.	1·03
Indextal om 1946 = 100 . . . . .	83	79	91	90	90	94	79	.	88
kvinnor o. minderåriga									
År 1947 . . . . .	0·13	0·16	0·14	0·19	0·20	0·21	0·56	.	0·17
» 1946 . . . . .	0·15	0·17	0·17	0·18	0·24	0·23	0·70	.	0·20
Indextal om 1946 = 100 . . . . .	87	94	82	106	83	75	80	.	85

och tillfälliga arbetare. Det bör dessutom observeras, att uppgifterna även i viss utsträckning avse dagsverken för t. ex. nyanläggningsarbeten, skogsarbeten m. m. Dagsverken, utgjorda av arbetare, som betecknats som skogsarbetare, ha dock ej medräknats.

<sup>1</sup> Med helårsarbetare avses här arbetare, som under året gjort minst 300 dagsverken på en och samma gård.



Tab. 18. Förändringar i arbetarantal, dagsverken och lönesumma 1946—1947 vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreligga för båda åren.

Jordbruksområden, kommungrupper och storleksklasser av jordbruk	Antal brukningsdelar	Indextal för år 1947 om 1946 = 100 <sup>1</sup>												
		Antal ledda arbetare	Därav				Antal dagsverken	Därav utgjorda av				Total lönesumma (lejd arbetskraft)	Naturförbrukarens värde (lejd arbetskraft)	
			övriga kvinnliga och mindreåriga arbetare	kvinnliga och mindre- åriga helårsarbetare <sup>2</sup>	övriga vuxna man- liga arbetare	vuxna manliga hel- årsarbetare <sup>2</sup>		ledda kvinnl. o. mindre- åriga arbetare	ledda vuxna manliga arbetare	kvinnliga och mindre- åriga familjemedl.	vuxna manliga familjemedlemmar			Konstant lönesumma (lejd arbetskraft)
Södra o. mellersta Sveriges slättbygder . . . . .	1 573	98	88	96	85	112	94	92	91	103	91	103	91	102
Skånes o. Hallands slättb.	280	94	86	107	75	82	92	92	80	107	88	100	86	99
Sydsvenska mellanbygden	151	93	79	91	95	99	95	93	89	106	95	102	85	101
Öland och Gotland . . . .	121	116	87	94	95	167	96	92	101	100	94	101	103	101
Östgötaslätten . . . . .	133	109	78	99	53	201	95	93	90	104	108	104	87	103
Vänerslätten . . . . .	369	89	84	88	113	96	94	90	107	105	88	102	91	101
Mälar- och Hjälmabygden	569	101	97	95	84	151	95	94	96	99	89	104	93	103
Södra o. mellersta Sveriges skogs- o. dalbygder . . . .	849	100	88	95	87	123	93	92	83	104	87	103	89	101
Norra Sverige <sup>3</sup> . . . . .	217	95	80	89	90	109	93	86	102	102	86	103	98	103
Hela riket	2 639	98	88	95	85	114	94	92	90	103	89	103	91	101
Därav å egendomar be- lägna i:														
jordbrukskommuner . . . .	840	97	88	96	93	110	95	92	97	105	84	104	90	102
blandade kommuner . . . .	1 233	97	88	93	83	111	93	91	90	101	93	102	89	100
industrikommuner . . . . .	566	103	89	98	83	126	94	94	81	106	86	103	96	103
med koll.-avtal:														
under 20 ha . . . . .	19	126	.	120	.	156	90	105	.	79	.	122	186	128
20—49 ha . . . . .	275	101	97	104	89	99	98	102	78	108	77	113	91	110
50—99 ha . . . . .	375	102	95	104	82	105	100	99	87	117	103	109	103	109
100 ha o. över . . . . .	286	96	87	93	70	117	92	93	89	105	71	101	88	101
utan koll.-avtal:														
under 20 ha . . . . .	574	96	82	90	86	109	95	84	89	105	91	98	85	94
20—49 ha . . . . .	933	100	82	97	94	119	93	87	94	101	88	99	91	97
50—99 ha . . . . .	161	89	77	73	91	176	83	77	99	86	96	86	88	87
100 ha o. över . . . . .	16	72	90	58	.	92	92	78	.	107	.	94	85	93

Vid beräkningarna i tab. 17 och 18 rörande förändringarna mellan år 1946 och 1947 i jordbrukets totala sysselsättningsvolym och lönebudget ha endast medtagits gårdar med uppgifter för båda åren. Som mått på sysselsättningsvolymen användes antalet arbetare och antalet utgjorda dagsverken. I tab. 17 har även uträknats medeltalet dagsverken per 100 ha åker under åren 1946 och 1947.

De mycket fåtaliga torparna ingå i antalet arbetare och de av torparna utgjorda dagsverken i totala antalet dagsverken. Däremot ha till torparna utbetalda löner ej inräknats i lönesummorna. Beräkningarna avse 2 639 egendomar, som sysselsätta 18 105 arbetare med en sammanlagd lönesumma av 25,5 milj. kr under år 1947. I den redovisade lönesumman ingå en-

<sup>1</sup> Se not 1 sid. 49. — <sup>2</sup> Se not 1 sid. 50. — <sup>3</sup> Inkl. fjäll- och moränbygden.

dast löner, som utbetalats till anställda arbetare. Vid undersökningen har tillgång ej funnits till uppgifter rörande värdet av brukarnas och deras familjemedlemmars arbetsinsats.

Arbetskraftsåtgången per 100 ha åker minskades med 6 % mellan 1946 och 1947. Nedgången var större för kvinnliga och minderåriga arbetare än för vuxna manliga arbetare (tab. 17).

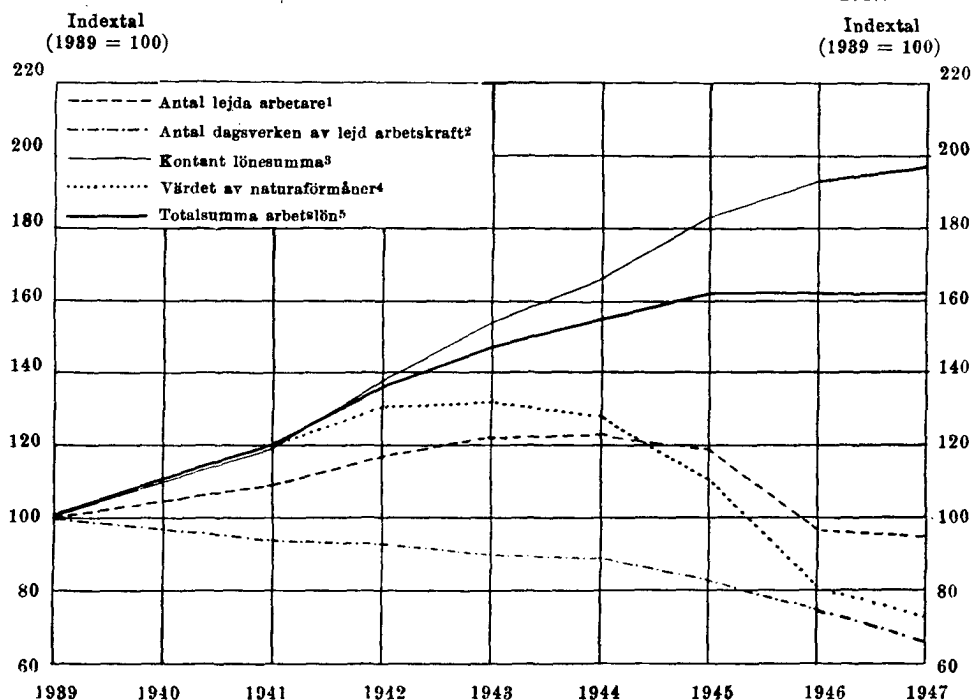
Sammanlagda antalet sysselsatta arbetare minskade med 2 % enligt tab. 18. Minskningen berörde framför allt arbetare med mer än 300 dagsverken under året. Totala antalet dagsverken sjönk med 6 %, men för enbart vuxna manliga familjemedlemmar framträdde en ökning med 3 %. Den kontanta lönesumman steg med 3 % och värdet av naturaförmånerna sjönk med 9 %. I båda fallen påverkas siffrorna av naturasystemets successiva avveckling inom det avtalsbundna jordbruket under året. Den totala lönesumman (kontant och naturaförmåner) steg med 1 %.

Ovan omtalade förändringar i sysselsättningsvolym och lönebudget åter spegla i huvudsak förhållandena vid det större jordbruket. Ett mått på

*Diagram IV. Arbetskraftsförbrukning och lönebudget inom jordbruk med minst 10 ha åker 1939—1947.*

(Exkl. brukare och familjemedlemmar.)

Main-d'œuvre salariée utilisée dans les fermes d'au moins 10 hectares 1939—1947.



<sup>1</sup> Nombre d'ouvriers. — <sup>2</sup> Journées de travail effectuées. — <sup>3</sup> Montant global des salaires en espèces. — <sup>4</sup> Valeur globale des allocations en nature. — <sup>5</sup> Valeur globale de la rétribution des ouvriers.

motsvarande utveckling för samtliga gårdar med minst 10 ha åker erhålles, om ett vägt medeltal av indextalen för de olika storleksklasserna av gårdar uträknas. Som vikter användes den sammanlagda åkerarealen inom respektive storleksklasser av jordbruk enligt 1944 års jordbruksräkning.<sup>1</sup> En sådan kalkyl visar, att antalet lejda arbetare minskat med 2 % och antalet av dessa arbetare utgjorda dagsverken sjunkit med 12 % sedan föregående år. Hela antalet dagsverken (inräknat brukarnas och deras familjemedlemmars arbetsdagar) har minskat med 6 %. Samtidigt har den utbetalda kontanta lönesumman stigit med 2 % och värdet av naturaförmånerna sjunkit med 10 %, medan den totala lönesumman (kontant och naturaförmåner) icke förändrats sedan 1946.

Om de på ovannämnda sätt vägda indextalen över arbetarantal, antal dagsverken och lönesumma år 1947 inom jordbruk med minst 10 ha åker anknytas till motsvarande indextal för åren 1941—1946 enligt den s. k. kedjemetoden (1941 med 1939 som direkt basår), får man följande indexserie med år 1939 som gemensam bas (1939 = 100).

År	Antal lejda arbetare	Antal utgjorda dagsverken inkl. familjemedlemmar <sup>2</sup>	exkl. familjemedlemmar	Kontant lönesumma	Värdet av naturaförm.	Total lönesumma
1941 . . . . .	109	99	94	119	120	120
1942 . . . . .	117	100	93	138	131	136
1943 . . . . .	122	99	90	154	132	147
1944 . . . . .	123	98	89	166	128	155
1945 . . . . .	119	95	83	183	111	162
1946 . . . . .	97	86	75	193	81	162
1947 . . . . .	95	81	66	197	73	162

Av tablan och diagram IV framgår, att medan arbetskraftförbrukningen minskat med 1 à 5 % under krigsåren 1941—1944, har den nedåtgående tendensen starkt accentuerats under de följande åren. Sedan 1939 har antalet dagsverken av anställda arbetare minskat med 34 %. Indexserien torde emellertid ej riktigt återspegla arbetskraftsbesparingen inom jordbruket, emedan den påverkas av växlingarna i skördeutfall och väderleksförhållanden under olika år.

Den stora ökningen av antalet sysselsatta arbetare under tidigare år synes ha upphört fr. o. m. år 1946. De anförda siffrorna tyda på att arbetet endera kunnat fördelas jämnare än under föregående år, varför tillfällig arbetskraft ej behövt anlitas i samma utsträckning som tidigare, eller att brist på arbetskraft föranlett motorisering eller omläggning till mindre arbetskrävande produktion. Totalsumman arbetslöner har stigit med 62 % under tiden 1939—1947. Förskjutningen av den inbördes relationen mellan indextalen för den kontanta lönesumman och värdet av åtnjutna naturaförmåner under år 1947 är en direkt följd av bl. a. statsystemets successiva avveckling.

Tager man hänsyn till brukarnas och deras familjemedlemmars dagsverken inom jordbruksnäringen, blir nedgången i arbetskraftsförbrukningen

<sup>1</sup> Det använda viktsystemet torde medföra en viss undervärdering av småbruket på grund av den arbetskrävande boskapskötselns relativt större omfattning inom det mindre jordbruket. — <sup>2</sup> År 1942 = 100.

betydligt mindre. Uppgifter om familjemedlemmarnas jordbruksarbete å de undersökta egendomarna föreligga sedan år 1941, men detta års speciella karaktär som missväxtår gör, att år 1942 ansetts lämpligare som basår för indexserien.

## B. Trädgårdsarbetare.

**Undersökningens tillkomst m. m.** Den yrkesmässiga trädgårdsodlingen, som tidigare varit en relativt obetydlig binäring till jordbruket, har under de senaste årtiondena utvecklats till en självständig näringsgren med 12 000—13 000 arbetare enligt 1940 och 1945 års folkräkningar. Uppgifter om lönerna till trädgårdsarbetare, anställda hos jordbrukare, ha erhållits i samband med de årliga undersökningarna av lantarbetarnas löner (jfr tab. 10). Rörande arbets- och löneförhållandena för arbetare inom den mer fristående trädgårdsodlingen har socialstyrelsen för år 1947 liksom för åren 1938—1946, utfört en särskild undersökning.

Uppgifter om trädgårdsarbetarnas löner år 1947 ha lämnats på formulär, som uppgjorts i samråd med representanter för trädgårdsnäringsens arbetsgivar- och arbetarorganisationer. För varje arbetare efterfrågades namn, ålder, yrkesspecialitet, antal arbetstimmar och dagsverken under år 1947 samt den kontanta lönen och naturaförmånernas värde under året. Uppgifterna om arbetstid och arbetslön skulle lämnas med fördelning på arbete mot tidlön och mot ackordslön. Vidare begärdes bl. a. uppgifter om företags specialitet, trädgårdens totala areal och växthusens och drivbänkarnas areal. Uppgiftslämnaren skulle även meddela, om kollektivavtal tillämpades eller ej.

Frågeformulären utsändes i april 1948 till omkring 1 500 trädgårdsodlare. Av dessa ha sedermera 807 återsänt bearbetningsbara uppgifter. Den statistiska bearbetningen har utförts enligt hålkortsmetoden.

En preliminär redogörelse för undersökningens resultat har publicerats i Sociala Meddelanden (1948 sid. 787).

**Undersökningens omfattning och representativitet.** Hos de 807 trädgårdsodlare, som besvarat frågeformuläret, sysselsattes år 1947 sammanlagt 4 788 arbetare.<sup>1</sup> Arbetarnas fördelning på olika landsdelar samt deras andel i procent av det faktiska antalet trädgårdsarbetare enligt 1940 års folkräkning visas i nedanstående tablå.

	Hela riket	Östra Sverige <sup>2</sup>	Småland o. Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Antal i löneundersökningen redovisade trädgårdsarbetare . . . . .	4 788	1 569	328	1 646	926	319
D:o i % av antalet trädgårdsarbetare enligt 1940 års folkräkning . . .	37.2	36.3	30.7	49.5	30.7	28.4

<sup>1</sup> De tillfälligt anställda arbetarna, som ofta byta arbetsgivare, ha sannolikt i viss utsträckning dubbelräknats. Det angivna totala antalet arbetare torde därför vara något för högt. — <sup>2</sup> Se not 3 sid. 14.

I löneundersökningen har således redovisats omkring en tredjedel av det totala antalet trädgårdsarbetare enligt folkräkningen 1940. Södra Sverige var överrepresenterat, medan motsatsen gällde för norra Sverige.

Antalet handelsträdgårdar och plantskolor skulle enligt 1943 års arealinventering uppgå till 7 496.<sup>1</sup> Undersökningen omfattar sålunda omkring 10 % av samtliga trädgårdsföretag. Då antalet redovisade arbetare utgjorde väl 40 % av samtliga arbetare inom trädgårdsnäringsen enligt 1945 års folkräkning och omkring en tredjedel enligt 1940 års folkräkning, måste tydligen de större företagen vara överrepresenterade i undersökningen. Av nedanstående tablå, där företagens storleksfördelning jämföres med motsvarande fördelning av de i 1931 års företagsräkning redovisade trädgårdsföretagen, framgår likaledes, att de större företagen voro bättre företrädna i löneundersökningen än de mindre.

	Hela antalet	Däruv procentuellt antal företag (arbetare vid företag) med nedanstående antal arbetare					
		1	2—3	4—5	6—10	11—50	51 o. över
Enligt löneundersökningen 1947							
Företag . . . . .	807	36.1	25.7	14.2	13.0	10.3	0.7
Arbetare . . . . .	4 788	5.4	12.0	13.5	21.1	36.5	11.5
Enligt företagsräkningen 1931							
Företag . . . . .	4 220	24.9	46.0	18.5	7.8	2.5	0.3
Sysselsatta personer <sup>2</sup> . . . . .	14 405	6.6	32.8	23.5	16.6	12.5	8.0

De redovisade trädgårdarnas sammanlagda areal utgjorde 2 060 ha<sup>3</sup> eller 36 % av trädgårdsarealen vid handelsträdgårdar och plantskolor enligt 1943 års arealinventering. Om trädgårdarna fördelas efter arealens storlek, finnas 26 % ha mindre areal än 1 ha, 33 % 1—2 ha, 28 % 2—5 ha och 13 % över 5 ha.

I efterföljande tablå jämföres den redovisade växthus- och bänkgårdsarealen med arealen trädgårdsväxter under glas i 1943 års arealinventering.

	Östra Sverige <sup>4</sup>	Småland o. Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Växthus- och bänkgårdsareal (m <sup>2</sup> ) . . . . .	309 144	70 956	407 745	232 454	69 396	1 089 695
i % av hela arealen . . . . .	23.6	18.0	26.4	27.7	33.7	25.4

Löneundersökningens växthus- och bänkgårdsareal uppgick till nära en fjärdedel av motsvarande areal i 1943 års arealinventering. Av landsdelarna var norra Sverige överrepresenterat och Småland och Öarna underrepresenterat. Av de 807 redovisade trädgårdsföretagen saknade 8 % växthus och drivbänkar. Hos 75 % av trädgårdsodlingar med växthus var växthusens areal mindre än 1 000 m<sup>2</sup>, hos 14 % 1 000—1 999 m<sup>2</sup>, hos 3 % 2 000—2 999 m<sup>2</sup> och hos 8 % minst 3 000 m<sup>2</sup>.

<sup>1</sup> S.O.S. Arealinventeringen, kreatursräkningen och trädgårdsinventeringen den 1 juni 1943. —

<sup>2</sup> Här i medräknas även företagsägare samt förvaltnings- och butikspersonal, vilka tillsammans utgjorde 4 640 personer. — <sup>3</sup> Utom arealen av trädgårdar med enbart fruktodling (290 ha). — <sup>4</sup> Se not 3 sid. 14.

Tab. 19. Antal redovisade handelsträdgårdar och trädgårdsarbetare inom olika ortsgrupper.

Företagens belägenhet och storlek m. m. (m. k. = företag med kollektivavtal u. k. = företag utan kollektivavtal)	Stockholm med omnejd <sup>1</sup>		Göteborg med omnejd <sup>2</sup>		Malmö med omnejd <sup>3</sup>		Övr. städer inkl. förorter		Landskommuner				Hela riket		
									Köpingar o. m:nen <sup>4</sup>		Övriga				
	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	antal före- tag	antal arbe- tare	
Östra Sverige <sup>5</sup> . . . . .	111	630	—	—	—	—	79	569	18	64	71	306	279	1569	
Småland o. Öarna . . . . .	—	—	—	—	—	—	42	192	8	6	36	130	86	328	
Södra Sverige . . . . .	—	—	—	—	26	224	74	594	19	208	72	620	191	1646	
Västra Sverige . . . . .	—	—	28	150	—	—	65	364	14	39	70	373	177	926	
Norra Sverige . . . . .	—	—	—	—	—	—	26	115	8	18	40	186	74	319	
Hela riket	m. k. 64 u. k. 47	560 70	17 11	124 26	20 6	201 23	122 164	1 402 432	15 52	206 129	89 200	1 004 611	327 480	3 497 1 291	
	tillh.	111	630	28	150	26	224	286	1 884	67	335	289	1 615	807	4 788
Därav företag med:															
1—5 arbetare	m. k. 37 u. k. 45	101 54	8 11	14 26	10 5	26 8	72 149	261 271	11 48	108 96	44 173	163 348	182 431	673 803	
6—10 „	m. k. 13 u. k. 2	100 16	5 —	34 —	3 —	24 —	22 11	282 84	3 —	22 —	27 19	300 150	70 35	740 272	
11—50 „	m. k. 13 u. k. —	220 —	4 —	76 —	6 1	81 15	25 4	613 77	4 1	98 11	17 8	445 113	69 14	1 533 216	
51 o. fl. „	m. k. 1 u. k. —	139 —	— —	— —	1 —	70 —	3 —	246 —	— —	— —	1 —	96 —	6 —	551 —	
Företag med:															
Köksväxtodling . . . . .	12	50	2	8	5	49	40	145	—	—	48	269	107	521	
Blomsterodling . . . . .	18	95	5	35	2	16	61	351	19	108	17	89	122	694	
Fruktodling . . . . .	2	5	1	8	—	—	1	6	4	34	22	271	30	324	
Plantskolerörelse . . . . .	2	142	3	36	2	15	18	376	2	22	14	220	41	811	
Anläggningsarbeten . . . . .	7	64	1	5	7	35	4	20	—	—	1	6	20	130	
Köksväxt- o. blomsterodl.	47	186	10	42	7	36	115	701	33	74	110	392	322	1 431	
Köksväxt- o. fruktodling	2	18	—	—	—	—	12	40	1	—	18	78	33	136	
Blomster- o. fruktodling	—	—	—	—	—	—	2	54	—	—	—	—	3	54	
Allsidig trädgårdsrörelse	14	52	3	6	3	73	31	140	7	91	53	279	111	641	
Bj angiven odling . . . . .	7	18	3	10	—	—	2	1	1	6	5	11	18	46	

Enligt tab. 19 ligger en tredjedel av de redovisade företagen i östra Sverige, medan omkring en fjärdedel av företagen finns i södra och västra Sverige och omkring en tiondel i Småland och norra Sverige. Över halva antalet (56 %) redovisade trädgårdsföretag låg i eller i närheten av städer, 8 % i köpingar och municipalsamhällen och 36 % i ej agglomererade lands-

<sup>1</sup> Till Stockholm med omnejd räknas Hammarby, Fresta och Vallentuna i Vallentuna härad, Österåker i Åkers skeppslag, Boo i Värmdö skeppslag, Danderyds skeppslag, Sollentuna, Färentuna och Svartlösa härad, Västerhaninge, Österhaninge och Tyresö i Sotholms härad samt städerna Solna, Sundbyberg, Djursholm, Lidingö och Vaxholm. — <sup>2</sup> Till Göteborg med omnejd räknas Sävedals härad, Råda, Källered, Askim och Västra Frölunda i Askim härad, Östra Hisings härad, Torslanda, Björlanda, Säve, Backa och Rödbo i Västra Hisings härad samt städerna Mölndal och Kungälv i Göteborgs och Bohus län, Släp, Tölö och Lindome i Fjäre härad av Hallands län samt Nödinge i Ale härad och Angered, Bergum och Lerum i Vättilä härad av Älvsborgs län. — <sup>3</sup> Till Malmö med omnejd räknas Tottarp, Lomma, Burlöv och Görslov i Bara härad samt Särslöv, Södra Sallerup, Oxie, Glostorp, Lockarp, Bunkeflo, Västra Klagetorp och Tygelsjö i Oxie härad. — <sup>4</sup> Exkl. förorter till städer. Jfr Folkkräkningen 1940, del 1, sid. 237, samt Jordbruksräkningen år 1937, sid. 320. — <sup>5</sup> Se not 3 sid. 14.

kommuner. Av hela antalet trädgårdar låg en femtedel, sysselsättande 20 % av samtliga arbetare, i de tre största städerna med omnejder. Denna koncentration kring städer och andra befolkningscentra är en följd av den yrkesmässiga trädgårdsodlingens beroende av goda avsättningsmöjligheter. Det kan i detta sammanhang nämnas, att enligt 1940 års folkräkning bodde 15 % av trädgårdsarbetarna i rikets tre största städer (inkl. närmaste omnejd) och ej mindre än 42 % i städer överhuvud taget.

Trädgårdsföretagen ha i tab. 19 även fördelats efter odlingens inriktning. Därvid har först skilts på trädgårdsföretag med huvudsakligen köksväxtodling, blomsterodling, fruktodling, plantskolerörelse och anläggningsarbeten. Mycket ofta överväger dock ej någon av dessa odlingspecialiteter. Sådana företag ha sammanförts i fyra grupper, nämligen företag med köksväxt- och blomsterodling, med köksväxt- och fruktodling, med blomster- och fruktodling samt med »allsidig trädgårdsrörelse». De mindre specialiserade odlingsformerna voro enligt tabellen vanligast. Sålunda bedrev över halva antalet företag köksväxt- och blomsterodling eller »allsidig trädgårdsrörelse». Relativt många företag (15 %) hade blomsterodling som specialitet, medan företag med enbart fruktodling och plantskolerörelse voro jämförelsevis få (4 och 5 %).

Kollektivavtal tillämpades vid 41 % av de undersökta företagen omfattande 73 % av de redovisade arbetarna (tab. 19). Större företag hade oftare kollektivavtal än mindre.

**Löneformer, yrken och ålder.** I undersökningen nominativt redovisade arbetare utom anläggningsarbetare ha i nedanstående tablå fördelats på olika löneformer och yrkesgrupper.

		Nominativt redovisade arbetare <sup>1</sup> med och utan naturaförmåner							
		Därav (i %)							
(m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan )	Manliga arb.	förmän <sup>2</sup>	yrkesarb.	grovarb.	elever	spec.-arb.	övr. arb.	Kvinnliga arb.	
Med naturaförmåner	m. k.	193	35.2	34.7	4.2	16.6	8.8	0.5	17
	u. k.	255	10.6	50.6	3.9	33.7	1.2	—	22
Utan	m. k.	1 823	7.5	52.4	17.1	14.6	6.4	2.0	672
	u. k.	601	7.3	40.9	25.6	18.7	2.0	5.5	235
Samtliga	m. k.	2 016	10.1	50.7	15.9	14.8	6.6	1.9	689
	u. k.	856	8.3	43.8	19.2	23.2	1.7	3.8	257
	tillh.	2 872	9.6	48.6	16.3	17.3	5.2	2.5	946

Av de i tablåen redovisade manliga arbetarna avlönades 16 % och av de kvinnliga arbetarna 4 % delvis in natura.

Bland de manliga trädgårdsarbetarna bildade de yrkeskunniga arbetarna (yrkesarbetarna) den största yrkesgruppen — 49 % av samtliga manliga arbetare. Därnäst i storlek kommo grupperna grovarbetare och elever (17 %), förmän (10 %) och specialarbetare (5 %). Det bör nämnas, att med elev avses i de flesta fall ej fullt utbildad yrkesarbetare.

<sup>1</sup> Exkl. anläggningsarbetare. — <sup>2</sup> Till förmän räknas även avlönade trädgårdsmästare, som deltaga i arbetet.

Tab. 20. Nominativt redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter ålder.

(m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan )	Antal redovisade arb.	Därav (i %) i åldern											ej an- o. där- given ålder
		under 16 år	16— 17 år	18— 19 år	20 år	21 år	22— 29 år	30— 39 år	40— 49 år	50— 59 år	60— 64 år	65 år över	
<i>Män.</i>													
Förmän . . . . .	{ m. k. 210 u. k. 73	—	—	—	—	—	15.7	39.5	23.3	12.9	3.3	2.4	2.9
Yrkesarbetare . . . . .	{ m. k. 1 093 u. k. 388	—	—	0.2	0.3	3.0	36.7	25.8	13.2	7.6	4.4	4.3	4.5
Grovarbetare . . . . .	{ m. k. 346 u. k. 164	6.1	3.5	4.9	7.5	0.6	15.3	20.2	11.3	8.9	9.8	8.4	3.5
Elever . . . . .	{ m. k. 301 u. k. 199	17.3	20.9	30.3	18.9	1.0	9.0	0.3	—	—	—	—	2.3
Specialarbetare . . . . .	{ m. k. 133 u. k. 15	—	—	—	3.0	0.8	11.3	25.6	29.3	15.0	1.5	9.0	4.5
Övriga arbetare . . . . .	{ m. k. 39 u. k. 33	20.5	10.2	5.1	2.6	2.6	12.8	15.4	7.7	7.7	7.7	5.1	2.6
Samtliga	{ m. k. 2 123 u. k. 872	3.8	3.7	5.3	4.3	1.9	25.2	22.4	13.0	7.7	4.4	4.5	3.8
tillh.	2 994	5.6	4.6	6.2	3.9	1.8	23.5	21.4	12.1	7.6	4.4	4.8	4.1
Stockholm . . . . .	{ m. k. 433 u. k. 49	4.4	3.2	3.0	3.9	2.1	29.6	19.4	11.3	5.1	3.7	5.8	8.5
Göteborg . . . . .	{ m. k. 108 u. k. 24	0.9	1.8	3.7	8.3	0.9	24.1	26.9	14.8	9.3	5.6	3.7	—
Malmö . . . . .	{ m. k. 144 u. k. 12	1.4	2.1	4.2	0.7	1.4	14.6	23.6	18.1	9.7	9.7	7.6	6.9
Övr. städer med för- ortsbebyggelse . . . . .	{ m. k. 831 u. k. 318	2.3	3.6	5.9	3.9	1.9	26.8	24.0	13.1	9.4	3.7	4.0	1.4
Köpingar och mten	{ m. k. 112 u. k. 97	—	0.9	3.6	3.6	1.8	17.8	26.8	15.2	8.9	8.9	1.8	10.7
Övr. landskommuner	{ m. k. 494 u. k. 372	8.1	5.9	7.3	5.7	2.0	23.5	20.2	11.7	6.1	3.4	4.1	2.0
Företag med 1—5 arbetare . . . . .	{ m. k. 415 u. k. 534	1.9	5.3	4.4	3.1	1.2	27.0	23.1	11.3	8.5	4.6	4.8	4.8
Företag med 6—10 arbetare . . . . .	{ m. k. 420 u. k. 173	4.5	3.6	6.4	5.2	1.7	24.5	22.4	12.1	7.9	4.8	2.9	4.0
Företag med 11—50 arbetare . . . . .	{ m. k. 960 u. k. 165	3.3	3.0	4.6	4.7	2.4	24.9	22.4	14.2	8.0	4.5	4.3	3.7
Företag med 51 ar- betare o. över . . . . .	m. k. 327	6.7	4.0	7.0	3.4	1.5	24.5	21.7	12.5	5.8	3.7	6.7	2.5
<i>Kvinnor.</i>													
Yrkesarbetare . . . . .	{ m. k. 284 u. k. 101	—	—	—	0.7	4.2	19.7	23.3	22.5	14.1	4.2	2.1	9.2
Grovarbetare . . . . .	{ m. k. 304 u. k. 112	6.6	3.0	2.3	2.6	1.3	12.5	25.0	27.0	8.2	2.3	1.6	7.6
Elever . . . . .	{ m. k. 90 u. k. 41	24.4	22.2	25.6	16.7	2.2	5.6	1.1	—	—	—	—	2.2
Övriga arbetare . . . . .	{ m. k. 12 u. k. 7	16.7	—	8.3	8.3	—	—	16.7	41.7	8.3	—	—	—
Samtliga	{ m. k. 690 u. k. 261	6.4	4.2	4.5	3.8	2.6	14.3	21.0	21.9	9.6	2.7	1.6	7.4
tillh.	951	8.6	4.9	4.5	2.9	2.4	13.7	20.2	20.3	9.7	3.2	1.8	7.8



De nominativt redovisade arbetarnas fördelning på olika åldersgrupper framgår av tab. 20. Mellan en fjärdedel och en femtedel av de manliga arbetarna var under 22 år, d. v. s. hade ej uppnått den ålder, som enligt kollektivavtalet är ett av villkoren för att arbetare skall erhålla lön som utlärard trädgårdsarbetare; en fjärdedel var i åldern 22—29 år och en tredjedel i åldern 30—49 år. Av förmännen var endast ett fåtal under 30 år men av yrkesarbetarna var detsamma fallet för nära två femtedelar. De flesta eleverna tillhörde åldrarna under 22 år.

Trädgårdar i närheten av befolkningscentra använde i mindre grad än andra trädgårdar arbetare under 22 år. Sådan arbetskraft var även vanligare i trädgårdar utan än i sådana med kollektivavtal.

**Arbetstid.** För arbetare vid självständigt trädgårdsföretag, som sysselsätter minst 1 arbetare, regleras arbetstiden i lantarbetstidslagen. Enligt bestämmelserna i denna lag får arbetstiden för trädgårdsarbetare uppgå till högst 10 timmar per dygn och 48 timmar per vecka. Om arbetstiden under januari, februari, november och december inskränkes till 43 timmar i veckan samt under mars och oktober till 46 timmar i veckan, får dock veckoarbetstiden under april—september utökas till högst 52 timmar.

Trädgårdsarbetarnas faktiska arbetstid år 1947 belyses i tab. 21, där de i undersökningen redovisade arbetarna med uppgifter om antalet utgjorda arbetstimmar fördelats efter årsarbetstidens längd. I tabellen meddelas dessutom genomsnittliga antalet arbetstimmar och övertidstimmar per person och år för olika grupper av arbetare.

För vuxna män utgjorde i genomsnitt per person antalet arbetstimmar (inkl. övertidstimmar) under år 1947 1 479 och för vuxna kvinnor 674. I jämförelse med närmast föregående år innebära dessa genomsnittstal en betydande minskning. För 35 % av de vuxna manliga arbetarna och för 76 % av de kvinnliga var arbetstiden under året kortare än 1 000 timmar. Av männen hade 40 % och av kvinnorna 6 % gjort mer än 2 000 timmar. Att trädgårdsarbetarnas genomsnittliga årsarbetstid är kortare än t. ex. lantarbetarnas och att de individuella årsarbetstidernas spridning kring medeltalet är särskilt stor inom vissa grupper av trädgårdsarbetare, sammanhänger med att trädgårdsarbetet är i hög grad säsongbetonat. Detta gäller särskilt anläggningsarbeten. Blomsterodling enbart eller i kombination med fruktodling synes medföra den jämnaste sysselsättningen. Den genomsnittliga årsarbetstiden var längst för yrkesgruppen förmän och kortast för grovarbetare.

Av de manliga arbetarna hade 39 % haft betalt övertidsarbete under år 1947. Antalet sådana övertidstimmar i medeltal per arbetare med övertidsarbete uppgick till 98. Hur övertidsarbetets längd varierade för de enskilda arbetarna framgår av efterföljande tablå.

	Antal arbetare med övertidsarbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1947						
		intill 51	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301 o. över
Samtliga företag . . .	739	42.0	23.4	12.7	9.6	5.7	3.4	3.2
därav med koll.-avtal	694	41.6	23.8	13.2	8.8	5.8	3.3	3.5
» utan »	45	46.7	17.8	4.5	22.2	4.4	4.4	—

Det bör nämnas, att en stor del av övertidsarbetet inom trädgårdsskötseln torde bestå av s. k. vaktjänst, för vilken enligt lantarbetstidslagen högst 7 timmars övertid per vecka och arbetare får uttagas. Sådan vaktjänstgöring räknas i lagen ej som övertidsarbete i egentlig mening.

Övertidsarbete var enligt tab. 21 vanligare i trädgårdar i närheten av Stockholm och Göteborg än i andra trädgårdar. Det relativa antalet arbetare med övertidsarbete steg med trädgårdarnas storlek. Då endast sådan övertid redovisas, för vilken särskild ersättning utgått, torde den i tabellen framträdande skillnaden mellan övertidsarbetets förekomst i trädgårdar med och utan kollektivavtal sannolikt bero på att särskild betalning för övertidsarbete oftare erhålles i de kollektivavtalsbundna än i de icke kollektivavtalsbundna trädgårdarna.

Lönenivåns förändringar åren 1939—1947. I efterföljande tablå och diagram V (sid. 62) ha medellönerna för vissa yrkesgrupper åren 1939—1947 beräknats under antagande att arbetarnas fördelning på ortsgrupper (se tab. 19) alla åren varit densamma som år 1939.

År	Medelförtjänst <sup>1</sup> för arbetare fyllda 18 år																	
	m ä n													kvinnor				
	förmän		yrkesarbetare		grovarbetare		elever		samtliga		Kr per tim.	Indextal						
	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal		Kr per tim.	Indextal					
	1939	Föreg. år		1939	Föreg. år		1939	Föreg. år		1939	Föreg. år		1939	Föreg. år				
1939	1.12	100	98	0.91	100	110	0.73	100	99	0.59	100	109	0.83	100	105	0.53	100	93
1940	1.20	107	107	0.96	105	105	0.78	107	107	0.63	107	107	0.89	107	107	0.56	106	106
1941	1.35	121	113	1.03	113	107	0.87	119	112	0.69	117	110	0.96	116	108	0.60	113	107
1942	1.44	129	107	1.15	126	112	0.99	136	114	0.78	132	113	1.08	130	113	0.70	132	117
1943	1.54	138	107	1.22	134	106	1.09	149	110	0.85	144	109	1.16	140	107	0.78	147	111
1944	1.62	145	105	1.28	141	105	1.13	155	104	0.93	158	109	1.22	147	105	0.85	160	109
1945	1.76	157	109	1.44	158	113	1.23	168	109	0.99	168	106	1.35	163	111	0.94	177	111
1946	1.98	172	110	1.57	173	109	1.44	197	117	1.23	208	124	1.52	183	113	1.05	198	112
1947	2.16	193	112	1.76	193	112	1.57	215	109	1.42	241	115	1.71	206	113	1.20	226	114

Sedan 1939 ha medeltimförtjänsterna för de i tablå medtagna yrkesgrupperna oavbrutet stigit. För samtliga vuxna manliga arbetare utgjorde ökningen 106 % och för vuxna kvinnliga arbetare 126 %. I förhållande till

<sup>1</sup> Inkluderar även anläggningsarbetarnas löner.

Tab. 21. Nominativt redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter antalet arbetstimmar.

(m. k. = företag med kollektivavtal u. k. = företag utan kollektivavtal)	Antal arb. med uppgift om utgjorda arbetstimmar	Därav (i %) med nedanstående antal arbetstimmar <sup>1</sup> under året								Genomsnittligt antal arbetstimmar under året <sup>1</sup>	Antal arbetare med övertid i % av samtliga arbetstimmar	Antal övertidstimmar i % av samtliga arbetstimmar	Genomsnittl. antal övertidstimmar under året <sup>2</sup>	
		in till 500	500-999	1 000-1 499	1 500-1 999	2 000-2 399	2 400-2 499	2 500-2 799	2 800 o. övert				per arbetare	per dagsverke
<b>Vuxna män.</b>														
<i>Ortgrupper.</i>														
Stockholm med omnejd . . . . .	m. k. 319	30.1	19.1	13.8	14.4	9.7	5.4	7.2	0.3	1 178	46.4	4.0	101.8	0.6
	u. k. 27	29.7	18.5	3.7	7.4	29.6	11.1	—	—	1 297	11.1	0.7	—	—
Göteborg med omnejd . . . . .	m. k. 90	16.7	24.5	12.2	13.3	13.3	5.6	13.3	1.1	1 423	47.8	3.8	111.7	0.6
	u. k. 14	7.2	35.7	14.3	7.1	14.3	21.4	—	—	1 434	21.4	3.1	—	—
Malmö med omnejd . . . . .	m. k. 74	35.1	17.6	9.5	14.9	20.3	1.3	1.3	—	1 118	29.7	1.7	64.3	0.5
	u. k. 9	22.2	33.4	22.2	—	—	22.2	—	—	—	—	—	—	—
Övr. städer m. förorter . . . . .	m. k. 592	15.2	14.7	9.6	14.0	22.8	16.1	7.3	0.8	1 603	43.2	2.7	101.0	0.6
	u. k. 123	17.1	13.0	13.8	13.8	21.1	10.6	10.6	—	1 538	17.9	1.3	113.8	0.4
Köpingar o. m:nen . . . . .	m. k. 101	14.9	7.9	7.9	6.9	36.6	19.8	6.0	—	1 784	55.4	2.2	72.1	0.3
	u. k. 41	36.6	9.8	2.4	14.6	17.1	19.5	—	—	1 282	4.9	0.8	—	—
Övriga landskommuner . . . . .	m. k. 376	13.8	12.0	10.1	14.9	33.0	10.6	4.8	0.8	1 660	44.9	2.7	100.9	0.5
	u. k. 151	23.8	15.9	19.9	16.6	13.2	8.6	2.0	—	1 249	9.9	0.4	51.1	0.2
Hela riket . . . . .	m. k. 1 552	18.9	15.2	10.6	13.9	22.8	11.5	6.6	0.5	1 608	44.7	2.9	98.3	0.5
	u. k. 365	22.7	15.6	14.5	14.0	17.3	11.5	4.4	—	1 357	12.3	0.9	95.2	0.4
	tillh. 1 917	19.7	15.3	11.4	13.9	21.7	11.5	6.2	0.3	1 479	38.5	2.6	98.1	0.5
<i>Storleksgrupper.</i>														
Företag med 1-5 arb. . . . .	m. k. 275	12.3	10.9	11.6	16.4	27.3	16.0	5.1	0.4	1 684	19.3	1.4	121.1	0.5
	u. k. 237	17.7	14.8	13.1	17.7	18.2	13.9	4.6	—	1 480	11.8	0.7	87.4	0.4
Företag med 6-10 arb. . . . .	m. k. 281	19.9	16.4	11.4	13.2	19.6	11.7	7.5	0.3	1 481	32.0	2.2	100.0	0.5
	u. k. 64	23.5	12.5	12.5	7.8	23.4	12.5	7.8	—	1 443	21.9	2.0	129.6	0.5
Företag m. 11-50 arb. . . . .	m. k. 756	20.8	16.7	9.9	12.6	21.7	11.2	6.7	0.4	1 458	49.6	2.9	84.8	0.4
	u. k. 64	40.6	21.9	21.9	6.2	7.8	1.6	—	—	816	4.7	0.0	—	—
Företag m. 51 arb. o. övert . . . . .	m. k. 240	19.6	14.2	10.8	15.8	25.0	6.7	7.1	0.8	1 493	73.3	5.9	120.4	0.6
<i>Odlingslag.</i>														
Köksväxtodling . . . . .	159	19.5	12.6	13.8	18.2	23.8	7.6	3.1	1.9	1 485	42.8	3.2	111.7	0.5
Blomsterodling . . . . .	404	10.9	17.1	8.9	10.1	22.5	19.1	11.4	—	1 703	56.7	3.6	109.3	0.5
Fruktodling . . . . .	115	24.3	14.8	7.0	15.7	31.3	4.3	2.6	—	1 372	14.8	0.4	37.2	0.2
Plantskolerörelse . . . . .	360	20.5	18.9	13.9	16.7	19.4	7.5	3.1	—	1 341	39.7	1.9	65.6	0.3
Anläggningsarbete . . . . .	106	36.8	19.8	16.0	17.0	10.4	—	—	—	971	1.9	0.0	—	—
Köksväxt- o. blomsterodling . . . . .	468	21.4	13.9	10.5	13.7	19.7	13.2	7.0	0.6	1 482	35.0	2.2	94.2	0.5
Köksväxt- o. fruktodling . . . . .	40	42.5	7.5	5.0	12.5	20.0	7.5	5.0	—	1 184	7.5	0.3	—	—
Blomster- o. fruktodling . . . . .	37	—	—	2.7	18.9	54.1	13.5	10.8	—	2 185	89.2	8.0	196.1	0.8
Allsidig trädg.-rörelse . . . . .	209	19.6	12.9	15.3	10.1	23.4	12.9	5.3	0.5	1 505	34.0	2.0	89.5	0.4
Ej angiven . . . . .	19	15.8	15.8	5.3	15.8	15.8	10.5	21.0	—	1 657	47.4	4.5	—	—
<i>Yrkesgrupper.</i>														
Förmän . . . . .	152	5.9	3.3	4.6	9.2	25.7	36.2	15.1	—	2 114	28.3	1.9	141.4	0.5
Yrkesarbetare . . . . .	1 058	16.9	15.0	11.1	14.9	23.0	12.8	5.8	0.5	1 543	43.3	2.8	99.6	0.5
Grovarbetare . . . . .	345	33.9	19.4	15.4	11.3	16.8	1.2	2.0	—	1 042	24.6	1.5	62.7	0.3
Elever . . . . .	214	22.9	24.8	13.5	16.4	17.8	3.7	0.9	—	1 192	36.9	1.8	56.7	0.4
Specialarbetare . . . . .	124	11.3	6.5	8.9	12.9	27.4	12.9	18.5	1.6	1 889	54.0	4.2	145.7	0.6
Övriga arbetare . . . . .	24	37.5	4.2	—	16.7	20.8	8.3	12.5	—	1 363	29.2	3.7	—	—
Minderåriga män . . . . .	m. k. 133	39.1	20.3	16.5	10.5	9.8	0.8	3.0	—	928	27.8	1.3	42.6	0.3
	u. k. 67	40.3	16.4	17.9	9.0	13.4	3.0	—	—	956	3.0	0.2	—	—
	tillh. 200	39.5	19.0	17.0	10.0	11.0	1.5	2.0	—	937	19.5	0.9	43.8	0.3
Vuxna kvinnor . . . . .	m. k. 542	46.1	26.2	14.4	7.2	4.4	1.1	0.6	—	721	19.2	2.0	75.9	0.5
	u. k. 153	62.1	26.8	7.2	0.7	1.3	1.3	0.6	—	508	—	—	—	—
	tillh. 695	49.6	26.3	12.8	5.8	3.7	1.2	0.6	—	674	15.0	1.7	75.9	0.5
Minderår. kvinnor . . . . .	m. k. 71	64.8	18.3	7.1	7.0	2.8	—	—	—	518	15.5	2.8	94.4	0.5
	u. k. 31	61.3	16.2	12.9	3.2	3.2	—	—	—	561	—	—	—	—
	tillh. 102	63.7	17.7	8.8	5.9	2.9	1.0	—	—	531	10.8	1.9	94.4	0.5

<sup>1</sup> Inkl. övertidstimmar. — <sup>2</sup> För arbetare med övertidsarbete.

1946 steg timlönen med 13 %. Beträffande löneutvecklingen för trädgårdsarbetare i jämförelse med löneutvecklingen för andra arbetare på landsbygden hänvisas till tablån på sid. 31.

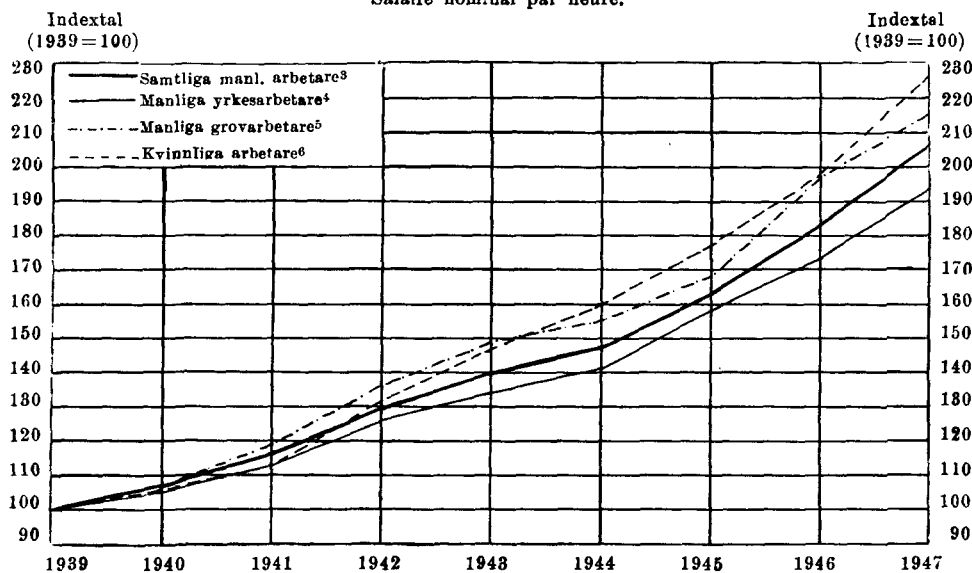
**Kollektivavtalens lönesatser.** För ungefär 4 000 handelsträdgårdsarbetare, anställda hos omkring 800 arbetsgivare, regleras lönerna t. o. m. 1947 genom kollektivavtal mellan å ena sidan Svenska trädgårdsarbetsgivareföreningen och Allmänna arbetsgivareföreningen<sup>1</sup> och å andra sidan Svenska lantarbetareförbundet.<sup>2</sup> I avtalen indelas de egentliga trädgårdsarbetarna efter ålder och yrkeskunnighet i 5 lönegrupper. Grupp 1 omfattar trädgårdsarbetare, som fyllt 22 år och ha minst 5 års praktik i yrket, grupp 2 avser arbetare, som fyllt 21 år och ha minst 4 års praktik, medan grupperna 3, 4 och 5 omfatta arbetare, som fyllt 20, 18 resp. 16 år. I Svenska trädgårdsarbetsgivareföreningens avtal äro lönerna dessutom »dyrortsgraderade». Härvid skiljes på tre »dyrortsområden», nämligen Stockholms- och Göteborgstrakten, övriga städer och landet i övrigt. Även för grovarbetare, såväl manliga som kvinnliga, äro lönerna graderade på samma sätt som för egentliga trädgårdsarbetare. I de för år 1948 träffade avtalen ha vissa ändringar skett från föregående år. Dyrortsgrupperingen är med få undantag densamma som tidigare och nu gemensam för båda avtalen. Avtalens in-

*Diagram V. Löneutvecklingen för trädgårdsarbetare åren 1939—1947.*

Timlöner.

Mouvement des salaires des ouvriers jardiniers de 1939 à 1947.

Salaire nominal par heure.



<sup>1</sup> Fr. o. m. 1948 Trädgårdsarbetsgivarnas riksförbund. — <sup>2</sup> För arbetare hos trädgårdsanläggare gälla särskilda avtal. — <sup>3</sup> Ensemble des ouvriers (hommes). — <sup>4</sup> Ouvriers qualifiés (hommes). — <sup>5</sup> Manœuvres. — <sup>6</sup> Ouvrières.

delning av de egentliga trädgårdsarbetarna efter ålder och yrkeskunnighet har förändrats på så sätt, att huvudvikten lagts på yrkeskunskapen. Grupp 1 är oförändrad och omfattar arbetare, som fyllt 22 år och ha minst 5 års praktik, medan grupperna 2, 3, 4 och 5 omfatta trädgårdsarbetare under 4:e resp. 3:e, 2:a och 1:a anställningsåret. De fyra lägsta lönegrupperna erhålla enligt avtalen 90 resp. 80, 70 och 60 % av timlönen i den högsta lönegruppen. Kollektivavtalens lönesatser (inkl. indextillägg) för vissa grupper av arbetare åren 1947—1948 framgå av nedanstående tablå.

	Stockholms- och Göteborgstrakten		Övriga städer		Landet i övrigt	
	Avtalsenlig lön, öre per timme					
	1947	1948	1947	1948	1947	1948
Trädgårdsarb., som fyllt 22 år och med minst 5 års praktik . . . . .	174	195	164	185	159	178
Övr. arbetare, som fyllt 20 år . . . . .	162	182	152	171	146	164
Kvinnliga arbetare . . . . .	126	143	115	133	110	128

Faktiska arbetsförtjänster år 1947. Genomsnittsförtjänsterna per timme, per dag och per år för olika grupper av trädgårdsarbetare redovisas i tab. 22, 25 och 26. De individuella lönernas spridning kan studeras i tab. 23 och 24, där även medianlönerna och de s. k. normala variationsgränserna<sup>1</sup> beräknats. I det följande redogöres först för de mera fast anställda arbetarnas löneförhållanden. Genomsnittliga dagsförtjänster för de tillfälliga arbetarna anföras i tablå på sid. 71. Till grund för de beräknade genomsnittsförtjänsterna per år ligga endast löner till arbetare, som gjort minst 250 dagsverken under året. Anläggningsarbetarna, vilkas löner avsevärt avvika från övriga trädgårdsarbetares, redovisas i regel för sig. Medellöner för mindre än 10 arbetare ha uteslutits i tabellerna, medan medellöner, som grunda sig på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare, äro tryckta med medieval stil.

Löneuppgifterna inkludera även extra förtjänster o. d., såsom semesterlön, sjuklön och ersättning för övertidsarbete. Vid beräkningarna av de totala tim- och dagsförtjänsterna ha även extra förtjänsterna utslagits per arbetad timme resp. dag.

Som mått på den allmänna lönenivån inom trädgårdsodlingen kunna de beräknade genomsnittsförtjänsterna för samtliga vuxna trädgårdsarbetare användas. Den genomsnittliga totala timförtjänsten (inkl. semesterlön, sjuklön, övertidstillägg, naturaförmånernas värde o. dyl.) för vuxna manliga arbetare (exkl. anläggningsarbetare) utgjorde år 1947 1,68 kr och den genomsnittliga årsförtjänsten 4 167 kr enligt tab. 22. Tab. 23 och 24 ge vid handen, att medianlönen per timme och år var något lägre (1,67 resp. 4 099 kr). Mer än två femtedelar av arbetarna hade en timlön mellan 1,50 och 1,80 kr och en årslön mellan 3 500 och 4 500 kr. Vuxna kvinnliga arbetare förtjänade i medeltal per timme 1,20 kr och per år 2 812 kr. Medianlönen per timme var två öre lägre än medellönen. För 85 % av de kvinnliga arbetarna varierade timlönen mellan 1,00—1,40 kr. Uppgifterna om de individuella lönernas sprid-

<sup>1</sup> Jfr sid. 37.

(Forts. sid. 66.)

Tab. 22. Genomsnittliga löner för trädgårdsarbetare.

	Redovisade arbetare		Genomsnittlig lön (i kronor)											
			per timme						per dag	per år <sup>2</sup>				
			samtliga	med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar	med minst 250 dag- verken under året	kontant lönen inkl. indexstill- lägg o. övertidens. lägg o. övertidens.	skord inkl. indexstill- lägg o. övertidens. lägg o. övertidens.	totalt inkl. natura o. övr. förmåner <sup>1</sup>	därav vid företag	kontant och in natura <sup>1</sup>	totalt <sup>1</sup>	ordinarie tidlönsarbete	övertidsarbete	övr. kont. förm. (semester- lön, sjuklön, provd. m. m.)
m. k.	n. k.	ömsvett löne- form												
<b>Arbetare fylla 18 år.</b>														
Män <sup>3</sup> . . . . .	2 568	1 811	1 108	1 638	2 966	1 668	1 778	1 477	13 914	4 167	3 757	102	116	135
Trädgårdsarbetare . . . . .	2 384	1 664	1 000	1 622	3 022	1 672	1 772	1 488	13 888	4 143	3 754	91	108	139
därav: förmän . . . . .	275	144	223	1 98	2 16	2 23	1 88	17 41	5 186	4 640	67	184	243	
ykesarbetare . . . . .	1 397	982	622	1 64	3 33	1 70	1 74	1 52	13 70	4 001	3 673	105	86	95
grovarbetare . . . . .	412	325	82	1 49	2 60	1 52	1 56	1 42	12 38	3 497	3 077	91	110	66
elever . . . . .	300	213	73	1 25	1 89	1 45	1 23	10 58	2 891	2 496	45	53	272	
Specialarbetare . . . . .	148	124	90	1 72	2 31	1 88	1 90	15 28	4 491	3 886	208	214	105	
därav: snickare . . . . .	20	16	9	1 70	2 04	2 06	16 15	17 07	5 060	4 158	425	273	91	
chaufförer . . . . .	39	34	25	1 83	2 00	2 01	15 77	17 07	4 713	4 036	102	135	113	
eldare . . . . .	26	24	18	1 77	2 00	2 03	13 76	17 07	4 713	4 036	102	135	113	
hästkörare . . . . .	63	50	38	1 62	1 69	1 69	13 76	17 07	4 036	3 679	102	135	113	
Övriga arbetare . . . . .	36	23	18	1 43	1 45	1 60	12 32	3 890	3 287	164	69	67		
Manliga anläggningsarbetare	121	106	19	2 26	2 32	2 38	1 89	17 76	4 446	4 281	—	165	—	—
därav: förmän . . . . .	8	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ykesarbetare . . . . .	84	76	16	2 20	2 25	2 32	1 86	17 17	4 376	4 276	—	100	—	—
grovarbetare . . . . .	26	20	1	2 40	2 47	2 47	—	19 59	—	—	—	—	—	—
elever . . . . .	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvinnor <sup>3</sup> . . . . .	817	690	52	1 19	1 20	1 22	1 11	9 91	2 812	2 482	108	79	103	
Trädgårdsarbetare . . . . .	805	679	52	1 19	1 20	1 22	1 11	9 90	2 812	2 482	108	79	103	
därav: ykesarbetare . . . . .	380	311	42	1 20	1 21	1 23	1 16	9 84	2 833	2 512	91	84	119	
grovarbetare . . . . .	360	315	4	1 18	1 19	1 23	1 06	10 29	—	—	—	—	—	
elever . . . . .	65	53	6	1 14	1 17	1 18	—	9 28	—	—	—	—	—	
Övriga arbetare . . . . .	12	11	—	1 19	1 13	1 14	—	10 54	—	—	—	—	—	
<b>Minderåriga arbetare<sup>3</sup></b>														
Manliga . . . . .	304	199	46	0 95	0 96	1 02	0 88	7 68	2 226	2 073	16	24	113	
Kvinnliga . . . . .	129	102	6	0 88	0 91	0 91	0 93	7 03	—	—	—	—	—	
Samtliga arbetare år 1947 <sup>3</sup>														
män . . . . .	2 872	2 010	1 154	1 58	1 61	1 67	1 37	13 48	4 090	3 690	98	112	134	
kvinnor . . . . .	946	792	58	1 16	1 16	1 18	1 08	9 58	2 633	2 364	100	72	106	
Samtliga arbetare år 1946 <sup>3</sup>														
män . . . . .	2 550	1 689	1 036	1 38	2 27	1 41	1 47	1 24	11 71	3 581	3 257	74	85	151
kvinnor . . . . .	734	517	61	0 99	1 78	0 99	1 02	0 94	8 85	2 347	2 106	94	70	54

<sup>1</sup> Inkl. semesterlön, sjuklön m. m. — <sup>2</sup> Årslönerna grundas sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — <sup>3</sup> Exkl. anläggningsarbetare.

Tab. 23. Redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter timlönens storlek.

Yrkesgrupper (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan )	Antal arbeta- rare <sup>1</sup>	Därv (i %) med en timlön (kontant och naturaförmåner) av kr											Lönernas normala variations- gränser, kr			
		inmill 1:00														
		1:00-1:19	1:20-1:39	1:40-1:59	1:60-1:79	1:80-1:99	2:00-2:19	2:20-2:39	2:40-2:59	2:60 och över	10n. kr	Medel- lön. kr		Median- lön. kr		
<b>Vuxna arbetare fylla 18 år.</b>																
<i>Män<sup>2</sup></i>																
Trädgårdsarbet.	{ m. k. u. k.	1 326 338	1:0 7:1	4:0 13:0	7:8 21:0	21:6 26:9	32:2 16:0	19:9 6:8	7:0 5:6	3:5 2:4	1:4 0:9	2:1 0:8	1:72 1:48	1:70 1:47	1:54 1:25	-1:86 -1:67
därv:																
förmän . . . . .	{ m. k. u. k.	116 28	— —	— 7:2	3:5 14:3	15:4 21:4	13:0 14:3	22:4 28:5	14:7 7:1	10:3 3:6	20:7 3:6	2:23 1:88	2:15 1:95	1:93 1:61	-2:47 -2:05	
yrkesarbetare . . . . .	{ m. k. u. k.	813 169	0:6 5:3	2:2 11:2	3:9 18:3	37:1 26:7	27:4 21:3	6:9 9:4	3:2 3:6	0:8 3:0	0:4 1:2	1:74 1:52	1:74 1:50	1:60 1:80	-1:87 -1:74	
grovarbetare . . . . .	{ m. k. u. k.	241 84	1:2 2:4	5:8 17:8	11:2 23:8	41:1 33:3	30:7 13:1	5:8 3:6	2:1 4:8	1:3 1:2	0:4 —	1:56 1:42	1:57 1:44	1:48 1:25	-1:67 -1:56	
elever . . . . .	{ m. k. u. k.	156 57	3:2 22:8	13:5 17:6	25:0 31:6	26:3 24:5	21:1 1:8	7:7 —	3:2 1:7	— —	— —	1:45 1:23	1:46 1:25	1:26 1:01	-1:64 -1:42	
Specialarbetare	{ m. k. u. k.	117 7	— —	0:8 —	5:1 14:3	11:1 28:6	27:4 28:5	18:8 14:3	22:2 14:3	4:3 —	6:0 —	4:3 —	1:90 —	1:89 —	1:68 —	-2:08
därv:																
snickare . . . . .	{ m. k. u. k.	15 1	— —	— —	6:7 —	6:7 100:0	20:0 —	13:3 —	26:7 —	— —	13:3 —	2:06 —	2:04 —	1:66 —	-2:47	
chaufförer . . . . .	{ m. k. u. k.	33 1	— —	3:1 —	3:0 —	— 24:2	18:2 100:0	24:2 —	9:1 —	12:1 —	6:1 —	2:01 —	2:00 —	1:75 —	-2:23	
eldare . . . . .	{ m. k. u. k.	23 1	— —	— —	— 4:4	— 100:0	— 39:1	47:8 —	— —	4:3 —	4:4 —	2:03 —	2:01 —	1:93 —	-2:12	
hästkörare . . . . .	{ m. k. u. k.	46 4	— —	— —	8:7 25:0	23:9 25:0	45:6 25:0	10:9 —	6:5 —	4:4 —	— —	1:69 —	1:69 —	1:56 —	-1:79	
Övriga arbetare	{ m. k. u. k.	17 6	5:9 50:0	5:9 —	11:8 33:3	35:2 16:7	17:7 —	5:9 —	11:7 —	— —	— —	5:9 —	1:60 —	1:50 —	1:38 —	-1:89
Samtliga	{ m. k. u. k.	1 460 351	1:0 7:7	3:7 12:5	7:3 21:1	20:9 26:8	31:6 16:0	19:7 6:8	8:2 5:7	3:5 2:3	1:8 0:8	2:3 0:8	1:73 1:47	1:70 1:46	1:54 1:25	-1:88 -1:66
	{ tillh. 1947 , 1946	1 811 1 510	2:3 5:8	5:5 10:0	9:9 21:6	22:0 31:8	28:6 17:7	17:2 6:9	7:7 3:0	3:3 1:6	1:6 0:7	1:9 0:9	1:68 1:48	1:67 1:47	1:50 1:30	-1:86 -1:64
Anläggnings- arbetare	{ m. k. u. k.	92 14	— —	— —	— 1:1	— 14:3	— 64:3	13:1 21:4	17:4 —	39:1 —	17:4 —	2:38 1:89	2:46 1:88	2:18 1:80	-2:58 -1:89	
	{ tillh. 1947 , 1946	106 152	— 0:6	— —	— 0:7	0:9 9:2	1:9 20:4	18:9 17:8	14:1 10:5	15:1 23:0	34:0 3:3	15:1 14:5	2:32 2:19	2:39 2:05	2:05 1:77	-2:55 -2:32
<i>Kvinnor<sup>2</sup></i>																
Trädgårdsarbet.	{ m. k. u. k.	530 149	4:9 8:1	44:1 59:7	39:8 25:2	8:5 2:7	1:5 2:6	0:8 0:7	0:2 —	— —	— —	0:2 —	1:22 1:11	1:20 1:10	1:15 1:00	-1:28 -1:21
Övriga arbetare	{ m. k. u. k.	10 1	— —	80:0 100:0	20:0 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1:14 1:10	1:10 1:10	1:11 1:11	
Samtliga	{ m. k. u. k.	540 150	4:8 8:0	44:8 60:0	39:4 26:0	8:4 2:7	1:5 2:6	0:7 0:7	0:2 —	— —	— —	0:2 —	1:22 1:11	1:20 1:10	1:15 1:00	-1:28 -1:21
	{ tillh. 1947 , 1946	690 441	5:5 35:4	48:1 50:8	36:5 8:7	7:1 3:6	1:7 1:1	0:8 0:2	0:2 —	— 0:2	— —	0:1 —	1:20 1:04	1:18 1:00	1:11 0:96	-1:26 -1:10
<b>Minderåriga arbetare.<sup>2</sup></b>																
Manliga . . . . .	{ m. k. u. k.	133 66	40:6 69:7	28:6 24:3	18:8 3:0	6:0 1:5	5:3 1:5	— —	0:7 —	— —	— —	— —	1:02 0:83	1:00 0:83	0:77 0:62	-1:24 -1:00
	{ tillh. 1947 , 1946	199	50:3	27:1	13:6	4:5	4:0	—	0:5	—	—	—	0:96	0:99	0:70	-1:15
Kvinnliga . . . . .	{ m. k. u. k.	71 31	50:7 42:0	33:8 48:4	15:5 6:4	— 3:2	— —	— —	— —	— —	— —	— —	0:91 0:93	0:96 1:00	0:60 0:75	-1:15 -1:15
	{ tillh. 1947 , 1946	102	48:0	38:2	12:8	1:0	—	—	—	—	—	—	0:91	1:00	0:72	-1:15

<sup>1</sup> Arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar. — <sup>2</sup> Se not 3 sid. 64.

ning visa således, att koncentrationen kring medellönerna är tillräckligt stor, för att medellönerna skola anses representativa för de faktiska lönerna.

För trädgårdsarbetare med naturaförmåner (jfr sid. 57) visas i efterföljande tablå naturaförmånernas värde.

Genomsnittlig total årslön (kr) för	M a n l i g a a r b e t a r e <sup>1</sup>						Samtliga	Minder- åriga manliga	
	Förmän	Yrkes- arbetare	Grov- arbetare	Elever	Special- arbetare	Övriga arbetare			
Arbetare utan natura- förmåner . . . . .	m. k.	5 324	4 136	3 650	3 132	4 621	4 264	4 273	2 539
	u. k.	4 717	3 689	.	2 458	.	.	3 733	1 929
	tillh.	5 180	4 048	3 568	2 916	4 570	3 978	4 169	2 249
Arbetare med natura- förmåner . . . . .	m. k.	5 491	4 145	.	.	4 278	.	4 743	.
	u. k.	4 482	3 534	.	2 778	.	—	3 581	.
	tillh.	5 197	3 727	.	2 838	4 150	.	4 159	.
Nat.-förmånernas värde <sup>2</sup> . . . . .	m. k.	657	435	.	.	594	.	597	.
	u. k.	762	741	.	879	.	—	768	.
	tillh.	687	644	.	863	555	.	682	.
Nat.-förmånernas värde i % av totallönen <sup>2</sup> .	m. k.	12·0	10·5	.	.	13·9	.	12·6	.
	u. k.	17·0	21·0	.	31·6	.	—	21·4	.
	tillh.	13·2	17·3	.	30·4	13·4	.	16·4	.

Naturaförmånernas andel av totallönen var störst för elever. För vuxna manliga arbetare med naturaförmåner utgjorde naturaförmånernas värde i genomsnitt 16 % av hela lönen.

*Medellöner för olika yrkesgrupper* redovisas i tab. 22. Om man bortser från anläggningsarbetarna, uppvisade förmännen den högsta medelförtjänsten per timme (2,16 kr). Förmännens årslön (5 186 kr) var högre än anläggningsarbetarnas (4 446 kr). Det bör i detta sammanhang erinras om att anställda trädgårdsmästare räknats som förmän. Manliga yrkesarbetare förtjänade i genomsnitt 1,70 kr per timme, grovarbetare 1,52 kr och elever 1,39 kr. Årslönerna för dessa grupper voro resp. 4 001, 3 497 och 2 891 kr. De kvinnliga yrkesarbetarnas genomsnittliga timförtjänst har beräknats till 1·21 kr och understeg således de manliga yrkesarbetarnas med 29 %. I tab. 22 redovisas även timförtjänsten vid tidlöns- resp. ackordsarbete. Då ackordsarbete inte förekommit i någon större utsträckning, böra jämförelser göras med stor försiktighet. De individuella lönernas variationer inom varje yrkesgrupp kunna studeras i tab. 23 och 24.

Det har ovan (sid. 62) omtalats, att kollektivavtalen indelar trädgårdsarbetarna i fem lönegrupper alltefter ålder och antal år i yrket. Av tablån på sid. 70 framgår, att bland manliga yrkesarbetare, fyllda 22 år, hade de med minst 5 års praktik väsentligt högre lön än de med ett mindre antal praktikår.

De i lantarbetarstatistiken redovisade trädgårdsmästarna förtjänade i genomsnitt per timme 1,71 kr och trädgårdsarbetarna 1,43 kr. Dessa timförtjänster voro 21 resp. 16 % lägre än i förevarande undersökning beräknade medellöner för förmän och yrkesarbetare inom landskommuner (exkl. köpingar och municipalsamhällen). Härtill bör dock anmärkas, att en stor del av lantarbetarstatistikens trädgårdsarbetare av åldersfördelningen att döma sannolikt består av elever eller grovarbetare. Jämförelsen torde dock

<sup>1</sup> Se not 3 sid. 64. — <sup>2</sup> I genomsnitt för arbetare med dylika förmåner.



Tab. 24. Vuxna trädgårdsarbetare fördelade efter årslönens<sup>1</sup> storlek.

Yrkesgrupper (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan )	Redo- visa- de arb. med minst 250 dagav.	Därav i % med en årslön (kontant och naturaförmåner) av kr							Medel- lönen per år, kr	Median- lönen per år, kr	Lönernas normala variations- gränser, kr
		under 2 500	2 500—2 999	3 000—3 499	3 500—3 999	4 000—4 499	4 500—4 999	5 000—5 499			
<b>Vuxna manliga arb. fyllda 18 år<sup>2</sup></b>											
Trädgårdsarb. { m. k. 731 2.2 4.5 9.4 22.6 26.7 15.3 8.6 10.7 4 313 4 179 3 693—4 719 { u. k. 269 12.3 14.9 17.8 19.3 14.5 13.0 3.4 4.8 3 679 3 600 2 938—4 390											
därav: förmän . . . . . { m. k. 166 — 1.8 1.2 4.2 18.1 16.2 19.3 39.2 5 380 5 167 4 479—6 093 { u. k. 57 — 1.8 12.3 10.5 17.5 33.3 5.3 19.3 4 622 4 581 3 931—5 014											
yrkesarbetare . { m. k. 455 1.3 3.5 8.8 25.9 33.2 17.8 6.8 2.7 4 136 4 135 3 765—4 537 { u. k. 167 10.1 13.2 19.2 25.7 17.4 9.6 3.6 1.2 3 631 3 600 3 067—4 255											
grovarbetare . { m. k. 71 4.2 5.6 24.0 45.1 16.9 2.8 — 1.4 3 609 3 608 3 345—3 937 { u. k. 11 18.2 45.4 18.2 18.2 — — — — 2 771 2 648 2 553—3 120											
elever . . . . . { m. k. 39 18.0 25.7 25.6 20.5 5.1 5.1 — — 3 121 3 103 2 601—3 574 { u. k. 34 41.2 35.3 20.6 2.9 — — — — 2 627 2 636 2 286—2 935											
Specialarbetare { m. k. 81 1.2 2.5 9.9 12.3 18.5 32.1 12.4 11.1 4 562 4 609 3 959—4 981 { u. k. 9 11.1 — 11.1 22.2 33.4 22.2 — — . . .											
Samtliga { m. k. 827 2.2 4.5 9.7 21.3 25.6 17.0 9.1 10.6 4 335 4 205 3 701—4 776 { u. k. 281 12.8 14.2 17.4 19.2 15.0 13.2 3.6 4.6 3 673 3 600 2 938—4 405											
tillh. 1947 1 108 4.9 6.9 11.6 20.8 22.9 16.1 7.7 9.1 4 167 4 099 3 557—4 680											
1946 981 9.8 12.8 21.9 23.8 15.7 7.5 3.8 4.7 3 675 3 600 3 047—4 175											

Tab. 25. Genomsnittlig timlön för trädgårdsarbetare inom olika åldersgrupper.

Yrkesgrupper (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan )	Antal redo- visade arbeta- rare	Medelavlönning (i kr) för arbetare i åldern										
		under 16 år	16— 17 år	18— 19 år	20 år	21 år	22— 29 år	30— 39 år	40— 49 år	50— 59 år	60— 64 år	65 år o. över
<b>Manliga arbetare<sup>2</sup></b>												
Förmän . . . . . { m. k. 116 — — — — — 2.04 2.26 2.34 2.29 . . . { u. k. 28 — — — — — 2.12 . . .												
Yrkesarbetare . { m. k. 813 — — — — — 1.70 1.73 1.79 1.81 1.76 1.63 1.55 1.58 { u. k. 169 — — — — — . 1.50 1.64 1.59 1.45 . 1.25 .												
Grovarbetare . { m. k. 267 0.73 . . . 1.49 . . . 1.64 1.58 1.70 1.56 1.56 1.44 1.33 { u. k. 103 0.75 . . . . . . . . . 1.59 1.56 1.34 1.34 1.32 .												
Elever . . . . . { m. k. 253 0.84 1.27 1.38 1.52 . . . 1.55 — — — — — { u. k. 97 0.68 1.00 1.20 1.31 . . . . . . . . . . . . .												
Specialarbetare { m. k. 117 — — — — — . . . 1.94 2.08 1.97 1.71 . 1.57 . . . { u. k. 7 — — — — — . . . . . . . . . . . . .												
Övriga arbetare { m. k. 27 . { u. k. 13 .												
Samtliga { m. k. 1 593 0.82 1.24 1.37 1.52 1.69 1.73 1.85 1.87 1.77 1.63 1.52 1.57 { u. k. 417 0.70 1.00 1.17 1.32 . 1.48 1.70 1.59 1.46 1.44 1.31 1.35												
tillh. 2 010 0.77 1.17 1.31 1.48 1.66 1.70 1.82 1.82 1.70 1.59 1.46 1.50												
Anläggningsarb. { m. k. 92 — — — — — . 2.46 2.36 2.45 . . . . . { u. k. 15 — — — — — . . . . . . . . . . . . . . . tillh. 107 — . . . . . . 2.38 2.32 2.39 2.08 . 2.14 .												
Kvinnliga arbe- tare <sup>2</sup> . . . . . { m. k. 611 0.80 1.06 1.28 1.20 1.22 1.24 1.24 1.22 1.19 1.21 1.13 1.16 { u. k. 181 0.86 1.01 . . . . . 1.15 1.12 1.11 1.08 . . . 1.15 tillh. 792 0.82 1.04 1.26 1.20 1.19 1.22 1.21 1.20 1.16 1.15 1.07 1.16												

<sup>1</sup> Se not 2 sid. 64. — <sup>2</sup> Se not 3 sid. 64.

Tab. 26. Genomsnittlig timlön (kr) för trädgårdsarbetare inom olika orter och storleksgrupper av företag.

Trädgårdsarbetare fyllda 18 år (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan )	Stock- holm med om- nejd	Göte- borg med om- nejd	Malmö med om- nejd	Övriga städer med för- orter	Köp- och muni- cipal- samh.	Övriga lands- kom- muner	Hela riket	Därav inom företag med nedanstående antal arbetare				
								1-3	4-5	6-10	11-50	51 o.fl.
<i>Män.<sup>1</sup></i>												
Förmän . . .	m. k. 2'36	.	.	2'19	2'44	2'08	2'23	1'93	2'13	1'97	2'41	2'31
	u. k. —	—	—	—	—	—	1'88	1'82	.	.	.	.
Yrkesarbetare .	m. k. 1'83	1'89	1'73	1'73	1'78	1'67	1'74	1'62	1'63	1'68	1'79	1'78
	u. k. 1'80	.	.	1'57	1'40	1'41	1'52	1'46	1'57	1'72	1'54	—
Grovarbetare .	m. k. 1'64	1'78	1'53	1'57	1'58	1'51	1'56	1'53	.	1'52	1'58	1'68
	u. k. —	.	.	1'36	1'30	1'36	1'42	1'36	.	1'46	1'46	—
Elever . . . .	m. k. 1'77	.	1'34	1'40	.	1'33	1'45	.	.	1'28	1'50	1'60
	u. k. —	—	—	1'25	.	1'20	1'23	1'14	1'24	1'34	.	—
Specialarbetare	m. k. 2'22	—	—	1'87	1'95	1'88	1'90	.	.	1'71	1'90	2'06
	u. k. —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga arbetare	m. k. .	—	—	.	.	.	1'60	.	.	.	.	.
	u. k. .	—	—	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Samtliga	m. k. 1'86	1'93	1'68	1'71	1'77	1'66	1'73	1'60	1'60	1'64	1'78	1'79
	u. k. 1'84	1'72	1'52	1'48	1'88	1'39	1'47	1'40	1'50	1'61	1'50	—
	tillh. 1'86	1'90	1'67	1'67	1'71	1'61	1'68	1'56	1'58	1'63	1'74	1'79
Anläggningsarb.	m. k. 2'50	.	2'01	.	—	—	2'38	2'10	2'21	2'40	2'55	—
	u. k. —	—	—	1'93	—	—	1'89	.	—	.	1'93	—
Kvinnor <sup>1</sup>	m. k. 1'84	1'25	1'20	1'20	1'22	1'18	1'22	1'17	1'16	1'14	1'24	1'25
	u. k. 1'47	.	1'16	1'18	.	1'04	1'11	1'08	1'11	1'12	1'15	—
<i>Manliga yrkesarbetare vid företag med</i>												
Köksväxtodling	m. k. 1'94	.	.	1'68	—	1'84	1'82	1'67	.	1'73	1'80	1'87
	u. k. —	—	—	—	—	—	1'52	.	.	.	.	—
Blomsterodling	m. k. 1'89	2'01	.	1'75	1'79	1'72	1'81	1'74	1'69	1'78	1'85	—
	u. k. .	.	—	1'74	.	.	1'67	1'50	.	1'90	.	—
Fruktodling . .	m. k. —	—	—	—	—	1'76	1'75	—	1'67	.	1'78	—
	u. k. —	—	—	—	—	.	.	.	.	.	.	—
Plantskole- rörelse . . .	m. k. 1'78	1'90	—	1'77	—	1'64	1'77	.	.	1'56	1'88	1'78
	u. k. —	—	—	—	—	.	.	.	.	.	.	—
Anläggningsar- bete	m. k. 2'46	.	1'95	.	—	—	2'32	.	2'09	2'28	2'52	—
	u. k. —	—	—	1'92	—	—	1'86	.	—	—	—	—
Köksväxt- och blomsterodl.	m. k. 1'76	.	—	1'63	.	1'63	1'68	1'60	1'62	1'62	1'71	—
	u. k. .	.	—	1'55	.	1'32	1'45	1'44	1'49	.	.	—
Allsidig trädg- rörelse . . .	m. k. .	—	.	1'66	.	1'54	1'58	1'60	.	1'66	1'52	—
	u. k. .	—	.	.	.	1'60	1'50	1'42	.	.	.	—
Köksväxt- o. fruktodling .	m. k. .	—	—	.	—	—	1'53	.	.	.	.	—
	u. k. —	—	—	—	—	—	.	.	.	.	.	—
Blomster- och fruktodling .	m. k. —	—	—	1'77	—	—	1'77	—	—	—	—	1'75
	u. k. —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ej angiven spe- cialitet . . .	m. k. .	.	—	—	.	.	.	.	.	.	.	—
	u. k. —	.	—	—	.	.	.	.	.	.	.	—

visa, att lönerna inom den självständiga trädgårdsodlingen ligga högre än inom trädgårdsodling i samband med jordbruk.

Sambandet mellan lön och ålder kan studeras i tab. 25. Lönen steg successivt upp till 30-årsåldern och höll sig därefter ungefär oförändrad i åldrarna mellan 30 och 50 år. Efter 50-årsåldern inträdde i regel löneminskning.

<sup>1</sup> Se not 3 sid. 64.

Emellertid bero lönerna ej enbart på arbetskraftens kvalitet (yrkeskunighet, ålder m. m.) utan också på omständigheter, som ha med själva företaget att göra. Man kan härvid peka på avtalens indelning av landet i löneområden. Företagets belägenhet har alltså inflytande på lönerna. Andra omständigheter, som i detta sammanhang böra uppmärksammas, äro företags art och storlek samt förekomsten av kollektivavtal.

*Lönernas beroende av företagens belägenhet* belyses i första avdelningen av tab. 26, där genomsnittliga timlöner beräknats för bl. a. olika yrkes- och ortsgupper. Dessa timlöner ha uträknats under antagande, att åldersfördelningen inom de olika ortsgrupperna varit densamma som för hela riket. Tabellen visar, att timförtjänsterna nästan utan undantag voro högre i närheten av städerna än på landsbygden. De högsta lönerna förekommo i Stockholm och Göteborg med omnejd.

Timförtjänstens storlek för yrkesarbetare inom olika landsdelar framgår av nedanstående tablå.

Yrkesarbetare fyllda 18 år vid företag	Östra Sverige <sup>1</sup>	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
med kollektivavtal . . . . .	1.76	1.73	1.71	1.77	1.60
utan . . . . .	1.55	1.34	1.65	1.52	1.49

Det högre löneläget vid kollektivavtalsbundna företag i östra och västra Sverige är en direkt följd av avtalens indelning av landet i löneområden (se sid. 62). I östra och västra Sverige är nämligen den högre lönenivån väsentligen beroende av de relativt höga lönerna kring Stockholm och Göteborg.

För yrkesarbetare över 22 år ha i tablån å nästa sida uträknats medellöner inom olika landsdelar och olika storleksgrupper av företag, dels för arbetare med minst 5 års praktik i yrket och dels för arbetare med mindre än 5 års praktik. Vid beräkningen av medellönerna har, på samma sätt som i första avdelningen av tab. 26, hänsyn tagits till den olika åldersfördelningen inom ortsgrupperna.

Även vid denna långt gående uppdelning av materialet framträder den högre lönenivån omkring städerna.

I senare delen av tab. 26 har för manliga yrkesarbetare beräknats genomsnittliga timförtjänster i trädgårdar med olika specialiteter under förutsättning, att arbetarnas åldersfördelning vid olika företagsspecialiteter varit densamma som samtliga yrkesarbetares åldersfördelning inom resp. Orts- eller storleksgrupper. På grund av materialets knapphet kan man med ledning av dessa medeltal dock ej bestämt avgöra, om något samband råder mellan löneläget och trädgårdarnas specialitet. Förutom anläggningsarbeten synes även köksväxtodling samt blomsterodling erbjuda bättre timförtjänster än övriga specialiteter, sannolikt till en del beroende av dessa företags behov av att ligga i omedelbar närhet av avsättningsorten.

<sup>1</sup> Se not 3 sid. 14.

Timlöner för yrkesarbetare (exkl. anlägg.-arbetare) fyllda 22 år, kr	Arbetare med 5 el. fl. års praktik vid företag med . . . arbetare					Arbetare med 0—5 års praktik vid företag med . . . arbetare				
	med koll.-avtal	utan koll.-avtal	1—5	6—10	11—50	med koll.-avtal	utan koll.-avtal	1—5	6—10	11—50
Stockholm m. omnejd	1'92	.	1'81	2'00	1'93	1'79	1'87	1'69	.	2'06
Göteborg , ,	1'92	.	1'80	.	1'95	1'87	.	.	.	1'90
Malmö , ,	.	.	.	—	.	1'75	—	—	—	.
Övr. städer m. förorter därav:										
i södra Sverige . . .	1'74	1'91	1'78	.	1'71	1'65	.	1'56	1'61	1'69
i mellersta , . .	1'82	1'56	1'59	1'73	1'91	1'63	1'44	1'48	1'53	1'67
Landskommuner därav:										
i södra Sverige . . .	1'79	.	.	.	1'82	1'76	.	1'59	.	1'79
i mellersta , . .	1'67	1'60	1'52	1'67	1'73	1'71	1'32	1'36	1'54	1'55
Hela riket	1'77	1'63	1'64	1'78	1'84	1'69	1'50	1'52	1'53	1'73

Lönernas ev. beroende av trädgårdarnas storlek framgår även av medelförtjänsterna i tab. 26. Timlönen synes sålunda stiga med företagets storlek. Den mer detaljerade uppdelningen av materialet, som redovisas i ovanstående tablå, utvisar, att ifrågavarande tendens kvarstår. Det bör framhållas, att en dylikt långt driven uppdelning av det lönestatistiska materialet medför, att medellönerna komma att baseras på relativt få uppgifter.

Kollektivavtalens inflytande på lönerna kan studeras i tab. 22—26. Medellönerna voro nästan alltid högre i trädgårdar med än i trädgårdar utan kollektivavtal. De individuella lönerna till arbetare, vilkas löner regleras i kollektivavtal, visade starkare koncentration omkring medellönen än lönerna till arbetare, för vilka kollektivavtal ej gällde (tab. 23 och 24). Av samtliga vuxna manliga yrkesarbetare förtjänade sålunda de med kollektivavtalsreglerade löner i genomsnitt 1,74 kr per timme under år 1947 och de utan avtalsreglerade löner 1,52 kr. I fråga om de förra

Lönegrupper (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan , )	Stockholm och Göteborg		Övriga städer		Landet i övrigt		Hela riket									
	kontant timlön, kr	total timlön, kr	kontant timlön, kr	total timlön, kr	kontant timlön, kr	total timlön, kr	kontant timlön, kr	total timlön, kr								
	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.	m. k. u. k.								
<i>Egentl. trädgårdsarbetare</i>																
Förmän . . . . .	2'24	.	2'43	.	2'05	1'75	2'21	1'83	1'92	1'44	2'14	1'76	2'04	1'67	2'23	1'88
Arb., som fyllt 22 år och har minst 5 års praktik	1'82	1'63	1'91	1'74	1'77	1'55	1'80	1'69	1'63	1'34	1'70	1'47	1'74	1'47	1'80	1'60
Arb., som fyllt 21 år och har minst 4 års praktik	1'66	.	1'81	.	1'43	.	1'60	.	1'53	.	1'65	.	1'55	.	1'67	1'36
Arb., som fyllt 20 år .	1'77	1'62	1'79	1'77	1'59	1'36	1'62	1'44	1'66	1'15	1'64	1'29	1'66	1'29	1'68	1'42
Arb., som fyllt 18 år .	1'64	—	1'69	—	1'30	1'05	1'38	1'23	.	1'05	1'27	1'19	1'25	1'05	1'38	1'20
Arb., som fyllt 16 år .	1'33	—	1'36	—	1'26	.	1'30	.	1'05	0'82	1'19	0'99	1'19	0'83	1'27	1'00
<i>Grovarbetare</i>																
Manl. arb., som fyllt 20 år	1'64	.	1'68	.	1'56	1'43	1'56	1'46	1'50	1'33	1'53	1'38	1'55	1'38	1'57	1'42
, , 18—20 år .	.	—	.	—	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kvinnliga arbetare . .	1'36	.	1'33	.	1'17	1'08	1'20	1'12	1'20	0'93	1'22	1'00	1'22	1'00	1'23	1'06

varierade lönerna för den »mellersta» hälften av antalet arbetare mellan 1,60—1,87 kr och för de senare mellan 1,30—1,74 kr per timme.

För att underlätta en jämförelse mellan kollektivavtalets lönesatser och de faktiska timförtjänsterna ha trädgårdsarbetarna fördelats i överensstämmelse med avtalets lönegrupper i tabllån å föregående sida. Härvid erinras om att i de faktiska timförtjänsterna även inräknats semesterlön, sjuklön och övertidstillägg per utförd arbetstimme. Dessa extraförtjänster kunna för yrkesarbetare med minst 5 års praktik uppskattas till minst 10 öre per timme i Stockholm och Göteborg och något lägre inom övriga delar av landet.

Liksom inom jordbruket sysselsättes ett stort antal tillfälliga arbetare inom trädgårdsodlingen. På frågeformuläret ha i en del fall endast erhållits summariska uppgifter om sammanlagda antalet dagsverken och totala lönesumman för dylika tillfälliga arbetare. Med användande av sådana uppgifter för tillhopa 829 arbetare ha i nedanstående tablå beräknats genomsnittsförtjänster per dag för tillfälliga arbetare.

Genomsnittlig dagsförtjänst för tillfälliga arbetare (kr)								
M ä n			K v i n n o r			M i n d e r å r i g a		
m. k.	u. k.	tillh.	m. k.	u. k.	tillh.	m. k.	u. k.	tillh.
12'48	12'48	12'44	10'66	9'35	10'48	6'89	6'31	6'68

Redovisningen av de tillfälliga arbetarnas arbetsdagar och löner torde ofta vara bristfällig och ofullständig. Varsamhet är därför påkallad vid användande av ovanstående siffror.

Orts- och företagsgrupper	Antal före- tag	Indextal för år 1947 om 1946 = 100		
		Totala träd- gårdsarealen	Växthus- arealen	Bänk- arealen
Stockholm med omnejd . . . . .	54	100	102	109
Göteborg » » . . . . .	17	100	103	102
Malmö » » . . . . .	16	97	100	97
Övr. städer med förorter . . . . .	145	101	102	94
Köpingar o. m.en . . . . .	37	100	99	102
Övriga landskommuner . . . . .	132	100	97	112
Hela riket	401	100	102	95
Företag med				
1—5 arbetare . . . . .	299	100	103	96
6—10 » . . . . .	58	100	102	102
11—50 » . . . . .	41	100	101	87
51 o. fl. » . . . . .	3	.	.	.
Företag med				
köksväxtodling . . . . .	38	100	101	96
blomsterodling . . . . .	49	100	101	100
fruktodling . . . . .	17	100	103	105
plantskolerörelse . . . . .	15	100	108	100
anläggningsarbete . . . . .	17	—	—	—
köksväxt- och blomsterodling	141	100	105	92
köksväxt- och fruktodling . .	15	100	100	70
blomster- och fruktodling . .	—	—	—	—
allsidig trädgårdsrörelse . . .	60	99	99	92
ej angiven . . . . .	3	.	.	.

**Tab. 27. Förändringar i arbetarantal, dagsverken och lönesumma mellan 1946 och 1947 vid trädgårdar, varifrån uppgifter föreligga för båda åren.**

Orts- och företagsgrupper	Antal företag	Indextal för år 1947 om 1946 = 100											
		Antal arb. (lejd arbetskraft)	därav			Antal dagsverken	därav utförda av				Konstant lönesumma (lejd arbetskraft)	Naturförmåernas värde (lejd arbetskraft)	Total lönesumma (lejd arbetskraft)
			vuxna män <sup>1</sup>	vuxna män arb. arb.	vuxna kvinnor arb.		vuxna män arb.	vuxna kvinnor arb.	famlljemedl.	vuxna kvinnor			
Stockholm med omnejd	54	78	62	74	104	95	85	114	105	119	102	132	103
Göteborg » »	17	74	86	71	.	85	82	47	115	153	94	96	94
Malmö » »	16	91	154	93	78	98	106	79	103	157	113	92	113
Övr. städer m. förorter .	145	90	85	98	87	93	92	88	94	104	103	89	103
Köpingar och men . . .	37	126	66	191	98	102	103	122	110	90	115	100	115
Övriga landskommuner	132	91	89	102	89	94	95	96	96	90	110	79	108
<b>Hela riket</b>	<b>401</b>	<b>91</b>	<b>85</b>	<b>98</b>	<b>89</b>	<b>94</b>	<b>93</b>	<b>93</b>	<b>99</b>	<b>101</b>	<b>106</b>	<b>90</b>	<b>105</b>
Företag med													
1—5 arbetare . . . . .	299	90	98	99	79	95	93	84	100	102	103	100	103
6—10 » . . . . .	58	84	82	88	77	91	89	79	105	85	104	71	103
11—50 » . . . . .	41	89	61	101	97	91	93	97	75	115	105	87	104
51 o. fl. » . . . . .	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Företag med													
köksväxtodling . . . . .	38	80	106	64	105	102	100	108	108	109	118	79	117
blomsterodling . . . . .	49	95	53	121	98	96	92	105	108	107	106	116	107
fruktodling . . . . .	17	89	.	105	75	87	91	77	100	42	103	69	101
plantskolerörelse . . . . .	15	90	100	92	96	91	86	96	115	.	94	66	94
anläggningsarbete . . . . .	17	72	.	68	.	91	90	.	91	—	97	—	96
köksväxt- o. blomsterodling . . . . .	141	90	90	101	78	94	96	75	93	97	108	109	108
köksväxt-o. fruktodling . . . . .	15	79	.	105	76	99	92	103	123	109	100	120	101
blomster- o. fruktodling . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
allsidig trädg.-rörelse . . . . .	60	107	98	135	98	88	95	90	88	68	107	76	106
ej angiven . . . . .	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

**Trädgårdsnäringsens areal, sysselsättningsvolym och lönebudget år 1947.**

På grundval av uppgifter från företag, som redovisas i trädgårdsarbetarstatistiken både 1946 och 1947, ha i tablan på sid. 71 samt i tab. 27 uträknats indextal över total trädgårdsareal, växthus- och bänkareal, arbetarantal, antal utgjorda dagsverken och utbetald lönesumma 1947 med 1946 som bas. Indexberäkningarna avse 401 företag, som 1947 sysselsatte 2 367 arbetare, till vilka utbetalats en lönesumma av 4,4 milj. kr.

Den totala trädgårdsarealen var oförändrad, medan växthusarealen ökade och bänkarealen minskade. Mätt i antalet utgjorda dagsverken minskade sysselsättningen inom trädgårdsnäringsen med 6 % under år 1947. Nedgången synes hänföra sig till de större och de medelstora företagen i högre grad än till de mindre. Minskningen av antalet dagsverken var emellertid inte så stor, att den kunde hindra årets lönehöjningar från att medföra en höjning av den totala lönesumman med 5 %.

<sup>1</sup> Arbetare, som under året gjort minst 300 dagsverken hos företaget.

Om indextalen för år 1947 anknytas till motsvarande indextal för åren 1941—1946 enligt den s. k. kedjemetoden, får man följande siffror med år 1940 som basår (1940 = 100).

År	Antal arbetare	Antal dagsverken		Total lönesumma
		inkl. fam.-medl. <sup>1</sup>	exkl. fam.-medl.	
1941 . . . . .	118	100	105	115
1942 . . . . .	123	102	103	129
1943 . . . . .	129	108	112	148
1944 . . . . .	126	108	113	160
1945 . . . . .	145	113	123	189
1946 . . . . .	103	106	113	198
1947 . . . . .	94	100	104	208

Sysselsättningsvolymen har t. o. m. år 1945 varit i så gott som oavbruten stegring sedan 1940. År 1946 började emellertid en nedgång göra sig gällande, som även fortsatt under 1947. Antalet dagsverken av lejd arbetskraft är sålunda 1947 endast 4 % större än 1940, d. v. s. ungefär detsamma som 1941. Medräknas ägarnas och deras familjemedlemmars dagsverken, blir läget detsamma som 1941. Den totala lönesumman inom trädgårdsnäringen har sedan 1940 stigit med 108 %. Det må framhållas, att ovanstående indexserier icke fullständigt kunna återspegla förändringarna i sysselsättningsgraden, enär de bl. a. ej taga hänsyn till de förändringar i sysselsättningsvolymen, som betingas av nytillkomna och nedlagda företag.

### C. Skogsarbetare.

I landsdelar, där skogsbruket är en huvudnäring, t. ex. i mellersta och norra Sverige och på sydsvenska höglandet, bruka vissa grupper av landsbygdens arbetare, alltefter arbetssäsongens växlingar, än syssla med jordbruksarbete och än med skogsarbete. Efterföljande uppgifter om skogsarbetarnas arbetsförtjänster kunna därför i viss mån betraktas som ett komplement till den tidigare lämnade redogörelsen för lantarbetarnas löneförhållanden. Uppgifterna ha förut publicerats i Sociala Meddelanden årg. 1948, sid. 868.

Sedan vintern 1917/18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren (f. n. 105) inhämtat uppgifter om de normala dagsförtjänsterna vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). Sådana uppgifter ha före år 1943 begärts både i februari och i augusti men fr. o. m. år 1943 endast i augusti efter drivningarnas slutlikvidering. Uppgifterna avse närmast förtjänsterna vid arbete i kronoparkerna.

Enligt arbetsmarknadsstyrelsens inventering av arbetskraft, anställd för avverkningsarbeten, uppgick antalet skogsarbetare den 29 februari 1948 (då det var som högst) till 69 241 man mot 81 702 sysselsatta arbetare vid motsvarande tidpunkt föregående år.

<sup>1</sup> Då jämförbara uppgifter saknas för 1940, ha förhållandena under 1941 använts som utgångspunkt för indexberäkningen (1941 = 100).

Tab. 28. Skogsarbetarnas medelförtjänster vintersäsongerna 1918/19—1947/48.

Vintern	Huggare				Körare				Vintern	Huggare				Körare																																																																																																																																																																																																			
	Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal																																																																																																																																																																																																			
		1939/40 = 100	Föreg. år = 100		1939/40 = 100	Föreg. år = 100		1939/40 = 100			Föreg. år = 100	1939/40 = 100		Föreg. år = 100	1939/40 = 100	Föreg. år = 100																																																																																																																																																																																																	
1918/19	11.68	151	143	29.00	201	155	1933/34	4.68	61	106	8.78	60	106	1919/20	9.99	129	86	23.78	164	82	1934/35	4.89	63	104	8.95	62	103	1920/21	10.67	138	107	23.44	162	99	1935/36	4.97	64	102	9.03	62	101	1921/22	5.00	65	47	10.17	70	43	1936/37	6.25	81	126	11.70	81	130	1922/23	5.22	68	104	10.41	72	102	1937/38	7.51	97	120	13.93	96	119	1923/24	5.47	71	105	10.80	75	104	1938/39	6.92	90	92	12.96	90	93	1924/25	5.27	68	96	10.13	70	94	1939/40	7.73	100	112	14.46	100	112	1925/26	5.37	69	102	10.39	72	103	1940/41	8.97	116	116	17.42	120	120	1926/27	5.28	68	98	10.08	70	97	1941/42	10.62	137	118	20.93	145	120	1927/28	5.28	68	100	10.12	70	100	1942/43	12.52	162	118	24.15	167	115	1928/29	5.16	67	98	9.96	69	98	1943/44	12.62	163	101	24.63	170	102	1929/30	5.61	71	107	10.28	71	103	1944/45	12.50	162	99	23.82	165	97	1930/31	5.19	67	94	9.78	68	95	1945/46	13.77	178	110	26.63	184	112	1931/32	4.66	60	90	8.72	60	89	1946/47	15.89	206	115	30.94	214	116	1932/33	4.40	57	94	8.21	57	94	1947/48	17.42	225	110	31.82	220	103

I syfte att stimulera till en ökad avverkning av huvudsakligen bränslesortiment har liksom föregående år ett ortstillägg utgått fram till 15 april till arbetare, som överflyttat från annat yrkesområde. Detta tillägg ingår icke i efterföljande löneuppgifter, i vilka inräknas gångtids- och bortaliggningsersättning samt svårighetstillägg, när detta är vanligt förekommande.

Då skogsarbetarnas individuella förtjänster sannolikt variera mycket starkt beroende på olika väderleks- och markförhållanden och arbetarnas skogsvana m. m., karakteriseras löneförhållandena inom ett revir ej tillfredsställande av den genomsnittliga dagsförtjänsten för samtliga arbetare. Metodens tillförlitlighet torde ytterligare ha minskat på grund av de råddande arbetsmarknadsförhållandena inom skogsbruket under de senaste åren. De här nedan beräknade medelförtjänsterna för skogsarbetare böra därför endast användas för att mäta lönenivåns förändringar år från år.

En sammanfattning av de alltsedan vintern 1918/19 införskaffade löneuppgifterna, vilka nästan uteslutande avse dagsförtjänster vid arbete på ackord, lämnas i tab. 28. Åren 1918—1920 redovisas mycket höga arbetsförtjänster inom skogsbruket. Härefter utgjorde den genomsnittliga dagsförtjänsten fram till 1930-talet mellan en tredjedel och hälften av toppårens dagsförtjänster. Sedan vintern 1933/34 ha arbetsförtjänsterna oavbrutet stigit med undantag för säsongerna 1938/39 och 1944/45, då ogynnsamma väderleksförhållanden medförde avbrott i lönestegringen. 1947/48 steg arbetsförtjänsten för huggare med 10 % och för körare med 3 % i förhållande till föregående år.

Löneförändringarna ha varit ganska olika i skilda landsdelar. Detta förhållande belyses närmare i tab. 29, där en översikt lämnas av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänster i olika län åren 1929/30, 1939/40 och



Tab. 29. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1929/30, 1939/40 och 1944/45—1947/48.

L ä n	Medelförtjänst (i kr) per dag vintern											
	1929 /30	1939 /40	1944 /45	1945 /46	1946 /47	1947 /48	1929 /30	1939 /40	1944 /45	1945 /45	1946 /47	1947 /48
	<i>Huggare</i>						<i>Körare</i>					
Stockholms . . . . .	5:50	7:75	12:00	11:75	12:00	13:50	9:00	12:75	19:50	22:00	21:88	23:50
Uppsala . . . . .	4:83	9:00	12:50	12:00	12:00	14:00	8:83	13:00	19:00	21:00	20:50	23:00
Södermanlands . . . . .	4:75	7:13	11:50	12:25	14:00	14:17	7:88	10:50	17:83	17:75	21:13	23:38
Östergötlands . . . . .	4:23	6:19	10:80	11:20	12:20	13:30	7:00	9:75	17:80	18:80	19:20	21:50
Jönköpings . . . . .	4:44	6:50	11:50	12:25	13:00	13:88	7:69	10:63	20:75	21:25	22:50	24:38
Kronobergs . . . . .	4:17	5:67	11:33	11:83	12:67	14:67	7:33	9:83	19:83	23:17	24:00	24:33
Kalmar . . . . .	4:10	6:32	10:63	11:65	13:18	15:01	7:13	10:03	19:03	20:48	21:59	24:83
Gotlands . . . . .	4:00	6:00	10:00	10:00	11:00	12:00	7:50	10:00	25:00	18:00	24:00	25:00
Blekinge . . . . .	4:50	6:00	10:00	10:50	11:20	14:00	7:00	10:00	18:50	19:00	21:60	20:00
Kristianstads . . . . .	4:25	5:75	10:17	11:00	11:90	13:78	8:25	10:25	18:00	18:50	19:53	23:12
Malmöhus . . . . .	4:50	6:50	10:00	10:50	11:34	11:00	9:00	12:00	17:50	17:50	17:00	21:50
Hallands . . . . .	4:50	6:33	11:00	12:00	13:00	15:00	7:50	11:00	20:00	20:00	23:00	25:00
Göteborgs o. Bohus . . . . .	4:07	5:50	10:00	11:50	11:60	13:00	7:63	10:00	20:00	20:50	22:00	24:00
Älvsborgs . . . . .	4:06	6:25	10:00	11:58	13:00	14:00	8:13	10:75	19:00	20:83	22:00	23:33
Skaraborgs . . . . .	3:86	5:95	10:50	11:60	12:43	14:50	6:77	10:18	18:13	19:03	21:00	24:13
Värmlands . . . . .	5:13	6:88	10:00	10:50	12:25	14:75	8:79	11:60	18:25	19:00	22:50	24:75
Örebro . . . . .	4:80	6:73	10:59	11:54	13:81	14:40	7:15	10:80	17:12	18:82	21:58	22:56
Västmanlands . . . . .	4:00	6:75	10:38	10:72	13:34	14:53	7:96	11:88	18:23	19:34	22:78	24:40
Kopparbergs . . . . .	6:67	8:63	13:76	15:82	17:74	21:43	12:39	15:63	26:45	29:85	33:17	35:17
Gävleborgs . . . . .	5:90	9:00	13:91	14:94	14:72	17:96	11:83	17:00	28:74	28:31	30:37	30:40
Västernorrlands . . . . .	6:04	7:80	13:06	14:60	16:60	18:10	11:71	15:60	24:80	27:40	31:80	34:15
Jämtlands . . . . .	6:47	8:07	14:16	15:39	18:08	20:50	12:77	15:96	25:17	28:29	33:75	36:36
Västerbottens . . . . .	6:46	9:22	14:07	15:25	18:68	19:31	12:26	18:44	27:22	31:26	33:38	38:22
Norrbottnens . . . . .	6:07	8:56	13:49	15:32	18:75	19:84	11:66	17:59	28:96	34:76	41:42	40:65
Hela riket <sup>1</sup> . . . . .	5:51	7:73	12:50	13:77	15:89	17:42	10:28	14:46	23:82	26:63	30:94	31:82
Indextal:												
basår 1929/30 . . . . .	100	140	227	250	288	316	100	141	232	259	301	310
> 1939/40 . . . . .	71	100	162	178	206	225	71	100	165	184	214	220
Däruv <i>Norra Sverige</i> <sup>2</sup> . . . . .	6:22	8:63	13:68	15:30	18:03	19:61	11:87	17:06	27:33	31:21	37:42	37:49
Indextal:												
basår 1929/30 . . . . .	100	139	220	246	290	315	100	144	230	263	315	316
> 1939/40 . . . . .	72	100	159	177	209	227	70	100	160	183	219	220

1944/45—1947/48. Det bör framhållas, att tabellens länsmedeltal i flera fall grunda sig på mycket få primäruppgifter. Vid jämförelse med föregående års medelförtjänster inom de olika länen bör anmärkas, att väderleksförhållandena angetts som ogynnsamma för både huggare och körare i reviren inom Östergötlands, Jönköpings, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län samt inom samtliga norrlandslän.

I de sista raderna av tab. 29 ha för hela riket indextal beräknats över löneutvecklingen sedan åren 1929/30 och 1939/40. Sådana indextal ha även uträknats för norra Sverige (Värmland, Dalarna och Norrland), där skogsbrukets betydelse är större än i övriga landsdelar. Enligt indextalen för hela riket voro huggarnas dagsförtjänster 1947/48 216 % och körarnas 210 % högre än 1929/30 och 125 % resp. 120 % högre än 1939/40.

<sup>1</sup> Övrigt medeltal. Vågas länsmedeltalen säsongen 1947/48 med hänsyn till antalet huggare enligt arbetsmarknadskommissionens inventering den 29 februari 1948, blir rikemedeltalet 17:29 kr för huggare. — <sup>2</sup> Värmland, Dalarna och Norrland.

Tab. 30. Ackordssatser för huggning av brännved våren 1948.

Överjägmästardistrikt	Antal revir med uppg. om pris för huggning av brännved	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m <sup>3</sup> brännved utgjorde i kr:									Medelpris för huggning av 1 m <sup>3</sup> brännved, kr
		under 3·75	3·75-3·99	4·00-4·24	4·25-4·49	4·50-4·74	4·75-4·99	5·00-5·24	5·25-5·49	5·50 o. däröver	
Södra . . . . .	11	2	1	3	3	1	1	—	—	—	4·12
Västra . . . . .	10	—	2	1	5	2	—	—	—	—	4·45
Östra . . . . .	12	—	3	1	6	2	—	—	—	—	4·20
Bergslags . . . . .	13	—	—	2	1	8	1	1	—	—	4·57
Gävle-Dala . . . . .	6	—	—	2	—	2	1	1	—	—	4·50
Mellersta Norrland . . . . .	12	—	—	1	1	3	3	2	—	2	4·79
Umeå . . . . .	7	—	—	2	—	—	—	3	1	1	4·86
Skellefteå . . . . .	8	—	—	2	2	1	1	2	—	—	4·51
Nedre Norrbotten . . . . .	5	—	—	—	2	—	—	2	1	—	4·83
Övre Norrbotten . . . . .	6	—	—	1	2	—	1	1	1	—	4·66
Hela riket 1948	90	2	4	16	18	22	10	12	3	3	4·61
1947	95	15	26	33	8	9	2	1	—	1	4·01
1946	95	54	27	12	2	—	—	—	—	—	3·65
1945	94	62	23	9	—	—	—	—	—	—	3·54
1944	93	72	16	5	—	—	—	—	—	—	3·45

Då skogsarbetarna nästan alltid arbeta på ackord, kunna de i olika delar av landet tillämpade ackordssatserna för vedhuggning i viss mån användas som mått på lönenivån inom skogsbruket. Härvid bortses från den inverkan, som lokala avvikelser i fråga om skogens beskaffenhet o. dyl. kunna ha på ackordssatserna.

Uppgifter om det på olika orter vanliga priset för huggning av 1 m<sup>3</sup> brännved ha även år 1948, liksom föregående år, insamlats från jägmästarna. En sammanställning av dessa uppgifter lämnas i tab. 30.

Priset för vedhuggning varierade i södra och mellersta Sverige vanligen mellan 4,00 och 4,75 kr och i norra Sverige mellan 4,00 och 5,25 kr per m<sup>3</sup>. Gomsnittspriset för huggning av 1 m<sup>3</sup> brännved var 4,51 kr, vilket i jämförelse med priset 1947 innebär en ökning med 12,5 %. Medelpriset för huggning av 1 m<sup>3</sup> brännved har ökat med omkring 109 % sedan 1939/40.

#### D. V ä g a r b e t a r e .

Åren 1927—1943 har socialstyrelsen från vägstyrelserna inhämtat uppgifter om vägarbetarnas löneförhållanden. Efter det allmänna vägväsendets förstatligande fr. o. m. år 1944 ha motsvarande uppgifter inhämtats från vägförvaltningarna i länen t. o. m. år 1946. Vid dessa undersökningar inhämtades summariska uppgifter för vissa större personalkategorier om antalet anställda i början av januari och i början av juli, antalet utgjorda dagsverken och arbetstimmar under första halvåret samt den för samma

tid utbetalda lönesumman. Endast för grovarbetare vid vägunderhållsarbete inhämtades uppgifter med fördelning på arbete mot tidlön och mot ackordslön.

Vid 1947 års undersökning erhöles genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens medverkan uppgifterna i form av kopior av avlöningslistorna för av verket under tiden 16 juli—15 augusti utförda vägunderhållsarbeten samt för övriga under tiden 1—31 augusti utförda arbeten, dvs. väg- och brobyggnadsarbete, hamn- och flygfältsbyggnadsarbete samt beredskapsarbete. Primärmaterialet kom därigenom att utgöras av individuella uppgifter för varje arbetare om bl. a. ålder och yrke samt arbetstid och arbetslön med specificering på tidlöns-, ackords- och overtidsarbete.

Den här föreliggande undersökningen av löneförhållandena under första halvåret 1948 för arbetare inom vägväsendet har utförts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som ställt resultaten till socialstyrelsens förfogande.

Från vägförvaltningarna i länen ha till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnats summariska uppgifter avseende första halvåret 1948. Uppgifter ha därvid lämnats för olika yrkes- och lönegrupper om bl. a. arbetslön och arbetstimmar med fördelning på tidlöns-, ackords- och overtidsarbete. I den här lämnade redogörelsen för undersökningens resultat ingå icke bland löneförmånerna semesterlön och semesterersättning samt sociala förmåner (t. ex. sjukavlöning) och särskilda ersättningar, såsom traktamenten, cykelersättning m. m. De i det följande meddelade resultaten ha tidigare publicerats i den översikt över »Löneförhållandena inom vägväsendet år 1948», som ingår i Sociala Meddelanden årgång 1949, sid. 28.

De av undersökningen berörda arbetarna ha under första halvåret tillsammans utfört 11 461 308 arbetstimmar. Av nedanstående tablå, som visar antalet sysselsatta vid slutet av varje månad, framgår sysselsättningens förändringar under första halvåret 1948.

Antalet sysselsatta arbetare <sup>1</sup>					
januari	februari	mars	april	maj	juni
9 283	9 208	9 637	11 127	12 312	10 852

Genomsnittsförtjänsten under första halvåret 1948 per timme vid tidlöns- och ackordsarbete samt oavsett löneform (inkl. overtid m. m.) för olika yrkesgrupper av arbetare med fördelning på lönegrupper enligt kollektivavtal och på olika slag av arbeten redovisas i tab. 31. Av tab. 32 framgår med fördelning på kallort och dyrort den genomsnittliga timförtjänsten för olika kategorier av underhållsarbetare.

Den genomsnittliga totala timförtjänsten exkl. semesterlön, semesterersättning, sjuklön och olycksfallsersättning var enligt tab. 31 för underhållsarbetare 2,25 kr, vilket är en stegring med 11 % från 2,02 kr i juli—augusti föregående år. Grovarbetare sysselsatta med underhållsarbete uppnådde en genomsnittlig timförtjänst av 2,22 kr, yrkesarbetare i lönegrupp II 2,28 kr och yrkesarbetare i lönegrupp III, den enligt kollektivavtalet högsta lönegruppen,

<sup>1</sup> Inkl. färj- och brovakter samt tillfällig personal.

Tab. 31. Arbetstid och löneinkomster för arbetare vid vägväsendet inom olika löne- och yrkesgrupper första halvåret 1948.

Löne- och yrkesgrupper	Totala antalet arbetstimmar (1 000-tal)	därav i %		Genomsnittlig löneinkomst, kr, per timme <sup>1</sup>			
		ackord	övertid	ordinarie tid		övertida-tillägg per övertida-timme	inkl. övertid o. övriga egentliga löneförmåner exkl. semesterlön och sjuklön
				tidlön	ackord		
<b>Vägunderhållsarbetare</b>							
Underhållsarbetare . . . . .	9 703	23·2	6·0	2·02	2·56	1·10	2·25
Grovarbetare i lönegrupp I . . .	6 353	31·0	3·5	1·95	2·56	1·11	2·22
Yrkesarbetare i » II . . .	1 003	17·4	7·8	2·05	2·54	1·06	2·28
Väلت- och hyvelförare i » III . . .	810	3·1	10·4	2·11	2·68	0·74	2·29
Yrkesarbetare i » III . . .	1 286	6·1	10·7	2·10	2·62	1·09	2·30
Vägförmän . . . . .	247	2·7	8·7	2·37	2·83	1·24	2·54
<b>Arbetare vid verkstad, garage och förråd</b>							
Verkstadsbantlangare m. fl. i lönegr. I	36	2·3	7·5	1·94	2·55	1·03	2·05
Yrkesarbetare i » II	218	2·4	6·5	2·11	2·71	1·10	2·24
» i » III	203	1·4	5·5	2·27	2·95	1·15	2·38
Verkstadsförmän . . . . .	178	0·1	7·5	2·55	2·34	1·24	2·67
<b>Väg- och brobyggnadsarbetare</b>							
Grovarbetare i lönegrupp I . . . . .	791	82·7	0·8	2·01	2·59	0·91	2·51
Yrkesarbetare i » II . . . . .	47	72·8	2·0	2·17	2·85	0·86	2·70
» i » III . . . . .	37	63·2	2·7	2·13	2·49	0·95	2·42

2,30 kr. Löneökningen sedan föregående år från resp. 2,04 kr, 1,97 kr och 1,95 kr utgör för grovarbetare 9 %, för yrkesarbetare i lönegrupp II 16 % och för yrkesarbetare i lönegrupp III 18 %. För vägförmän var den genomsnittliga timförtjänsten 1948 2,54 kr eller 17 % högre än föregående år (2,17 kr.).

För arbetare vid verkstad, garage och förråd samt för arbetare vid väg- och brobyggnadsarbete var den genomsnittliga timförtjänsten 2,39 kr resp. 2,52 kr. Från föregående år (2,03 kr och 2,46 kr) uppgår ökningen till 18 resp. 2 %. Den ringa ökningen för väg- och brobyggnadsarbetare förorsakas av en betydligt minskad ackordsvolym under 1948 i jämförelse med augusti 1947. Vid denna jämförelse bör dock ihåggkommas, att undersökningen 1947 endast avsåg förhållandena under en månad, då ackordsvolymer troligen var högre än under första halvåret samma år. För arbetare sysselsatta med underhållsarbete utfördes sålunda vid undersökningen 1947 32 % av arbetet på ackord, medan första halvåret 1948 endast 23 % av arbetet skedde på ackord. För arbetare vid verkstad, garage och förråd var ackordsvolymer ungefär densamma vid båda undersökningarna, medan däremot vid väg- och brobyggnadsarbete 81 % av arbetet utfördes på ackord första halvåret 1948 mot 87 % undersökningsmånaden 1947.

<sup>1</sup> Medeltal, som grundas sig på uppgifter för mindre än 5 000 timmar, ha angivits med medieval stil.

Tab. 32. Genomsnittlig löneinkomst för underhållsarbetare vid vägväsendet inom olika löne- och yrkesgrupper första halvåret 1948.

Kallort och ortsgrupp	Genomsnittlig löneinkomst, kr, per timme <sup>1</sup>					
	Samtliga	därav yrkes- och lönegrupp				
		Grov- arbetare i löne- grupp I	Yrkes- arbetare i löne- grupp II	Vält- och hyvel- förare i löne- grupp III	Yrkes- arbetare i löne- grupp III	Väg- förmän
Kallort 0 . . . . .	2.21	2.18	2.22	2.26	2.27	2.50
Ortsgrupp 1 . . . . .	2.05	2.01	2.09	2.10	2.08	2.37
» 2 . . . . .	2.20	2.17	2.23	2.25	2.26	2.51
» 3 . . . . .	2.27	2.23	2.29	2.33	2.37	2.57
» 4 . . . . .	2.37	2.34	2.39	2.43	2.45	2.59
» 5 . . . . .	2.39	2.36	2.31	2.40	2.45	2.71
Kallort I . . . . .	2.33	2.29	2.39	2.45	2.45	2.68
Ortsgrupp 3 . . . . .	2.51	2.52	2.43	2.39	2.47	2.67
» 4 . . . . .	2.32	2.27	2.39	2.44	2.44	2.68
» 5 . . . . .	2.33	2.25	2.37	2.51	2.54	2.61
Kallort II . . . . .	2.36	2.29	2.47	2.57	2.54	2.64
Ortsgrupp 4 . . . . .	2.32	2.24	2.44	2.51	2.53	2.60
» 5 . . . . .	2.41	2.34	2.51	2.66	2.55	2.74
Kallort III Ortsgrupp 5 . . . . .	2.50	2.47	2.49	2.58	2.61	2.76
» IV » » . . . . .	2.52	2.49	2.53	2.59	2.66	2.85
» V » » . . . . .	2.57	2.55	2.57	2.68	2.65	2.79
» VI » » . . . . .	2.57	2.51	2.66	2.77	2.76	2.89
Hela riket	2.25	2.22	2.28	2.29	2.30	2.54
Ortsgrupp 1 . . . . .	2.05	2.01	2.09	2.10	2.08	2.37
» 2 . . . . .	2.20	2.17	2.23	2.25	2.26	2.51
» 3 . . . . .	2.28	2.24	2.29	2.33	2.37	2.57
» 4 . . . . .	2.35	2.30	2.40	2.45	2.46	2.60
» 5 . . . . .	2.48	2.45	2.50	2.60	2.60	2.78

I efterföljande tablå meddelas en översikt över löneförhållandena 1939—1948, vilken utgör en fortsättning på de sedan 1927 årligen publicerade uppgifterna om löneförhållandena för grovarbetare vid vägunderhållsarbete.

	Timförtjänst (kr) för grovarbetare sysselsatta med underhållsarbete									
	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948
Tidlönsarbete . . . . .	0.91	0.95	1.05	1.15	1.22	1.26	1.30	1.53	1.72	1.95
Ackordsarbete . . . . .	1.13	1.16	1.28	1.42	1.57	1.60	1.73	1.93	2.39	2.56
Oavsett löneform <sup>2</sup> . . . . .	0.98	1.00	1.10	1.21	1.29	1.32	1.49	1.63	2.04	2.22

Timförtjänsterna ha oavbrutet stigit under de sista tio åren. Den genomsnittliga timförtjänsten 1948 var vid tidlönsarbete 1,95 kr, vid ackordsarbete 2,56 kr samt oavsett löneform, 2,22 kr. I jämförelse med motsvarande förtjänster år 1947 innebära dessa belopp en ökning med resp. 13,4, 7,1 och 8,8 %. Ökningen vid ackordsarbete och vid arbete oavsett löneform kan tänkas vara något för liten, emedan uppgifterna för 1947 avsågo förhållandena under en månad, då ackordsförtjänsten troligen var större än under första halvåret (se sid. 78).

<sup>1</sup> Se not 1 sid. 78. — <sup>2</sup> Dessa siffror ha, med användande av uppgifter om hur stor del av arbetet, som utföres mot tidlön resp. på ackord, för åren 1939—1946 approximativt beräknats på grundval av uppgifterna om tid- och ackordslöner.

## **II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.**

### **A. Löneförhållandena för arbetarpersonal.**

#### **a. Undersökningens primärmaterial.**

Undersökningens innehåll. Efterföljande översikt av löneläget år 1947 innebär ett fullföljande av socialstyrelsens sedan år 1918 pågående årliga undersökningar angående löneförhållandena för arbetarpersonal inom industri och angränsande verksamhetsområden.

Insamlandet av undersökningens huvudsakliga primärmaterial, som avser faktiskt utbetalda löner inom industri och hantverk, handel och transportväsen m. m., har liksom tidigare skett genom utsändande av frågeformulär till vederbörande arbetsgivare, varvid förutsatts, att erforderligt material skulle kunna åstadkommas på frivillighetens väg. Lönematerialet rörande statens anläggningsarbetare har ställts till förfogande av statens järnvägars statistiska kontor samt av vattenfallsstyrelsens kanslibyrå.

Det frågeformulär, som använts vid insamlande av primärmaterialet för socialstyrelsens lönestatistiska uppgifter från arbetsgivarna, överensstämmer i huvudsak med det, som användes vid föregående års undersökning (sid. 142). Till skillnad från tidigare år ha dock uppgifterna för förmän och minderåriga lämnats med fördelning på män och kvinnor. Uppgifterna om arbetstid och lönesumma ha i allmänhet specificerats på tidlöns-, ackords- och övertidsarbete. Vid undersökningen har tillgång ej funnits till några uppgifter om individuella löneförhållanden.

**Primärmaterialets omfattning.** Blanketterna utsändes av socialstyrelsen under januari månad 1948 till sammanlagt 10 543 arbetsgivare i olika delar av riket. Det övervägande flertalet av de tillskrivna återsände frågeformulären vederbörligen ifyllda. Sammanlagt ha till styrelsen inkommit lönestatistiska uppgifter från 9 347 arbetsgivare eller 88,7 % av de tillskrivna, däribland från så gott som samtliga större företag.

Allteftersom löneuppgifterna inkommo till socialstyrelsen, underkastades de omedelbart en ingående granskning, varvid bl. a. jämförelse skett med för tidigare år lämnade uppgifter samt med lönesatser i gällande kollektivavtal. Vid bearbetningen har det, för erhållande av ett så fullgott material som möjligt, befunnits lämpligt att av olika anledning utgallra 110 formulär. Det till grund för undersökningen liggande primärmaterialet utgöres sålunda av uppgifter från 9 237 företag. Från dessa företag ha redovisats tillsammans

611 108 arbetare. Av de redovisade arbetarna representerade 79,4 % den egentliga industrin och återstoden eller 20,6 % grupperna samfärdsel (inkl. kommunal spårvägs- och omnibusdrift), byggnadsverksamhet (inkl. statliga och kommunala byggnads- och anläggningsarbeten) samt handel och varulager. I förhållande till föregående år har antalet redovisade personer ökat något.

**Primärmaterialets beskaffenhet.** I samband med den inom styrelsen verkställda granskningen av primäruppgifterna har kompletterande material insamlats, varjämte uppenbart felaktiga uppgifter korrigerats. Särskilt för vissa näringsgrenar kvarstå likväl vissa bristfälligheter, vilka framför allt göra sig gällande vid beräkningen av årslönerna inom de s. k. säsongyrkena. I årsboken för 1939 gjordes ett försök att närmare utreda betydelsen av de viktigaste bland angivna felkällor. Då de resultat, som därvid vunnos, i allt väsentligt äga giltighet även för årets lönestatistik, hänvisas här av utrymmesskäl i fråga om detaljerna till nämnda undersökning.<sup>1</sup> Såsom en sammanfattning av nämnda omprövning av primäruppgifternas beskaffenhet må här antecknas dels att arbetare inom fabriksindustrin blivit mera fullständigt redovisade än inom småindustrin och hantverket, dels att det summariska tillvägagångssättet vid löneredovisningen visserligen ej nämnvärt påverkar tillförlitligheten av de beräknade tim-, dags- och veckoförtjänsterna men däremot nödvändiggör försiktighet vid årslönestatistikens användning. Varsamhet påkallas även vid jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrupper och näringsgrenar, bl. a. på grund av att primärmaterialet ej möjliggör en sammanställning av jämförbara yrkesspecialiteter. Vid studiet slutligen av löneutvecklingen i tiden måste hänsyn tagas till det lönestatistiska materialets svagare representativitet under tidigare år.

**Antal redovisade arbetare.** Antalet redovisade arbetare vid 1947 års löneundersökning utgör, såsom nämnts, tillhoppa 611 108 fördelade på 9 237 företag emot 610 891 arbetare och 10 064 företag år 1946. De redovisade företagens storlek framgår av efterföljande tablå, som visar, att de större och medelstora företagen äro betydligt överrepresenterade.

Av de för år 1947 redovisade arbetarna voro 79,8 % vuxna män, 14,7 % vuxna kvinnor och 5,5 % minderåriga av båda könen (i regel under 18 år). Motsvarande procenttal uppgingo föregående år till resp. 79,5, 15,1 och 5,4, år 1929 till resp. 78,3, 14,6 och 7,1 samt år 1913 till resp. 65,9, 10,4 och 8,5 (samt dessutom 15,2 %, som ej fördelats efter ålder och kön). Förutsätter man, att sistnämnda antal ej specificerade fördelade sig proportionellt på de övriga redovisade grupperna, finner man, att männens andel av totalantalet arbetare ej undergått någon nämnvärd förändring under perioden 1913—1929, men att kvinnorna relativt taget ej oväsentligt ökats. De minderårigas relativa antal visar stadig nedgång. Den tendens till stegring i kvinnoarbetets

<sup>1</sup> Jfr Lönestatistisk årsbok för Sverige 1939 (sid. 65) samt Berättelse över Svenska städernas förhandlingsorganisations verksamhet år 1941 (sid. 54).

relativa omfattning, som tidigare kunnat iakttagas vid en jämförelse med år 1929, har nu i det närmaste upphört i det åren 1942—1947 visat nedgång från föregående år. Samtidigt ha även procentalen för minderårig arbetskraft visat något sjunkande siffror, medan däremot procenttalet för män något ökat.

*Antal i den årliga lönestatistiken (1947) och i kommerskollegii industristatistik (1945) redovisade företag och arbetare fördelade efter företagens storlek (antal arbetare).*

	a = antal företag b = antal arbetare	Företag med följande antal arbetare					samtliga
		1—10 arb.	11—50 arb.	51—200 arb.	201—500 arb.	över 500 arb.	
Lönestatistiken . . . . .	a 1 709 b 11 453	3 571	1 368	348	140	7 136	
Industristatistiken . . . . .	a 12 732 b 57 275	86 039	135 081	106 102	147 488	486 163	
Lönestatistiken 1 % av industri- statistiken . . . . .	a 13·4 b 20·0	135 309	158 898	108 398	168 452	627 067	
		58·8	83·7	98·6	82·8	34·0	
		63·6	85·0	97·9	87·6	77·5	

### b. Löneutvecklingen i allmänhet.

I tab. 33 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomster per arbetstimme, dag och år dels för redogörelseåret 1947 och dels för vart och ett av åren 1913, 1929, 1935 och 1939—1947,<sup>1</sup> varvid särskilda lönesiffror beräknats för män, kvinnor och minderåriga. För arbetarpersonalen i dess helhet ha härvid medellönerna standardräknats under antagande av oförändrad sammansättning under hela perioden med avseende på kön (= 1947). I avsaknad av mera fullständiga uppgifter om medellönen för tidigare år inom olika dyrtorsgrupper ha däremot några korrigeringar med hänsyn till förskjutningar i arbetarpersonalens fördelning på olika dyrtorsgrupper icke kunnat ifrågakomma.

För belysande av löneutvecklingen sedan tiden före världskriget finnes direkt jämförelsematerial endast i fråga om dags- och årsinkomster. I syfte att kunna jämföra även timförtjänster vid olika tidpunkter har en approximativ beräkning av den genomsnittliga arbetslönen per utgjord arbetstimme verkställt på grundval av föreliggande uppgifter angående löneinkomsten per dag och med ledning av från arbetstidsundersökningar, kollektivavtal m. m. erhållna siffror rörande arbetsdagens längd. Å andra sidan ha beträffande åren 1921—1925, för vilka uppgifter om antalet utgjorda dagsverken ej inhämtats, daglönerna beräknats genom att multiplicera den genomsnittliga timförtjänsten med normalantalet arbetstimmar per dag, d. v. s. 8. På detta sätt ha indextal för tim-, dags- och årsförtjänster kunnat beräknas för varje år under perioden 1913—1947.

I anslutning härtill ha vissa beräkningar utförts för att belysa prisutvecklingens betydelse för arbetslönens faktiska höjd. Ett bedömande av löneutvecklingen förutsätter nämligen en jämförelse i första hand mellan penning-

<sup>1</sup> För mellanliggande år hänvisas till föregående årgångar av denna årsbok.



Tab. 33. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. åren 1913—1947.

År	M ä n <sup>1</sup>			K v i n n o r			M i n d e r å r i g a			S a m t l i g a a r b e t a r e <sup>2</sup>		
	L ö n e i n k o m s t p e r											
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
a) Absoluta tal, kr												
1913	0·45	4·32	1 241	0·24	2·34	651	0·18	1·76	485	0·40	3·89	1 105
1929	1·25	9·99	2 846	0·74	5·80	1 637	0·51	3·92	1 099	1·14	9·05	2 556
1935	1·24	10·10	2 770	0·74	5·84	1 661	0·48	3·73	1 036	1·18	9·13	2 497
1939	1·43	11·44	3 183	0·84	6·65	1 882	0·58	4·57	1 286	1·30	10·37	2 870
1940	1·53	12·33	3 406	0·93	7·37	2 011	0·67	5·80	1 466	1·40	11·22	3 076
1941	1·64	13·15	3 615	1·01	7·94	2 142	0·72	5·66	1 525	1·50	11·98	3 264
1942	1·79	14·35	3 982	1·09	8·64	2 350	0·77	6·09	1 679	1·63	13·07	3 594
1943	1·86	14·93	4 136	1·14	9·03	2 485	0·81	6·40	1 758	1·70	13·60	3 741
1944	1·90	15·28	4 260	1·19	9·47	2 626	0·84	6·65	1 849	1·74	13·96	3 866
1945	1·98	15·97	4 377	1·27	9·91	2 749	0·91	7·12	1 962	1·82	14·60	3 983
1946	2·15	17·29	4 790	1·38	10·86	2 995	1·02	8·03	2 218	1·98	15·85	4 361
1947	2·45	19·64	5 396	1·62	12·67	3 469	1·24	9·77	2 691	2·27	18·10	4 939
b) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1946 sättes = 100												
1947	114·0	113·6	112·7	117·4	116·7	115·8	121·6	121·7	121·3	114·6	114·2	113·3
c) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100												
1942	125·2	125·4	125·1	129·8	129·9	124·9	132·8	133·3	130·6	125·8	126·0	125·2
1943	130·1	130·5	129·9	135·7	135·8	132·0	139·7	140·0	136·7	130·8	131·2	130·3
1944	132·9	133·6	133·8	141·7	142·4	139·5	144·8	145·5	143·8	134·0	134·7	134·7
1945	138·5	139·6	137·5	151·2	149·0	146·1	156·9	155·8	152·6	140·1	140·9	138·8
1946	150·3	151·1	150·5	164·3	163·3	159·1	175·9	175·7	172·5	152·3	152·9	151·9
1947	171·3	171·7	169·5	192·9	190·5	184·3	213·8	213·8	209·3	174·4	174·5	172·1
d) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100												
1939	115·3	113·3	114·9	113·5	113·9	113·3	120·8	122·5	124·1	115·3	113·5	115·0
1940	123·4	122·1	123·0	125·7	126·2	121·1	139·6	142·1	141·5	124·0	122·9	123·2
1941	132·3	130·2	130·5	136·5	136·0	129·0	150·0	151·7	147·2	133·1	131·2	130·7
1942	144·4	142·1	143·8	147·3	147·9	141·5	160·4	163·3	162·1	145·0	143·1	143·9
1943	150·0	147·8	149·3	154·1	154·6	149·6	168·7	171·6	169·7	150·8	149·0	149·8
1944	153·2	151·3	153·8	160·8	162·2	158·1	175·0	178·3	178·5	154·5	152·9	154·8
1945	159·7	158·1	158·0	171·6	169·7	165·5	189·6	190·9	189·4	161·5	159·9	159·5
1946	173·4	171·2	172·9	186·5	186·0	180·3	212·5	215·3	214·1	175·6	173·5	174·7
1947	197·6	194·5	194·8	218·9	217·0	208·9	258·3	261·9	259·7	201·0	198·1	197·8
e) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1938	109·6	110·4	107·9	108·1	108·6	107·4	107·8	103·7	107·4	109·4	110·2	107·8
1939	114·4	114·5	111·8	113·5	114·7	115·0	113·7	116·6	117·0	114·3	114·6	113·3
1940	122·4	123·4	119·7	125·7	127·1	122·8	131·4	135·2	133·4	122·9	124·0	120·3
1941	131·2	131·6	127·0	136·5	136·9	130·8	141·2	144·4	138·8	131·9	132·4	127·7
1942	143·2	143·6	139·9	147·3	149·0	143·6	151·0	155·4	152·8	143·8	144·4	140·6
1943	148·8	149·4	145·3	154·1	155·7	151·8	158·8	163·3	160·0	149·6	150·4	146·3
1944	152·0	153·0	149·7	160·8	163·3	160·4	164·7	169·6	168·2	153·1	154·3	151·2
1945	158·4	159·9	153·8	171·6	170·9	167·9	178·4	181·6	178·5	160·1	161·4	155·8
1946	172·0	173·1	168·3	186·5	187·2	183·0	200·0	204·8	201·8	174·1	175·1	170·6
1947	196·0	196·6	189·6	218·9	218·4	211·9	243·1	249·2	244·9	199·3	199·9	193·2
f) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	277·8	231·2	229·3	308·3	247·9	251·4	283·3	222·7	226·6	280·5	232·5	231·3
1938	304·4	255·3	247·5	333·3	269·2	270·0	305·6	242·0	243·3	306·9	256·2	249·5
1939	317·8	264·8	256·5	350·0	284·2	289·1	322·2	259·7	265·2	320·6	266·4	259·7
1940	340·0	285·4	274·5	387·5	315·0	308·9	372·2	301·1	302·3	344·8	288·4	278·4
1941	364·4	304·4	291·3	420·8	339·3	329·0	400·0	329·0	314·4	370·2	307·9	295·4
1942	397·8	332·2	320·9	454·2	369·2	361·0	427·8	346·0	346·2	403·3	335·8	325·2

<sup>1</sup> Inkl. arbetande förmän. — <sup>2</sup> Beräknade medellöner under antagande av oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare.

**Tab. 33 (forts.). Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. åren 1913—1947.**

År	M ä n <sup>1</sup>			K v i n n o r			M i n d e r å r i g a			S a m t l i g a a r b e t a r e <sup>2</sup>		
	L ö n e i n k o m s t p e r											
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
1943	413·8	345·6	333·3	475·0	385·9	381·7	450·0	363·6	362·5	419·5	349·6	338·5
1944	422·2	353·7	343·3	495·8	404·7	403·4	466·7	377·8	381·2	429·6	358·8	349·8
1945	440·0	369·7	352·7	529·2	423·5	422·3	505·6	404·5	404·5	449·2	375·2	360·5
1946	477·8	400·2	386·0	575·0	464·1	460·1	566·7	456·3	457·3	488·3	407·2	394·6
1947	544·4	454·6	434·8	675·0	541·5	532·8	688·9	555·1	554·8	559·2	464·7	446·9
g) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1946 sättes = 100												
1947	107·7	107·4	106·5	111·0	110·3	109·5	111·6	115·0	114·7	108·2	107·9	107·1
h) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100												
1942	90·7	90·9	90·7	94·0	94·2	90·5	96·2	96·5	94·6	91·1	91·3	90·7
1943	93·0	93·4	92·9	97·1	97·2	94·5	99·9	100·2	97·8	93·6	93·9	93·2
1944	94·3	94·8	94·9	100·5	101·0	99·0	102·7	103·3	102·0	95·1	95·6	95·6
1945	98·2	99·0	97·6	107·3	105·7	103·6	111·3	110·5	108·3	99·4	100·0	98·5
1946	105·8	106·4	105·9	115·6	114·9	112·0	123·8	123·6	121·4	107·2	107·6	106·9
1947	114·0	114·2	112·8	128·3	126·8	122·6	138·1	142·2	139·2	116·0	116·1	114·5
i) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100												
1939	105·2	103·4	104·8	103·6	103·9	103·4	110·2	111·7	113·3	105·2	103·6	104·9
1940	100·3	99·2	99·9	102·1	102·5	98·4	113·4	115·4	115·0	100·7	99·9	100·1
1941	94·7	93·1	93·4	97·6	97·3	92·3	107·3	111·1	105·3	95·2	93·9	93·6
1942	95·4	93·9	95·1	97·3	97·8	93·5	106·1	107·9	107·1	95·8	94·6	95·2
1943	97·9	96·5	97·4	100·5	100·9	97·6	110·2	112·0	110·8	98·4	97·3	97·8
1944	99·2	98·0	99·6	104·1	104·9	102·4	113·3	115·4	115·5	100·0	99·0	100·2
1945	103·4	102·3	102·3	111·1	109·8	107·1	122·7	123·6	122·6	104·5	103·5	103·3
1946	111·3	109·9	111·0	119·7	119·4	115·8	136·4	138·2	137·4	112·7	111·4	112·1
1947	119·9	118·0	118·2	132·9	131·7	126·8	152·3	159·0	157·7	122·0	120·2	120·1
j) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1938	111·6	112·4	109·9	110·0	110·6	109·3	109·8	110·6	109·3	111·4	112·2	109·8
1939	113·1	113·2	110·5	112·2	113·3	113·6	112·4	115·2	115·6	113·0	113·2	111·0
1940	107·7	106·6	105·3	110·6	111·8	108·1	115·6	119·0	117·4	108·2	109·2	105·9
1941	101·7	102·0	98·5	105·8	106·1	101·4	109·4	114·5	107·6	102·3	102·7	99·0
1942	102·6	102·9	100·2	105·5	106·7	102·8	108·1	111·3	109·4	103·0	103·4	100·7
1943	105·2	105·7	102·8	108·9	110·1	107·3	112·3	115·4	113·1	105·7	106·3	103·5
1944	106·6	107·3	105·0	112·7	114·5	112·5	115·5	119·0	118·0	107·4	108·2	106·0
1945	111·1	112·1	107·8	120·3	119·8	117·8	125·1	127·4	125·2	112·3	113·2	109·3
1946	119·6	120·4	117·1	129·7	130·2	127·2	139·1	142·5	140·4	121·1	121·8	118·7
1947	128·9	129·3	124·7	144·0	143·6	139·4	155·2	163·9	161·0	131·1	131·4	127·0
k) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	164·4	136·8	135·7	182·4	146·7	148·8	167·7	131·8	134·1	166·0	137·6	136·9
1938	183·4	153·8	149·1	200·8	162·2	162·7	184·1	145·8	146·6	184·9	154·3	150·3
1939	185·8	154·9	150·0	204·7	166·2	169·1	188·4	151·8	155·1	187·6	155·8	151·9
1940	177·1	148·7	142·9	201·8	164·0	160·9	193·9	156·8	157·4	179·6	150·2	145·0
1941	167·2	139·6	133·6	193·0	155·7	150·9	183·5	150·9	144·2	169·8	141·2	135·0
1942	168·6	140·8	136·0	192·4	156·5	153·0	181·3	146·6	146·7	170·9	142·3	137·8
1943	172·9	144·6	139·4	198·7	161·5	159·7	188·3	152·1	151·7	175·5	146·3	141·6
1944	175·2	146·8	142·4	205·7	167·9	167·4	193·6	156·8	158·2	178·3	148·9	145·1
1945	182·6	153·4	146·3	219·6	175·7	175·2	209·8	167·9	167·9	186·4	155·7	149·6
1946	196·6	164·7	158·8	236·6	191·0	189·3	233·2	187·8	188·2	201·0	167·6	162·4
1947	211·8	176·9	169·2	262·6	210·7	207·3	260·3	216·0	215·9	217·6	180·8	173·9

<sup>1</sup> Se not 1 sid. 83. — <sup>2</sup> Se not 2 sid. 83.

lönerna och rådande prisläge. Genom en omräkning av penninglönerna med socialstyrelsens levnadskostnadsindex (jfr sid. 136) erhållas reallöner, utvisande de ungefärliga förändringarna i arbetslönernas köpkraft.

Av tab. 33 (avd. b) framgår, att *timförtjänsten* sedan föregående år ökats med 14,6 % i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare. Stegringen har varit något mindre för män än för kvinnor eller resp. 14,0 och 17,4 %. Ökningen beror väsentligen på de förändringar i lönenivån, som betingas av under 1947 genomförda avtalsjusteringar och andra överenskommelser beträffande särskilda fack, ävensom på individuella löneförbättringar, som torde ha genomförts på grund av knappheten på arbetskraft. Den genomsnittliga lönenivån kan dessutom ha förändrats till följd av olikheter i arbetarnas fördelning efter ålder, kön och utbildning samt på grund av den olika användningen av tidlöns-, ackords- och övertidsarbete, variationer i arbetsintensiteten m. m.

Ökningen av den nominella timförtjänsten från år 1939 uppgår enligt tab. 33 (avd. c) till 74 % och från år 1935 (avd. d) till 101 %. Motsvarande jämförelsetal för enbart vuxna manliga arbetare utgör resp. 71 och 98 % samt för enbart vuxna kvinnliga arbetare resp. 93 och 119 %.

Sedan år 1929, som särskilt för den s. k. konkurrensindustrin kan be-tecknas som gränsåret, innan den senaste lågkonjunkturen före världskriget satte in, har den nominella timförtjänsten i genomsnitt för samtliga grupper ökat med 99 % (avd. e). Motsvarande siffra var för männen 96, för kvinnorna 119 och för minderåriga 143 %. Den större delen av denna förskjutning i lönenivån ägde rum under 1938—1947, men även under 1937 var tillväxten ej oväsentlig. Lägst låg medellönen under perioden 1929—1947 åren 1933 och 1934.

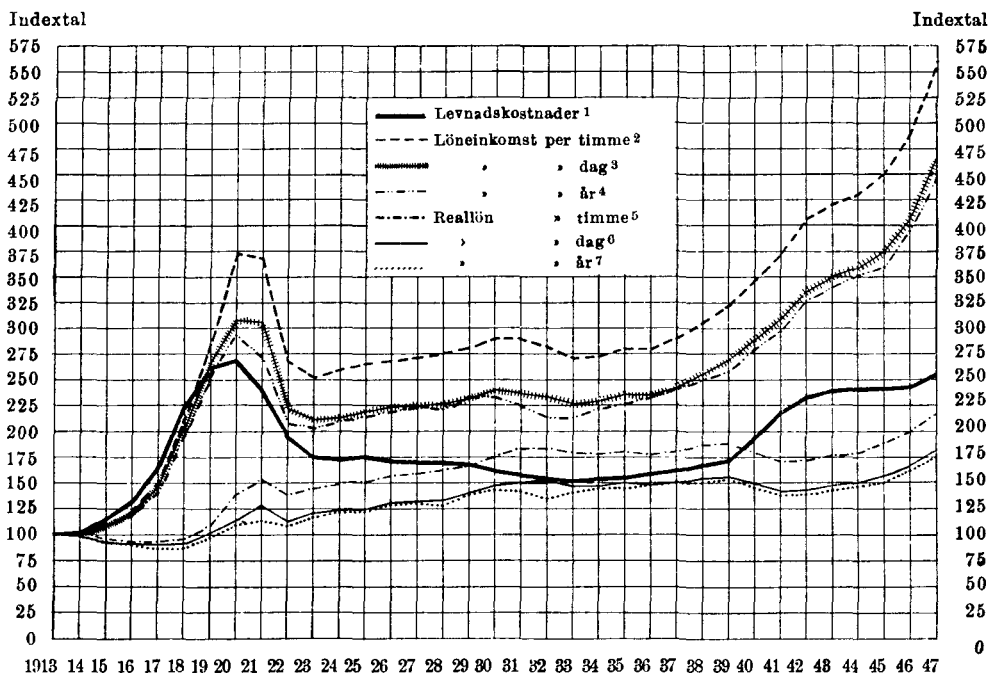
Från lönestatistikens utgångsår 1913 räknat har stegringen till 1947 i den genomsnittliga timförtjänsten beräknats utgöra omkring 459 % (avd. f). Löneökningen har i allmänhet varit större för kvinnor (575 %) än för män (444 %).

*Dagsförtjänsten* under 1947 har, såsom tab. 33 utvisar, företett en likartad utveckling som timlönen såväl i jämförelse med föregående år (avd. b) som med åren 1939, 1935 och 1929 (avd. c—e). I förhållande till utgångsåret 1913 (avd. f) blir däremot stegringen avsevärt mindre för daglönen än för timförtjänsten. Medan timlönen från 1913 till 1947 beräknats ha stigit med 459 %, stannade dagsinkomsten vid ett belopp, som med 365 % översteg 1913 års siffra. Orsaken till denna skiljaktighet är att söka i minskad arbetstid per dag, förorsakad väsentligen av den år 1920 införda åttatimmarsdagen. Därvid bibehölls i huvudsak oförändrad dagsförtjänst, som således kom att utslås på ett mindre antal arbetstimmar än tidigare. Härtill kommer för vissa år av ekonomiska kriser föranledda inskränkningar i arbetstiden, som även vid oförändrade timlöner verkat sänkande på den faktiska dagsförtjänsten.

Såväl daglönen som antalet arbetsdagar per år påverka *årsförtjänsten*,

## Diagram VI. Löneutvecklingen för industriarbetare m. fl. åren 1913—1947.

Mouvement général des salaires des ouvriers de l'industrie, de 1913 à 1947.



vars fluktuationer således kunna avvika från daglönens. För redogörelseåret 1947 i förhållande till 1946 var den procentuella stegringen något mindre för årsförtjänsten än för dagsförtjänsten.

Mellan åren 1913—1932 steg årsförtjänsten med 112 %, medan löneinkomsten per dag under samma tid ökades åtskilligt mer eller med 135 %. Under de därpå följande åren har emellertid en viss utjämning ägt rum mellan dessa stegringstal på grund av den ökade sysselsättningen, varigenom årsförtjänstens stegring t. o. m. redogörelseåret 1947 i förhållande till 1913 uppgår till 347 % mot 365 % för dagsförtjänsten.

I tab. 34 ha för vinnande av större överskådlighet ur tab. 33 och från tidigare årgångar av årsboken sammanställts indextal, som — under förutsättning av oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare — ange den genomsnittliga stegringen under åren 1913—1947 av nominal- och reallönen per timme, per dag och per år, kompletterade med socialstyrelsens indextal för levnadskostnadernas förändringar. (Se sid. 136.)

Det framgår av tab. 34 (sid. 87) och diagram VI härovan, att till och

<sup>1</sup> Nombres indice du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — <sup>2</sup> Salaire nominal par heure. — <sup>3</sup> Salaire nominal par jour. — <sup>4</sup> Salaire nominal par an. — <sup>5</sup> Salaire réel par heure. — <sup>6</sup> Salaire réel par jour. — <sup>7</sup> Salaire réel par an.

Tab. 34. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar åren 1913—1947.

Samtliga arbetare.

Indextal (1913=100)	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Löneinkomst:																	
per timme	104	109	118	147	213	284	371	366	266	252	257	265	268	270	274	281	289
» dag . .	100	106	119	145	206	265	309	306	223	213	214	219	223	223	225	232	242
» år . .	99	106	119	142	199	256	294	271	209	202	211	216	220	224	220	232	233
Levnadskost-																	
nader . .	102	115	130	162	225	201	269	241	195	177	174	176	172	171	171	169	164
Reallön:																	
per timme	102	95	91	91	95	109	138	152	136	143	148	151	156	158	160	166	176
» dag . .	98	92	91	90	92	102	115	127	114	120	123	124	130	130	132	138	147
» år . .	97	92	92	88	88	98	109	113	107	114	121	123	128	131	129	137	142

Indextal (1913=100)	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947
Löneinkomst:																	
per timme	289	284	274	274	278	280	289	307	321	345	370	403	419	430	449	488	559
» dag . .	238	235	227	228	235	235	243	256	266	288	308	336	350	359	375	407	465
» år . .	224	212	213	221	226	232	242	249	260	278	295	325	339	350	360	395	447
Levnadskost-																	
nader . .	159	156	153	154	156	158	162	166	171	192	218	236	239	241	241	243	257
Reallön:																	
per timme	181	182	179	178	178	178	179	185	188	180	170	171	176	178	186	201	218
» dag . .	150	151	148	148	150	149	150	154	156	150	141	142	146	149	156	168	181
» år . .	141	136	139	144	145	147	149	150	152	145	135	138	142	145	150	162	174

med år 1918 var stegringen av såväl tim- som daglöner mindre än levnadskostnadsökningen, vilket innebär, att motsvarande reallöner under denna period voro lägre än utgångsåret 1913. Från och med år 1919 har förhållandet blivit det motsatta. Även årslönerna ha varit underkastade en liknande utveckling, fastän jämvikt mellan löner och levnadskostnader i detta fall inträdde först ett år senare eller 1920. Sedan sålunda de tre reallöneserierna — ehuru delvis under olika år — ånyo passerat basårets löneläge (100), ha de fortsatt att stiga ända till år 1939 — med undantag allenast för enstaka år. Under år 1940 har ett markerat avbrott i reallönernas fortgående stegring inträtt, som pressat ned reallönen per år räknat med 4 à 5 % i jämförelse med föregående år. Denna nedgång fortsatte även under år 1941, varigenom reallönen ytterligare sänktes med 5 à 6 % i förhållande till år 1940. Därmed hade reallönen återgått till ungefär samma läge som år 1929.

Från och med år 1942 ha emellertid arbetarnas reallöner räknat per timme åter börjat stiga. Denna stegring var relativt obetydlig under år 1942 (0,6 %) men har fortsatt under åren 1943 (2,9 %), 1944 (1,7 %), 1945 (4,5 %), 1946 (7,8 %) och 1947 (8,2 %). Den ökade reallönen motsvaras av en procen-

tuellt nästan lika stor stegring i reallönen per dag och år. — Hur förändringarna i övrigt fördela sig på olika grupper framgår av tab. 33.

Det bör framhållas, att i det föregående anförda genomsnittstal endast kunna giva en ungefärlig bild av förändringarna i löner och prisutveckling. Beträffande särskilda orter och industrigrenar kunna speciella förhållanden åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen, såsom närmare framgår av det följande.

### c. Löneinkomster per timme.

**Genomsnittliga timförtjänster.** I det föregående meddelade genomsnittstal för timlönerna inrymma givetvis rätt betydande olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen. Förutom efter ålder och kön samt dyrortsförhållanden (jfr sid. 104) växla lönevillkoren allt efter de anställdas olika yrken, och även inom samma yrke variera lönerna bl. a. med hänsyn till arbetarens kompetens och ställning i yrket. I viss utsträckning ha kollektivavtalen verkat normerande och utjämnande. Olikheterna i de faktiska lönebeloppen äro emellertid fortfarande ganska stora. Det summariska primärmaterial, som ligger till grund för den förevarande undersökningen, medger emellertid endast jämförelse mellan medellöner för arbetande förmän, män, kvinnor och minderåriga inom olika näringsgrenar och näringsgrupper. Dylåka uppgifter meddelas i tab. 35.

Beträffande de i tabellen redovisade lönesiffrorna för minderåriga arbetare bör särskilt beaktas, att de icke utan vidare kunna läggas till grund för en jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrenar, enär åtskilliga skiljaktigheter torde föreligga med hänsyn bl. a. till de redovisade arbetarnas genomsnittsålder. Medan de vid gruvor och anrikningsverk, järn-, stål- och kopparverk samt skeppsvarv m. fl. anställda minderåriga, vilka haft de högsta genomsnittliga löneinkomsterna per timme, merendels torde vara ynglingar, som nalkas (eller överskridit) adertonårsåldern och mången gång utföra en vuxen mans arbete, sysselsätts inom glasindustrin m. fl. näringsgrenar, där lönenivån är avsevärt lägre, i betydande utsträckning yngre personer.

Såsom framgår av tab. 35, har den genomsnittliga timförtjänsten (inkl. rörligt tillägg, semesterlön, övertid, sjuklön, naturaförmåner o. dyl.) för samtliga redovisade arbetare, oavsett ålder och kön, år 1947 beräknats till 2,27 kr. Tabellen visar därutöver, att timförtjänsten vid tidlön var 1,66 kr och vid ackordsarbete 1,99 kr. Med ledning härav och av tabellens uppgift, att 51,0 % av medeltalet arbetstimmar per år och arbetare utförts på ackord, kan den genomsnittliga timförtjänsten på ordinarie tid beräknas till 1,83 kr eller 81 % av ovannämnda totallön. Återstoden av den genomsnittliga totallönen eller 44 öre per timme utgjorde rörligt tillägg för stegrade levnadskostnader, tillägg för övertidsarbete, semesterlön, sjuklön och vär-

(Forts. å sid. 101.)

Tab. 35. Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst															
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. rörl. tillägg, semes- terlön, övertid, naturaf. o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)						
				ordinarie tid	skift o. över- tid		skift, övertid, semesterlön, naturaförm. o. d.		indextal 1939 = 100 1946 = 100								
		antal	där- av på ac- kord %		tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	kr		1939 = 100	1946 = 100	kr	1939 = 100	1946 = 100			
<i>Malmbrytning o. metallin- dustri</i> . . . . . (1 918)	196 320	2 214	65.3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18.54	5 132	169	112
förmän . . . . .	2 122	2 293	10.0	2.41	2.28	2.76	2.90	168	112	.	.	.	.	23.16	6 660	166	112
därav manliga . . . . .	2 092	2 294	10.1	2.41	2.29	2.77	2.92	.	.	.	.	.	.	23.25	6 687	.	.
kvinnliga . . . . .	30	2 233	5.1	1.81	1.29	2.07	2.14	.	.	.	.	.	.	16.83	4 785	.	.
män . . . . .	169 686	2 219	67.0	1.76	2.08	2.32	2.43	171	114	.	.	.	.	19.49	5 392	166	112
kvinnor . . . . .	11 874	2 146	65.5	1.21	1.46	1.60	1.67	174	117	.	.	.	.	13.09	3 581	166	113
minderåriga . . . . .	12 638	2 187	51.4	0.90	1.26	1.25	1.30	203	123	.	.	.	.	10.22	2 847	196	122
Gruvor o. anrikningsverk (62)	8 734	2 154	31.0	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.70	6 005	157	120
förmän . . . . .	85	2 258	33.3	2.19	1.94	2.58	2.78	141	113	.	.	.	.	21.44	6 267	141	116
män . . . . .	8 303	2 152	82.4	1.96	2.34	2.70	2.85	159	115	.	.	.	.	22.14	6 125	156	120
minderåriga . . . . .	294	2 171	59.3	0.91	1.28	1.35	1.41	204	126	.	.	.	.	11.22	3 069	201	131
Därav i mellersta Sverige . . . . . (45)	4 886	2 147	86.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18.31	5 032	173	120
förmän . . . . .	72	2 259	39.5	1.86	1.94	2.31	2.41	167	111	.	.	.	.	18.73	5 454	166	113
män . . . . .	4 589	2 143	88.1	1.43	1.97	2.27	2.39	180	117	.	.	.	.	18.69	5 130	171	120
minderåriga . . . . .	177	2 177	74.4	0.79	1.18	1.27	1.32	216	132	.	.	.	.	10.46	2 884	212	138
norra Sverige . . . . . (17)	3 848	2 162	73.8	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	25.94	7 241	142	121
förmän . . . . .	13	2 252	.	3.26	.	4.07	4.71	159	117	.	.	.	.	35.58	10 615	162	128
män . . . . .	3 714	2 162	75.4	2.28	2.87	3.22	3.40	140	113	.	.	.	.	26.32	7 355	142	121
minderåriga . . . . .	117	2 161	36.3	0.99	1.60	1.46	1.55	168	114	.	.	.	.	12.41	3 349	164	118
Järn-, stål- o. kopparverk (57)	29 775	2 227	81.8	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18.07	5 026	170	114
förmän . . . . .	141	2 340	33.3	2.14	2.09	2.54	2.68	193	124	.	.	.	.	21.29	6 269	195	125
män . . . . .	27 611	2 229	83.2	1.54	1.85	2.16	2.31	176	115	.	.	.	.	18.54	5 155	171	114
minderåriga . . . . .	1 436	2 196	65.9	0.82	1.30	1.31	1.40	233	124	.	.	.	.	11.02	3 068	230	123
Järn- o. stålmanufaktur (349)	22 690	2 206	62.8	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	17.50	4 868	176	114
förmän . . . . .	340	2 275	6.6	2.31	2.51	2.61	2.73	172	110	.	.	.	.	21.75	6 216	168	109
män . . . . .	18 905	2 210	63.8	1.68	2.33	2.23	2.33	177	114	.	.	.	.	18.54	5 157	172	112
kvinnor . . . . .	1 998	2 157	66.2	1.11	1.36	1.48	1.54	197	118	.	.	.	.	12.08	3 321	185	117
minderåriga . . . . .	1 447	2 199	58.9	0.89	1.29	1.27	1.32	216	125	.	.	.	.	10.36	2 910	218	125
Mekaniska verkstäder (1 070)	100 711	2 227	63.3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18.87	5 223	169	110
förmän . . . . .	1 070	2 308	8.5	2.43	2.41	2.78	2.96	169	113	.	.	.	.	23.70	6 820	167	112
män . . . . .	90 115	2 230	65.2	1.77	2.12	2.34	2.44	172	114	.	.	.	.	19.65	5 434	166	110
kvinnor . . . . .	3 334	2 182	62.7	1.25	1.49	1.63	1.69	169	118	.	.	.	.	13.32	3 687	169	110
minderåriga . . . . .	6 192	2 188	45.2	0.86	1.23	1.19	1.24	197	120	.	.	.	.	9.70	2 707	185	117
Skeppsvarv . . . . . (77)	16 946	2 243	82.2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.34	5 598	168	111
förmän . . . . .	66	2 312	2.9	2.84	.	2.67	2.81	175	118	.	.	.	.	22.91	6 475	166	115
män . . . . .	16 296	2 246	83.1	1.71	2.17	2.44	2.53	171	113	.	.	.	.	20.67	5 690	165	111
minderåriga . . . . .	540	2 170	68.9	0.85	1.28	1.32	1.35	182	124	.	.	.	.	10.61	2 937	179	118
Bil- o. karosseritillverk- ning . . . . . (29)	4 656	2 234	61.9	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.50	5 729	.	110
förmän . . . . .	34	2 229	2.5	2.19	.	2.63	2.75	.	113	.	.	.	.	22.26	6 127	.	113
män . . . . .	4 255	2 238	64.0	1.99	2.29	2.57	2.66	.	112	.	.	.	.	21.32	5 963	.	110
minderåriga . . . . .	302	2 191	41.2	0.89	1.32	1.27	1.31	.	125	.	.	.	.	10.30	2 863	.	125
Reparationsverkstäder (289)	7 308	2 245	15.5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18.08	5 077	.	114
förmän . . . . .	249	2 348	.	2.52	.	2.80	2.94	.	116	.	.	.	.	23.62	6 899	.	115
män . . . . .	6 130	2 247	17.8	1.88	2.03	2.23	2.40	.	114	.	.	.	.	19.21	5 387	.	113
minderåriga . . . . .	866	2 203	3.3	0.92	1.30	1.07	1.13	.	115	.	.	.	.	8.90	2 496	.	115

Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag		per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)	
				ordinarie tid		inkl. rörl. tillägg		skift, övertid, semesterlön, naturaförm. o. d.		(inkl. rörl. tillägg, semes- terlön, övertid, naturaf. o. d.), kr			
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	kr	indextal		kr	indextal		
								1939 =100	1946 =100		1939 =100	1946 =100	
Övriga verkstäder . (675)	71 801	2 221	63·9	.	.	.	.	.	.	18·49	5 117	.	110
förmän . . . . .	721	2 297	12·2	2·41	2·42	2·80	2·99	.	112	23·86	6 857	.	112
män . . . . .	63 434	2 224	65·4	1·74	2·10	2·31	2·40	.	114	19·31	5 338	.	109
kvinnor . . . . .	3 182	2 188	64·2	1·25	1·49	1·63	1·70	.	119	13·35	3 704	.	110
minderåriga . . . . .	4 464	2 187	51·3	0·83	1·22	1·19	1·24	.	120	9·72	2 710	.	117
Elektroteknisk industri (141)	23 077	2 172	55·4	.	.	.	.	.	.	17·91	4 900	161	108
förmän . . . . .	193	2 292	1·9	2·54	2·16	2·97	3·08	163	108	24·46	7 061	160	106
män . . . . .	16 345	2 189	52·0	1·83	2·19	2·39	2·49	166	112	19·89	5 451	154	108
kvinnor . . . . .	4 302	2 103	71·5	1·25	1·51	1·68	1·75	170	117	13·65	3 683	156	110
minderåriga . . . . .	2 237	2 171	54·9	1·02	1·27	1·35	1·40	189	127	10·98	3 033	181	121
Metallmanufaktur . . (202)	10 278	2 208	53·3	.	.	.	.	.	.	17·86	4 910	186	116
förmän . . . . .	263	2 247	4·2	2·47	2·56	2·88	2·94	176	113	23·25	6 597	169	110
män . . . . .	7 718	2 218	54·3	1·80	2·16	2·32	2·41	185	117	19·51	5 355	178	115
kvinnor . . . . .	1 383	2 156	53·9	1·19	1·45	1·55	1·60	176	116	13·61	3 455	168	114
minderåriga . . . . .	914	2 190	51·6	0·97	1·27	1·27	1·31	226	127	10·35	2 876	228	127
Guld- och silvervarufabri- ker . . . . . (37)	1 055	2 215	39·5	.	.	.	.	.	.	18·14	5 095	174	111
förmän . . . . .	30	2 251	1·4	2·63	.	2·98	3·07	157	105	24·67	6 907	151	102
män . . . . .	689	2 226	48·6	2·11	2·52	2·58	2·66	173	117	20·96	5 918	167	113
kvinnor . . . . .	218	2 176	28·8	1·36	1·74	1·64	1·69	183	112	13·38	3 684	180	112
Jord- o. stenindustri . (652)	31 329	2 233	54·0	.	.	.	.	.	.	18·75	.	.	.
förmän . . . . .	438	2 436	8·2	2·07	2·00	2·35	2·46	171	110	19·59	.	.	.
därav manliga . . . . .	419	2 448	6·8	2·10	2·17	2·39	2·50	.	.	19·93	.	.	.
kvinnliga . . . . .	19	2 191	4·1	1·14	1·33	1·88	1·43	.	.	11·27	.	.	.
män . . . . .	27 351	2 241	54·7	1·53	1·99	2·09	2·18	195	116	17·44	.	.	.
kvinnor . . . . .	2 259	2 141	65·1	0·96	1·37	1·39	1·47	213	123	11·48	.	.	.
minderåriga . . . . .	1 281	2 179	36·8	0·89	1·34	1·17	1·22	235	123	9·58	.	.	.
Kolgruvor . . . . . (15)	767	1 957	60·4	.	.	.	.	.	.	18·62	4 567	177	117
män . . . . .	765	1 956	60·6	1·43	2·23	2·21	2·33	194	125	18·62	4 565	176	117
Torvindustri . . . . . (87)	1 757	.	66·1	.	.	.	.	.	.	16·34	.	.	.
förmän . . . . .	32	.	22·0	1·82	.	1·84	1·88	192	.	15·09	.	.	.
män . . . . .	1 407	.	64·6	1·47	2·13	2·05	2·14	278	116	16·98	.	.	.
Stenbrotto.stenhuggerier(125)	3 862	.	56·1	.	.	.	.	.	.	16·66	.	.	.
förmän . . . . .	61	.	14·2	1·93	2·24	2·24	2·32	163	114	18·55	.	.	.
män . . . . .	3 733	.	57·4	1·56	2·01	2·08	2·14	200	117	16·73	.	.	.
Byggnadsämnesindustri (306)	12 733	2 223	53·0	.	.	.	.	.	.	17·27	4 883	193	117
förmän . . . . .	163	2 613	8·3	2·08	1·95	2·33	2·42	186	113	19·39	6 423	213	128
män . . . . .	12 019	2 223	54·0	1·54	1·98	2·10	2·19	189	116	17·53	4 951	191	116
Cementfabriker . . . . (8)	1 462	2 307	24·9	.	.	.	.	.	.	17·47	4 977	184	114
förmän . . . . .	18	2 299	.	1·94	.	2·13	2·20	158	118	17·22	5 056	157	122
män . . . . .	1 375	2 315	26·2	1·57	2·25	2·13	2·21	180	118	17·90	5 109	183	113
Tegelbruk . . . . . (164)	6 178	2 189	59·8	.	.	.	.	.	.	16·02	4 543	.	116
män . . . . .	5 798	2 187	60·9	1·43	1·83	1·97	2·04	179	114	16·31	4 619	.	115
Cementvarufabriker . . (81)	2 915	2 268	55·8	.	.	.	.	.	.	20·04	5 620	.	123
förmän . . . . .	65	2 364	2·6	2·24	2·16	2·60	2·69	.	119	21·95	6 363	.	121
män . . . . .	2 753	2 266	56·8	1·76	2·28	2·39	2·50	.	121	20·26	5 676	.	122



Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. rörl. tillägg, semes- terlön, övertid, naturaf. o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)		
				ordinarie tid		inkl. rörl. tillägg					kr	indextal	
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	skift o. över- tid	skift, semesterlön, naturaförm. o. d.	övertid, naturaf. o. d.), kr	kr	1939 =100		1946 =100	1939 =100
											kr		
Kalkbruk . . . . . (53)	2 178	2 205	49.9	.	.	.	.	.	.	16.90	4 690	.	122
förmän . . . . .	42	2 327	13.1	2.05	2.28	2.27	2.33	.	111	18.38	5 424	.	112
män . . . . .	2 093	2 203	50.6	1.51	1.90	2.04	2.14	.	121	16.99	4 707	.	122
Porslins-, kakel- o. lergods- fabriker . . . . . (20)	4 740	2 213	61.0	.	.	.	.	.	.	15.26	4 239	205	123
förmän . . . . .	44	2 218	.	1.95	.	2.45	2.67	165	112	20.58	5 925	157	109
män . . . . .	2 989	2 261	56.1	1.46	1.94	2.02	2.14	188	119	17.29	4 844	187	119
kvinnor . . . . .	1 388	2 113	76.9	0.98	1.37	1.46	1.55	218	124	12.02	3 266	210	127
Porslinsfabriker . . . . . (7)	3 843	2 202	63.1	.	.	.	.	.	.	14.80	4 102	208	125
förmän . . . . .	35	2 200	.	2.02	.	2.55	2.77	166	113	21.05	6 089	156	111
män . . . . .	2 315	2 256	58.6	1.43	1.83	1.96	2.10	179	117	16.91	4 751	182	118
kvinnor . . . . .	1 213	2 100	76.6	0.98	1.34	1.42	1.51	213	128	11.74	3 181	206	127
Kakel-, sten- o. lergods- fabriker . . . . . (13)	897	2 258	52.6	.	.	.	.	.	.	17.21	4 828	219	135
män . . . . .	674	2 276	47.8	1.56	2.37	2.07	2.80	207	127	18.60	5 232	202	128
kvinnor . . . . .	175	2 202	79.1	1.01	1.58	1.65	1.75	243	128	13.85	3 853	242	144
Glasbruk . . . . . (69)	5 601	2 213	42.2	.	.	.	.	.	.	15.81	4 391	196	115
förmän . . . . .	122	2 275	5.9	2.20	2.14	2.48	2.62	165	108	20.90	5 962	159	106
män . . . . .	4 640	2 216	46.2	1.51	1.94	2.03	2.11	185	114	16.86	4 678	188	113
kvinnor . . . . .	441	2 204	29.3	0.92	1.26	1.18	1.23	.	126	9.68	2 703	109	133
minderåriga . . . . .	398	2 168	20.9	0.89	1.25	1.08	1.12	273	126	8.85	2 435	280	130
Kristall- o. småglasbruk (33)	3 214	2 180	41.9	.	.	.	.	.	.	14.77	4 071	203	117
förmän . . . . .	35	2 303	.	1.79	.	2.18	2.34	158	109	18.77	5 384	158	111
män . . . . .	2 655	2 177	47.2	1.36	1.85	1.92	2.01	191	117	15.87	4 366	194	115
Fönsterglasbruk . . . . . (3)	357	2 233	45.7	.	.	.	.	.	.	18.29	5 268	156	115
män . . . . .	327	2 240	45.1	1.95	2.16	2.39	2.44	153	112	18.96	5 473	154	112
Buteljglasbruk . . . . . (7)	970	2 299	49.0	.	.	.	.	.	.	17.71	4 971	187	110
män . . . . .	894	2 308	51.3	1.59	2.05	2.13	2.22	178	109	13.20	5 119	186	109
Annan jord- o. stenindustri (30)	1 869	2 280	63.3	.	.	.	.	.	.	19.49	5 533	.	114
förmän . . . . .	14	2 378	.	2.28	.	2.52	2.59	.	103	21.02	6 153	.	107
män . . . . .	1 798	2 280	65.0	1.70	2.02	2.32	2.46	.	113	19.74	5 606	.	114
Träindustri . . . . . (1 192)	46 152	2 205	48.4	.	.	.	.	.	.	16.05	4 473	190	115
förmän . . . . .	1 216	2 290	6.3	2.06	2.15	2.26	2.35	179	114	18.79	5 518	180	115
därav manliga . . . . .	1 206	2 290	6.3	2.06	2.16	2.26	2.36	.	.	18.84	5 535	.	.
kvinnliga . . . . .	10	2 303	6.1	1.58	0.95	1.61	1.64	.	.	13.02	3 773	.	.
män . . . . .	41 509	2 205	49.9	1.58	1.90	1.99	2.07	188	114	16.48	4 602	187	114
kvinnor . . . . .	786	2 185	59.8	1.13	1.38	1.47	1.53	204	118	12.00	3 345	202	119
minderåriga . . . . .	2 641	2 171	41.9	0.88	1.20	1.13	1.16	219	120	9.16	2 516	218	123
Flottnings . . . . . (12)	2 883	.	30.8	.	.	.	.	.	.	13.72	.	.	.
förmän . . . . .	135	.	.	1.98	.	2.06	2.17	187	119	17.41	.	.	.
män . . . . .	2 706	.	32.0	1.69	2.17	1.96	2.01	188	118	13.58	.	.	.
Sågverk o. hyvlerier . . . . . (473)	18 959	2 183	48.6	.	.	.	.	.	.	15.48	4 280	187	113
förmän . . . . .	423	2 300	7.1	1.89	1.75	2.11	2.22	179	113	17.69	5 199	186	115
män . . . . .	17 496	2 184	49.8	1.50	1.74	1.90	1.99	184	113	15.78	4 364	184	113
minderåriga . . . . .	1 040	2 126	47.7	0.91	1.13	1.14	1.18	211	116	9.34	2 511	208	117
Snickeri- o. möbelfabriker (628)	22 272	2 218	50.5	.	.	.	.	.	.	16.96	4 612	194	116
förmän . . . . .	585	2 286	7.1	2.19	2.41	2.39	2.47	174	112	19.76	5 643	173	113
män . . . . .	19 809	2 218	52.5	1.63	2.00	2.07	2.15	194	115	17.58	4 761	189	115
minderåriga . . . . .	1 397	2 198	38.5	0.81	1.25	1.12	1.15	280	124	9.07	2 538	227	129

Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. rörl. tillägg, semes- terlön, övertid, naturaf. o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)				
				ordinarie tid		skift o. över- tid		skift, övertid, semesterlön, naturaförm.o.d.							
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	kr	indextal		kr	indextal				
								1939 =100	1946 =100		1939 =100	1946 =100			
Möbelfabriker . . . (324)	9 052	2 209	49.7	.	.	.	.	.	.	.	.	17.56	4 638	.	116
förmän . . . . .	300	2 267	7.7	2.31	2.45	2.48	2.56	.	110	.	.	20.50	5 810	.	110
män . . . . .	7 887	2 207	52.7	1.65	2.09	2.10	2.18	.	116	.	.	18.36	4 803	.	115
minderåriga . . . . .	625	2 194	31.1	0.85	1.80	2.03	1.12	.	127	.	.	8.80	2 459	.	129
Faner-, plywood- o. wall- boardfabriker . . . (19)	2 588	2 285	71.1	.	.	.	.	.	.	.	.	17.47	4 881	.	.
förmän . . . . .	26	2 339	10.0	1.87	1.89	2.27	2.37	.	.	.	.	18.97	5 552	.	.
män . . . . .	2 376	2 290	70.9	1.61	1.80	2.11	2.19	.	.	.	.	17.96	5 022	.	.
minderåriga . . . . .	132	2 260	78.1	0.80	1.17	1.25	1.30	.	.	.	.	10.43	2 933	.	.
Annan trävaruindustri . (79)	2 038	2 222	47.4	.	.	.	.	.	.	.	.	15.57	4 354	168	114
förmän . . . . .	73	2 234	6.8	2.23	2.30	2.44	2.55	173	115	.	.	20.14	5 831	175	114
män . . . . .	1 498	2 233	47.7	1.56	2.00	2.02	2.09	169	113	.	.	16.72	4 675	166	114
Pappers- och grafisk indu- stri . . . . . (644)	55 828	2 286	46.0	.	.	.	.	.	.	.	.	18.25	5 143	176	115
förmän . . . . .	563	2 310	6.8	2.73	1.82	3.03	3.15	156	109	.	.	25.14	7 275	155	108
därav manliga . . . . .	517	2 312	7.0	2.81	1.83	3.13	3.25	.	.	.	.	25.99	7 518	.	.
kvinnliga . . . . .	46	2 289	4.2	1.78	1.64	1.91	1.97	.	.	.	.	15.54	4 507	.	.
män . . . . .	45 087	2 306	50.6	2.05	1.72	2.32	2.40	170	114	.	.	19.58	5 529	173	113
kvinnor . . . . .	6 663	2 195	34.5	1.35	1.50	1.63	1.69	192	118	.	.	13.33	3 713	187	118
minderåriga . . . . .	3 515	2 198	14.1	0.95	1.19	1.13	1.17	221	121	.	.	9.19	2 567	218	119
Pappersmassfabriker . . (78)	16 915	2 300	69.5	.	.	.	.	.	.	.	.	18.10	5 166	185	117
män . . . . .	16 324	2 305	71.1	1.67	1.74	2.22	2.29	178	117	.	.	18.39	5 257	184	117
minderåriga . . . . .	575	2 149	21.5	0.89	1.26	1.16	1.19	202	125	.	.	9.28	2 561	208	123
Pappersbruk o. pappfabr. (71)	17 919	2 282	69.9	.	.	.	.	.	.	.	.	16.64	4 590	172	118
förmän . . . . .	131	2 298	24.2	2.06	1.73	2.41	2.51	157	107	.	.	20.34	5 774	152	103
män . . . . .	15 148	2 307	71.5	1.60	1.65	2.01	2.10	169	116	.	.	17.51	4 836	168	115
kvinnor . . . . .	1 969	2 136	69.4	1.09	1.36	1.51	1.57	196	122	.	.	12.33	3 365	195	126
minderåriga . . . . .	671	2 153	42.0	0.83	1.11	1.07	1.11	195	122	.	.	8.72	2 393	192	123
Bokbinderier . . . . . (51)	2 655	2 212	18.5	.	.	.	.	.	.	.	.	16.16	4 566	.	.
förmän . . . . .	30	2 354	.	2.68	.	3.08	3.21	.	.	.	.	26.00	7 555	.	.
män . . . . .	1 104	2 303	17.4	1.97	2.75	2.53	2.62	.	.	.	.	20.81	6 030	.	.
kvinnor . . . . .	1 158	2 133	22.9	1.35	1.78	1.0	1.76	.	.	.	.	13.58	3 755	.	.
minderåriga . . . . .	363	2 176	9.7	0.91	1.36	1.08	1.12	.	.	.	.	8.77	2 446	.	.
Annan pappersindustri . (97)	3 805	2 189	20.3	.	.	.	.	.	.	.	.	15.74	4 353	185	.
förmän . . . . .	99	2 263	.	2.47	.	2.71	2.85	156	.	.	.	22.48	6 444	153	.
män . . . . .	1 811	2 206	14.1	1.86	2.15	2.31	2.40	166	.	.	.	19.18	5 299	157	.
kvinnor . . . . .	1 458	2 180	31.9	1.29	1.57	1.60	1.66	187	.	.	.	13.05	3 624	176	.
minderåriga . . . . .	437	2 132	11.9	0.90	1.29	1.07	1.12	.	.	.	.	8.81	2 392	.	.
Tapetfabriker . . . . . (10)	347	2 220	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15.07	4 202	172	106
män . . . . .	235	2 222	.	1.66	.	1.94	2.06	173	110	.	.	16.50	4 581	167	104
Annan hithörande indu- stri . . . . . (87)	3 458	2 186	22.3	.	.	.	.	.	.	.	.	15.81	4 868	208	.
förmän . . . . .	82	2 264	.	2.49	.	2.69	2.79	153	.	.	.	22.01	6 314	151	.
män . . . . .	1 576	2 204	16.2	1.89	2.15	2.36	2.45	164	.	.	.	19.58	5 407	156	.
kvinnor . . . . .	1 419	2 179	32.8	1.29	1.57	1.61	1.67	188	.	.	.	13.11	3 639	177	.
minderåriga . . . . .	381	2 121	13.7	0.89	1.29	1.07	1.12	.	.	.	.	8.80	2 375	.	.
Grafisk industri . . . . . (347)	14 534	2 314	3.3	.	.	.	.	.	.	.	.	21.35	6 111	168	112
förmän . . . . .	287	2 326	.	3.08	.	3.45	3.56	155	112	.	.	28.31	8 283	156	112
män . . . . .	10 700	2 325	2.2	2.43	2.81	2.88	2.97	166	114	.	.	24.13	6 911	167	114
kvinnor . . . . .	2 078	2 297	11.5	1.45	1.82	1.72	1.78	185	117	.	.	14.31	4 081	186	118
minderåriga . . . . .	1 469	2 261	1.2	1.01	1.52	1.17	1.21	220	116	.	.	9.58	2 732	219	116

Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst																						
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme								per dag		per år (inkl. rörl.										
				ordinarie tid		inkl. rörligt tillägg		skift, övertid, semesterlön, naturaförm. o. d.		inkl. rörl. tillägg, seme- sterlön, naturaf.		tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)												
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr
								1939		1946				1939		1946								
								=100		=100				=100		=100								
Grafiska anstalter . . . (46)	1 529	2 298	2.5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	19.00	5 362	167	103						
män . . . . .	1 058	2 318	1.1	2.19	2.84	2.63	2.72	163	106	.	.	.	.	22.49	6 310	163	106							
kvinnor . . . . .	200	2 270	9.1	1.38	1.58	1.67	1.61	177	118	.	.	.	.	12.75	3 665	177	118							
minderåriga . . . . .	253	2 231	3.2	0.93	1.30	1.10	1.14	224	113	.	.	.	.	8.93	2 533	219	111							
Bok- och accidenstrycke- rier . . . . . (195)	7 394	2 329	5.9	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	19.61	5 616	163	111							
förmän . . . . .	117	2 344	.	2.70	.	.	2.98	3.09	146	111	.	.	.	24.79	7 248	146	110							
män . . . . .	4 981	2 349	4.2	2.19	2.83	2.68	2.78	164	113	.	.	.	.	22.73	6 527	165	113							
kvinnor . . . . .	1 431	2 288	15.3	1.37	1.84	1.70	1.76	180	118	.	.	.	.	14.17	4 029	178	119							
minderåriga . . . . .	865	2 275	1.0	1.00	1.71	1.17	1.22	218	120	.	.	.	.	9.74	2 773	216	119							
Tidningstryckerier . . (106)	5 611	2 300	0.2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24.27	6 968	163	116							
förmän . . . . .	152	2 307	.	3.41	.	.	3.88	3.94	153	112	.	.	.	31.06	9 085	154	113							
män . . . . .	4 661	2 301	0.1	2.74	2.99	3.17	3.24	164	116	.	.	.	.	26.01	7 458	164	116							
kvinnor . . . . .	447	2 334	0.6	1.72	1.70	1.86	1.90	209	115	.	.	.	.	15.42	4 436	212	119							
minderåriga . . . . .	351	2 247	.	1.10	.	.	1.21	1.23	224	113	.	.	.	9.63	2 774	232	113							
Levmedelsindustri . . (983)	39 914	2 253	12.0	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	17.00	4 771	167	114							
förmän . . . . .	1 682	2 289	2.0	2.24	1.99	2.59	2.76	152	111	.	.	.	.	22.02	6 307	150	110							
därav manliga . . . . .	1 507	2 295	1.8	2.32	2.15	2.68	2.85	.	.	.	.	.	.	22.83	6 550	.	.							
kvinnliga . . . . .	175	2 231	3.6	1.58	1.28	1.80	1.89	.	.	.	.	.	.	14.88	4 206	.	.							
män . . . . .	25 842	2 313	5.8	1.77	2.57	2.15	2.31	159	113	.	.	.	.	18.75	5 354	160	114							
kvinnor . . . . .	10 901	2 128	29.5	1.27	1.42	1.53	1.64	180	117	.	.	.	.	12.88	3 481	174	115							
minderåriga . . . . .	1 489	2 086	12.6	0.94	1.04	1.09	1.13	213	114	.	.	.	.	8.95	2 360	204	109							
Kvarnar . . . . . (58)	2 298	2 346	1.9	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18.23	5 273	160	118							
förmän . . . . .	54	2 317	.	1.97	.	.	2.32	2.44	132	.	.	.	.	19.57	5 653	131	109							
män . . . . .	1 846	2 366	0.2	1.89	2.32	2.20	2.85	162	115	.	.	.	.	19.07	5 550	163	117							
Bagerier . . . . . (260)	7 136	2 218	1.9	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	17.49	5 010	158	109							
förmän . . . . .	281	2 267	.	2.60	.	.	2.79	2.89	145	.	.	.	.	22.81	6 554	142	.							
män . . . . .	4 518	2 245	0.3	2.12	2.46	2.32	2.47	157	111	.	.	.	.	19.03	5 546	151	109							
kvinnor . . . . .	2 021	2 153	6.2	1.50	1.53	1.62	1.85	180	116	.	.	.	.	14.41	3 973	171	113							
Mjukbrödsbagerier . . (229)	5 673	2 246	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	17.74	5 164	151	110							
förmän . . . . .	230	2 285	.	2.65	.	.	2.79	2.88	140	.	.	.	.	22.80	6 577	137	.							
män . . . . .	3 426	2 254	.	2.16	.	.	2.34	2.50	157	112	.	.	.	19.15	5 625	149	110							
kvinnor . . . . .	1 338	2 222	.	1.53	.	.	1.66	1.86	179	116	.	.	.	14.48	4 132	173	114							
Spisbrödsbagerier . . (27)	952	2 223	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	17.30	4 926	165	108							
förmän . . . . .	50	2 186	.	2.36	.	.	2.30	3.04	175	109	.	.	.	23.62	6 651	168	105							
män . . . . .	526	2 235	.	1.94	.	.	2.30	2.39	159	108	.	.	.	18.69	5 332	157	104							
kvinnor . . . . .	364	2 213	.	1.53	.	.	1.82	1.90	171	115	.	.	.	14.78	4 205	171	116							
Käxfabriker . . . . . (4)	511	1 897	31.0	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	14.56	3 463	170	107							
män . . . . .	166	2 066	7.1	1.66	2.21	2.03	2.13	169	114	.	.	.	.	17.03	4 393	149	106							
kvinnor . . . . .	319	1 794	47.0	1.19	1.53	1.61	1.70	187	120	.	.	.	.	13.50	3 043	153	105							
Råsockerbruk och raffinade- rier . . . . . (27)	3 687	2 274	12.7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15.99	4 481	168	113							
förmän . . . . .	47	2 229	1.3	1.89	2.07	2.33	2.54	174	123	.	.	.	.	20.45	5 662	166	120							
män . . . . .	3 137	2 286	8.7	1.56	2.10	1.93	2.04	167	115	.	.	.	.	16.58	4 660	163	112							
kvinnor . . . . .	472	2 199	42.0	1.11	1.32	1.40	1.50	179	115	.	.	.	.	12.01	3 290	177	114							
minderåriga . . . . .	31	2 294	4.6	0.94	1.36	1.11	1.17	.	121	.	.	.	.	9.46	2 695	.	125							

Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaf. o. d.), kr		per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)			
				ordinarie tid		inkl. rörl. tillägg		skift, övertid, semesterlön, naturaförm. o. d.							
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	kr	indextal		kr	indextal				
								1939 =100	1946 =100		1939 =100	1946 =100			
Råsockerbruk . . . . . (18)	1 913	2 303	0.9	.	.	.	.	.	.	.	.	15.79	.	.	.
män . . . . .	1 782	2 306	0.9	1.54	.	1.87	1.97	168	115	.	.	16.01	.	.	.
kvinnor . . . . .	81	2 266	.	1.08	.	1.81	1.87	193	119	.	.	11.06	.	.	.
Raffinaderier och komb. fabriker . . . . . (9)	1 774	2 244	25.7	.	.	.	.	.	.	.	.	16.21	4 484	167	113
män . . . . .	1 355	2 260	19.0	1.60	2.07	2.02	2.13	168	113	.	.	17.33	4 811	131	111
kvinnor . . . . .	391	2 186	50.9	1.12	1.32	1.42	1.52	177	114	.	.	12.22	3 330	176	113
Choklad- o. karamellfabr. (80)	4 557	2 189	41.0	.	.	.	.	.	.	.	.	14.11	3 909	197	118
förmän . . . . .	240	2 227	12.9	2.17	2.03	2.49	2.63	153	106	.	.	20.86	5 852	145	104
män . . . . .	1 442	2 295	28.1	1.70	2.15	2.16	2.25	169	113	.	.	18.54	5 167	171	114
kvinnor . . . . .	2 605	2 129	52.1	1.13	1.36	1.44	1.51	194	116	.	.	11.66	3 214	183	118
minderåriga . . . . .	270	2 169	35.0	0.78	1.01	0.95	0.99	211	119	.	.	7.82	2 156	206	122
Bryggerier, brännerier m. m. . . . . (199)	6 420	2 299	11.6	.	.	.	.	.	.	.	.	19.64	5 547	162	118
förmän . . . . .	222	2 341	.	2.17	.	2.57	2.73	141	118	.	.	22.21	6 384	145	117
män . . . . .	4 956	2 311	10.9	1.65	3.26	2.23	2.58	159	115	.	.	21.06	5 966	162	117
kvinnor . . . . .	1 115	2 244	18.5	1.19	1.63	1.68	1.71	168	120	.	.	13.79	3 830	168	123
Brännerier, destilleringsverk o. jästfabriker . . . (11)	637	2 197	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.00	5 348	187	116
förmän . . . . .	30	2 205	.	3.15	.	3.34	3.38	141	.	.	.	27.00	7 444	164	.
män . . . . .	528	2 209	.	1.78	.	2.27	2.45	167	114	.	.	20.22	5 416	187	113
Bryggerier, mineralvatten- o. läskedrycksfabr. (188)	5 783	2 310	12.8	.	.	.	.	.	.	.	.	19.60	5 569	.	118
förmän . . . . .	192	2 362	.	2.03	.	2.45	2.63	.	115	.	.	21.49	6 217	.	116
män . . . . .	4 428	2 323	12.1	1.63	3.27	2.23	2.60	.	116	.	.	21.15	6 031	.	118
därav utkörare . . . . .	1 481	2 275	32.1	1.68	3.41	2.58	3.42	.	119	.	.	27.09	7 784	.	120
övriga . . . . .	2 947	2 347	2.4	1.61	2.34	2.06	2.20	.	115	.	.	18.13	5 151	.	117
kvinnor . . . . .	1 041	2 254	19.7	1.17	1.63	1.56	1.69	.	118	.	.	13.63	3 802	.	122
Tobaksfabriker . . . . . (8)	1 660	2 126	56.5	.	.	.	.	.	.	.	.	15.40	4 143	168	108
män . . . . .	381	2 271	36.2	1.80	2.13	2.49	2.69	155	107	.	.	21.84	6 105	168	105
kvinnor . . . . .	1 178	2 079	65.4	1.14	1.33	1.61	1.74	166	109	.	.	13.66	3 626	168	103
Slakterier och charkuterifabri- ker . . . . . (149)	5 763	2 340	1.0	.	.	.	.	.	.	.	.	18.06	5 154	155	113
förmän . . . . .	278	2 311	.	2.46	.	2.85	3.04	157	113	.	.	24.49	7 033	158	112
män . . . . .	4 540	2 368	1.2	1.81	3.08	2.17	2.29	156	112	.	.	18.91	5 418	155	114
kvinnor . . . . .	738	2 213	0.7	1.30	2.02	1.48	1.59	164	119	.	.	12.53	3 508	154	117
Fiskberedningsanstalter o. konservfabriker . . . (64)	2 804	1 935	21.5	.	.	.	.	.	.	.	.	13.62	3 259	178	103
förmän . . . . .	70	2 299	.	2.05	.	2.35	2.42	186	111	.	.	19.70	5 576	184	113
män . . . . .	996	2 150	6.1	1.55	2.33	1.89	1.97	171	112	.	.	16.41	4 229	163	105
kvinnor . . . . .	1 476	1 851	34.7	1.06	1.67	1.45	1.51	189	117	.	.	11.98	2 803	176	104
Annan livsmedelsindustri (138)	5 589	2 351	1.7	.	.	.	.	.	.	.	.	16.58	4 810	178	119
förmän . . . . .	481	2 298	0.6	2.07	1.66	2.48	2.68	155	114	.	.	21.82	6 169	156	115
män . . . . .	4 026	2 377	0.7	1.66	1.69	1.99	2.12	166	113	.	.	17.27	5 037	169	117
kvinnor . . . . .	931	2 284	6.7	1.19	1.39	1.41	1.52	190	118	.	.	12.21	3 478	189	121
Mejerier . . . . . (79)	4 155	2 372	0.7	.	.	.	.	.	.	.	.	16.82	4 915	.	121
förmän . . . . .	398	2 290	0.8	2.05	1.66	2.48	2.70	.	114	.	.	21.87	6 173	.	115
män . . . . .	3 134	2 395	0.4	1.66	1.51	1.98	2.11	.	115	.	.	17.25	5 059	.	120
kvinnor . . . . .	534	2 316	2.9	1.18	1.30	1.38	1.51	.	118	.	.	12.07	3 488	.	121

Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbete- rare under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag		per år (inkl. rörl.			
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ordinarie tid	inkl. rörl. tillägg		övertid, semesterlön, naturaförm. o. d.	tillägg, semes- terlön, övertid, naturaf.	naturaf.	o. d.), kr	naturaförmåner o. d.)		
							skift o. över- tid	skift, semesterlön, naturaförm. o. d.					kr	kr	1939 =100
Margarinfabriker . . . (12)	359	2 260	.	.	.	.	.	.	.	.	18-11	5 102	.	108	
förmän . . . . .	26	2 335	.	.	2-26	2-63	2-78	.	107	.	22-17	6 488	.	113	
män . . . . .	252	2 258	.	.	1-86	2-20	2-41	.	105	.	19-36	5 436	.	106	
kvinnor . . . . .	77	2 238	.	.	1-31	1-52	1-65	.	109	.	13-18	3 688	.	117	
Annat hithörande ind. (47)	1 075	2 303	6-0	.	.	.	.	.	.	.	15-11	4 305	161	114	
förmän . . . . .	57	2 336	.	.	2-08	2-44	2-57	142	116	.	20-59	5 999	146	115	
män . . . . .	640	2 335	2-8	1-63	1-81	1-95	2-04	153	108	.	16-59	4 770	155	110	
kvinnor . . . . .	320	2 242	14-7	1-19	1-42	1-43	1-52	177	120	.	12-23	3 411	174	123	
Textil- o. beklädnadsind. (884)	74 423	2 168	58-0	.	.	.	.	.	.	.	14-05	3 870	196	116	
förmän . . . . .	1 703	2 266	10-3	2-18	2-21	2-44	2-55	168	107	.	20-31	5 780	164	106	
därav manliga . . . . .	1 133	2 289	12-1	2-35	2-43	2-71	2-83	.	.	.	22-66	6 471	.	.	
kvinnliga . . . . .	570	2 220	6-6	1-71	1-87	1-91	1-98	.	.	.	15-39	4 406	.	.	
män . . . . .	25 987	2 242	52-8	1-58	1-79	2-02	2-14	193	115	.	17-27	4 801	187	115	
kvinnor . . . . .	40 518	2 120	65-5	1-19	1-38	1-53	1-60	203	118	.	12-37	3 385	188	116	
minderåriga . . . . .	6 215	2 138	46-3	0-91	1-20	1-18	1-22	230	122	.	9-55	2 618	222	121	
Spinnerier, väverier o. d. (424)	47 578	2 175	60-8	.	.	.	.	.	.	.	14-55	3 998	204	117	
förmän . . . . .	916	2 286	16-4	2-13	2-29	2-47	2-59	182	112	.	20-80	5 932	179	112	
män . . . . .	21 381	2 243	55-9	1-56	1-75	2-00	2-12	200	116	.	17-17	4 767	194	116	
kvinnor . . . . .	21 778	2 109	69-0	1-16	1-35	1-51	1-60	213	119	.	12-37	3 365	196	117	
minderåriga . . . . .	3 503	2 133	54-2	0-91	1-22	1-23	1-28	237	123	.	10-05	2 738	226	122	
Ylleindustri . . . . . (81)	12 828	2 197	66-8	.	.	.	.	.	.	.	14-89	4 099	208	118	
förmän . . . . .	248	2 306	30-3	2-10	2-02	2-44	2-59	196	111	.	20-94	5 981	192	111	
män . . . . .	6 010	2 263	61-6	1-56	1-73	2-00	2-18	205	119	.	17-30	4 827	198	118	
kvinnor . . . . .	5 739	2 129	75-8	1-15	1-35	1-53	1-62	219	121	.	12-69	3 439	203	118	
minderåriga . . . . .	831	2 154	56-6	0-91	1-24	1-26	1-82	240	125	.	10-34	2 833	230	124	
Bomullsindustri . . . . . (56)	15 152	2 167	64-6	.	.	.	.	.	.	.	14-62	3 983	200	117	
förmän . . . . .	146	2 283	17-8	2-11	1-88	2-43	2-58	172	109	.	20-32	5 775	168	109	
män . . . . .	7 669	2 237	57-8	1-51	1-71	1-97	2-09	201	117	.	16-95	4 670	194	116	
kvinnor . . . . .	6 260	2 088	74-4	1-13	1-31	1-50	1-58	211	120	.	12-23	3 294	194	118	
minderåriga . . . . .	1 077	2 108	67-0	0-91	1-23	1-30	1-35	241	123	.	10-72	2 853	231	118	
Linne-, hamp- o. juteind. (13)	2 633	2 191	59-7	.	.	.	.	.	.	.	13-86	3 848	203	114	
förmän . . . . .	41	2 324	.	1-92	.	2-37	2-49	184	110	.	20-01	5 787	180	111	
män . . . . .	1 223	2 225	52-5	1-41	1-67	1-88	2-00	192	112	.	16-02	4 455	185	110	
kvinnor . . . . .	1 179	2 154	69-1	1-06	1-29	1-46	1-54	211	118	.	12-02	3 326	202	119	
minderåriga . . . . .	190	2 169	63-6	0-88	1-15	1-21	1-27	235	127	.	9-95	2 758	230	132	
Triåfabriker . . . . . (139)	9 022	2 129	59-7	.	.	.	.	.	.	.	13-09	3 665	196	115	
förmän . . . . .	177	2 247	2-2	2-13	2-11	2-87	2-47	178	113	.	19-52	5 548	172	113	
män . . . . .	2 030	2 216	55-4	1-63	1-88	2-09	2-21	189	115	.	17-64	4 907	182	115	
kvinnor . . . . .	5 786	2 096	65-9	1-17	1-39	1-58	1-62	210	117	.	12-38	3 392	191	116	
minderåriga . . . . .	1 029	2 122	44-5	0-90	1-33	1-17	1-22	230	121	.	9-46	2 599	216	122	
Band-, gardin- o. bindgarns- fabriker . . . . . (35)	2 153	2 154	55-3	.	.	.	.	.	.	.	14-66	4 082	209	119	
förmän . . . . .	93	2 287	14-6	2-23	3-92	2-72	2-82	184	117	.	22-47	6 454	180	116	
män . . . . .	960	2 202	57-1	1-56	1-77	2-05	2-17	201	118	.	17-02	4 769	189	115	
kvinnor . . . . .	962	2 094	61-4	1-19	1-41	1-54	1-61	221	119	.	12-25	3 381	204	116	
minderåriga . . . . .	138	2 151	31-3	0-91	1-21	1-14	1-20	245	126	.	9-31	2 573	242	125	
Färgerier, blekerier o. im- pregneringsfabriker . (43)	1 988	2 226	28-2	.	.	.	.	.	.	.	16-04	4 440	202	123	
förmän . . . . .	97	2 291	8-8	2-24	2-87	2-52	2-67	182	116	.	21-60	6 118	180	114	
män . . . . .	1 270	2 265	33-1	1-62	1-96	2-02	2-15	219	124	.	17-55	4 869	214	126	
kvinnor . . . . .	583	2 132	20-6	1-28	1-55	1-50	1-57	201	122	.	12-19	3 342	189	118	

Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. rörl. tillägg, semes- terlön, naturaf. o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)				
				ordinarie tid		inkl. rörl. tillägg		övertid, semesterlön, naturaförm. o. d.							
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	kr	indextal		kr	indextal				
								1939 =100	1946 =100		1939 =100	1946 =100			
<b>Annan hithörande ind. (57)</b>	<b>3 802</b>	<b>2 213</b>	<b>49.0</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	15.43	<b>4 291</b>	<b>201</b>	<b>111</b>
förmän . . . . .	114	2 285	19.8	2.10	2.50	2.62	2.66	140	111	.	.	21.21	6 086	137	112
män . . . . .	2 219	2 253	48.8	1.58	1.84	2.07	2.19	196	110	.	.	17.58	4 923	187	110
kvinnor . . . . .	1 269	2 141	53.6	1.18	1.35	1.47	1.54	190	120	.	.	12.05	3 298	174	120
minderåriga . . . . .	200	2 172	39.5	0.88	1.17	1.13	1.17	229	118	.	.	9.15	2 550	211	119
<b>Skrädderier o. sömnadsfabr. (418)</b>	<b>25 225</b>	<b>2 157</b>	<b>53.3</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	13.21	<b>3 648</b>	<b>180</b>	<b>114</b>
förmän . . . . .	736	2 245	3.3	2.14	.	2.42	2.50	140	99	.	.	19.74	5 608	137	98
män . . . . .	4 356	2 234	37.4	1.69	1.98	2.13	2.21	167	110	.	.	17.70	4 938	162	110
kvinnor . . . . .	17 625	2 135	62.1	1.23	1.42	1.54	1.60	188	116	.	.	12.41	3 414	179	114
minderåriga . . . . .	2 508	2 147	37.2	0.92	1.17	1.12	1.15	217	119	.	.	8.97	2 478	219	119
<b>Hatt- och mössfabriker. (42)</b>	<b>1 620</b>	<b>2 134</b>	<b>45.6</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	12.82	<b>3 544</b>	<b>188</b>	<b>116</b>
män . . . . .	250	2 214	49.2	1.65	2.28	2.28	2.41	173	109	.	.	18.95	5 327	178	107
kvinnor . . . . .	1 115	2 114	51.5	1.17	1.38	1.47	1.56	188	116	.	.	11.94	3 287	183	115
<b>Läder-, hår- och gummväru- fabriker . . . . . (372)</b>	<b>23 202</b>	<b>2 193</b>	<b>59.8</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	16.08	<b>4 459</b>	<b>197</b>	<b>116</b>
förmän . . . . .	479	2 268	2.6	2.44	2.71	2.79	2.92	190	116	.	.	23.18	6 628	188	115
därav manliga . . . . .	423	2 268	2.9	2.53	2.71	2.89	3.02	.	.	.	.	23.95	6 850	.	.
kvinnliga . . . . .	56	2 263	.	1.74	.	2.05	2.18	.	.	.	.	17.38	4 942	.	.
män . . . . .	13 619	2 223	64.0	1.59	2.08	2.24	2.33	182	115	.	.	18.55	5 179	183	113
kvinnor . . . . .	7 332	2 139	60.1	1.17	1.42	1.54	1.61	192	120	.	.	12.60	3 435	191	118
minderåriga . . . . .	1 772	2 167	42.2	0.84	1.23	1.15	1.19	225	125	.	.	9.24	2 574	225	125
<b>Garverier . . . . . (33)</b>	<b>2 773</b>	<b>2 260</b>	<b>68.1</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	17.55	<b>5 021</b>	<b>188</b>	<b>115</b>
förmän . . . . .	51	2 335	5.4	2.39	2.61	2.82	2.93	198	115	.	.	23.44	6 834	199	115
män . . . . .	2 402	2 270	70.0	1.54	2.04	2.20	2.30	183	116	.	.	18.18	5 216	179	113
<b>Päls- o. skinnvarufabriker (75)</b>	<b>2 358</b>	<b>2 172</b>	<b>32.2</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	15.72	<b>4 292</b>	<b>206</b>	<b>115</b>
förmän . . . . .	117	2 249	3.2	2.73	3.29	3.08	3.25	204	114	.	.	25.84	7 304	200	113
män . . . . .	966	2 181	39.5	1.84	2.29	2.31	2.42	195	115	.	.	19.49	5 268	189	113
kvinnor . . . . .	1 002	2 152	31.1	1.32	1.38	1.55	1.63	194	111	.	.	12.87	3 508	189	108
<b>Skofabriker . . . . . (161)</b>	<b>8 939</b>	<b>2 145</b>	<b>49.5</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	15.28	<b>4 203</b>	<b>192</b>	<b>118</b>
förmän . . . . .	178	2 256	2.6	2.40	2.26	2.76	2.87	178	117	.	.	22.76	6 472	179	116
män . . . . .	4 768	2 181	56.3	1.56	2.10	2.21	2.29	173	117	.	.	17.97	4 987	177	115
kvinnor . . . . .	3 316	2 079	47.0	1.12	1.50	1.54	1.60	188	124	.	.	12.33	3 322	184	120
minderåriga . . . . .	677	2 186	26.7	0.82	1.15	1.07	1.10	220	128	.	.	8.50	2 403	229	131
<b>Annan läderindustri . . (49)</b>	<b>1 654</b>	<b>2 179</b>	<b>58.3</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	15.82	<b>4 380</b>	.	<b>113</b>
förmän . . . . .	55	2 307	.	2.37	.	2.74	2.91	.	109	.	.	23.12	6 705	.	107
män . . . . .	886	2 195	64.9	1.66	2.10	2.24	2.34	.	109	.	.	18.61	5 141	.	105
kvinnor . . . . .	477	2 141	58.1	1.21	1.56	1.62	1.68	.	128	.	.	13.04	3 589	.	123
<b>Gummväru- fabriker . . . . . (13)</b>	<b>6 274</b>	<b>2 243</b>	<b>83.9</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	16.89	<b>4 689</b>	<b>198</b>	<b>115</b>
förmän . . . . .	27	2 269	.	1.88	.	2.26	2.39	172	102	.	.	19.01	5 417	166	99
män . . . . .	3 803	2 264	80.0	1.47	2.06	2.31	2.41	187	115	.	.	19.54	5 456	187	114
kvinnor . . . . .	2 107	2 217	93.2	1.01	1.35	1.53	1.61	194	117	.	.	12.96	3 565	196	118
<b>Annan hithörande industri (41)</b>	<b>1 204</b>	<b>2 199</b>	<b>42.5</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	15.33	<b>4 297</b>	<b>197</b>	<b>125</b>
förmän . . . . .	51	2 244	.	2.33	.	2.57	2.65	171	118	.	.	20.58	5 949	166	117
män . . . . .	794	2 224	41.5	1.70	2.00	2.10	2.17	178	119	.	.	17.22	4 828	178	120
kvinnor . . . . .	240	2 129	50.9	1.11	1.34	1.41	1.46	.	120	.	.	11.11	3 103	.	118

Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst												
			övertid	ordinarie tid	per timme			per dag (inkl. rörl. tillägg, semesterlö- n, övertid, naturaf. o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.) kr	indextal					
					skift, o. över- tid	skift, semesterlön, naturaför.m.o.d	övertid,			1939	1946				
												inkl. rörl. tillägg	kr	kr	=100
			tid-	ac-	kr	kr	kr	kr	kr	kr	1939	1946			
kr	kr	=100	=100												
<i>Kemisk-teknisk industri (304)</i>	18 072	2 263	45.1	.	.	.	.	.	.	.	.	17.76	4 966	184	115
förmän . . . . .	453	2 301	4.9	2.29	2.27	2.65	2.84	167	112	.	.	22.75	6 539	167	112
därav manliga . . . . .	413	2 305	4.5	2.34	2.41	2.73	2.92	.	.	.	.	23.41	6 734	.	.
, kvinnliga . . . . .	40	2 260	9.0	1.68	1.57	1.90	2.01	.	.	.	.	15.84	4 535	.	.
män . . . . .	13 442	2 282	45.7	1.73	2.07	2.25	2.38	174	115	19.32	5 438	171	113	.	.
kvinnor . . . . .	3 525	2 200	49.2	1.15	1.38	1.45	1.55	187	118	12.57	3 399	184	121	.	.
minderåriga . . . . .	652	2 179	38.8	0.90	1.20	1.14	1.19	225	123	9.12	2 599	219	123	.	.
<i>Färg-, olje- och parfymfabriker (118)</i>	4 841	2 262	29.4	.	.	.	.	.	.	18.40	4 964	192	116	.	.
förmän . . . . .	158	2 272	4.6	2.49	2.81	2.82	2.98	185	116	23.85	6 775	184	115	.	.
män . . . . .	3 225	2 287	26.4	1.79	2.30	2.27	2.43	179	115	20.27	5 557	178	115	.	.
kvinnor . . . . .	1 307	2 209	41.4	1.18	1.52	1.51	1.62	191	120	13.97	3 580	188	122	.	.
<i>Färg- o. fernissfabriker (46)</i>	1 593	2 243	42.7	.	.	.	.	.	.	19.94	5 325	196	114	.	.
förmän . . . . .	72	2 273	8.8	2.67	2.87	3.07	3.22	196	125	25.84	7 311	192	122	.	.
män . . . . .	1 271	2 250	43.0	1.88	2.28	2.34	2.48	197	116	21.18	5 575	191	114	.	.
kvinnor . . . . .	217	2 191	56.4	1.20	1.44	1.53	1.64	198	124	12.91	3 587	190	122	.	.
<i>Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabriker (72)</i>	3 248	2 271	22.9	.	.	.	.	.	.	17.65	4 788	187	116	.	.
förmän . . . . .	86	2 271	.	2.35	.	2.61	2.78	176	109	22.18	6 323	175	109	.	.
män . . . . .	1 954	2 311	15.9	1.75	2.33	2.23	2.40	174	114	19.75	5 545	174	115	.	.
kvinnor . . . . .	1 090	2 212	38.5	1.18	1.54	1.50	1.62	191	120	14.20	3 579	188	122	.	.
<i>Sprängämnesfabriker . . . (7)</i>	1 511	2 252	84.9	.	.	.	.	.	.	18.42	5 201	155	118	.	.
män . . . . .	1 053	2 255	86.5	1.76	2.08	2.50	2.63	156	115	21.08	5 933	151	116	.	.
kvinnor . . . . .	397	2 260	82.0	1.07	1.33	1.50	1.57	.	116	12.44	3 544	.	124	.	.
<i>Tändsticksfabriker . . . (7)</i>	1 651	2 269	53.3	.	.	.	.	.	.	13.71	3 956	180	117	.	.
män . . . . .	949	2 284	43.2	1.52	1.75	1.90	1.98	171	116	15.85	4 530	167	113	.	.
kvinnor . . . . .	558	2 266	71.4	1.04	1.21	1.34	1.41	183	126	11.14	3 197	191	128	.	.
<i>Annan kem.-tekn. industri (172)</i>	10 069	2 264	45.4	.	.	.	.	.	.	18.05	5 096	185	113	.	.
förmän . . . . .	269	2 319	2.4	2.19	2.01	2.56	2.77	155	108	22.11	6 418	155	109	.	.
män . . . . .	8 215	2 284	48.5	1.73	2.05	2.25	2.38	178	116	19.15	5 433	176	113	.	.
kvinnor . . . . .	1 263	2 142	36.2	1.16	1.40	1.43	1.52	181	115	11.91	3 256	175	115	.	.
<i>Samtl. industrigrupper inkl. säsongindustri . . . (6 949)</i>	485 240	2 210	54.1	1.62	1.86	2.06	2.15	182	115	17.20	.	.	.	.	.
förmän . . . . .	8 656	2 292	7.0	2.27	2.19	2.59	2.72	164	111	21.69	.	.	.	.	.
därav manliga . . . . .	7 710	2 300	7.1	2.34	2.28	2.67	2.81	.	.	22.44	.	.	.	.	.
, kvinnliga . . . . .	946	2 230	6.3	1.68	1.87	1.89	1.97	.	.	15.50	.	.	.	.	.
män . . . . .	362 523	2 229	55.6	1.74	2.00	2.24	2.33	174	114	18.76	.	.	.	.	.
kvinnor . . . . .	83 858	2 135	57.0	1.22	1.41	1.54	1.61	192	118	12.62	.	.	.	.	.
minderåriga . . . . .	30 203	2 159	41.9	0.91	1.24	1.19	1.24	218	122	9.70	.	.	.	.	.
<i>Samtliga industrigrupper exkl. säsongindustri . . . (6 526)</i>	471 961	2 219	54.2	1.62	1.86	2.06	2.16	183	116	17.25	4 786	179	114	.	.
förmän . . . . .	8 298	2 292	7.0	2.29	2.21	2.61	2.74	165	111	21.88	6 289	164	111	.	.
därav manliga . . . . .	7 358	2 300	7.1	2.36	2.29	2.70	2.84	.	.	22.68	6 531	.	.	.	.
, kvinnliga . . . . .	940	2 231	5.9	1.68	1.38	1.89	1.97	.	.	15.52	4 398	.	.	.	.
män . . . . .	350 233	2 241	55.8	1.75	2.00	2.23	2.34	175	114	18.86	5 248	172	113	.	.
kvinnor . . . . .	83 680	2 137	57.0	1.22	1.40	1.54	1.61	192	118	12.62	3 449	184	116	.	.
minderåriga . . . . .	29 700	2 170	41.8	0.90	1.24	1.19	1.24	218	123	9.70	2 685	211	121	.	.





Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. rörl. tillägg, seme- sterlön, övertid, naturaf. o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)				
				ordinarie tid		skift o. över- tid		skift, övertid, semesterlön, naturaförm. o. d.			kr	kr	kr	indextal	
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	kr	1939 = 100	1946 = 100	1939 = 100				1946 = 100	
<b>Intendenturverkstäder, förråd o. d. . . . . (78)</b>	<b>1 970</b>	<b>2 213</b>	<b>28.2</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	17.91	5 018	161	110
förmän . . . . .	112	2 252	.	2.48	.	2.61	2.79	142	111	22.40	6 273	143	112		
män . . . . .	1 138	2 226	23.0	2.00	2.56	2.31	2.50	158	111	19.89	5 553	155	113		
kvinnor . . . . .	687	2 187	41.9	1.40	1.68	1.63	1.85	168	106	14.83	4 046	169	107		
<b>Övrig statlig verksamhet (12)</b>	<b>1 402</b>	<b>2 222</b>	<b>18.2</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	19.84	5 467	.	.
förmän . . . . .	50	2 297	2.4	2.71	.	2.91	3.07	.	.	24.96	7 059	.	.		
män . . . . .	806	2 211	8.5	2.34	2.44	2.63	2.86	.	.	23.20	6 325	.	.		
kvinnor . . . . .	496	2 236	34.5	1.46	1.64	1.67	1.87	.	.	14.98	4 184	.	.		
<b>Kommunala verk o. byggnads- arbeten m. m. . . . . (290)</b>	<b>28 871</b>	<b>2 216</b>	<b>29.3</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	23.76	6 538	163	116
förmän . . . . .	353	2 242	31.4	2.22	2.89	2.89	3.17	150	116	25.60	7 103	153	114		
män . . . . .	27 765	2 215	30.0	1.99	2.68	2.67	2.98	167	115	23.97	6 591	162	116		
kvinnor . . . . .	473	2 284	.	1.53	.	1.96	2.23	219	112	17.91	5 090	232	120		
minderåriga . . . . .	280	2 178	13.8	1.00	1.55	1.28	1.38	159	116	10.96	2 999	152	116		
<b>Kraft-, belysnings- och vatten- verk . . . . . (135)</b>	<b>6 884</b>	<b>2 253</b>	<b>30.4</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	22.69	6 307	171	121
förmän . . . . .	210	2 239	34.3	2.84	2.96	3.04	3.33	151	119	27.05	7 456	156	117		
män . . . . .	6 555	2 255	30.6	1.88	2.59	2.54	2.81	175	119	22.77	6 331	173	121		
minderåriga . . . . .	119	2 195	11.3	1.01	1.56	1.26	1.33	218	113	10.58	2 925	208	116		
<b>Byggnads- o. anläggningsar- bete . . . . . (124)</b>	<b>13 004</b>	<b>2 203</b>	<b>45.0</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	23.22	6 418	161	117
förmän . . . . .	123	2 247	31.7	2.00	2.76	2.66	2.91	165	113	23.21	6 532	160	113		
män . . . . .	12 497	2 200	46.4	1.83	2.71	2.66	2.95	165	113	23.52	6 493	160	116		
kvinnor . . . . .	303	2 314	.	1.29	.	1.61	1.81	177	116	14.47	4 191	191	131		
<b>Spårvägs- o. omnibusdrift (31)</b>	<b>8 983</b>	<b>2 206</b>	<b>5.9</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	25.39	6 889	.	104
män . . . . .	8 713	2 206	6.0	2.17	2.64	2.77	3.14	.	110	25.53	6 928	.	104		
kvinnor . . . . .	170	2 231	.	1.96	.	2.60	3.00	.	101	24.38	6 691	.	97		
därav verkstadsdrift (12)	2 271	2 168	21.6	.	.	.	.	.	.	26.09	7 253	.	.		
män . . . . .	2 237	2 175	21.5	2.34	2.62	2.96	3.36	.	.	26.19	7 304	.	.		
<b>Handel o. varulager . . . . . (472)</b>	<b>8 844</b>	<b>2 306</b>	<b>3.1</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	16.93	4 814	162	109
förmän . . . . .	453	2 354	.	2.82	.	2.65	2.73	154	.	21.97	6 435	155	.		
därav manliga . . . . .	397	2 359	.	2.41	.	2.74	2.83	.	.	22.78	6 681	.	.		
kvinnliga . . . . .	56	2 321	.	1.69	.	1.97	2.02	.	.	16.18	4 699	.	.		
män . . . . .	6 504	2 321	3.2	1.78	2.88	2.15	2.28	160	109	18.18	5 165	158	108		
kvinnor . . . . .	1 601	2 239	4.0	1.25	1.57	1.46	1.52	183	118	12.04	3 396	175	114		
minderåriga . . . . .	286	2 249	.	0.85	.	0.95	0.97	198	109	7.65	2 186	199	110		
<b>Samfärdsel . . . . . (126)</b>	<b>9 315</b>	<b>2 164</b>	<b>49.8</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	22.29	5 922	162	116
förmän . . . . .	103	2 338	.	2.19	.	2.67	2.81	164	124	22.20	6 580	163	130		
män . . . . .	8 983	2 157	51.7	1.73	2.50	2.66	2.78	168	116	22.68	5 997	161	114		
minderåriga . . . . .	229	2 352	.	0.91	.	1.06	1.14	207	137	8.94	3 671	216	138		
<b>Järnvägsdrift . . . . . (9)</b>	<b>730</b>	<b>2 174</b>	<b>17.1</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	15.98	4 448	187	125
män . . . . .	721	2 175	17.3	1.30	2.06	1.94	2.04	200	133	15.91	4 429	185	124		
<b>Omnibusföretag . . . . . (38)</b>	<b>2 439</b>	<b>2 242</b>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	16.16	4 568	162	111
män . . . . .	2 142	2 224	.	1.62	.	1.97	2.11	169	110	16.74	4 691	157	106		
minderåriga . . . . .	223	2 363	.	0.90	.	1.05	1.13	205	136	8.89	2 670	218	138		

Tab. 35 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst												
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag		per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)		
		antal	där- av på ac- kord %	ordinarie tid		inkl. rörl. tillägg		skift, o. över- tid	skift, övertid, semesterlön, naturaförm. o. d.	indextal	övertid, naturaf. o. d.), kr	kr	indextal	
				tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	kr						1939 =100	1946 =100
													1939 =100	1946 =100
Åkerirörelse . . . . . (28)	869	2 376	.	.	.	.	.	.	.	20·08	5 961	163	111	
män . . . . .	857	2 378	.	1·99	.	2·39	2·50	159	115	20·04	5 954	158	110	
Lastning o. lossning . . . (51)	5 277	.	88·4	.	.	.	.	.	.	26·89	.	.	.	
män . . . . .	5 263	.	88·6	2·17	2·51	3·12	3·23	155	111	26·92	.	.	.	
<b>Tvättinrättningar . . . . . (30)</b>	<b>1 416</b>	<b>2 189</b>	<b>18·6</b>	.	.	.	.	.	.	13·57	<b>3 730</b>	<b>172</b>	<b>114</b>	
förmän . . . . .	73	2 285	3·5	2·11	2·28	2·41	2·61	141	113	20·96	5 965	138	110	
därav manliga . . . . .	39	2 270	6·6	2·29	2·28	2·74	2·94	.	.	23·42	6 679	.	.	
» kvinnliga . . . . .	34	2 302	.	1·81	.	2·05	2·24	.	.	18·12	5 148	.	.	
män . . . . .	264	2 272	5·8	1·78	2·49	2·15	2·24	167	107	18·23	5 084	159	105	
kvinnor . . . . .	1 057	2 163	23·4	1·17	1·57	1·45	1·51	186	116	11·95	3 265	177	115	
minderåriga . . . . .	22	2 125	5·9	0·97	1·85	1·10	1·14	207	173	8·88	2 418	207	160	
<i>Säsongindustri</i> . . . . . (2 288)	<b>125 868</b>	<b>2 172</b>	<b>38·7</b>	1·77	2·73	2·53	2·71	165	112	21·62	.	.	.	
förmän . . . . .	3 242	2 148	32·2	2·22	2·89	2·88	2·99	153	110	24·07	.	.	.	
därav manliga . . . . .	3 146	2 143	33·3	2·24	2·89	2·86	3·02	.	.	24·31	.	.	.	
» kvinnliga . . . . .	96	2 308	.	1·75	.	2·00	2·11	.	.	16·92	.	.	.	
män . . . . .	114 402	2 184	40·0	1·81	2·78	2·59	2·77	163	111	22·17	.	.	.	
kvinnor . . . . .	4 824	2 215	23·6	1·81	1·61	1·59	1·72	189	115	13·61	.	.	.	
minderåriga . . . . .	3 400	1 738	21·4	0·98	1·45	1·26	1·32	191	122	10·46	.	.	.	
<i>Säsongindustri</i> . . . . . (1 207)	<b>88 003</b>	<b>2 206</b>	<b>34·3</b>	1·78	2·50	2·40	2·61	171	113	20·99	<b>5 757</b>	<b>166</b>	<b>111</b>	
förmän . . . . .	1 652	2 274	16·8	2·30	2·86	2·74	2·93	154	112	23·61	6 665	153	111	
därav manliga . . . . .	1 556	2 272	17·8	2·34	2·86	2·78	2·98	.	.	24·03	6 776	.	.	
» kvinnliga . . . . .	96	2 308	.	1·75	.	2·00	2·11	.	.	16·92	4 863	.	.	
män . . . . .	79 629	2 203	35·7	1·83	2·55	2·47	2·69	168	113	21·67	5 928	163	111	
kvinnor . . . . .	4 824	2 215	23·6	1·31	1·61	1·59	1·72	189	115	13·61	3 806	187	116	
minderåriga . . . . .	1 898	2 235	18·1	0·96	1·30	1·18	1·24	191	117	9·85	2 782	190	119	
<b>Samtliga grupper inkl. säsongindustri<sup>1</sup> (9 237)</b>	<b>611 108</b>	<b>2 202</b>	<b>51·0</b>	1·66	1·99	2·15	2·27	<b>179</b>	<b>115</b>	<b>18·10</b>	.	.	.	
förmän . . . . .	11 898	2 253	13·5	2·26	2·62	2·65	2·79	163	111	22·31	.	.	.	
därav manliga . . . . .	10 856	2 254	14·3	2·32	2·67	2·72	2·87	.	.	22·95	.	.	.	
» kvinnliga . . . . .	1 042	2 237	5·7	1·69	1·37	1·90	1·98	.	.	15·63	.	.	.	
män . . . . .	476 925	2 218	51·9	1·76	2·14	2·32	2·44	172	113	19·57	.	.	.	
kvinnor . . . . .	88 682	2 140	55·1	1·23	1·41	1·54	1·62	193	117	12·67	.	.	.	
minderåriga . . . . .	33 603	2 116	40·2	0·91	1·25	1·20	1·24	214	121	9·77	.	.	.	
<b>Samtliga grupper exkl. säsongindustri (7 733)</b>	<b>559 964</b>	<b>2 217</b>	<b>51·1</b>	1·65	1·92	2·11	2·23	<b>180</b>	<b>115</b>	<b>17·83</b>	<b>4 939</b>	<b>176</b>	<b>114</b>	
förmän . . . . .	9 950	2 289	8·6	2·29	2·42	2·63	2·77	163	111	22·17	6 351	162	110	
därav manliga . . . . .	8 914	2 295	9·0	2·36	2·49	2·71	2·86	.	.	22·91	6 574	.	.	
» kvinnliga . . . . .	1 036	2 238	5·3	1·69	1·38	1·90	1·98	.	.	15·66	4 441	.	.	
män . . . . .	429 912	2 234	52·1	1·77	2·07	2·29	2·41	173	114	19·37	5 374	170	113	
kvinnor . . . . .	88 504	2 141	55·1	1·23	1·41	1·54	1·62	193	117	12·67	3 469	184	116	
minderåriga . . . . .	31 598	2 174	40·3	0·91	1·24	1·19	1·24	214	122	9·71	2 691	209	121	

<sup>1</sup> Gruppen säsongindustri ingår i de genomsnittliga timförtjänsterna men har uteslutits vid beräkningen av de genomsnittliga årsinkomsterna.

det av åtnjutna naturaförmåner o. dyl.<sup>1</sup> För manliga arbetande förmän (2,87 kr) och vuxna manliga arbetare (2,44 kr) har medellönen legat över men för kvinnliga arbetande förmän (1,98 kr), för vuxna kvinnor (1,62 kr) och minderåriga (1,24 kr) avsevärt under den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga arbetare. Den genomsnittliga timförtjänsten på ordinarie tid utgjorde för manliga förmän 2,37 kr, för kvinnliga förmän 1,67 kr, för män 1,96 kr, för kvinnor 1,33 kr och för minderåriga 1,05 kr eller resp. 82,6, 84,3, 80,3, 82,1 och 84,7 % av totala löneinkomsten.

**Timlönerns fluktuationer inom olika näringsgrenar.** För att underlätta ett närmare studium av den i tab. 35 redovisade löneutvecklingen inom de särskilda företagsgrupperna ha i efterföljande tablå sammanställts högsta och lägsta variationerna i fråga om timförtjänsten under perioden 1939—1947.

*Timförtjänstens procentuella förändringar åren 1939—1947.*

Män.		Löneökning (+) eller löneminskning (-).			
	%		%		%
Torvindistri . . . . .	+178	Tobaksfabriker . . . . .	+ 55	Trikkfabriker . . . . .	+110
Färgerier, blekerier m. m. +	119	Fönsterglasbruk . . . . .	+ 53	Tidningsstryckerier . . . . .	+109
Väg- o. vattenbyggnadsarb. +	119	Elektriska installationsarb. +	47	Tvättinrättningar . . . . .	+107
Kakel-, sten- o. lergodsfabr. +	107	Rörledningsarbeten . . . . .	+ 41	Färgerier, blekerier m. m. +	101
Ylleindustri . . . . .	+105	Gruvor och anrikningsverk		— — — — —	— — — — —
Bomullsindustri . . . . .	+101	i norra Sverige . . . . .	+ 40	Raffinaderier o. komb. fa-	
Band-, gardin- o. bindgarns-				briker . . . . .	+ 77
fabriker . . . . .	+101			Grafiska anstalter . . . . .	+ 77
Stenhuggerier . . . . .	+100			Metallmanufaktur . . . . .	+ 76
Järnvägsdrift (enskild) . . . . .	+100	<i>Kvinnor.</i>		Spisbrödsbagerier . . . . .	+ 71
Färg- o. fernissfabriker . . . . .	+ 97	Kakel-, sten- o. lergodsfabr. +	143	Elektroteknisk industri . . . . .	+ 70
— — — — —	— — — — —	Band-, gardin- o. bindgarns-		Mekaniska verkstäder . . . . .	+ 69
Mjukbrödsbagerier . . . . .	+ 57	fabriker . . . . .	+121	Bryggerier m. m. . . . .	+ 68
Husbyggnadsarbeten . . . . .	+ 56	Ylleindustri . . . . .	+119	Tobaksfabriker . . . . .	+ 66
Sprängämnesfabriker . . . . .	+ 56	Porslinsfabriker . . . . .	+113	Slakterier o. charkuterifa-	
Slakterier o. charkuterifabr. +	56	Bomullsindustri . . . . .	+111	briker . . . . .	+ 64
Lastning och lossning . . . . .	+ 55	Linne-, hamp- o. jutindu-			
		stri . . . . .	+111		

Arbetslönerna inom de industriella näringsgrenarna äro i allmänhet fastställda genom *kollektivavtal*, ingångna mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer. De under år 1947 ingångna avtalen inneburo i allmänhet generella höjningar av lönesatserna.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Det rörliga tillägget för stegrade levnadskostnader (a), övertidstillägget (b), semesterlön, sjuklön och värdet av åtnjutna naturaförmåner o. dyl. (c) utslaget på totalantalet utgjorda arbetstimmar framgår av efterföljande tablå.

	I medeltal per timme, öre							
	Samtliga redovisade grupper				Därav industrigrupper			
	a	b	c	s:a	a	b	c	s:a
Förmän . . . . .	32·0	1·9	14·3	48·2	30·5	1·4	13·5	45·4
Män . . . . .	30·9	3·2	13·8	47·9	29·6	2·8	12·3	44·7
Kvinnor . . . . .	20·1	0·6	8·4	29·1	20·2	0·6	8·1	28·9
Minderåriga . . . . .	13·9	0·4	5·3	19·6	13·7	0·3	5·3	19·3
Samtliga arbetare	28·5	2·7	12·6	43·8	27·1	2·3	11·2	40·6

<sup>2</sup> För närmare upplysningar hänvisas till de kvartalsredogörelser för ingångna kollektivavtal, som meddelas i Soc. Medd. (årg. 1947, sid. 426, 819 och årg. 1948, sid. 24). — Enligt ramavtalets bestämmelser uppgick vid ingången av år 1942 det rörliga lönetillägget för vuxna arbetare till 12·7 % av den genomsnittliga kontanta timförtjänsten vid ordinarie arbetstid år 1938. Det rörliga tillägget höjdes per den 1 februari 1942 till 16·7 %, den 1 maj 1942 till 19·2 % och den 1 augusti 1942 till 20·7 %, varefter det kvarstätt oförändrat vid denna nivå åren 1943, 1944, 1945 och 1946. Den 1 maj 1947 höjdes det rörliga tillägget till 25·7 %. För minderåriga arbetare har tillägget utgått med 30—65 % av tillägget för vuxna arbetare.

Om man gör en jämförelse mellan de faktiska timförtjänsterna 1946 och 1947, framträder beträffande manliga arbetare ökning särskilt inom följande näringsgrenar (med bortseende från grupper med mindre än 250 redovisade arbetare): järnvägsdrift (enskild) 33 %, kakel-, sten- och lergodsfabriker (27 %), kolgruvor (25 %), färgerier, blekerier m. m. (24 %), cementvarufabriker, kalkbruk (21 %), ylleindustri, »annan» läder-, hår- och gummivaruindustri, kraft-, belysnings- och vattenverk (19 %), cementfabriker, flottning, band-, gardin- och bindgarnsfabriker samt husbyggnadsarbete (18 %). För den kvinnliga arbetskraften märkes ökningen i timförtjänsterna särskilt vid porslinsfabriker, kakel-, sten- och lergodsfabriker, »annan» läderindustri (28 %), tändsticksfabriker (26 %), skofabriker, färg- och fernissfabriker (24 %), pappersbruk och pappfabriker, färgerier, blekerier m. m. (22 %), ylleindustri, statens verkstäder och skeppsvarv (21 %), käckfabriker, bryggerier m. m. samt »annan» livsmedelsindustri (20 %).

**Ackords- och tidlön.** Vid en lönestatistisk undersökning av de genomsnittliga timförtjänsternas höjd inom olika företagsgrupper bör beaktas även deras samband med avlöningsformen och särskilt utbredningen av ackordsarbete.

Beträffande arbetstidens användning ger tab. 35 vid handen, att i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare 51,0 % av antalet arbetstimmar beräknats ha använts för ackordsarbete. Under ackordsarbete inbegripes därvid även arbetet med premielön, tonlön o. dyl. lönesystem, genom vilka lönen i väsentlig mån göres beroende av arbetsprestationen eller arbetsprodukten. Tabellen visar, att riksmedeltalet för männen (51,9 %) låg obetydligt men för kvinnorna (55,1 %) ej oväsentligt över det allmänna genomsnittet. Inom de särskilda i tabellen redovisade arbetargrupperna växlade motsvarande tal från så gott som ingenting till över 90 %. För att mera överskådligt belysa, inom vilka arbetsområden ackordsarbetet dominerar, ha i efterföljande tablå sammanställts de yrken och fack, inom vilka ackordstimmarna under redogörelseåret uppgått till minst hälften av totala timantalet.

#### Ackordsyrken.

	Ackords- tim., %		Ackords- tim., %		Ackords- tim., %
<i>Män.</i>					
Lastning o. lossning . . .	88·6	Stenbrott o. stenhuggerier	57·4	Statens verkstäder och	
Sprängämnesfabriker . . .	86·5	Skofabriker . . . . .	55·3	skeppsvarv . . . . .	73·9
Järn-, stål- o. kopparverk	83·2	Porslins-, kakel- o. lergods-	56·1	Elektroteknisk industri . .	71·5
Gruvor o. anrikningsverk	82·4	fabriker . . . . .	55·9	Tändsticksfabriker . . .	71·4
Gummivarufabriker . . . .	80·0	Spinnerier, väverier o. d. .	54·3	Pappersbruk o. pappfabri-	
Målning och glasmästeri .	74·5	Meta)lmanufaktur . . . .	54·0	ker . . . . .	69·4
Pappersbruk o. pappfabr.	71·5	Byggnadsämnesindustri .	52·5	Spinnerier, väverier o. d.	69·0
Pappersmassfabriker . . .	71·1	Snickeri- o. möbelfabriker	52·0	Järn- o. stålmanufaktur .	66·2
Garverier . . . . .	70·0	Elektroteknisk industri . .	50·4	Tobaksfabriker . . . . .	65·4
Mekaniska verkstäder . . .	65·2	Installationsarbete . . . .		Mekaniska verkstäder . .	62·7
»Annan» läderindustri . .	64·9			Skrädderier o. sömnadsfabr.	62·1
Torvindustri . . . . .	64·6			Metallmanufaktur . . . .	58·9
Järn- o. stålmanufaktur . .	63·8	<i>Kvinnor.</i>		»Annan» läderindustri . .	58·1
Statens verkstäder och		Gummivarufabriker . . . .	93·2	Choklad- o. karamellfabr.	52·1
skeppsvarv . . . . .	62·1	Sprängämnesfabriker . . .	82·0	Hatt- o. mössfabriker . .	51·5
Kolgruvor . . . . .	60·6	Porslins-, kakel- o. lergods-	76·9	»Annan» läder-, hår- o.	
		fabriker . . . . .		gummivaruindustri . . .	50·9

Avlöningsformens betydelse för löneläget inom olika näringsgrenar sammanhänger med att arbetsförtjänsterna i regel ställa sig väsentligt olika, allteftersom avlöningsformen är tid- eller ackordslön. Vid en undersökning av timlönernas

växlingar i tab. 35, till vilken hänvisas för närmare detaljer, bör dock beaktas, att de högre ackords- och tidlönsförtjänsterna företrädesvis avse företag å större och dyrare orter, medan de lägre i ganska stor utsträckning härröra från sådana företag, som äro förlagda till landsbygden.<sup>1</sup> För samtliga i tabellen redovisade arbetargrupper var den genomsnittliga timförtjänsten vid tidlönsarbete 1,66 kr, medan den vid ackordsarbete uppgick till 1,99 kr eller 20 % mera. Motsvarande tal för vuxna män voro resp. 1,76 och 2,14 (överskott 22 %) samt för kvinnliga arbetare resp. 1,23 och 1,41 kr (överskott 15 %). Dessa allmänna genomsnitt — som ej inrymma det rörliga tillägget för stegrade levnadskostnader — påverkas emellertid, förutom av det skiftande antalet tidlöns- och ackordsarbetare, även av fluktuationerna i arbetsförtjänsterna per timme inom olika industrigrenar.

Den för hela undersökningsområdet eller för en viss del därav erhållna genomsnittliga tidlönen och motsvarande ackordslön avse vidare ej sällan olika arbetargrupper och äro därför ej alltid jämförbara. Med nuvarande primärmaterial för den industriella lönestatistiken kan denna felkälla endast till en del elimineras därigenom, att man begränsar undersökningen till arbetargrupper, som i större omfattning arbetat både på ackord och tidlön (i genomsnitt för varje grupp minst 20 och högst 80 % av arbetstiden på ackord). Efter sådan bearbetning av de i tab. 35 publicerade uppgifterna finner man, att merförtjänsten vid ackordsarbete växlar för män mellan 3—98 % och för kvinnor mellan 5—58 %. Ordnar man dessa procenttal i tvenne stigande serier och söker gränserna för deras mittersta hälfter (genom bortskärande av första och sista fjärdedelen eller »kvartilerna»), befinnas de på sådant sätt beräknade normala överskottsvariationerna utgöra för män 19—38 % och för kvinnor 19—32 %.

**Extra förtjänster utöver ordinarie ackords- och tidlön.** Undersökningens uppgifter om de totala timförtjänsterna omfatta samtliga löneinkomster utslagna på antalet utgjorda arbetstimmar. Förutom ordinarie ackords- och tidlön per timme ingå i medeltalen även rörligt tillägg för levnadskostnadernas stegring (indextillägg), övertids- och skiftersättning, sjuklön, semesterlön och värdet av naturaförmåner o. dyl. Såsom tidigare meddelats (sid. 89), kan det genomsnittliga värdet per timme av dessa extra förmåner beräknas till 19 % av den totala medellönen per timme.

#### d. Löneinkomster per dag och år.

**Antal utgjorda arbetstimmar.** I syfte att närmare belysa, i vad mån lönerna inom olika näringsgrenar sammanhånga med olikheter i arbetstidens längd, har med ledning av i tab. 35 meddelade siffror verkställt en bearbetning av primärmaterialalets uppgifter om arbetstimmarnas antal per dag och per år. Beräkningarna, som omfatta 99,4 % av samtliga i lönestatistiken redovisade arbetare, visa, att den genomsnittliga arbetstiden per arbetare (inberäknat övertid<sup>2</sup>) år 1947 uppgått till per dag 8,0 och per år 2 202 timmar (mot resp. 8,0 och 2 232 timmar året därförut).<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Beträffande arbetslönerna inom olika dyrtorsgrupper hänvisas till sid. 104. — <sup>2</sup> Övertidsarbetets andel av den totala arbetstiden (inkl. arbetstiden vid företag, som ej särredovisat övertidsarbetet) utgjorde 2,7 % under år 1947. Motsvarande procenttal under vart och ett av åren 1938—1946 uppgick till resp. 1,9, 2,2, 2,6, 2,3, 2,4, 2,5, 2,4 2,5 och 2,8. — <sup>3</sup> Dessa siffror torde giva ett något för högt uttryck för den genomsnittliga arbetstiden under året. På grund av redovisningsättet komma de närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under året eller den del därav företagen varit i gång (jfr noten, sid. 81).

För ett närmare klarläggande, hur motsvarande siffror variera för de olika i undersökningen ingående industrigrenarna, hänvisas till tabellen.

I fråga om de s. k. säsongyrkena, för vilka på grund av materialets bristfällighet årsförtjänstuppgifter ej publicerats, hänvisas till andra källor, vari uppgifter rörande arbetssäsongens normala längd kunna hämtas för att möjliggöra en beräkning av den normala arbetsförtjänsten per år eller säsong.<sup>1</sup>

**Löneinkomster per dag.** I tab. 35 föreligga även beräkningar om den genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke för samtliga i lönestatistiken redovisade näringsgrenar. Den genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke (inkl. säsongindustrier) år 1947 utgjorde för manliga förmän 22,95 kr och för kvinnliga förmän 15,63 kr, för män 19,57 kr, för kvinnor 12,67 kr och för minderåriga 9,77 kr. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrin, bli de genomsnittliga dagsförtjänsterna lägre för manliga och kvinnliga förmän (22,44 och 15,50 kr) och män (18,76 kr) och nästan oförändrade för kvinnor (12,62 kr) och minderåriga (9,70 kr).

**Löneinkomster per år.** Enär för arbetare med säsonganställning den faktiska genomsnittsinkomsten per år ej kan med nöjaktig noggrannhet beräknas, har man funnit lämpligt att för vissa säsongyrken endast meddela uppgifter om arbetsförtjänster per timme och per dag. För övriga arbetargrupper återfinnas i tab. 35 beräknade genomsnittliga årslöner, av vilka här nedan återges några sammanfattningssiffror.<sup>2</sup>

För arbetare inom företag, vilka ej hänförs till gruppen säsongindustri, ha i undersökningen medtagits genomsnittliga årsinkomster även för de industrier, som under *mindre* del av året haft driften nedlagd. Härigenom erhålles lägre årsinkomst för dessa arbetare än för de industrier, som haft motsvarande inskränkning i driften men företagit denna genom permittering av ett antal arbetare under hela året eller del därav. Detta beräkningsätt påverkar i statistiken årslönerna i sänkande riktning.

För samtliga undersökta näringsgrenar ger tabellen vid handen, att den genomsnittliga totala arbetsförtjänsten under år 1947 var för manliga förmän 6 574, för kvinnliga förmän 4 441, för män 5 374, för kvinnor 3 469 och för minderåriga 2 691 kr. Vid begränsning till den egentliga industrin bli siffrorna lägre för samtliga grupper, i det att den totala arbetsförtjänsten utgjorde för manliga förmän 6 531, för kvinnliga förmän 4 398, för män 5 248, för kvinnor 3 449 och för minderåriga 2 685 kr.

#### **e. Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper, inom olika län samt å olika orter.**

**Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper.** De till lönestatistiken redovisade arbetslönerna ha, såsom förut antytts, rönt inflytande av arbetsplatsens förläggning i dyrortshänseende. För att undersöka hur långt sambandet mellan löner och levnadskostnader sträcker sig för här redovisade arbetargrupper,

<sup>1</sup> Se Lönestatistisk årsbok för Sverige 1940 (sid. 97). — <sup>2</sup> Jfr not 1, sid. 81.

jämföras i det följande de genomsnittliga löneförhållandena inom de olika dyrortsgrupperna (efter dyrortsgrupperingen den 30 juni 1947 med senare ändringar), och denna jämförelse utsträcker även till de särskilda näringsgrenarna. (Jfr Svensk författningssamling 1947, nr 425).

Beträffande manliga (m) och kvinnliga (kv) arbetare ger en jämförelse mellan lönenivån inom olika dyrortsgrupper följande resultat:

Ortsgrupp	Levnadskostnader		Genomsnittlig löneinkomst år 1947 för vuxna arbetare				Indextal (medeltal i grupp 3 =1 000)				levnads- kostna- der
	grupp- gränser	medel- tal	kr per år		kr per timme		per år		per timme		
			m	kv	m	kv	m	kv	m	kv	
1	t. o. m. 5 324	5 270	4 584	3 147	2·06	1·45	880	937	869	918	935
2	5 325—5 574	5 430	4 851	3 165	2·18	1·48	932	943	920	937	963
3	5 575—5 824	5 639	5 207	3 357	2·37	1·58	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
4	5 825—6 074	5 856	5 798	3 609	2·60	1·69	1 114	1 075	1 097	1 070	1 038
5	6 075 o. däröver	6 182	6 629	4 103	3·00	1·88	1 273	1 222	1 266	1 190	1 096

Medeltalet för de särskilda ortsgupperna visar en tendens till stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste ortsgrupp i fråga om såväl årslöner som timförtjänster. Förhållandet mellan lönenivå och levnadskostnader inom de olika dyrortsgrupperna åskådliggöres närmare genom i tablån meddelade indextal. Till bas för dessa ha valts medellönen och medelindex-talet för levnadskostnaderna i ortsgrupp 3.<sup>1</sup>

En föreställning om i vad mån liknande divergenser i lönehänseende även framträda för särskilda näringsgrupper och viktigare näringsgrenar, erhålles genom tab. 36, som berör i tab. 35 redovisade företag, i den mån de kunnat fördelas på dyrortsgrupper.<sup>2</sup> Tabellen utvisar, att lönedifferenser mellan olika dyrortsgrupper göra sig gällande även inom de särskilda näringsgrenarna om också i växlande grad. Från tendensen till stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste ortsgrupp förekomma åtskilliga undantag, vilket är naturligt både med hänsyn till bristerna i själva dyrortsgrupperingen och till att arbetargruppernas sammansättning inom olika ortsgupper kan variera betydligt.

Det relativa löneläget för arbetare inom olika näringsgrenar. Såsom framgår av det föregående, måste vid en mera ingående jämförelse mellan löneläget inom olika näringsgrenar hänsyn tagas till deras olikformiga lokalisering i dyrortshänseende. Undersökningen har därför även avsett att i någon mån belysa de variationer i lönerna, som äro betingade av arbetsplatsernas belägenhet i dyrortshänseende. Den genomsnittliga löneinkomsten per arbetstimme för vuxna manliga arbetare var för den lägsta dyrortsgruppen 2,06 kr och för den högsta 3,00 kr. För den kvinnliga arbetskraften voro motsvarande timlöner 1,45 och 1,88 kr. Vid en mera ingående jämförelse mellan

<sup>1</sup> Dyrortsgrupp 3, där flertalet medelstora städer återfinnas, har tagits till utgångspunkt för jämförelsen. — <sup>2</sup> Såsom närmare framgår av tabellen, ha vid redovisningen efter dyrortsgrupper statens elektriska linjearbeten och kraftverk, statliga ban- och byggnadsarbeten, järnvägspersonal vid enskilda järnvägar och vissa andra kategorier av anställda och arbetare måst uteslutas, enär primäruppgifternas art ej möjliggör en sådan uppdelning. Tabellen berör sammanlagt 524 725 vuxna arbetare (437 802 män och 86 923 kvinnor) eller 40 882 arbetare (39 123 män och 1 759 kvinnor) mindre än i tab. 35.

**Tab. 36. Genomsnittlig löneinkomst år 1947 per arbetstimme och per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgrupper.**

(Siffror i medial stil ange, att medeltalet avser mindre än 150 arbetare.)

N ä r i n g s g r e n a r m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrortsgrupp					Genomsnittlig löneinkomst (inkl. rörl. tillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor										
							per timme					per år					
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
1	Malmbrytning och metallindustri . . . m	4 345	46 896	66 410	27 284	22 895	2·14	2·26	2·38	2·61	2·90	4 707	4 994	5 168	5 897	6 383	1
2	kv	110	1 811	4 316	1 924	3 683	1·44	1·45	1·54	1·78	1·87	3 099	3 122	3 299	3 879	3 996	2
3	Gruvor och anrikningsverk . . . . . m	.	3 834	526	720	2 840	.	2·37	2·50	3·25	3·48	.	5 079	5 385	7 401	7 408	3
	däruv:																
4	mellersta Sverige . . . . . m	.	3 834	526	.	.	2·37	2·50	.	.	.	5 079	5 385	.	.	.	4
5	norra Sverige . . . . . m	.	.	.	720	2 840	.	.	3·25	3·48	.	.	.	7 401	7 408	.	5
6	Järn-, stål- och kopparverk . . . . . m	.	15 007	10 623	1 280	412	.	2·25	2·30	2·99	2·78	.	5 034	5 097	6 731	6 418	6
7	Järn- och stålmanufaktur . . . . . m	827	8 517	7 791	876	895	2·06	2·26	2·30	2·50	3·33	4 465	4 953	5 148	5 611	7 375	7
8	kv	34	482	1 254	160	67	1·51	1·43	1·54	1·63	2·06	3 338	3 111	3 320	3 488	4 429	8
9	Mekaniska verkstäder . . . . . m	2 595	16 791	38 247	21 959	9 398	2·15	2·24	2·35	2·58	2·92	4 716	4 951	5 214	5 812	6 515	9
10	kv	14	447	946	1 336	561	1·25	1·46	1·53	1·80	1·90	2 749	3 085	3 315	3 948	4 199	10
	däruv:																
11	Skeppsvarv . . . . . m	32	919	5 586	8 992	767	1·42	2·11	2·37	2·65	2·89	3 122	4 702	5 341	5 961	6 339	11
12	Bil- och karosseritillverkning . . . m	.	271	378	2 765	840	.	2·24	2·39	2·53	3·38	.	4 925	5 458	5 724	7 312	12
13	Reparationsverkstäder . . . . . m	61	1 081	2 163	928	1 467	1·93	2·28	2·15	2·35	2·86	4 256	5 001	4 898	5 259	6 456	13
14	Övriga mek. verkstäder . . . . . m	2 502	14 520	30 120	9 274	6 324	2·16	2·24	2·35	2·54	2·88	4 748	4 963	5 209	5 748	6 444	14
15	kv	14	439	924	1 232	557	1·25	1·46	1·52	1·82	1·90	2 749	3 092	3 306	4 007	4 202	15
16	Elektroteknisk industri . . . . . m	133	785	6 629	1 530	7 208	2·05	2·53	2·30	2·62	2·64	4 458	5 656	5 019	5 885	5 747	16
17	kv	1	151	1 433	273	2 445	.	1·55	1·56	1·78	1·87	.	3 265	3 268	3 854	3 933	17
18	Metallmanufaktur . . . . . m	790	1 934	2 376	825	1 793	2·20	2·20	2·34	2·61	2·76	4 975	4 811	5 167	5 899	6 107	18
19	kv	61	348	368	128	479	1·46	1·43	1·43	1·76	1·83	3 051	3 065	3 092	3 795	3 977	19
20	Guld- och silvervarufabriker . . . . m	.	28	218	94	349	.	1·99	2·42	2·44	2·90	.	4 604	5 350	5 697	6 437	20
21	kv	.	12	66	22	113	.	1·45	1·44	1·54	1·90	.	2 985	3 111	3 402	4 161	21
22	Jord- och stenindustri . . . . . m	4 928	14 109	5 669	894	714	2·08	2·13	2·28	2·46	2·84	.	.	.	.	.	22
23	kv	323	797	1 083	2	3	1·23	1·46	1·54	1·78	1·88	.	.	.	.	.	23
24	Kolgruor . . . . . m	126	562	.	.	.	2·40	2·39	.	.	.	4 677	4 591	.	.	.	24
25	Torvindustri . . . . . m	410	893	64	23	.	2·24	2·07	2·34	2·01	.	.	.	.	.	.	25
26	Stenbrott och stenhuggerier . . . . m	352	1 982	495	113	123	2·04	2·08	2·24	2·28	2·70	.	.	.	.	.	26
27	Byggnadsämnesindustri . . . . . m	1 817	5 889	3 032	619	387	2·10	2·07	2·31	2·49	2·84	4 675	4 658	5 304	5 711	6 164	27
	däruv:																
28	Cementfabriker . . . . . m	467	428	480	.	.	2·27	2·04	2·30	.	.	5 133	4 706	5 447	.	.	28



29	Tegelbruk . . . . . m	835	3 791	974	158	46	1'95	2'02	2'18	2'29	2'79	.	.	.	.	.	.	29
80	Cementvarufabriker . . . . . m	191	609	1 037	363	277	2'30	2'22	2'56	2'66	3'06	5 157	5 013	5 795	6 230	6 614	80	
81	Kalkbruk . . . . . m	324	1 061	541	103	64	2'12	2'18	2'17	2'13	1'98	4 497	4 660	4 935	4 866	4 365	81	
82	Porlins-, kakel- och lergodsfabriker m	45	1 236	1 703	.	.	1'75	2'04	2'23	.	.	3 745	4 527	5 102	.	.	82	
83	kv	2	399	988	.	.	.	1'58	1'58	.	.	.	3 466	3 185	.	.	83	
	däruv:																	
84	Porlinsfabriker . . . . . m	.	1 139	1 176	.	.	.	2'04	2 15	.	.	.	4 545	4 911	.	.	84	
85	kv	.	374	840	.	.	.	1'60	1'47	.	.	.	3 522	3 029	.	.	85	
86	Kakel-, sten- och lergodsfabriker m	45	97	532	.	.	1'75	1'97	2'40	.	.	3 745	4 320	5 525	.	.	86	
87	kv	2	25	148	.	.	.	1'27	1'83	.	.	.	2 640	4 067	.	.	87	
88	Glasbruk . . . . . m	1 980	2 265	236	79	79	2'01	2'12	2'85	2'57	3'07	4 419	4 704	5 354	5 858	7 227	88	
	däruv:																	
89	Kristall- och småglasbruk . . . . . m	1 580	1 049	19	7	.	2'03	1 96	2'43	2'82	.	4 440	4 227	5 184	6 239	.	89	
40	Fönsterglasbruk . . . . . m	.	814	13	.	.	.	2'44	2'47	.	.	.	5 471	5 524	.	.	40	
41	Buteljglasbruk . . . . . m	92	681	121	.	.	2'02	2'24	2'25	.	.	4 505	5 177	5 259	.	.	41	
42	Annau jord- och stenindustri . . . . . m	198	1 282	134	60	125	2'24	2'48	2'15	2'47	2'83	5 077	5 656	4 747	5 347	6 977	42	
43	Träindustri . . . . . m	5 278	14 915	9 908	6 747	1 508	2'03	2'01	2 09	2'17	2'37	4 453	4 483	4 588	4 845	5 391	43	
44	kv	87	211	322	49	118	1'43	1'40	1'54	1'35	1'87	3 134	3 060	3 339	2 921	4 204	44	
45	Sågverk och hyvlerier . . . . . m	1 135	5 950	4 930	4 041	1 104	1'77	1'92	2'01	2 09	2'18	3 847	4 231	4 399	4 523	4 977	45	
46	Snickeri- och möbelfabriker . . . . . m	3 967	8 356	4 402	2 643	330	2'10	2'07	2'18	2'28	2 88	4 602	4 603	4 771	5 233	6 319	46	
	däruv:																	
47	Möbelfabriker . . . . . m	2 113	3 541	1 897	96	198	2'15	2'12	2'23	2'01	2'87	4 695	4 719	4 928	4 416	6 423	47	
48	Faner-, plywood- o. wallboardfabr. m	120	321	534	1 401	.	2'09	2'18	2'16	2'22	.	4 673	4 773	4 531	5 296	.	48	
49	Annau trävaruindustri . . . . . m	176	609	576	63	74	1'92	2'00	2'09	2'41	3'05	4 268	4 507	4 611	5 509	6 805	49	
50	Pappers- och grafisk industri . . . . . m	2 680	12 448	11 998	11 343	6 618	1'94	2'18	2'37	2'46	3'06	4 574	4 850	5 416	5 674	7 148	50	
51	kv	507	1 494	1 840	847	1 976	1'53	1'52	1'68	1'69	1'91	3 840	3 311	3 538	3 583	4 330	51	
52	Pappersmassofabriker . . . . . m	429	3 217	3 723	8 187	769	1'98	2'15	2'20	2'41	2'31	4 658	4 963	4 974	5 526	5 337	52	
53	Pappersbruk och pappfabriker . . . . . m	2 174	8 134	3 414	1 416	9	1'92	2'09	2'14	2 29	.	4 541	4 745	4 999	5 422	.	53	
54	kv	461	1 020	272	216	.	1'54	1 53	1'78	1'63	.	3 369	3 327	3 485	3 382	.	54	
55	Bokbinderier . . . . . m	.	111	275	419	299	.	2'17	2'40	2'66	2'93	.	5 077	5 499	6 243	6 573	55	
56	kv	.	71	369	258	460	.	1'48	1'64	1'76	1'89	.	3 069	3 411	3 751	4 139	56	
57	Annau pappersindustri . . . . . m	41	415	907	253	195	1'88	2'20	2'43	2'42	2'78	4 185	4 948	5 285	5 395	6 220	57	
58	kv	37	305	553	239	325	1'46	1'52	1'59	1'69	1'92	3 000	3 342	3 532	3 582	4 148	58	
	däruv:																	
59	Tapetfabriker . . . . . m	18	63	102	52	.	1'78	1'97	2'11	2'17	.	3 837	4 528	4 654	4 761	.	59	
60	Annau hithörande industri . . . . . m	23	358	805	201	195	1'95	2'24	2'48	2'48	2'78	4 404	5 024	5 360	5 560	6 220	60	
61	kv	37	293	537	228	325	1'46	1'53	1'60	1'70	1'92	3 000	3 361	3 543	3 597	4 148	61	
62	Grafisk industri . . . . . m	36	571	3 679	1 068	5 346	.	2'48	2'78	3'01	3'19	.	5 610	6 277	6 983	7 478	62	
63	kv	9	98	646	134	1 191	.	1'45	1'60	1'62	1'92	.	3 215	3 637	3 584	4 453	63	
	däruv:																	
64	Grafiska anstalter . . . . . m	21	16	471	124	426	.	2'32	2'53	2'60	2'98	.	5 438	5 858	6 037	6 906	64	
65	kv	.	4	162	12	23	.	1'44	1'55	1'57	2'15	.	2 907	3 527	3 614	4 786	65	

**Tab. 36 (forts.). Genomsnittlig löneinkomst år 1947 per arbetstimme och per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrtorsgrupper.**

(Siffror i mediala stil ange, att medeltalet avser mindre än 150 arbetare.)

N ä r i n g s g r e n a r m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrtorsgrupp					Genomsnittlig löneinkomst (inkl. rörl. tillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor										
							per timme					per år					
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
1	Bok- o. accidenstryckerier . . . m	15	305	1 367	339	2 954	.	2'25	2'58	2'58	2'95	.	5 228	5 947	5 963	7 002	1
2	kv	9	81	277	98	966	.	1'46	1'57	1'61	1'86	.	3 235	3 588	3 520	4 281	2
3	Tidningstryckerier . . . . . m	.	249	1 841	605	1 966	.	2'66	2'89	3'34	3'61	.	6 090	6 629	7 748	8 318	3
4	kv	.	13	207	24	202	.	1'43	1'67	1'70	2'18	.	3 182	3 790	3 974	5 239	4
5	Livsmedelsindustri . . . . . m	1 509	4 631	9 995	3 591	4 826	1'98	2'04	2'23	2'58	2'73	4 623	4 703	5 151	5 983	6 216	5
6	kv	140	1 758	4 567	2 187	2 032	1'31	1'88	1'54	1'74	1'98	2 964	2 912	3 243	3 711	4 296	6
7	Kvarnar . . . . . m	66	240	1 063	281	196	1'85	2'05	2'29	2'48	2'94	4 095	4 707	5 484	5 810	7 056	7
8	Bagerier . . . . . m	43	450	1 998	761	1 266	2'55	2'15	2'35	2'83	2'56	5 714	4 890	5 297	6 475	5 608	8
9	kv	3	115	870	458	575	2'01	1'46	1'62	1'95	2'17	4 716	3 225	3 376	4 366	4 708	9
	däruv:																
10	Mjukbrödsbagerier . . . . . m	43	284	1 600	644	1 255	2'55	2'23	2'37	2'79	2'57	5 714	5 046	5 414	6 420	5 615	10
11	kv	3	65	444	293	533	.	1'32	1'54	1'83	2'22	.	2 942	3 473	4 138	4 819	11
12	Spisbrödsbagerier . . . . . m	.	166	245	115	.	.	2'03	2'30	3'09	.	.	4 622	5 119	6 806	.	12
13	kv	.	50	150	164	.	.	1'64	1'70	2'17	.	.	3 593	3 781	4 776	.	13
14	Käxfabriker . . . . . m	.	.	153	2	11	.	.	2'13	.	2'09	.	.	4 350	.	4 867	14
15	kv	.	.	276	1	42	.	.	1'72	.	1'55	.	.	3 001	.	3 303	15
16	Råsockerbruk och raffinaderier . . m	1 089	951	641	317	139	1'95	1'99	2'08	2'26	2'42	4 566	4 645	4 519	4 956	5 548	16
17	kv	36	104	210	67	55	1'37	1'43	1'46	1'59	1'75	3 165	3 307	3 121	3 442	3 801	17
	däruv:																
18	Råsockerbruk . . . . . m	1 018	651	113	.	.	1'96	1'97	2'17	.	.	4 562	4 599	4 072	.	.	18
19	Raffinaderier och komb. fabr. . . m	71	300	528	317	139	1'90	2'04	2'06	2'26	2'42	4 466	4 745	4 615	4 956	5 548	19
20	kv	.	63	206	67	55	.	1'48	1'46	1'59	1'75	.	3 457	3 129	3 442	3 801	20
21	Choklad- och karamellfabriker . . m	41	448	464	355	134	1'76	2'02	2'12	2'64	2'60	4 070	4 773	4 696	6 141	5 868	21
22	kv	67	631	956	708	242	1'22	1'37	1'44	1'71	1'69	2 797	3 024	3 022	3 571	3 546	22
23	Bryggerier och läskedrycksfabriker m	7	747	1 974	928	1 247	.	2'16	2'42	2'76	2'98	.	4 940	5 678	6 504	6 678	23
24	kv	.	132	400	252	327	.	1'41	1'50	1'73	2'06	.	3 106	3 412	3 818	4 626	24
	däruv:																
25	Brännerier, destilleringsverk o. jästfabriker . . . . . m	.	203	19	99	207	.	2'21	2'43	2'66	2'59	.	4 894	5 621	5 830	5 711	25
26	Bryggerier, mineralvatten- o. läskedrycksfabriker . . . . . m	7	544	1 955	829	1 040	.	2'15	2'42	2'77	3'06	.	4 957	5 679	6 585	6 871	26
27	däruv: utkörare . . . . . m	3	165	727	267	298	.	2'78	3'09	3'78	4'35	.	6 311	7 032	8 758	9 743	27
28	övriga . . . . . m	4	379	1 228	562	742	.	1'88	2'05	2'31	2'54	.	4 369	4 878	5 552	5 717	28
29	kv	1	108	400	244	280	.	1'36	1'50	1'73	2'03	.	3 004	3 412	3 855	4 613	29

80	Tobaksfabriker . . . . .	m	7	108	140	126	.	1'79	2'42	2'58	3'09	.	4 033	5 343	5 905	7 097	80	
81		kv	29	545	264	340	.	1'23	1'68	1'64	1'96	.	1 897	3 544	3 341	4 127	81	
82	Slakterier o. charkuterifabriker . . . . .	m	157	843	2 445	265	2'20	2'17	2'16	2'44	2'77	5 361	5 159	5 147	5 696	6 402	82	
83		kv	16	99	374	27	1'41	1'42	1'43	1'47	1'95	3 157	3 103	3 188	3 311	4 277	83	
84	Konservfabriker o. fiskberednings-	m	3	311	436	223	.	1'79	1'84	2'89	2'02	.	3 710	3 855	5 681	4 204	84	
85	anstanter	kv	4	486	668	284	35	1'84	1'56	1'72	1'43	.	2 491	2 796	3 370	2 746	85	
86	Annan livsmedelsindustri . . . . .	m	103	634	866	321	866	1'79	1'81	2'01	2'05	2'56	4 286	4 215	4 555	4 784	6 154	86
87		kv	7	129	274	102	203	.	1'34	1'42	1'57	1'80	.	3 030	3 179	3 584	4 138	87
	däruv:																	
88	Mejerier . . . . .	m	91	345	567	176	718	1'80	1'80	1'91	1'77	2'58	4 290	4 195	4 343	4 056	6 241	88
89		kv	6	58	124	34	95	.	1'40	1'39	1'29	1'85	.	3 104	3 143	2 960	4 420	89
40	Margarinfabriker . . . . .	m	.	1	135	70	47	.	.	2'32	2'45	2'59	.	.	5 184	5 712	5 761	40
41		kv	.	.	41	17	19	.	.	1'53	1'80	1'77	.	.	3 338	4 126	4 052	41
42	Annan hithörande industri . . . . .	m	12	288	164	75	101	1'77	1'88	2'09	2'31	2'40	4 256	4 237	4 770	5 631	5 713	42
48		kv	1	71	109	51	89	.	1'30	1'42	1'67	1'75	.	2 970	3 162	3 826	3 851	43
44	Textil- och beklädnadsindustri . . . . .	m	1 063	7 341	13 712	1 822	910	2'08	2'02	2'15	2'31	2'60	4 505	4 445	4 858	5 185	5 842	44
45		kv	1 362	8 279	21 011	4 898	3 538	1'48	1'50	1'59	1'64	1'82	3 195	3 191	3 366	3 489	3 947	45
46	Spinnerier, väverier o. d. . . . .	m	967	6 413	11 410	1 227	813	2'04	2'01	2'16	2'27	2'84	4 542	4 449	4 874	5 081	5 085	46
47		kv	798	5 036	11 892	2 360	610	1'54	1'53	1'61	1'64	1'68	3 268	3 265	3 397	3 458	3 574	47
	däruv:																	
48	Ylleindustri . . . . .	m	620	1 289	3 910	190	.	2'04	2'01	2'18	2'20	.	4 537	4 581	4 951	4 893	.	48
49		kv	500	856	3 995	389	.	1'54	1'57	1'68	1'65	.	3 286	3 403	3 456	3 539	.	49
50	Bomullsindustri . . . . .	m	.	3 039	3 018	457	186	.	2'02	2'06	2'19	2'29	.	4 404	4 651	4 956	5 056	50
51		kv	.	2 219	2 230	562	181	.	1'54	1'55	1'67	1'70	.	3 249	3 284	3 526	3 587	51
52	Linne-, hamp- o. juteindustri . . . . .	m	142	728	290	.	.	2'08	1'98	2'04	.	.	4 536	4 380	4 620	.	.	52
53		kv	130	593	394	59	.	1'64	1'47	1'58	1'84	.	3 374	3 221	3 395	3 810	.	53
54	Trikkåfabriker . . . . .	m	61	349	1 269	312	28	2'03	1'97	2'28	2'48	2'40	4 632	4 229	5 014	5 287	5 177	54
55		kv	122	783	3 565	1 018	285	1'51	1'52	1'63	1'64	1'66	3 237	3 190	3 425	3 408	3 545	55
56	Band-, gardin- o. bindgarnsfabr.	m	5	314	557	54	31	1'88	2'04	2'24	2'07	2'23	4 086	4 448	4 973	4 695	4 587	56
57		kv	4	261	532	73	42	1'52	1'59	1'64	1'50	1'69	3 401	3 419	3 380	3 278	3 339	57
58	Färgerier, blekerier o. impregne-	m	47	349	701	126	47	2'06	2'02	2'18	2'22	2'57	4 604	4 632	4 937	4 991	5 545	58
59	ringsfabriker	kv	13	60	279	210	21	1'28	1'67	1'55	1'58	1'61	2 782	3 486	3 339	3 318	3 556	59
60	Annan hithörande industri . . . . .	m	92	345	1 665	88	21	2'02	2'04	2'21	2'48	2'28	4 514	4 548	4 978	5 775	4 926	60
61		kv	29	264	847	49	81	1'34	1'42	1'57	1'59	1'69	2 791	3 067	3 331	3 492	3 776	61
62	Skrädderier och sömnadsfabriker . . . . .	m	90	913	2 123	575	568	1'85	2'02	2'11	2'40	2'74	4 114	4 411	4 731	5 401	6 255	62
63		kv	534	3 092	8 428	2 400	2 823	1'40	1'45	1'57	1'65	1'86	3 108	3 076	3 329	3 528	4 039	63
64	Hatt- och mössfabriker . . . . .	m	6	15	179	20	29	1'97	2'07	2'41	2'37	2'67	4 461	4 523	5 332	5 311	5 908	64
65		kv	30	151	691	138	105	1'34	1'88	1'59	1'50	1'77	2 788	3 081	3 286	3 354	3 644	65
66	Läder-, hår- och gummivarufabriker . . . . .	m	625	4 689	6 880	853	566	2'20	2'25	2'35	2'49	2'67	4 965	5 049	5 194	5 489	5 849	66
67		kv	293	1 576	4 473	617	353	1'49	1'52	1'62	1'69	1'75	3 197	3 247	3 460	3 670	3 792	67
68	Garvverier . . . . .	m	218	1 148	1 004	12	19	2'33	2'21	2'39	2'48	2'02	5 533	5 027	5 370	5 881	4 406	68

Tab. 36 (forts.). Genomsnittlig löneinkomst år 1947 per arbetstimme och per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika  
dyrortsgrupper.

(Siffror i medial stil ange, att medeltalet avser mindre än 150 arbetare.)

N ä r i n g s g r e n a r m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbe- tande förmän) inom dyrortsgrupp					Genomsnittlig löneinkomst (inkl. rörl. tillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor										
							per timme					per år					
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
1	Päls- och skinnvarufabriker . . . m	25	188	659	34	57	2'11	2'50	2'87	2'56	2'74	4 824	5 402	5 169	5 654	6 063	1
2	kv	10	59	668	121	127	1'49	2'02	1'57	1'58	1'89	3 163	4 011	3 408	3 459	4 014	2
3	Skofabriker . . . . . m	194	697	3 386	391	149	2'24	2'10	2'82	2'48	4 812	4 574	5 063	5 124	5 089	4	
4	kv	139	423	2 407	247	100	1'38	1'43	1'68	1'66	2 870	3 008	3 369	3 615	3 423	8	
5	Annann läderindustri . . . . . m	43	170	305	299	69	2'16	2'05	2'24	2'61	2'46	4 873	4 493	4 891	5 726	5 469	5
6	kv	48	64	67	234	64	1'56	1'37	1'57	1'80	1'74	3 300	3 015	3 229	3 841	3 840	6
7	Gummivarufabriker . . . . . m	.	2 208	1 352	9	234	.	2'84	2'45	.	2'87	.	5 276	5 571	.	6 517	7
8	kv	.	824	1 232	.	51	.	1'55	1'64	.	1'66	.	3 334	3 704	.	3 972	8
9	Annann hithörande industri . . . . . m	145	278	224	108	38	1'95	2'10	2'04	2'73	2'69	4 368	4 637	4 571	6 115	5 813	9
10	kv	21	113	78	17	11	1'37	1'42	1'46	1'73	1'59	2 985	2 993	3 133	3 606	3 492	10
11	Kemisk-teknisk industri . . . . . m	42	2 890	5 504	3 184	1 639	.	2'22	2'85	2'41	2'68	.	5 053	5 403	5 431	6 122	11
12	kv	6	739	1 446	457	879	.	1'39	1'50	1'48	1'78	.	3 161	3 320	2 991	3 943	12
13	Färg-, olje- och parfymfabriker . . m	25	584	641	1 008	968	.	2'11	2'18	2'54	2'68	.	4 829	5 090	5 785	6 055	13
14	kv	1	59	571	104	573	.	1'41	1'48	1'59	1'79	.	3 030	3 263	3 518	3 965	14
	därav:																
15	Färg- o. fernissfabriker . . . . . m	25	271	151	326	499	.	2'26	1'96	2'55	2'71	.	5 132	4 586	5 664	6 034	15
16	kv	1	35	42	21	118	.	1'56	1'34	1'68	1'76	.	3 283	2 985	3 796	3 857	16
17	Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabr. m	.	313	490	682	469	.	1'98	2'25	2'53	2'65	.	4 565	5 245	5 843	6 077	17
18	kv	.	24	523	83	455	.	1'21	1'49	1'57	1'80	.	2 656	3 285	3 450	3 993	18
19	Sprängämnesfabriker . . . . . m	.	346	698	.	8	.	2'46	2'72	.	2'24	.	5 360	6 224	.	5 243	19
20	kv	.	189	206	.	2	.	1'49	1'64	.	1'34	.	3 428	3 654	.	3 103	20
21	Tändsticksfabriker . . . . . m	.	575	374	.	.	.	1'92	2'08	.	.	.	4 350	4 807	.	.	21
22	kv	.	263	295	.	.	.	1'37	1'45	.	.	.	3 135	3 252	.	.	22
23	Annann kemisk-teknisk industri . . m	17	1 385	3 791	2 176	663	2'47	2'34	2'34	2'36	2'69	5 624	5 363	5 363	5 267	6 230	23
24	kv	5	228	374	353	304	1'50	1'33	1'51	1'45	1'75	3 212	3 004	3 277	2 836	3 906	24
25	Samtliga industrigrupper <sup>1</sup> . . . . . m	20 470	107 919	130 076	55 718	39 676	2'05	2'17	2'29	2'50	2'87	4 585	4 840	5 128	5 681	6 426	25
26	kv	2 828	16 665	39 058	10 981	12 582	1'45	1'48	1'58	1'69	1'87	3 154	3 166	3 357	3 596	4 076	26
27	Byggnadsverksamhet . . . . . m	340	2 699	13 986	4 972	6 581	2'80	2'44	2'77	3'06	3'38	.	.	.	.	.	27
28	Egentligt byggnadsarbete . . . . . m	250	1 680	8 628	2 998	4 252	2'32	2'47	2'88	3'29	3'48	.	.	.	.	.	28

	därav:																		
29	Husbyggnadsarbete . . . . . m	180	1 326	8 228	2 876	3 675	2'22	2'43	2'88	3'28	3'46	.	.	.	.	.	.	.	29
30	Väg- och vattenbyggnadsarbete . m	70	354	400	122	571	2'88	2'70	2'92	3'57	3'57	.	.	.	.	.	.	.	30
31	Installationsarbete . . . . . m	60	781	4 217	1 774	2 057	2'11	2'26	2'48	2'62	3'02	.	.	.	.	.	.	.	31
	därav:																		
32	Elektriska installationsarbeten . . m	26	198	1 409	630	797	2'17	2'24	2'87	2'56	3'20	.	.	.	.	.	.	.	32
33	Rörledningsarbeten . . . . . m	34	583	2 808	1 144	1 260	2'07	2'27	2'47	2'66	2'90	.	.	.	.	.	.	.	33
34	Målning och glasmåsteri . . . . . m	30	238	1 141	200	272	2'59	2'98	3'45	3'78	5'15	.	.	.	.	.	.	.	34
35	Statliga verk och byggnadsarbeten <sup>2</sup> . m	30	1 282	8 266	2 083	3 278	2'16	2'39	2'68	2'68	2'99	4 589	5 337	5 765	5 659	6 506	6 506	85	
36	kv	5	86	782	408	411	1'58	1'71	1'75	1'97	2'12	3 573	3 799	3 789	4 387	4 788	4 788	36	
37	Mek. o. elektriska verkstäder samt	30	1 146	7 549	1 776	2 576	2'16	2'40	2'64	2'69	3'01	4 589	5 390	5 787	5 613	6 514	6 514	87	
38	skeppsvarv kv	5	32	130	296	47	1'58	1'78	1'84	2'01	2'17	3 573	3 837	3 881	4 518	4 846	4 846	88	
39	Intendenturverkstäder, förråd o. dyl.	.	44	526	222	265	.	2'29	2'54	2'49	2'56	.	4 935	5 610	5 399	5 817	5 817	89	
40	kv	.	18	401	64	198	.	1'74	1'71	1'92	2'11	.	4 000	3 645	4 113	4 855	4 855	40	
41	Annat statlig verksamhet . . . . . m	.	92	191	85	437	.	2'27	2'45	3'07	3'11	.	4 880	5 327	7 280	6 879	6 879	41	
42	kv	.	36	251	43	166	.	1'64	1'77	1'74	2'12	.	3 668	3 974	3 887	4 693	4 693	42	
43	Kommunala verk och byggnadsarbeten	.	1 893	9 780	5 595	10 862	.	2'37	2'59	3'06	3'36	.	5 321	5 720	6 685	7 504	7 504	43	
44	kv	.	.	72	20	381	.	.	1'58	1'77	2'38	.	.	3 607	4 237	5 414	5 414	44	
45	Kraft-, belysnings- och vattenverk	.	494	3 124	1 165	1 637	.	2'39	2'56	2'95	3'35	.	5 336	5 705	6 705	7 628	7 628	45	
46	Byggnads- och anläggningsarbeten	.	899	5 422	2 408	3 768	.	2'37	2'59	3'04	3'55	.	5 313	5 670	6 616	7 881	7 881	46	
47	Spårvägs- och omnibusdrift . . . . . m	.	.	1 234	2 022	5 457	.	.	2'70	3'16	3'23	.	.	5 983	6 755	7 206	7 206	47	
48	Handel och varulager . . . . . m	12	506	2 404	1 427	2 061	1'64	1'81	2'07	2'27	2'49	3 581	4 120	4 855	5 308	5 731	5 731	48	
49	kv	.	46	486	429	631	.	1'33	1'35	1'46	1'70	.	3 034	2 996	3 292	3 805	3 805	49	
50	Samfärdsel . . . . . m	.	311	1 721	2 470	1 620	.	3'15	2'90	3'09	3'36	.	5 488	6 026	6 800	7 263	7 263	50	
51	Åkerirörelse . . . . . m	.	.	159	157	542	.	.	2'25	2'28	2'64	.	.	5 281	5 411	6 308	6 308	51	
52	Lastning och lossning . . . . . m	.	311	1 562	2 313	1 078	.	3'15	2'98	3'15	3'78	.	5 488	6 101	6 895	7 743	7 743	52	
53	Tvättinrättningar . . . . . m	2	9	39	22	192	1'72	1'75	1'83	2'13	2'36	3 941	3 800	4 137	5 122	5 346	5 346	53	
54	kv	24	90	215	136	552	1'08	1'21	1'20	1'46	1'69	2 273	2 351	2 637	3 237	3 680	3 680	54	
55	S:a övriga grupper <sup>1</sup> . . . . . m	384	6 200	36 196	16 569	24 594	2'26	2'39	2'65	2'95	3'28	4 291	5 164	5 664	6 353	7 075	7 075	55	
56	kv	29	222	1 555	988	2 015	1'17	1'44	1'64	1'67	1'91	2 504	3 055	3 374	3 750	4 273	4 273	56	
57	Samtliga grupper <sup>1</sup> . . . . . m	20 854	114 119	166 272	72 287	64 270	2'06	2'18	2'37	2'60	3'00	4 584	4 851	5 207	5 798	6 629	6 629	57	
58	kv	2 857	16 887	40 613	11 969	14 597	1'45	1'48	1'58	1'69	1'88	3 147	3 165	3 357	3 609	4 103	4 103	58	

<sup>1</sup> Gruppen säsongindustri ingår i de genomsnittliga timförtjänsterna men har utelämnats vid beräkningen av de genomsnittliga årsinkomsterna.

<sup>2</sup> Grupperna elektriska linjearbeten och kraftverk samt ban- och byggnadsarbeten ha icke kunnat dyrortsgrupperas efter dyrortsgrupperingen den 1 juli 1947.

löneläget inom olika näringsgrenar måste — i den mån så ske kan — hänsyn tagas till de inbördes olikartade levnadskostnaderna å olika orter. I sådant syfte ha lönesummorna för företag, som kunna hänföras till viss ort, omräknats med användande av indextal enligt socialstyrelsens år 1946 verkställda undersökning av de lokala olikheterna i levnadskostnader, varvid man begränsat sig till vuxna manliga och kvinnliga arbetare inom den egentliga industrin. Sedan lönerna på detta sätt, i den mån indextalen ge uttryck för de faktiska olikheterna i levnadskostnader för här ifrågakvarande arbetargrupper, omräknats till samma levnadskostnadsnivå (Stockholms levnadskostnadsnivå), ha beloppen inom företag tillhörande samma näringsgren adderats, varefter nya medeltimförtjänster framräknats, som ställts i relation till en på motsvarande sätt beräknad genomsnittlig timlön för samtliga grupper. I tab. 37 å sid. 113 representera b-talen dylika till stockholmsdyrhet omräknade timlöner jämte motsvarande indextal, efter vilkas höjd näringsgrenarna ordnats i sjunkande skala, medan a-talen återgiva på vanligt sätt beräknade timlöner utan hänsyn till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrortshänseende.

En närmare granskning visar — såsom ju också naturligt är — att siffrorna, som skola ange de olika näringsgrenarnas placering på löneskalan, i nästan samtliga fall ej bli exakt desamma, om man — såsom skett i tabellen — utgår från b-talen, eller om man låter a-talen vara bestämmande. Endast 8 av de i tabellen redovisade industrigrupperna (för män 6 och för kvinnor 2) behålla sina platser oförändrade, oavsett om man tar hänsyn till dyrortsförhållandena eller ej, 55 grupper (för män 36 och för kvinnor 19) flyttas ned och 52 grupper (för män 28 och för kvinnor 24) flyttas upp på skalan. Av de 107 grupper, vilkas ordningsföljd sålunda förändras, äro förflyttningarna för 29 (för män 18 och för kvinnor 11) av större betydelse.

Såsom mera gynnsamt ställda i löneavseende än vad de vanliga riksmedel-talen ge vid handen te sig närmast följande näringsgrenar:

1) i fråga om lönerna för manliga arbetare: linne-, hamp- och juteindustri, kolgruvor, gruvor i norra Sverige, »annan» läderindustri, fönsterglasbruk, snickeri- och möbelfabriker, gummivarufabriker, järn- och stålmanufaktur, kristall- och småglasbruk;

2) i fråga om lönerna för den kvinnliga arbetskraften: pappersbruk och pappfabriker, linne-, hamp- och juteindustri, gummivarufabriker, »annan» pappersindustri, sprängämnesfabriker, järn- och stålmanufaktur.

Såsom mindre gynnsamt ställda än som framgår av riksmedel-talet för lönerna äro enligt detta beräkningssätt närmast

1) i fråga om manliga arbetare de anställda inom följande industrier: bryggerier och läskedrycksfabriker, »annan» textilindustri, reparationsverkstäder, margarinfabriker, brännerier, destilleringsverk och jästfabriker m. m., färg- och fernissfabriker, olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker, kvarnar samt käxfabriker;

2) i fråga om den kvinnliga arbetskraften de anställda inom näringsgrenarna: färg- och fernissfabriker, guld- och silvervarufabriker, bomullsindu-

**Tab. 37. Jämförelse mellan medellörtjänster för manliga och kvinnliga arbetare (exkl. arbetande förmän) inom olika näringsgrenar år 1947.**

(a = utan hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrtortshänseende;  
b = med hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrtortshänseende.)

Näringsgrenar	Genomsnittl. löne- ink. i kr per timme		Index- tal		Näringsgrenar	Genomsnittl. löne- ink. i kr per timme		Index- tal	
	a	b	a	b		a	b	a	b
<i>Män.</i>									
Gruvor o. anrikningsverk i n:a Sv.	3.40	3.55	146	138	Bryggerier m.m. (exkl. utkörare)	2.20	2.34	94	91
Tidningstryckerier . . . . .	3.24	3.40	139	132	»Annan» textilindustri . . . . .	2.19	2.34	94	91
Bok- o. accidenstryckerier . . . . .	2.78	2.88	119	112	Käxfabriker . . . . .	2.18	2.31	91	90
Sprängämnesfabriker . . . . .	2.63	2.88	113	112	Bomullsindustri . . . . .	2.09	2.31	90	90
Grafiska anstalter . . . . .	2.72	2.86	117	111	Råsockerbruk . . . . .	1.97	2.30	84	89
Fönsterglasbruk . . . . .	2.44	2.80	105	109	Tapetfabriker . . . . .	2.06	2.27	88	88
Tobaksfabriker . . . . .	2.69	2.80	115	109	Fiskberedningsanstalter . . . . .	1.97	2.25	84	87
Bil- o. karosseriverkstäder . . . . .	2.66	2.79	114	108	Mejerier . . . . .	2.11	2.25	90	87
»Annan» jord- o. stenindustri . . . . .	2.46	2.79	105	108	»Annan» livsmedelsindustri . . . . .	2.04	2.23	87	87
Bokbinderier . . . . .	2.62	2.78	112	108	Tändsticksfabriker . . . . .	1.98	2.24	85	87
Guld- o. silvvervarufabriker . . . . .	2.66	2.76	114	107	Sågverk o. hyvlerier . . . . .	1.99	2.17	85	84
Kolgruvor . . . . .	2.38	2.76	100	107	Samtliga grupper	2.33	2.57	100	100
Cementvarufabriker . . . . .	2.50	2.75	107	107	<i>Kvinnor.</i>				
Skeppsvarv . . . . .	2.53	2.78	108	106	Elektroteknisk industri . . . . .	1.75	2.04	118	116
Gruvor o. anrikn.-verk i mell. Sv.	2.39	2.69	102	105	Spisbrödsbagerier . . . . .	1.90	2.08	118	116
»Annan» pappersindustri . . . . .	2.45	2.69	105	105	Tidningstryckerier . . . . .	1.90	1.99	118	113
Gummivarufabriker . . . . .	2.41	2.70	103	105	Mjukbrödsbagerier . . . . .	1.86	1.74	115	110
Päls- o. skinnvarufabriker . . . . .	2.42	2.68	104	104	Kakel-, sten- o. lergodsfabriker . . . . .	1.75	1.92	108	109
Övriga mekaniska verkstäder . . . . .	2.40	2.64	103	103	Bokbinderier . . . . .	1.76	1.85	109	105
Mjukbrödsbagerier . . . . .	2.50	2.65	107	103	Tobaksfabriker . . . . .	1.74	1.84	108	105
»Annan» läderindustri . . . . .	2.34	2.64	100	103	»Annan» pappersindustri . . . . .	1.66	1.83	103	104
Färg- o. fernissfabriker . . . . .	2.48	2.62	106	102	Käxfabriker . . . . .	1.70	1.82	105	104
Järn- o. stålmanufaktur . . . . .	2.33	2.59	100	101	Mekaniska verkstäder . . . . .	1.69	1.81	105	103
Elektroteknisk industri . . . . .	2.49	2.60	107	101	Bok- o. accidenstryckerier . . . . .	1.76	1.81	109	103
Metallmanufaktur . . . . .	2.41	2.61	103	101	Päls- o. skinnvarufabriker . . . . .	1.63	1.80	101	103
Spisbrödsbagerier . . . . .	2.39	2.59	102	101	Gummivarufabriker . . . . .	1.61	1.80	100	103
Brännerier, jästfabriker m. m. . . . .	2.45	2.61	105	101	Pappersbruk o. pappfabriker . . . . .	1.57	1.79	97	102
Hatt- och mössfabriker . . . . .	2.41	2.61	103	101	Bryggerier m. m. . . . .	1.69	1.78	105	101
Garverier . . . . .	2.30	2.60	99	101	Ylleindustri . . . . .	1.62	1.78	100	101
Järn-, stål- o. kopparverk . . . . .	2.31	2.58	99	100	Linne-, hamp- o. juteindustri . . . . .	1.54	1.77	95	101
»Annan» kemisk-teknisk industri . . . . .	2.38	2.58	102	100	Triåfabriker . . . . .	1.62	1.77	100	101
Reparationsverkstäder . . . . .	2.40	2.55	103	99	Band-, gardin- o. bindgarnsfabr. . . . .	1.61	1.78	100	101
Margarinfabriker . . . . .	2.41	2.56	103	99	»Annan» läderindustri . . . . .	1.68	1.78	104	101
Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabr. . . . .	2.40	2.54	103	99	Guld- o. silvvervarufabriker . . . . .	1.69	1.75	105	100
Cementfabriker . . . . .	2.21	2.52	95	98	Grafiska anstalter . . . . .	1.61	1.75	100	100
Kakel-, sten- o. lergodsfabriker . . . . .	2.30	2.53	99	98	Margarinfabriker . . . . .	1.65	1.75	102	100
Buteljglasbruk . . . . .	2.22	2.53	95	98	Skofabriker . . . . .	1.60	1.76	99	100
Kvarnar . . . . .	2.35	2.53	101	98	Skrädderier o. sömnadsfabriker . . . . .	1.60	1.74	99	99
Skofabriker . . . . .	2.29	2.50	98	97	Sprängämnesfabriker . . . . .	1.67	1.73	97	99
Pappersmassfabriker . . . . .	2.29	2.46	98	96	Järn- o. stålmanufaktur . . . . .	1.54	1.70	95	97
Slakterier o. charkuterifabriker . . . . .	2.29	2.48	98	96	Metallmanufaktur . . . . .	1.60	1.71	99	97
Torvindustri . . . . .	2.14	2.45	92	95	Färgerier, blekerier m. m. . . . .	1.57	1.70	97	97
Snickeri- och möbelfabriker . . . . .	2.15	2.45	92	95	Färg- o. fernissfabriker . . . . .	1.64	1.70	102	97
Choklad- o. karamellfabriker . . . . .	2.25	2.44	96	95	Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabr. . . . .	1.62	1.70	100	97
Linne-, hamp- o. juteindustri . . . . .	2.00	2.44	86	95	Slakterier o. charkuterifabriker . . . . .	1.59	1.69	99	96
Triåfabriker . . . . .	2.21	2.45	95	95	»Annan» textilindustri . . . . .	1.54	1.69	95	96
Kalkbruk . . . . .	2.14	2.41	92	94	Hatt- och mössfabriker . . . . .	1.56	1.69	97	96
»Annan» läder-, hår- o. gummi- varuindustri . . . . .	2.17	2.41	93	94	Raffinaderier m. m. . . . .	1.52	1.66	94	95
Stenbrott o. stenhuggerier . . . . .	2.14	2.40	92	93	Fiskberedningsanstalter m. m. . . . .	1.51	1.67	94	95
Band-, gardin- o. bindgarnsfabr. . . . .	2.17	2.39	93	93	»Annan» livsmedelsindustri . . . . .	1.52	1.62	94	92
Skrädderier och sömnadsfabriker . . . . .	2.21	2.39	95	93	Bomullsindustri . . . . .	1.58	1.61	98	92
Porslinsfabriker . . . . .	2.10	2.36	90	92	»Annan» läder-, hår- o. gummi- varuindustri . . . . .	1.46	1.61	90	92
Pappersbruk o. pappfabriker . . . . .	2.10	2.36	90	92	»Annan» kemisk-teknisk industri . . . . .	1.52	1.62	94	92
Ylleindustri . . . . .	2.13	2.36	91	92	Råsockerbruk . . . . .	1.37	1.59	85	91
Färgerier, blekerier m. m. . . . .	2.15	2.37	92	92	Choklad- o. karamellfabriker . . . . .	1.51	1.60	94	91
Tegelbruk . . . . .	2.04	2.33	87	91	Mejerier . . . . .	1.51	1.60	94	91
Kristall- o. småglasbruk . . . . .	2.01	2.33	96	91	Tändsticksfabriker . . . . .	1.41	1.69	87	91
»Annan» trävaruindustri . . . . .	2.09	2.33	90	91	Porlinsfabriker . . . . .	1.51	1.57	94	89
Raffinaderier m. m. . . . .	2.13	2.34	91	91	Samtliga grupper	1.61	1.76	100	100

Tab. 38. Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme för				Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme för			
	manliga arbetare	därav på <sup>1</sup> tid- lön	ac- kord	kvinnl. arbetare		manliga arbetare	därav på <sup>1</sup> tid- lön	ac- kord	kvinnl. arbetare
<b>Ortsgrupp 5.</b>									
<i>Stockholm.</i>									
Samtl. arb. (m 52 742, kv 13 394)	3·03	2·17	2·85	1·87	>Annan> pappersindustri . . . . .	2·43	1·89	1·60	1·69
Järn- o. stålmanufaktur . . . . .	3·82	2·31	3·08	.	Bokbinderier . . . . .	2·66	2·04	2·67	1·76
Mekaniska verkstäder . . . . .	2·98	2·21	2·72	1·86	Grafisk industri . . . . .	3·09	2·51	2·67	.
Elektroteknisk industri . . . . .	2·64	1·93	2·86	1·87	Bagerier . . . . .	2·80	2·52	.	1·88
Metallmanufaktur . . . . .	2·75	2·14	2·44	1·83	Råsockerbruk o. raffinaderier . . . . .	2·26	1·70	2·04	.
Guld- o. silvervarufabriker . . . . .	2·94	2·26	3·00	.	Choklad- o. karamellfabriker . . . . .	2·16	1·66	1·99	1·49
Byggnadsämnesindustri . . . . .	3·08	2·21	3·08	.	Bryggerier o. läskedrycksfabriker utkörare . . . . .	2·87	1·67	3·23	.
Sågverk o. hyvelrier . . . . .	2·62	1·95	3·85	.	övriga . . . . .	4·25	1·82	3·26	.
Snickeri- o. möbelfabriker . . . . .	2·93	2·14	2·74	.	Konserv- o. fiskberedningsanstalter	2·39	1·73	2·26	.
>Annan> pappersindustri . . . . .	2·81	2·18	2·70	1·93	Mejerier . . . . .	2·40	1·83	2·38	1·72
Bokbinderier . . . . .	2·93	2·05	3·04	1·89	Spinnerier, väverier o. d. . . . .	2·66	2·05	.	.
Grafisk industri . . . . .	3·19	2·61	2·80	1·92	Skrädderier o. sömnadsfabriker . . . . .	2·27	1·66	1·92	1·65
Bagerier . . . . .	2·65	2·42	3·75	1·87	>Annan> läderindustri . . . . .	2·41	1·82	2·18	1·66
Råsockerbruk och raffinaderier . . . . .	2·42	1·83	2·17	.	Färg-, olje- och parfymfabriker . . . . .	2·62	1·83	2·25	1·80
Choklad- o. karamellfabriker . . . . .	.	.	.	1·67	>Annan> kemisk-tekn. industri . . . . .	2·42	1·89	2·25	.
Bryggerier o. läskedrycksfabriker utkörare . . . . .	2·98	1·85	3·48	2·09	Egentligt byggnadsarbete . . . . .	2·48	1·94	2·58	.
övriga . . . . .	4·41	2·83	3·81	.	Installationsarbete . . . . .	2·94	1·81	3·57	.
Tobaksfabriker . . . . .	2·56	1·83	2·32	2·09	Statliga verkst. och skeppsvarv . . . . .	2·62	1·78	2·48	.
Slakterier o. charkuterifabriker . . . . .	.	.	.	1·96	Kraft-, belysnings- o. vattenverk . . . . .	2·82	2·10	2·55	.
Mejerier . . . . .	2·89	2·38	3·68	2·01	Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten . . . . .	3·08	2·15	2·50	.
Spinnerier, väverier o. d. . . . .	2·58	1·92	.	1·96	Spårvägs- o. omnibuedrift . . . . .	3·15	2·10	2·52	.
Skrädderier o. sömnadsfabriker . . . . .	2·34	1·75	1·95	1·68	Handel och varulager . . . . .	3·18	2·32	2·62	.
Hatt- o. mössfabriker . . . . .	2·75	2·01	2·80	1·86	Åkerirörelse . . . . .	2·28	1·82	2·95	1·45
Pälsvarufabriker . . . . .	.	.	.	1·77	Lastning o. lossning . . . . .	2·28	1·78	.	.
Gummivarufabriker . . . . .	2·87	1·90	2·42	1·94	<b>Ortsgrupp 3.</b>				
Färg-, olje- och parfymfabriker . . . . .	2·63	1·96	2·35	1·79	<i>Malmö.</i>				
>Annan> kemisk-tekn. industri . . . . .	2·64	1·96	2·58	1·74	Samtl. arb. (m 17 592, kv 6 693)	2·51	1·80	2·30	1·59
Egentligt byggnadsarbete . . . . .	3·49	1·87	3·90	.	Järn- o. stålmanufaktur . . . . .	2·41	1·86	2·28	1·49
Installationsarbete . . . . .	3·06	1·92	2·90	.	Mekaniska verkstäder . . . . .	2·87	1·55	2·06	.
Målning o. glasmåsteri . . . . .	5·22	2·66	5·30	.	Elektroteknisk industri . . . . .	2·52	1·88	2·26	.
Statliga verkst. o. skeppsvarv . . . . .	3·08	2·24	2·73	.	Metallmanufaktur . . . . .	2·37	1·69	2·18	.
Intendenturverkstäder, förråd o. d. . . . .	2·54	2·21	2·87	.	Byggnadsämnesindustri . . . . .	2·20	1·65	1·97	.
Annan statlig verksamhet . . . . .	3·14	2·57	2·68	2·14	Snickeri- o. möbelfabriker . . . . .	2·30	1·75	2·16	.
Kraft-, belysnings- o. vattenverk . . . . .	3·42	2·06	2·78	.	Grafisk industri . . . . .	2·94	2·20	.	1·66
Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten . . . . .	3·60	2·08	3·11	1·89	Bagerier . . . . .	2·76	2·66	.	1·70
Spårvägs- o. omnibuedrift . . . . .	3·24	2·19	2·65	3·00	Choklad- o. karamellfabriker . . . . .	2·19	1·74	1·78	1·50
Handel och varulager . . . . .	2·50	1·92	3·05	1·70	Tobaksfabriker . . . . .	.	.	.	1·70
Åkerirörelse . . . . .	2·64	2·11	.	.	Slakterier o. charkuterifabriker . . . . .	2·22	1·98	.	.
Tvättinrättningar . . . . .	2·36	1·84	2·55	1·68	Spinnerier, väverier o. d. . . . .	2·31	1·70	1·86	1·63
					Skrädderier o. sömnadsfabriker . . . . .	2·22	1·73	2·01	1·57
					Hatt- o. mössfabriker . . . . .	.	.	.	1·57
					Garverier . . . . .	2·54	1·73	2·27	.
					Skofabriker . . . . .	2·40	1·58	2·11	1·68
					Gummivarufabriker . . . . .	.	.	.	1·55
					Färg-, olje- o. parfymfabriker . . . . .	2·03	1·57	1·87	1·40
					>Annan> kemisk-teknisk industri . . . . .	2·30	1·68	2·38	.
					Egentligt byggnadsarbete . . . . .	3·02	.	3·62	.
					Installationsarbete . . . . .	2·54	1·70	2·45	.
					Målning och glasmåsteri . . . . .	3·51	2·12	3·55	.
					Statliga verkst. och skeppsvarv . . . . .	2·84	2·21	2·59	.
					Kraft-, belysnings- o. vattenverk . . . . .	2·48	1·82	.	.

<sup>1</sup> Rörliga tillägg, övertidsersättning, semesterlön samt naturaförmåner o. d. kunna ej medräknas i specialkolumnerna »tidlön» och »ackord».



Tab. 38 (forts.). Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1947.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr pr timme för				Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr pr timme för			
	manliga arbetare	därav på <sup>1</sup>		kvinnl. arbetare		manliga arbetare	därav på <sup>1</sup>		kvinnl. arbetare
		tid- lön	ac- kord				tid- lön	ac- kord	
Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten . . . . .	2:57	1:68	2:42	.	»Annan» pappersindustri . . . . .	2:77	2:21	.	.
Spårvägs- o. omnibusdrift . . . . .	2:81	1:96	2:56	.	Grafisk industri . . . . .	2:78	2:19	2:31	.
Handel och varulager . . . . .	2:28	1:84	3:88	1:50	Slakterier o. charkuterifabriker . . . . .	2:18	1:77	.	.
Lastning och lossning . . . . .	2:91	1:50	2:64	.	Spinnerier, väverier o. d. . . . .	2:19	1:55	1:78	1:60
					Skrädderier o. sömnadsfabriker . . . . .	.	.	.	1:59
					Gummivarufabriker . . . . .	2:26	1:55	1:95	.
<b>Ortsgrupp 3.</b>					»Annan» kemisk-teknisk industri . . . . .	2:87	1:68	2:73	.
<i>Norrköping.</i>					Egentligt byggnadsarbete . . . . .	3:00	1:69	3:48	.
Samtl. arb. (m 8 979, kv 3 145)	2:37	1:71	2:05	1:57	Installationsarbete . . . . .	2:25	1:73	1:82	.
Mekaniska verkstäder . . . . .	2:29	1:77	2:03	.	Kraft-, belysnings- och vattenverk	2:46	1:65	2:22	.
Elektroteknisk industri . . . . .	2:05	1:56	1:80	1:66	Kommunala byggnads- o. anlägg- ningsarbeten . . . . .	2:77	1:67	2:60	.
Snickeri- o. möbelfabriker . . . . .	2:16	1:54	2:17	.	Spårvägs- o. omnibusdrift . . . . .	2:39	1:67	2:89	.
Pappersbruk o. pappfabriker . . . . .	2:22	.	1:71	.	Handel och varulager . . . . .	2:07	1:62	3:51	.

stri, porslinsfabriker, margarinfabriker, olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker, »annan» läderindustri samt slakterier och charkuterifabriker.

Anmärkas bör, att växlingarna år från år äro mycket stora vid en jämförelse mellan placeringarna inom a- resp. b-kolumnen.

För flertalet industrier blir emellertid icke endast den inbördes rangordningen förändrad, utan även avståndet mellan medellönerna minskas i regel. De gränser, inom vilka löneindexen variera, ligga sålunda något närmare varandra hos b-talen än hos a-talen. I fråga om männen växla b-talen mellan 84—138 och a-talen mellan 84—146, medan motsvarande intervall för kvinnornas vidkommande bli för de förra 89—116 och för de senare 85—118. Att denna tendens till hopträngning av b-serien icke endast gäller gränsvärdena visas av efterföljande tablå, som återger spridningen av samtliga i tab. 37 förekommande indextal.

	Löneindextal							
	80—89	90—99	100—109	110—119	120—129	130—139	140 o. däröver	
Män:								
b-tal . . . . .	7	32	26	3	—	2	—	
a-tal . . . . .	9	28	24	7	.	1	1	
Kvinnor:								
b-tal . . . . .	1	20	20	4	—	—	—	
a-tal . . . . .	2	20	20	3	—	—	—	

Som slutresultat av dessa överbåganden kvarstår, att lönenivån för industriarbetarna företer mindre spridning, när lönerna beräknas med hänsyn till industrins lokalisering i dyrortshänseende. Sannolikt är därjämte, att olikheterna i löneläget inom olika industrier skulle ytterligare reduceras, om hänsyn även kunde tagas till arbetarpersonalens skiljaktiga sammansättning bland annat med hänsyn till ålder och yrke. Såsom närmare framgår av det följande, är emellertid även de särskilda industriernas betalningsförmåga en viktig faktor vid lönesättningen.

<sup>1</sup> Se not I sid. 114.

**Arbetslöner inom företag av olika storlek. Olikheter i löneläget inom olika näringsgrenar m. m. kunna även tänkas vara beroende av företagsstorleken (jfr sid. 82). Av tab. 39 framgår resultatet av en beräkning av de genomsnittliga timförtjänsterna efter företagens storlek (antal arbetare) med fördelning på dyrortsgrupper. De genomsnittliga timförtjänsterna inom de större företagen ha därvid kommit att ligga något över timförtjänsterna inom de mindre företagen. Detta förhållande framträder klarare, om de provisionsavlönade utkörarna vid bryggerier, som skett i tab. 39, uteslutas vid beräkningarna. Orsaken till de högre timförtjänsterna inom de stora företagen är med nuvarande material ej möjlig att fastställa men kan vara annan sammansättning efter t. ex. yrke och ålder.**

**Tab. 39. Genomsnittlig timlön för manliga och kvinnliga arbetare inom företag av olika storlek (efter antal arbetare).**

Dyrortsgrupper m = män kv = kvinnor	Genomsnittlig lönelnkomst per timme (inkl. rörl. tillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförm. o. d.) för vuxna arbetare inom företag med följande antal arbetare					
	1—10 arb.	11—50 arb.	51—200 arb.	201—500 arb.	över 500 arb.	samtl.
Samtliga industrigrupper <sup>1</sup> . . . . . m	2.19	2.25	2.29	2.31	2.42	2.38
kv	1.51	1.56	1.60	1.61	1.68	1.61
därav						
dyrortsgrupp 1 . . . . . m	1.95	2.04	2.05	2.07	2.07	2.09
kv	1.43	1.39	1.41	1.55	1.58	1.49
>  2 . . . . . m	1.96	2.04	2.12	2.18	2.28	2.16
kv	1.31	1.42	1.46	1.51	1.52	1.48
>  3 . . . . . m	2.15	2.23	2.29	2.23	2.34	2.29
kv	1.46	1.52	1.57	1.59	1.63	1.58
>  4 . . . . . m	2.37	2.47	2.40	2.43	2.63	2.50
kv	1.46	1.63	1.67	1.64	1.80	1.68
>  5 . . . . . m	2.77	2.82	2.87	2.86	2.88	2.86
kv	1.77	1.84	1.85	1.91	1.93	1.88

**Arbetslöner inom konkurrens- och skyddad hemmamarknadsindustri. I lönestatistiken ha under åren 1929—1939 verkställts vissa beräkningar i syfte att belysa löneläget inom å ena sidan den del av industrin, som är direkt beroende av den utländska konkurrensen, och å andra sidan den, som är någorlunda skyddad för dylik konkurrens.<sup>2</sup> På grund av de betydande rubbningar i industrins produktionsförhållanden, som inträtt genom världskriget och den därav föranledda avspärrningen från tidigare handelsförbindelser, ha dessa beräkningar ej fullföljts i de senaste årens lönestatistik.**

**Arbetslöner å vissa viktigare orter samt inom olika län. Den föregående redogörelsen har avsett medellönerna inom olika näringsgrenar dels för hela riket och dels för olika dyrortsgrupper. Under sistnämnda gruppmedel tal dölja sig emellertid ej sällan ganska avsevärda variationer i lönesatserna, beroende på näringslivets lokala gestaltning, organisationsförhållanden etc. För att, i den mån så kan ske utan obehörigt blottande av en-**

<sup>1</sup> Inkl. ej dyrortsgrupperade företag. — <sup>2</sup> Se Lönestatistisk årsbok för Sverige 1939, sid. 109.

Tab. 40. Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrortsgrupper år 1947.

(Siffror i medeval stil ange, att medeltalet avser mindre än 30 arbetare.)

Län och dyrortsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna manliga arbetare (exkl. för- män) i kr per			Genomsnittlig löneinkomst för vuxna kvinnliga arbetare i kr per		
	timme	dag	år <sup>1</sup>	timme	dag	år <sup>1</sup>
Stockholm (66 136) . . . . .	3:08	24:48	6 736	1:87	14:72	4 083
Stockholms län (20 947) . . . . .	2:62	21:18	5 892	1:78	13:79	3 793
dyrortsgrupp 1—2 (2 182) . . . . .	2:19	17:36	4 842	1:38	10:86	3 019
, 3—4 (15 383) . . . . .	2:66	21:60	5 952	1:77	13:58	3 716
, 5 (3 155) . . . . .	2:80	22:31	6 384	1:92	15:57	4 437
Uppsala län (10 746) . . . . .	2:35	18:16	5 242	1:56	12:25	3 333
dyrortsgrupp 1—2 (3 758) . . . . .	2:21	16:11	4 828	1:42	10:77	3 016
, 3—4 (6 503) . . . . .	2:46	19:71	5 550	1:59	12:63	3 389
Södermanlands län (21 580) . . . . .	2:37	19:35	5 251	1:54	12:52	3 317
dyrortsgrupp 1—2 (4 781) . . . . .	2:26	18:03	5 064	1:57	12:26	3 365
, 3—4 (15 780) . . . . .	2:40	19:30	5 297	1:53	12:62	3 306
Östergötlands län (30 611) . . . . .	2:29	18:24	5 104	1:55	11:98	3 298
dyrortsgrupp 1—2 (8 477) . . . . .	2:12	17:04	4 740	1:44	11:32	3 112
, 3—4 (21 187) . . . . .	2:36	18:77	5 260	1:57	12:16	3 347
Jönköpings län (21 764) . . . . .	2:32	19:21	5 140	1:54	11:90	3 277
dyrortsgrupp 1—2 (15 213) . . . . .	2:29	19:23	5 080	1:51	11:31	3 238
, 3—4 (5 456) . . . . .	2:39	19:35	5 331	1:59	12:34	3 416
Kronobergs län (9 447) . . . . .	2:06	16:55	4 555	1:38	10:43	2 863
dyrortsgrupp 1—2 (8 161) . . . . .	2:03	16:31	4 479	1:31	10:34	2 855
, 3—4 (1 132) . . . . .	2:29	18:26	5 098	1:42	10:31	2 908
Kalmar län (15 607) . . . . .	2:19	17:65	4 892	1:42	11:07	3 137
dyrortsgrupp 1—2 (10 405) . . . . .	2:11	17:05	4 669	1:46	11:21	3 161
, 3—4 (4 543) . . . . .	2:33	18:32	5 312	1:39	10:92	3 110
Gotlands län (1 847) . . . . .	2:19	17:69	4 851	1:43	12:14	3 662
dyrortsgrupp 1—2 (857) . . . . .	2:11	16:95	4 557	1:31	11:17	2 845
, 3—4 (959) . . . . .	2:27	18:37	4 998	1:61	12:38	3 733
Blekinge län (10 002) . . . . .	2:26	18:06	5 056	1:49	11:52	3 126
dyrortsgrupp 1—2 (4 895) . . . . .	2:03	16:29	4 561	1:42	11:01	3 042
, 3—4 (4 896) . . . . .	2:52	20:01	5 532	1:54	11:90	3 186
Kristianstads län (14 057) . . . . .	2:08	16:51	4 659	1:45	11:41	3 181
dyrortsgrupp 1—2 (9 935) . . . . .	1:99	15:90	4 501	1:44	11:25	3 168
, 3—4 (3 540) . . . . .	2:30	18:15	5 122	1:49	11:30	3 212
Malmöhus län (56 073) . . . . .	2:36	18:99	5 290	1:55	12:15	3 348
dyrortsgrupp 1—2 (14 698) . . . . .	2:11	17:03	4 752	1:43	11:22	3 070
, 3—4 (36 901) . . . . .	2:47	19:30	5 548	1:53	12:33	3 412
Hallands län (8 772) . . . . .	2:20	17:64	4 881	1:55	12:20	3 353
dyrortsgrupp 1—2 (3 287) . . . . .	2:07	16:31	4 636	1:45	11:35	3 173
, 3—4 (4 948) . . . . .	2:31	18:62	5 112	1:62	12:74	3 467
Göteborgs o. Bohus län (55 234)	2:57	20:37	5 836	1:65	12:37	3 510
dyrortsgrupp 1—2 (1 916) . . . . .	1:92	15:33	4 430	1:43	11:55	3 112
, 3—4 (49 109) . . . . .	2:60	21:33	5 896	1:66	12:33	3 546

<sup>1</sup> S. k. säsongindustri ej medräknad.

**Tab. 40 (forts.). Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrortsgrupper år 1947.**

(Siffror i medial stil ange, att medeltalet avser mindre än 30 arbetare.)

Län och dyrortsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna manliga arbetare (exkl. för- män) i kr per			Genomsnittlig löneinkomst för vuxna kvinnliga arbetare i kr per		
	timme	dag	år <sup>1</sup>	timme	dag	år <sup>1</sup>
Älvsborgs län (37 099) . . . . .	2·21	17·78	4 909	1·60	12·38	3 376
dyrortsgrupp 1—2 (17 120) .	2·15	17·34	4 752	1·56	12·07	3 299
, 3—4 (19 497) .	2·27	18·23	5 067	1·63	12·61	3 436
Skaraborgs län (14 288) . . . . .	2·15	17·13	4 823	1·49	11·60	3 200
dyrortsgrupp 1—2 (7 304) .	2·03	16·11	4 519	1·45	11·26	3 122
, 3—4 (6 294) .	2·26	18·08	5 094	1·53	11·85	3 255
Värmlands län (20 949) . . . . .	2·19	17·75	4 842	1·59	12·54	3 396
dyrortsgrupp 1—2 (5 832) .	2·09	17·07	4 614	1·43	11·23	3 065
, 3—4 (14 470) .	2·23	18·04	4 942	1·62	12·79	3 462
Örebro län (23 664) . . . . .	2·37	18·92	5 226	1·63	12·54	3 384
dyrortsgrupp 1—2 (7 976) .	2·20	17·41	4 926	1·48	11·48	3 244
, 3—4 (14 771) .	2·46	19·78	5 375	1·66	12·76	3 410
Västmanlands län (22 643) . . . . .	2·33	18·97	5 188	1·53	11·91	3 308
dyrortsgrupp 1—2 (9 632) .	2·23	18·19	4 976	1·46	11·61	3 220
, 3—4 (12 219) .	2·45	19·55	5 342	1·57	12·12	3 350
Kopparbergs län (21 219) . . . . .	2·26	18·02	5 012	1·48	11·31	3 221
dyrortsgrupp 1—2 (13 551) .	2·26	18·00	5 027	1·51	12·10	3 329
, 3—4 (7 163) .	2·25	18·07	4 990	1·43	11·37	3 065
Gävleborgs län (23 050) . . . . .	2·32	18·59	5 143	1·55	12·07	3 280
dyrortsgrupp 1—2 (4 281) .	2·36	19·29	5 400	1·56	12·28	3 297
, 3—4 (18 221) .	2·31	18·63	5 096	1·54	12·05	3 278
Västernorrlands län (18 485) . . . . .	2·45	19·52	5 530	1·50	11·33	3 187
dyrortsgrupp 1—2 (48) .	2·50	20·01	5 567	—	—	—
, 3—4 (17 586) .	2·45	19·55	5 550	1·50	11·33	3 187
Jämtlands län (2 906) . . . . .	2·46	19·29	5 476	1·60	12·75	3 572
dyrortsgrupp 3—4 (1 465) .	2·41	18·72	5 489	1·56	12·47	3 401
, 5 (1 052) .	2·59	20·76	5 722	1·62	12·90	3 669
Västerbottens län (8 221) . . . . .	2·64	21·20	5 934	1·62	12·94	3 635
dyrortsgrupp 3—4 (7 066) .	2·66	21·46	6 020	1·62	12·94	3 635
, 5 (398) .	2·82	22·33	6 267	—	—	—
Norrbottnens län (8 525) . . . . .	2·31	22·16	6 048	1·79	14·26	3 901
dyrortsgrupp 3—4 (542) .	2·34	19·03	4 994	1·57	12·32	3 601
, 5 (6 631) .	2·92	23·18	6 339	1·80	14·33	3 915
<b>Hela riket<sup>2</sup> . . . . . (565 607) .</b>	<b>2·44</b>	<b>19·57</b>	<b>5 374</b>	<b>1·62</b>	<b>12·67</b>	<b>3 469</b>
dyrortsgrupp 1—2 (154 359) .	2·16	17·34	4 806	1·48	11·55	3 136
, 3—4 (291 631) .	2·44	19·64	5 448	1·60	12·53	3 420
, 5 (77 372) .	3·00	24·20	6 663	1·87	14·73	4 091

<sup>1</sup> S. k. säsongindustri ej medräknad. — <sup>2</sup> Inberäknat arbetare, som ej kunnat fördelas på dyrortsgrupper och län.

skilda näringsidkares förhållanden, även belysa dylika avvikelser från det genomsnittliga löneläget, ha i tab. 38 å sid. 114 sammanförts ett antal löneuppgifter för de fyra största städerna beträffande sådana näringsgre- nar, inom vilka sysselsättes ett större antal (i regel minst 150) vuxna män eller kvinnor, härrörande från flera särskilda företag. Liksom i tab. 35 redovisas därvid den totala löneinkomsten per timme (inkl. rörligt till- lägg, sjuklön, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.). För manliga arbetare meddelas därutöver genomsnittliga löneinkomster per tim- me vid tidlöns- och ackordsarbete på ordinarie tid.

En närmare granskning av tab. 38 kompletterar de i tab. 35 meddelade genomsnittslönerna för olika dyrortsgrupper genom att belysa det stund- om rätt växlande löneläget å särskilda orter inom samma grupp. Vid des- sa jämförelser måste dock reservation göras för bristande jämförbarhet på grund av de redovisade företagens växlande art och produktionsinrikt- ning på olika orter.

Till ytterligare komplettering av lönestatistikens allmänna medeltal me- delst regionala siffror, har i tab. 40 (sid. 117) det lönestatistiska materia- let fördelats på län och inom varje län — i den mån så kunnat ske — på de tre dyrortsgrupperna 1—2 och 3—4 samt 5. För var och en av dessa sammanfattningsgrupper meddelas i tabellen medelförtjänster under år 1947 per timme, dag och år. Liksom eljest i detta kapitel har därvid un- dersökningen begränsats till vuxna manliga och kvinnliga arbetare, me- dan ingen hänsyn tagits till förekomsten av minderårig arbetskraft.

**Tab. 41. Medelförtjänster under år 1947 för arbetare vid statens järnvägars banavdelning.**

Arbetarkategorier	Medel- antal ar- betare under året	Löneinkomst i öre per arbetstimme					
		Vid drift o. underhåll samt för- ändr. o. ny- byggnads- arbeten	Därav å dyrortsgrupp				
			1	2	3	4	5
a. Arbete mot tidlön på ordinarie tid. . .	6 432	1·87	1·65	1·79	1·95	2·07	2·16
<i>Grupp I</i> (arb. utan särsk. yrkeskun- nighet). . . . .	5 340	1·84	1·63	1·76	1·92	2·05	2·13
<i>Grupp II</i> (yrkesk. arb., såsom cement- slipare, stenarb. m. fl.) . . . . .	1 092	2·02	1·80	1·92	2·04	2·16	2·30
<i>Grupp III</i> (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.) . . . . .							
b. Arbete mot ackordelön på ordinarie tid . . . . .	3 367	2·60	2·35	2·57	2·62	2·79	2·95
<i>Grupp I</i> (arb. utan särsk. yrkeskun- nighet) . . . . .	3 186	2·58	2·34	2·56	2·60	2·79	2·92
<i>Grupp II</i> (yrkesk. arb., såsom cement- slipare, stenarb. m. fl.) . . . . .	181	2·84	2·61	2·75	2·79	2·83	3·31
<i>Grupp III</i> (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnickare, elektriker m. fl.) . . . . .							
Samtliga arbetare	9 799	2·12	1·85	2·12	2·17	2·29	2·38
Medelantal arbetare under året . . . .	9 799	9 799	2 239	3 231	2 113	1 003	1 213

Tab. 42. Antal utförda arbetstimmar under år 1947 vid statens vattenfallsverks byggnadstörstag och sjöregleringar.

Arbetarkategorier	Antal arbetstimmar vid följande arbetsplatser							
	Göta- älvs- arb. <sup>1</sup>	Forsmo	Näm- forsen	Sjöreg- lerings- arb.	Hölle- forsen	Porjus	Har- språnget	Summa
Förrädsutlämnare.....	.	5 914	1 249	2 530	9 311	.	6 489	25 493
Hjälparbetare.....	.	40 621	44 708	9 827	65 423	6 113	160 001	326 693
Jord- o. diversearbetare...	.	302 660	229 741	288 942	235 980	79 616	540 231	1 677 170
Kompressorkötare.....	.	1 871	5 060	.	1 359	.	195	8 485
Spelskötare vid spel och kranar.....	.	832	.	10 150	3 635	239	1 568	16 424
Utsättare.....	.	2 587	2 816	11 679	3 281	.	6 597	26 960
Ångpanneeldare.....	.	887	.	3 144	.	162	.	4 193
Övriga tillh. lönegrupp I..	.	.	.	24 704	7 684	.	35 806	68 194
<i>Lönegrupp I</i>	.	<b>355 872</b>	<b>288 574</b>	<b>850 976</b>	<b>326 673</b>	<b>86 130</b>	<b>750 887</b>	<b>2 153 612</b>
Armerare, yrkesk.....	.	28 098	9 993	4 751	33 568	8 105	7 971	92 486
Bergsprängare, ovan jord..	.	26 961	22 305	42 089	95 055	12 356	77 731	276 497
D:o under jord.....	.	73 880	.	.	7 256	10 893	129 106	220 635
Betonggjutare, yrkesk....	9 589	66 918	32 570	.	39 005	13 197	35 988	197 267
Bilförare, förräds- o. trafik- körning.....	.	4 334	2 902	14 766	2 058	.	23 896	48 456
Elektromontörer.....	.	7 176	10 110	4 757	9 702	.	22 529	54 274
Förare å gräv... ..	.	1 177	1 189	11 486	3 031	.	1 199	18 082
Järn- o. metallarb., yrkesk.	101	17 734	15 605	5 870	17 787	6 435	27 896	91 428
Kompressormaskinister....	.	4 750	167	.	3 500	983	9 335	18 735
Smeder med lägre yrkes- skicklighet.....	.	2 102	1 104	5 290	3 697	.	3 562	15 755
Spelskötare vid spel och kranar.....	.	5 082	5 758	.	3 859	290	496	15 485
Svetsare med lägre yrkes- skicklighet.....	.	157	1 315	1 552	2 465	.	6 343	11 832
Träarbetare, yrkesk. (fång- dammsb.).....	.	.	.	.	.	.	582	582
D:o (övriga).....	.	13 801	12 400	10 310	12 280	.	115 829	164 620
Utsättare.....	.	8 748	1 579	5 548	4 998	.	1 022	21 895
Övriga tillh. lönegrupp II	833	1 166	12 099	9 472	23 460	1 730	29 952	78 712
<i>Lönegrupp II</i>	<b>10 523</b>	<b>262 584</b>	<b>129 096</b>	<b>115 891</b>	<b>261 721</b>	<b>53 489</b>	<b>493 487</b>	<b>1 326 741</b>
Bilförare vid grävmaskin..	.	33 516	5 980	.	.	1 309	47 613	88 418
Bilreparatörer.....	.	8 855	5 226	8 011	.	.	9 406	31 498
Byggnadssnickare (fång- dammsb.).....	.	.	.	.	.	.	.	.
Byggnadssnickare (övriga).	2 591	125 553	51 342	45 772	134 526	31 894	98 452	490 130
Elektromontörer, ledande..	766	10 440	6 703	5 427	14 291	.	14 527	52 154
Förare å grävmaskin, fallt yrkesk.....	.	16 421	9 493	8 319	29 538	.	19 768	83 539
Järn- o. metallarb., ledande	.	27 929	30 573	2 740	30 902	533	38 847	131 524
Smeder med högre yrkes- skicklighet.....	689	6 165	1 616	661	4 689	1 939	4 412	20 171
Spelskötare vid spel och kranar.....	.	7 624	4 339	.	8 282	1 919	400	22 564
Svetsare med högre yrkes- skicklighet.....	1 413	5 428	13 483	3 318	6 169	.	11 051	40 862
Övriga tillh. lönegrupp III	.	20 968	4 836	4 327	23 784	.	11 026	64 911
<i>Lönegrupp III</i>	<b>5 459</b>	<b>262 899</b>	<b>133 591</b>	<b>78 575</b>	<b>252 181</b>	<b>37 594</b>	<b>255 502</b>	<b>1 025 801</b>
Dykare.....	17	898	1 558	249	1 739	44	3 457	7 962
<i>Samtliga lönegrupper</i>	<b>15 999</b>	<b>881 753</b>	<b>547 819</b>	<b>545 691</b>	<b>842 314</b>	<b>177 257</b>	<b>1 503 283</b>	<b>4 514 116</b>
Minderåriga.....	719	49 495	53 770	36 694	36 867	6 287	61 591	245 423

<sup>1</sup> Jan.—april 1947.

Tab. 43. Medelförtjänster under år 1947 för arbetare vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag och sjöregleringar.

(Siffror i medial stil ange, att medeltalet avser mindre än 5 000 arbetstimmar.)

Yrkeskategorier och lönegrupper	Löneinkomst i kr per arbetstimme (inkl. dyrtidstillägg, ev. kallortstillägg, övertidstillägg, skifttillägg, förmans- pengar och semesterlön) vid följande arbetsplatser							
	Göta- älva- arb.	Fors- mo	Näm- forsen	Sjöreg- lerings- arbe- tens	Hölle- forsen	Por- jus	Har- spräng- et	Samt- liga
Förrådsutlämnare .....	.	2'51	2'30	2'06	2'49	.	2'61	2'47
Hjälparbetare .....	.	3'22	2'87	2'69	3'18	3'49	3'78	3'41
Jord- o. diversearbetare .....	.	2'88	3'01	2'99	2'96	3'15	3'27	3'07
Kompressorskötare .....	.	2'50	2'14	.	2'17	.	2'86	2'28
Spelskötare .....	.	3'13	.	2'95	3'25	2'35	3'79	3'10
Utsättare .....	.	2'07	2'05	2'07	1'92	.	2'40	2'18
Ångpanneeldare .....	.	2'23	.	2'85	.	2'37	.	2'32
Övriga tillhörande lönegrupp I .....	.	.	.	2'85	2'28	.	2'90	2'82
<i>Lönegrupp I</i>	.	2'90	2'96	2'98	2'97	3'18	3'85	3'09
Armerare .....	.	3'75	3'56	3'70	3'54	3'61	4'29	3'68
Bergsprängare, ovan jord .....	.	3'21	3'56	3'40	3'62	3'81	4'10	3'69
» , under jord .....	.	3'97	.	.	4'74	3'45	4'48	4'28
Betonggjutare .....	2'70	3'41	3'61	.	3'51	3'88	3'76	3'49
Bilförare, förråds- o. trafikkörning .....	.	2'52	2'15	2'89	3'11	.	3'07	2'91
Elektromontörer .....	.	3'25	3'82	2'89	3'30	.	4'18	3'68
Förare av grävmaskin .....	.	3'11	3'78	3'82	3'76	.	5'03	3'52
Järn- o. metallarbetare .....	2'51	3'88	3'25	2'96	3'88	3'48	3'75	3'45
Kompressormaskinister .....	.	2'77	2'45	.	2'31	2'98	3'77	3'19
Smeder .....	.	3'52	3'43	2'87	3'53	.	4'05	3'43
Spelskötare .....	.	3'14	3'41	.	3'38	2'40	4'63	3'33
Svetsare .....	.	3'29	3'34	3'09	3'59	.	3'94	3'68
Träarbetare (fångdammsb.) .....	.	.	.	.	.	.	4'57	4'57
» (övriga) .....	.	3'55	4'85	3'30	3'76	.	4'16	4'04
Utsättare .....	.	2'19	2'22	2'19	2'10	.	2'56	2'19
Övriga tillhörande lönegrupp II .....	2'41	2'89	2'45	3'07	3'47	3'02	3'08	3'07
<i>Lönegrupp II</i>	2'68	3'51	3'43	3'18	3'54	3'51	4'04	3'67
Bilförare vid grävmaskin .....	.	3'27	3'87	.	.	3'02	3'46	3'88
Bilreparatörer .....	.	3'24	3'31	3'07	.	.	3'87	3'40
Byggnadssnickare .....	2'88	3'94	4'31	3'70	3'86	3'60	4'40	4'00
Elektromontörer .....	2'56	3'45	3'43	3'10	3'29	—	4'41	3'62
Förare av grävmaskin .....	.	3'75	4'07	3'81	4'05	—	4'30	4'02
Järn- o. metallarbetare .....	.	3'57	3'57	3'18	3'54	3'49	3'95	3'67
Smeder .....	2'61	3'64	3'52	2'90	3'67	3'47	4'05	3'66
Spelskötare .....	.	3'49	3'89	.	3'65	2'87	3'58	3'58
Svetsare .....	2'69	3'91	3'78	3'38	3'69	.	3'97	3'77
Övriga tillhörande lönegrupp III .....	.	2'78	2'86	2'76	3'68	.	3'78	3'26
<i>Lönegrupp III</i>	2'75	3'65	3'86	3'52	3'78	3'54	4'08	3'60
Dykare .....	6'53	6'22	6'92	5'74	5'50	4'23	6'56	6'38
<i>Samtliga lönegrupper</i>	2'71	3'31	3'31	3'07	3'39	3'35	3'71	3'48
Minderåriga .....	0'94	1'47	1'57	1'30	1'76	0'88	1'90	1'60

1 Jan.—april 1947.

De särskilda länsmedeltalen måste användas med en viss försiktighet, särskilt när de grunda sig på fåtaliga primäruppgifter. De giva emellertid en antydan om landets så att säga lönegeografiska struktur, särskilt om de här meddelade industrilönerna sammanställas med förut meddelade medeltal för arbetslöner inom jordbruk (sid. 46), trädgårdsodling (sid. 68), skogsbruk (sid. 75) och vägarbete (sid. 79).

#### f. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten.

Till komplettering av de i tab. 35 meddelade genomsnittslönerna vid statens anläggningsarbeten lämnas i det följande vissa uppgifter, vilka ställts till förfogande av järnvägsstyrelsens statistiska kontor och vattenfallsstyrelsens kanslibyrå. Hur arbetsförtjänsterna beräknade i genomsnitt per arbetstimme gestaltat sig för år 1947 framgår av tab. 41 och 43 å sid. 119 resp. 121.

Vid statens järnvägars bana v d e l n i n g (tab. 41) uppgick medelförtjänsten för samtliga vid drift och underhåll samt vid förändrings- och nybyggnadsarbeten sysselsatta arbetare (i medeltal 9 799 man) till 2.12 kr per timme; förtjänsten utgjorde i medeltal 1.87 kr vid tidlöns- och 2.60 kr vid ackordsarbete.

V a t t e n f a l l s v e r k e t s byggnadsföretag, vid vilka år 1947 sysselsattes i genomsnitt 2 336 arbetare, redovisas i tab. 42 och 43. Siffrorna utvisa, att inom denna arbetargrupp de genomsnittliga timförtjänsterna för samtliga arbetare vid de olika arbetsföretagen växla mellan 2.71 och 3.71 kr. Till skillnad från tidigare år ha i timförtjänsterna för 1947 även medtagits övertidsersättning. År 1947 utgjorde övertidstillägget i genomsnitt per timme vid Nämforsen 10 öre, vid Forsmo 9 öre, vid Hölleforsen 6 öre, vid Porjus 12 öre samt vid Harsprånget 13 öre.

### B. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1947.

De i föregående kapitel verkställda undersökningarna av årslönens fluktuationer komma, såsom förut påpekats, på grund av redovisningssättet närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under redogörelseåret eller den del därav företagen varit i gång. Särskilt under tider med ogynnsamma förhållanden på arbetsmarknaden ger en sådan undersökning av löneutvecklingen för arbetare med mera stadigvarande anställning en i viss mån vilseledande bild av industrins möjligheter att bereda försörjning åt landets industriarbetarstam som helhet betraktad. Under den av lönestatistiken berörda tidsperioden har tillgången på arbete varit underkastad betydande växlingar, varigenom arbetslönerna — om de beräknades i genomsnitt per arbetare både med och utan sysselsättning — skulle visat vida större fluktuationer än som kommit till synes i den i det föregående meddelade lönestatistiken. Det bidrag lönestatistiken kan ge till dylika kalkyler inskränker sig emellertid till vissa approximativa beräkningar rörande förändringarna i den totala lönebudgeten och sysselsättningsvolymen,



Tab. 44. Arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma vid industriella företag, varifrån uppgifter föreligga både för 1946 och 1947.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Antal arbetare		Summa utgjorda arbetstim- mar per år (milj.)		Totalsumma arbetslön i kronor un- der år (milj.)		Indextal för 1947 (1946=100)		
	1946	1947	1946	1947	1946	1947	Antal arbete- tare	S:a utgj. arbets- tim.	Total- summa arb.- lön
<i>Malmbrytning o. metallind.</i> (1 633)	184 901	181 222	417.0	401.2	840.7	933.9	98.0	96.2	111.1
Gruvor o. anrikningsverk . (59)	9 008	8 684	18.6	18.7	45.0	52.2	96.4	100.5	115.9
Järn-, stål- o. kopparverk . (54)	28 385	27 880	63.7	62.8	125.2	141.1	98.2	97.8	112.7
Järn- o. stålmanufaktur . (311)	20 797	20 143	46.8	44.5	88.5	98.4	96.9	95.2	111.2
Mek. verkst. o. skeppsvarv . (905)	92 992	98 281	211.7	207.4	431.7	487.2	100.3	98.0	112.9
Elektroteknisk industri . (108)	23 800	21 369	53.9	46.4	107.0	106.2	89.8	86.1	99.2
Metallmanufaktur . . . . . (168)	9 107	9 032	20.5	20.0	39.4	44.5	99.2	97.6	112.8
Guld- o. silfvervarufabr. . . (28)	812	833	1.8	1.8	3.9	4.3	102.6	102.1	111.8
<i>Jord- o. stenindustri . . . . . (553)</i>	30 480	28 526	66.0	62.1	118.8	130.7	93.6	94.1	110.0
Kolgruvor . . . . . (4)	762	615	1.6	1.2	3.1	2.8	80.7	76.8	92.4
Torvindustri . . . . . (61)	1 591	1 229	2.5	2.1	4.5	4.3	77.3	84.8	95.9
Stenbrott o. stenhuggerier (99)	3 193	3 312	6.7	6.9	12.1	14.6	103.7	101.8	120.6
Byggnadsämnesindustri . (278)	12 214	11 367	27.1	25.2	50.4	54.8	93.1	93.0	108.7
Porlins-, kakel- o. lergods-f. (21)	5 071	4 754	11.0	10.5	17.4	20.2	93.8	95.4	115.6
Glasbruk . . . . . (63)	5 715	5 430	12.7	12.0	21.8	23.9	95.0	95.2	109.7
»Annan» jord- o. stenind. (27)	1 934	1 819	4.4	4.2	9.5	10.1	94.0	94.1	106.6
<i>Träindustri . . . . . (968)</i>	38 986	39 055	85.8	83.9	151.3	169.4	100.2	97.7	111.9
Flottning . . . . . (11)	1 910	2 678	5.4	5.8	8.9	11.4	140.2	107.1	128.3
Sågverk o. hyvlrier . . . (398)	16 393	16 262	34.6	33.7	59.6	65.9	99.2	97.4	110.6
Snickeri- o. möbelfabr. (502)	19 150	18 600	42.4	41.0	77.1	85.6	97.1	96.7	111.0
»Annan» trävaruindustri . (57)	1 533	1 515	3.4	3.4	5.7	6.5	98.8	99.3	113.5
<i>Pappers- o. grafisk industri . (583)</i>	50 160	50 234	115.2	114.8	225.5	259.8	100.2	99.6	115.3
Pappersmassfabriker . . (63)	14 476	15 037	33.6	34.5	65.4	77.9	103.9	102.7	119.2
Pappersbruk o. pappfabr. (55)	15 037	14 883	34.3	34.0	58.3	68.1	98.3	99.2	116.9
»Annan» pappersindustri . (133)	7 031	5 599	15.9	12.3	27.6	24.5	79.6	76.8	88.9
Grafisk industri . . . . . (332)	13 596	14 715	31.4	34.0	74.2	89.8	108.2	108.3	120.4
<i>Livsmedelsindustri . . . . . (892)</i>	37 617	37 657	85.0	85.0	157.9	180.9	100.1	100.0	114.5
Kvarnar . . . . . (55)	2 356	2 241	5.5	5.3	10.8	11.9	95.1	96.2	109.6
Bagerier . . . . . (212)	6 169	6 440	13.9	14.2	28.1	32.4	104.4	102.2	115.8
Råsockerbruk o. raffinad. (26)	4 231	3 670	9.8	8.3	16.8	16.4	86.7	85.2	97.7
Choklad- o. karamellfabr. (71)	4 150	3 999	8.9	8.8	13.7	15.7	96.4	98.5	114.5
Bryggerier o. läskedrycks-f. (207)	6 009	6 352	13.6	14.6	28.5	35.8	105.7	107.4	124.0
Tobaksfabriker . . . . . (7)	1 643	1 623	3.6	3.5	6.3	6.8	98.8	95.0	108.0
Slakterier o. konservfabr. (194)	7 736	8 123	17.6	18.0	31.9	37.2	105.0	102.9	116.5
»Annan» livsmedelsind. . (120)	5 323	5 209	12.1	12.3	21.8	25.2	97.9	101.1	115.5
<i>Textil- o. beklädnadsindustri (770)</i>	69 253	68 054	151.7	147.3	230.3	263.5	98.3	97.2	114.4
Spinnerier, väverier o. d. (377)	44 612	43 483	93.0	94.4	151.4	173.8	97.5	96.4	114.5
Skrädderier o. sömnads-f. (354)	23 037	23 009	50.2	49.6	74.0	84.7	100.0	98.8	114.5
Hatt- o. mössfabriker . . (39)	1 604	1 562	3.5	3.3	4.9	5.5	97.4	95.9	111.5
<i>Läder-, hår- o. gummivaru- ind. . . . . (328)</i>	21 771	21 699	48.4	47.6	83.9	97.0	99.7	98.3	115.7
Garverier . . . . . (33)	2 625	2 773	6.1	6.2	11.5	13.9	105.6	103.2	120.8
Päls- o. skinnvarufabriker (62)	1 817	1 890	4.0	4.1	6.9	8.2	104.2	102.4	119.0
Skofabriker . . . . . (148)	8 420	8 422	18.3	18.1	30.0	35.4	100.0	98.6	118.2
Gummivarufabriker . . . (13)	6 592	6 274	14.8	14.1	26.6	29.4	95.2	94.9	110.6
»Annan» hithörande ind. . (72)	2 317	2 340	5.2	5.1	8.9	10.1	101.0	98.3	113.2
<i>Kemisk-teknisk industri . . (271)</i>	16 493	16 424	37.7	37.2	72.0	81.8	99.6	98.9	113.6
Färg-, olje- o. parfymfabr. (106)	4 282	4 208	9.7	9.6	18.3	20.8	98.3	98.8	114.0
Sprängämnesfabriker . . (7)	1 644	1 511	3.6	3.4	7.4	7.9	91.9	94.0	105.7
Tändsticksfabriker . . . (7)	1 488	1 651	3.4	3.7	5.0	6.5	111.0	109.8	130.2
»Annan» kemisk-tekn. ind. (151)	9 079	9 034	21.0	20.5	41.3	46.6	99.7	98.0	112.8
Samtliga industrigrenar . (5 998)	449 661	442 871	1006.8	979.1	1880.4	2117.0	98.5	97.3	112.6

mätt i antalet utgjorda arbetstimmar. Härvid måste hänsyn tagas till det förhållandet, att lönestatistikens material vid resp. undersökningstillfällen icke omfattar alldeles samma företag. Dylika variationer i primärmaterialet ha mindre att betyda vid ett studium av de genomsnittliga förändringarna i tim-, dag- och veckolöner men innebära däremot, att uppgifterna om antalet sysselsatta arbetare och utgjorda arbetstimmar samt företagens totala löneutgifter icke kunna utan vidare jämföras från det ena året till det andra. För att möjliggöra en dylik jämförelse har i tab. 44 gjorts en sammanställning av arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma enbart vid de företag, som lämnat uppgift till lönestatistiken såväl för år 1946 som år 1947. Vid denna bearbetning har liksom tidigare begränsning skett till den egentliga industrin.

Med användande av dessa uppgifter, vilka under år 1947 avse 5 988 företag med 442 871 arbetare och en lönebudget av 2 117 milj. kr, ha med 1946 som basår i tabellen uträknats indextal för antalet sysselsatta arbetare och hela antalet utgjorda arbetstimmar samt totalsumman utbetalda arbetslöner.

Vid i tab. 44 redovisade företag tagna tillsammans ha de sysselsatta arbetarna under år 1947 minskat med 6 790 personer (eller med 1.5 % i förhållande till år 1946): Minskningen i arbetarantalet hänförde sig främst till torvindustri, »annan» pappersindustri, kolgruvor, råsockerbruk och raffinerier samt elektroteknisk industri. Ökning noterades inom bl. a. flottning, tändsticksfabriker, grafisk industri, garverier samt slakterier och konserverfabriker.

Liksom det totala antalet sysselsatta arbetare minskat, har totalantalet av samtliga redovisade arbetare utförda arbetstimmar minskat. Trots denna minskning i arbetskraftsåtgången har industrins totala lönebudget dock stigit i jämförelse med 1946.

På samma sätt ha jämförelser anställt mellan företag, som lämnat uppgift två på varandra följande år från och med 1929, varvid dock är att märka, att uppgifterna bli ofullständigare ju längre tillbaka man går i tiden.

Med utgångspunkt från dessa jämförelser ha enligt den s. k. kedjemetoden med år 1929 som basår beräknats indexserier, vilka ge ett approximativt uttryck åt förändringarna under perioden 1929—1947 i arbetarantal, genomsnittlig arbetstid per år och arbetare, totalantal utgjorda arbetstimmar samt totalsumma arbetslön under året. Det må framhållas, att dessa indexserier, som meddelats i tab. 45 och diagram VII, icke fullständigt kunna återspegla förändringarna i sysselsättningsgraden, enär de bl. a. ej taga hänsyn till de förändringar i sysselsättningsvolymen, som betingas av hela företags nedläggande resp. nyskapande. Detta medför framför allt i tider med uppåtgående konjunkturer, då de nytillkomna företagen ofta bli mångdubbelt flera än de nedlagda, att den faktiska sysselsättningen växer hastigare än här beräknade indexserier utvisa.

De i tab. 45 anförda indextalerna återspegla ett betydande uppsving i löneinkomster och sysselsättningsmöjligheter sedan depressionsåren 1932 och

Tab. 45. Sysselsättningsvolym och lönebudget för arbetare vid vissa industriföretag under åren 1929—1947.

Indextal (1929 = 100) för		Malm- bryt- ning o. metall- ind.	Jord- o. sten- ind.	Trä- ind.	Pap- pers- o. gra- fisk ind.	Livs- me- dels- ind.	Textil- o. be- kläd- nads- ind.	Läder- hår- o. gummi- varu- ind.	Ke- misk- teknisk ind.	Samt- liga indu- stri- grup- per
Antal sysselsatta arbetare	1935.....	105	82	78	89	99	111	111	81	96.9
	1936.....	114	85	80	92	103	116	118	83	102.1
	1937.....	127	90	84	95	106	120	118	85	109.1
	1938.....	129	91	82	96	111	119	120	91	110.0
	1939.....	132	92	81	97	116	121	131	100	112.7
	1940.....	133	73	72	87	115	123	137	96	109.2
	1941.....	137	74	71	85	115	114	121	90	108.0
	1942.....	144	80	68	93	114	111	114	95	110.4
	1943.....	148	85	71	90	114	113	106	96	112.2
	1944.....	147	85	70	89	119	115	112	104	113.0
1945.....	153	91	75	99	125	118	123	108	119.1	
1946.....	159	89	78	107	128	118	130	107	122.8	
1947.....	156	83	78	107	128	116	130	107	120.9	
Genom- snittl. arb- tid per år o. arb.	1935.....	99	98	98	100	100	100	101	95	99.8
	1936.....	100	99	99	101	99	102	101	95	100.1
	1937.....	100	100	99	102	101	101	102	97	100.7
	1938.....	98	100	98	95	99	98	103	95	97.9
	1939.....	98	100	96	97	98	101	104	95	98.9
	1940.....	98	93	93	91	97	97	103	94	96.7
	1941.....	97	96	93	93	97	94	95	93	95.8
	1942.....	97	99	105	95	98	94	99	93	97.6
	1943.....	97	99	102	94	98	98	97	94	97.8
	1944.....	97	101	105	95	98	99	104	94	98.7
1945.....	75	102	105	96	97	98	103	94	89.6	
1946.....	96	101	105	98	97	97	104	94	98.6	
1947.....	95	102	103	97	96	96	103	94	97.2	
Totalantal utgjorda arb.- tim. under året	1935.....	104	81	76	89	99	111	112	77	96.2
	1936.....	113	85	79	92	103	119	115	79	102.2
	1937.....	127	90	84	97	107	122	120	83	109.8
	1938.....	127	91	80	90	110	116	124	86	107.7
	1939.....	130	92	78	94	114	122	136	95	111.5
	1940.....	131	68	67	79	111	120	141	90	105.6
	1941.....	133	72	67	79	112	108	115	84	103.5
	1942.....	141	79	71	88	111	104	113	88	107.8
	1943.....	144	84	73	85	112	111	102	90	109.8
	1944.....	143	86	73	85	116	113	116	98	111.5
1945.....	116	92	79	96	121	116	127	101	106.7	
1946.....	154	90	82	104	123	115	135	101	120.9	
1947.....	148	85	80	104	123	112	133	100	117.6	
Total- summa arbetslön under året	1935.....	102	83	75	89	100	113	114	81	96.3
	1936.....	114	90	77	95	105	122	118	85	104.0
	1937.....	131	97	86	104	111	131	127	91	115.7
	1938.....	141	105	86	101	118	129	134	101	120.7
	1939.....	150	110	89	108	125	144	153	112	129.3
	1940.....	165	89	82	97	132	155	175	118	133.5
	1941.....	182	99	88	105	143	153	158	119	142.8
	1942.....	209	121	102	125	153	163	169	136	162.6
	1943.....	224	139	111	126	161	181	163	144	173.3
	1944.....	229	147	115	131	172	197	193	162	181.9
1945.....	194	168	135	154	187	218	223	177	182.7	
1946.....	272	180	156	182	206	239	258	190	224.8	
1947.....	303	198	175	210	236	274	299	216	253.1	

1933 inom så gott som samtliga näringsgrenar. Bortses från de förändringar i arbetarantal, som åstadkommas genom grundande av nya och nedläggande av äldre företag, skulle från år 1935 till 1947 antalet arbetare inom det industriella näringslivet ha ökat med omkring 25 % och den genomsnittliga arbetstiden minskat med 2 %, samtidigt som den totala sysselsättningsvolymen — mått i antalet utgjorda arbetstimmar — utvisat en ökning av 22 %. Denna utökade sysselsättning tillsammans med en ganska betydande höjning av timlönen har kommit industrins totala lönesumma att stiga med icke mindre än 163 % under perioden 1935—1947. Därmed var sysselsättningsvolymen under år 1947 för industrin som helhet betraktad bortåt 18 % högre än under utgångsåret 1929. Lönebudgeten år 1947 överstiger med omkring 153 % 1929 års siffra (jfr diagram VII).

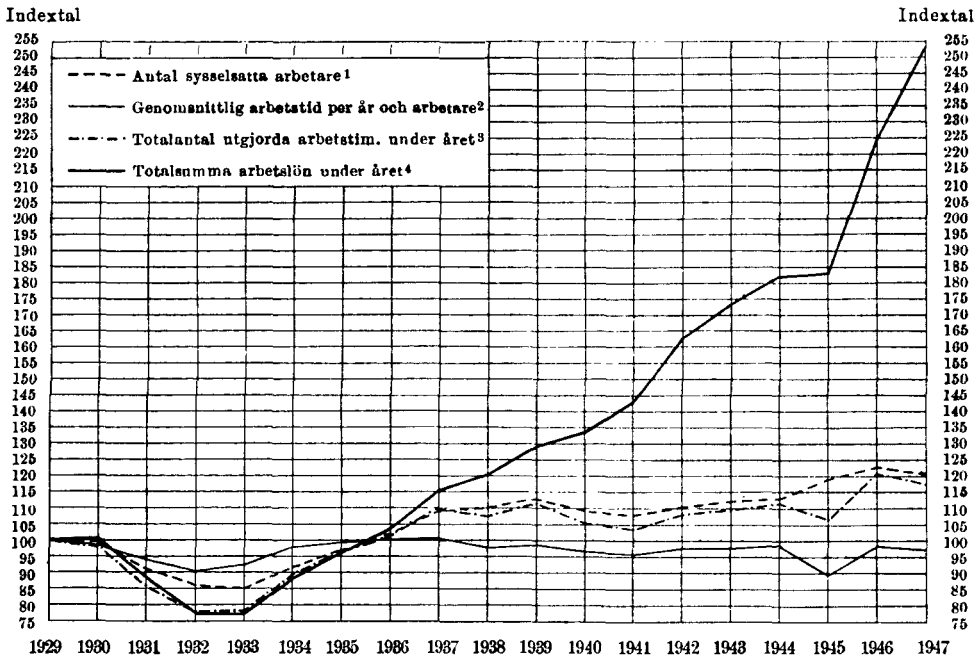
Den utveckling, vars huvuddrag här skildrats, har emellertid varit rätt olikartad under olika år. Under år 1933 var arbetstillgången praktiskt taget oförändrad, i det att den något utökade arbetstiden per år och arbetare till större delen neutraliserades genom inskränkning i antalet sysselsatta arbetare. Däremot tog sig den förbättrade arbetstillgången under år 1934 i förhållande till år 1933 uttryck både i nyanställning eller återanställning av arbetare (8 %) och utökning av arbetstiden för den sysselsatta personalen (6 %). De tre därpå följande åren i perioden har tillväxten i antalet sysselsatta arbetare (resp. 6, 5 och 7 %) varit proportionsvis större än ökningen av arbetstiden per arbetare, som endast utgjort resp. 2, 1 och 0,6 % om året. Under år 1938 har nyanställning av arbetare skett i väsentligt mindre utsträckning än närmast föregående år (1 %), varjämte arbetstiden per arbetare minskats (— 2 %). Ungefär hälften av denna inskränkning i arbetstiden har återtagits under år 1939 samtidigt som de goda konjunkturerna under året särskilt inom hemmamarknadsindustrin medfört en icke obetydlig nyanställning av arbetare (2 %). Under år 1940 har både den sysselsatta personalen, arbetstiden per år och arbetare och totalantalet utgjorda arbetstimmar minskat (resp. 3,1, 2,2 och 5,3 %) i förhållande till föregående år och samma var förhållandet under år 1941. Under åren 1942—1944 konstateras en ganska stark stegring, varigenom under sistnämnda år sysselsättningsnivån år 1939 uppnåddes. Nedgången under 1945 är en följd av den omfattande och långvariga strejken inom verkstadsindustrin. Under år 1946 skedde en återhämtning, varefter sysselsättningen och den genomsnittliga arbetstiden per år och arbetare under 1947 sjunkit med några procent. Den totala lönesumman har däremot stigit kraftigt både under 1946 och 1947.

Särskilt intresse erbjuder ett jämförande studium av motsvarande utveckling inom de båda huvudgrupperna konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri. Då några jämförelsesiffror ej föreligga efter 1939, måste man dock här inskränka sig till att hänvisa till tidigare årgångar av denna årsbok.

Som komplettering till de i tab. 45 meddelade rikssiffrorna har i tab. 46 det lönestatistiska materialet fördelats på län och inom varje län på de

Diagram VII. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1947.  
År 1929 = 100.

Nombre d'heures de travail effectuées et somme globale des salaires pendant les années 1929—1947.



med hänsyn till arbetarantalet viktigaste industrigrenarna. För var och en av de redovisade lokala näringsgrenarna meddelas i tabellen antalet anställda och till dem under år 1947 utbetalade lönesummor, varjämte utvecklingen sedan 1946 belyses genom indextal.

För att ytterligare belysa utvecklingen inom de olika länen ha samma jämförelser gjorts mellan företag, som redovisats under två på varandra följande år av perioden 1938—1947. Genom att begagna den s. k. kedjemetoden (se ovan sid. 124) ha de indexsiffror erhållits, som återges i tab. 47. Av praktiska skäl har ej jämförelsen kunnat föras tillbaka längre än till 1938, men detta års speciella karaktär såsom det sista år, som ej direkt berörts av krigskrisen, torde i och för sig kunna motivera valet av år 1938 som basår.

Även om det för lönestatistiska materialet som helhet betraktat torde representera en för statistikens huvudsyften tillräcklig andel av inom berörda arbetsområden anställd personal, får vid denna långt gående uppdelning av de redovisade företagen den omständigheten ej lämnas obeaktad, att representativiteten kan ställa sig ganska växlande i olika landsdelar. En viss

<sup>1</sup> Nombre moyen d'ouvriers employés. — <sup>2</sup> Nombre moyen d'heures de travail par ouvrier et par an. — <sup>3</sup> Somme globale des heures de travail effectuées. — <sup>4</sup> Somme globale des salaires.

Tab. 46. Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1946 och 1947 för arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Antal anställda 1947	Utbe- tald löne- summa 1947 (1000 kr)	Indextal för 1947 (1946=100)		
			Antal anställda	Summa arbets- timmar	Löne- summa
Stockholms stad . . . . .	44 072	252 144	100·9	98·7	112·8
Malmbrytning o. metallind. . . . .	21 246	121 611	103·0	99·2	113·6
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	8 086	52 103	98·7	98·0	110·0
Livsmedelsindustri . . . . .	6 734	36 874	100·5	99·4	114·4
Textil- o. beklädnadsindustri . . . . .	4 490	19 753	94·0	93·2	108·1
Kemisk-teknisk industri . . . . .	2 068	10 912	98·7	99·3	112·6
Stockholms län . . . . .	17 258	93 087	100·5	99·4	116·0
Malmbrytning o. metallind. . . . .	10 557	60 618	103·7	102·3	118·8
Livsmedelsindustri . . . . .	1 780	8 889	96·1	96·5	112·4
Uppsala län . . . . .	9 126	41 187	101·0	99·6	114·8
Malmbrytning o. metallind. . . . .	3 856	18 207	100·4	98·0	113·9
Södermanlands län . . . . .	18 071	85 390	100·6	97·3	112·0
Malmbrytning o. metallind. . . . .	12 075	59 525	101·4	96·9	111·6
Textil- o. beklädnadsindustri . . . . .	1 838	6 916	99·3	97·0	114·3
Östergötlands län . . . . .	24 040	107 419	100·7	99·7	115·6
Malmbrytning o. metallind. . . . .	8 730	40 115	102·0	100·1	114·0
Träindustri . . . . .	1 813	8 011	98·6	98·4	110·2
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	2 753	13 957	102·5	100·8	116·7
Textil- o. beklädnadsindustri . . . . .	6 064	24 053	99·1	97·2	116·3
Jönköpings län . . . . .	19 717	93 493	97·0	94·6	110·7
Malmbrytning o. metallind. . . . .	7 829	40 075	96·2	92·0	109·6
Träindustri . . . . .	3 930	18 304	96·8	95·0	109·0
Läder-, hår- o. gummivarufabr. . . . .	2 455	11 163	96·2	93·3	106·6
Kemisk-teknisk industri . . . . .	591	2 595	119·0	115·7	135·7
Kronobergs län . . . . .	8 289	34 851	95·4	95·9	112·3
Jord- o. stenindustri . . . . .	2 803	11 253	91·9	94·2	110·1
Träindustri . . . . .	1 309	5 434	97·2	98·0	112·8
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	2 052	8 833	97·4	98·4	114·0
Kalmar län . . . . .	13 234	59 431	98·7	97·8	113·2
Malmbrytning o. metallind. . . . .	5 017	23 827	98·9	96·7	112·5
Jord- o. stenindustri . . . . .	1 720	7 335	93·3	92·5	107·4
Träindustri . . . . .	2 910	12 639	97·9	96·7	111·3
Gotlands län . . . . .	1 289	5 776	98·9	98·6	115·3
Jord- o. stenindustri . . . . .	686	3 146	97·7	98·1	119·1
Blekinge län . . . . .	6 718	27 517	101·2	99·4	113·4
Malmbrytning o. metallind. . . . .	3 820	16 248	105·3	103·6	116·2
Kristianstads län . . . . .	12 098	51 057	97·7	97·9	112·8
Malmbrytning o. metallind. . . . .	1 790	7 826	98·0	95·9	110·1
Jord- o. stenindustri . . . . .	3 013	12 596	92·7	95·1	111·7
Träindustri . . . . .	1 602	6 532	95·0	97·4	110·0
Livsmedelsindustri . . . . .	1 232	5 559	94·5	95·6	107·3
Malmöhus län . . . . .	44 417	201 756	97·5	96·9	112·9
Malmbrytning o. metallind. . . . .	11 167	55 189	97·9	96·8	111·4
Jord- o. stenindustri . . . . .	3 884	18 029	91·0	92·3	106·5
Livsmedelsindustri . . . . .	6 256	27 951	97·7	97·6	110·3
Textil- o. beklädnadsindustri . . . . .	9 786	36 663	98·8	97·4	115·9
Läder-, hår- o. gummivarufabr. . . . .	6 004	27 503	95·7	95·9	113·8

Tab. 46 (forts.): Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1946 och 1947 för arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Antal anställda 1947	Utbe- tald löne- summa 1947 (1 000 kr)	Indextal för 1947 (1946 = 100)		
			Antal anställda	Summa arbets- timmar	Löne- summa
Hallands län . . . . .	7 266	31 809	101·4	101·0	119·9
Malmbrytning o. metallind. . . . .	1 992	9 606	97·7	96·7	114·6
Textil- o. beklädnadsindustri . . . . .	2 586	10 609	101·2	101·2	122·8
Göteborgs o. Bohus län . . . . .	41 870	205 507	98·8	97·0	112·4
Malmbrytning o. metallind. . . . .	18 269	100 284	99·6	98·7	112·9
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	3 991	20 307	93·6	92·9	109·8
Livsmedelsindustri . . . . .	5 604	26 335	101·4	98·5	115·5
Textil- o. beklädnadsindustri . . . . .	10 045	39 123	95·8	94·4	109·5
Älvsborgs län . . . . .	34 486	148 145	98·1	97·4	114·2
Malmbrytning o. metallind. . . . .	5 497	27 820	99·4	97·4	113·8
Jord- o. stenindustri . . . . .	1 821	6 256	87·5	88·1	101·0
Träindustri . . . . .	817	3 501	98·2	98·9	111·2
Skaraborgs län . . . . .	11 169	48 488	96·7	95·5	110·7
Malmbrytning o. metallind. . . . .	3 704	17 866	95·6	93·7	110·8
Jord- o. stenindustri . . . . .	2 297	9 932	90·8	89·2	101·5
Träindustri . . . . .	1 883	5 630	100·0	97·9	112·0
Värmlands län . . . . .	16 798	76 883	102·0	101·8	117·6
Malmbrytning o. metallind. . . . .	7 268	34 317	101·8	100·8	115·4
Träindustri . . . . .	1 845	7 352	95·7	94·7	109·1
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	4 927	22 982	107·7	108·2	126·0
Örebro län . . . . .	20 406	96 538	97·1	96·8	111·2
Malmbrytning o. metallind. . . . .	8 962	44 239	96·1	95·0	109·8
Träindustri . . . . .	940	3 860	95·1	95·8	108·9
Läder-, hår- o. gummivarufabr. . . . .	4 271	18 647	98·4	96·8	116·0
Kemisk-teknisk industri . . . . .	1 475	7 654	94·2	95·6	106·8
Västmanlands län . . . . .	19 532	93 129	82·4	80·2	91·1
Malmbrytning o. metallind. . . . .	15 845	76 151	79·7	77·4	88·0
Kopparbergs län . . . . .	18 653	87 422	96·8	96·0	110·8
Malmbrytning o. metallind. . . . .	12 101	59 904	96·0	96·0	110·6
Träindustri . . . . .	2 426	9 395	95·8	92·0	105·4
Gävleborgs län . . . . .	20 109	95 403	105·0	103·7	120·4
Malmbrytning o. metallind. . . . .	9 673	49 581	105·4	105·0	123·1
Träindustri . . . . .	3 508	14 917	101·3	99·6	113·9
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	3 032	14 889	110·5	106·8	120·4
Västernorrlands län . . . . .	15 443	78 171	100·1	98·8	115·5
Träindustri . . . . .	4 189	19 027	97·6	96·9	111·1
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	7 041	38 633	103·5	102·1	120·8
Jämtlands län . . . . .	1 630	7 704	104·6	104·4	119·8
Västerbottens län . . . . .	5 855	30 279	99·1	101·7	115·8
Malmbrytning o. metallind. . . . .	2 714	17 670	102·9	105·7	118·7
Träindustri . . . . .	1 115	4 880	98·8	97·7	109·8
Norrbottnens län . . . . .	6 003	36 991	100·9	104·8	117·6
Malmbrytning o. metallind. . . . .	3 432	24 388	99·1	105·5	117·2
Hela riket <sup>1</sup>	442 871	2 117 002	98·5	97·8	112·6

<sup>1</sup> Inberäknat personal, som ej kunnat fördelas på län.

Tab. 47. Sysselsättningsvolym och lönebudget under 1933—1947 för arbetare vid vissa industriföretag inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Indextal (1938 = 100) för											
	Antal sysselsatta arbetare				Totalantal utgjorda arbetstimmar				Totalsumma utbetalad arbetslön			
	1944	1945	1946	1947	1944	1945	1946	1947	1944	1945	1946	1947
Stockholms stad . . . . .	111	115	118	119	112	103	118	117	162	156	192	216
Malmbrytning o. metallind. . . . .	132	137	139	139	130	103	136	135	185	157	218	248
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	113	122	124	123	119	128	130	128	167	187	205	226
Livsmedelsindustri . . . . .	95	97	101	102	92	94	98	97	125	133	145	166
Textil- o. beklädnadsind. . . . .	78	76	76	71	86	83	82	77	132	141	150	163
Kemisk-teknisk industri . . . . .	110	110	117	115	107	109	116	115	155	170	197	221
Stockholms län . . . . .	104	110	114	114	103	85	107	107	148	127	173	200
Malmbrytning o. metallind. . . . .	107	112	118	123	106	78	117	120	150	116	182	216
Livsmedelsindustri . . . . .	94	105	103	99	96	106	103	99	144	164	176	198
Uppsala län . . . . .	99	106	110	111	98	96	108	108	137	140	172	198
Malmbrytning o. metallind. . . . .	103	110	117	117	99	82	110	107	143	123	174	198
Södermanlands län . . . . .	105	111	115	116	107	91	117	114	156	137	189	212
Malmbrytning o. metallind. . . . .	109	116	120	121	110	83	122	118	161	127	192	214
Textil- o. beklädnadsind. . . . .	97	98	97	97	106	105	105	102	156	169	187	214
Östergötlands län . . . . .	101	109	114	114	103	101	115	115	157	164	203	235
Malmbrytning o. metallind. . . . .	118	127	133	136	121	99	135	135	180	158	224	255
Träindustri . . . . .	86	90	91	90	82	85	88	87	123	137	156	172
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	100	111	117	120	106	116	126	127	143	171	203	237
Textil- o. beklädnadsind. . . . .	93	101	104	103	96	101	104	101	157	181	207	241
Jönköpings län . . . . .	103	110	114	110	103	96	115	108	161	159	209	231
Malmbrytning o. metallind. . . . .	122	126	130	125	118	87	129	119	187	145	228	250
Träindustri . . . . .	96	102	105	102	96	104	106	101	152	181	209	228
Läder-, hår- o. gummivarufabr. . . . .	92	100	110	106	93	101	112	105	149	171	212	226
Kemisk-teknisk industri . . . . .	51	58	70	84	51	59	72	84	76	92	124	169
Kronobergs län . . . . .	101	110	113	108	99	105	112	107	149	169	199	228
Jord- o. stenindustri . . . . .	102	115	111	104	102	113	112	106	160	187	201	222
Träindustri . . . . .	87	95	98	96	88	96	98	96	141	154	179	202
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	100	107	111	108	103	111	114	112	136	157	179	204
Kalmar län . . . . .	112	121	128	127	112	107	129	126	168	170	225	255
Malmbrytning o. metallind. . . . .	142	150	156	154	142	107	154	149	211	168	257	289
Jord- o. stenindustri . . . . .	106	111	121	113	104	112	123	114	151	175	209	224
Träindustri . . . . .	95	108	112	110	92	104	108	105	145	181	218	242
Gotlands län . . . . .	81	80	90	89	80	79	90	89	113	116	144	166
Jord- o. stenindustri . . . . .	72	73	83	82	70	72	85	84	97	103	131	156
Blekinge län . . . . .	105	113	113	115	106	103	115	114	154	159	194	220
Malmbrytning o. metallind. . . . .	110	119	122	128	110	95	120	124	157	147	206	240
Kristianstads län . . . . .	120	127	129	126	121	120	128	126	179	190	221	249
Malmbrytning o. metallind. . . . .	118	124	119	117	122	87	123	118	180	139	207	227
Jord- o. stenindustri . . . . .	115	124	123	114	113	121	118	112	174	196	209	233
Träindustri . . . . .	116	125	124	118	115	122	121	118	133	213	241	265
Livsmedelsindustri . . . . .	125	127	133	126	124	124	129	124	162	169	190	204
Malmöhus län . . . . .	106	111	112	109	106	102	111	107	156	158	188	212
Malmbrytning o. metallind. . . . .	118	129	130	127	120	88	127	123	175	136	209	233
Jord- o. stenindustri . . . . .	97	104	86	79	97	105	86	80	136	156	142	152
Livsmedelsindustri . . . . .	103	102	102	99	98	100	99	96	135	143	154	170
Textil- o. beklädnadsind. . . . .	101	102	104	103	100	100	101	98	162	176	195	226
Läder-, hår- o. gummivarufabr. . . . .	101	110	116	111	98	106	113	109	146	167	195	222



Tab. 47 (forts.). Sysselsättningsvolym och lönebudget under 1938—1947 för arbetare vid vissa industriföretag inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Indextal (1938 = 100) för											
	Antal sysselsatta arbetare				Totalantal utgjorda arbetstimmar				Totalsumma utbetalad arbetslön			
	1944	1945	1946	1947	1944	1945	1946	1947	1944	1945	1946	1947
Hallands län . . . . .	93	102	108	109	93	95	107	108	145	157	198	237
Malmbrytning o. metallind. . . . .	121	130	136	133	119	98	133	128	176	159	226	259
Textil- o. beklädnadsind. . . . .	82	92	96	97	83	94	98	99	138	169	200	245
Göteborgs o. Bohus län . . . . .	97	102	104	102	96	88	103	100	137	130	172	193
Malmbrytning o. metallind. . . . .	107	113	116	115	104	76	113	111	143	119	176	199
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	68	77	85	79	70	77	86	80	98	114	138	152
Livsmedelsindustri . . . . .	92	99	100	101	92	101	100	98	130	148	160	185
Textil- o. beklädnadsind. . . . .	100	100	96	91	101	99	95	90	152	165	176	198
Älvsborgs län . . . . .	100	105	106	104	100	101	105	103	152	165	190	217
Malmbrytning o. metallind. . . . .	127	132	138	137	127	99	140	136	185	152	231	262
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	93	107	104	91	97	112	106	94	123	151	155	157
Textil- o. beklädnadsind. . . . .	93	97	105	104	93	96	103	101	146	164	192	213
Skaraborgs län . . . . .	108	118	114	110	109	103	114	109	167	165	201	223
Malmbrytning o. metallind. . . . .	143	153	159	152	144	104	157	147	211	157	254	282
Jord- o. stenindustri . . . . .	96	101	88	80	97	101	89	79	147	164	155	157
Träindustri . . . . .	93	102	107	107	96	107	110	108	160	194	225	252
Värmlands län . . . . .	109	120	122	125	110	114	127	129	155	166	202	237
Malmbrytning o. metallind. . . . .	110	118	114	116	110	102	123	123	163	157	201	232
Träindustri . . . . .	83	92	98	94	83	91	97	92	124	148	172	188
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	101	122	136	147	101	129	145	157	115	153	192	242
Örebro län . . . . .	96	97	98	95	102	101	102	99	150	154	167	185
Malmbrytning o. metallind. . . . .	95	92	95	91	108	98	103	98	158	149	166	182
Träindustri . . . . .	89	92	92	87	87	92	91	87	120	134	149	162
Läder-, hår- o. gummivarufabr. . . . .	78	86	85	84	82	89	88	86	120	137	144	168
Kemisk-teknisk industri . . . . .	119	107	98	92	114	102	93	89	151	140	136	144
Västmanlands län . . . . .	108	112	134	110	106	90	129	103	157	140	215	196
Malmbrytning o. metallind. . . . .	112	117	144	115	110	89	136	105	163	137	225	198
Kopparbergs län . . . . .	105	105	106	102	103	97	102	98	147	143	159	177
Malmbrytning o. metallind. . . . .	104	103	102	97	103	90	97	93	146	133	149	165
Träindustri . . . . .	97	101	105	101	99	104	104	96	148	168	183	193
Gävleborgs län . . . . .	95	100	103	108	93	97	103	107	127	138	161	194
Malmbrytning o. metallind. . . . .	88	93	95	100	88	88	95	100	123	127	147	180
Träindustri . . . . .	86	93	91	92	86	93	92	92	116	138	150	171
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	111	118	147	162	102	119	151	161	127	152	212	255
Västernorrlands län . . . . .	85	95	100	100	82	92	101	100	110	132	158	182
Träindustri . . . . .	88	103	106	103	91	107	111	108	125	158	184	201
Pappers- o. grafisk industri . . . . .	67	77	86	90	61	78	90	92	79	103	134	161
Jämtlands län . . . . .	90	92	98	102	88	90	98	103	129	138	161	192
Västerbottens län . . . . .	167	175	177	175	175	182	185	188	254	271	292	338
Malmbrytning o. metallind. . . . .	364	342	316	325	371	339	318	337	543	524	515	611
Träindustri . . . . .	98	107	116	115	101	115	123	121	141	171	202	221
Norrbottnens län . . . . .	97	103	103	103	95	96	99	103	119	120	130	153
Malmbrytning o. metallind. . . . .	91	89	84	83	90	78	78	82	111	100	104	121
Hela riket	108	108	112	110	103	99	112	109	150	150	185	209

ojämnhet i redovisningen sammanhänger med att uppgiftsplikt ej föreligger. Men den viktigaste orsaken till variationerna i representativiteten torde vara att söka i det förhållandet, att lönestatistiken företrädesvis avser den stora och medelstora industrin och endast i mindre utsträckning berör småindustri och hantverk, vilka storleksgrupper av näringsfång förete olika utbredning i lokalt hänseende (jfr sid. 82).

## C. Löneförhållandena för privatanställda.

### (Förvaltningspersonal o. dyl.)

#### a. Lönenivåns förändringar åren 1913—1947.

Löneutvecklingen i allmänhet. En översikt av löneutvecklingen åren 1913—1947 lämnas i tab. 48, som redovisar den i genomsnitt per anställd utbetalade årsavlönings storlek för vart och ett av åren 1913, 1929 och 1935—1947.<sup>1</sup> Härvid ha de anställda uppdelats på män och kvinnor inom trenne huvudgrupper, nämligen teknisk personal (ingenjörer, kemister, verkmästare, förmän o. dyl.), kontorspersonal o. dyl. (exkl. direktörer, disponenter m. fl. företagsledare) samt butiks- och lagerpersonal. Vid omläggningen av lönestatistiken för privatanställda år 1947, då uppgifter efterfrågades för en månad (september) mot tidigare ett helt år, kunde icke med de tidigare beräkningarna jämförbara uppgifter erhållas för butikspersonalen. En stor del av denna personalkategori är nämligen delvis provisionsavlönad, varvid provisionen ofta utbetalas för helår vid årets slut. Uppgifterna ha därför icke kunnat erhållas inberäknat provision. För butikspersonalen och för samtliga inkl. butikspersonal ha därför icke de tidigare serierna kunnat föras fram längre än till 1946. För övriga grupper och för »samtliga exkl. butikspersonal» kan däremot utvecklingen följas fram till 1947. Härvid ha använts de tidigare beräknade serierna exkl. linjepersonal vid enskilda järnvägar. I den efterföljande redogörelsen för löneförhållandena för förvaltningspersonalen inom industri september 1948 framgår av tab. 53 lönenivåns förändringar 1939—1948.

För att underlätta ett detaljstudium av löneutvecklingen meddelas i tab. 48 för ovannämnda personalgrupper indextal för årslönen, om avlöningen under resp. år 1946, 1939, 1935, 1929 och 1913 sättes = 100 (avd. b—f). De i tabellen meddelade medellönerna för män och kvinnor dels tagna var för sig och dels tillsammans tagna ha beräknats under antagande av att personalens fördelning på yrkesgrupper och sammansättning efter kön varit densamma under hela perioden som under år 1947 (s. k. standardräkning).

Tab. 48 (avd. a) visar, att den beräknade lönen år 1947 för samtliga privatanställda (andra än kroppsarbetare) utgjorde för personalen i dess helhet (exkl. butikspersonal) 6 792 kr. För männen enbart var motsvarande siffra

<sup>1</sup> För mellanliggande år hänvisas till tidigare årgångar av denna årsbok.

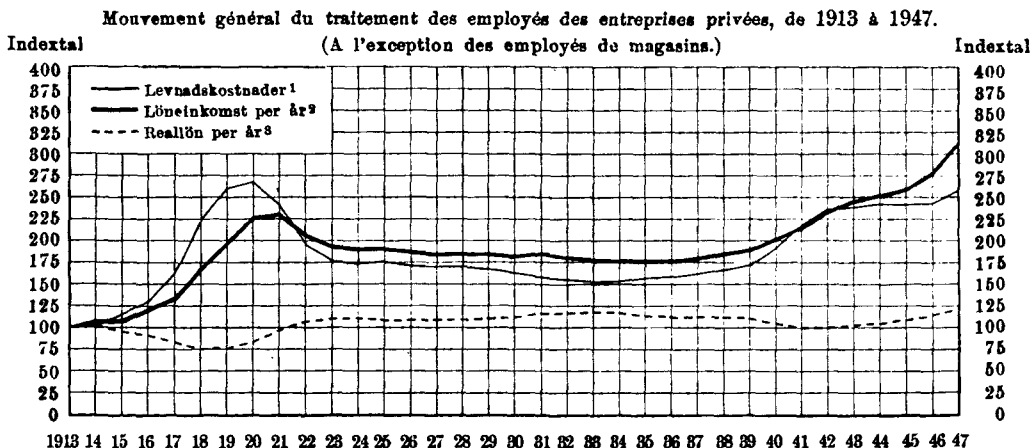
Tab. 48. Lönenivåns förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913—1947.

År	M ä n					K v i n n o r					Samtliga anställda				
	Löneinkomst per år för														
	tek- nisk per- sonal	kon- tors- per- sonal	bu- tiks- per- sonal	samt- liga	samt- liga exkl. butik- personal	tek- nisk per- sonal	kon- tors- per- sonal	bu- tiks- per- sonal	samt- liga	samt- liga exkl. butik- personal	tek- nisk per- sonal	kon- tors- per- sonal	bu- tiks- per- sonal	samt- liga	samt- liga exkl. butik- personal
a) Absoluta tal, kr															
1913	3 131	2 309	1 314	2 454	2 722	1 204	1 257	881	1 113	1 254	3 025	1 792	1 054	1 902	2 226
1929	5 619	4 206	2 914	4 530	4 916	2 624	2 589	2 014	2 373	2 591	5 454	3 412	2 373	3 640	4 131
1935	5 306	4 177	2 333	4 293	4 744	2 574	2 425	1 757	2 178	2 432	5 155	3 317	1 987	3 421	3 964
1939	5 671	4 527	2 602	4 634	5 102	2 739	2 513	1 916	2 295	2 526	5 509	3 538	2 190	3 670	4 232
1940	6 028	4 792	2 788	4 921	5 413	2 947	2 686	2 084	2 467	2 701	5 858	3 758	2 365	3 909	4 498
1941	6 428	5 184	2 963	5 273	5 809	3 209	2 881	2 245	2 653	2 900	6 251	4 053	2 532	4 196	4 827
1942	6 976	5 647	3 319	5 755	6 315	3 429	3 106	2 422	2 858	3 125	6 781	4 399	2 780	4 561	5 238
1943	7 290	5 987	3 537	6 042	6 617	3 554	3 247	2 598	3 012	3 265	7 084	4 616	2 973	4 793	5 485
1944	7 446	6 036	3 732	6 180	6 744	3 802	3 353	2 728	3 131	3 379	7 245	4 718	3 129	4 923	5 608
1945	7 660	6 318	4 071	6 446	6 992	3 895	3 490	2 868	3 268	3 513	7 453	4 929	3 348	5 136	5 818
1946	8 120	6 809	4 546	6 925	7 468	4 140	3 740	3 054	3 494	3 763	7 901	5 302	3 650	5 509	6 217
1947	8 688	7 428	.	.	8 061	4 764	4 272	.	.	4 300	8 472	5 878	.	.	6 792
b) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1946 sättes = 100															
1947	107.1	109.1	.	.	107.9	115.1	114.2	.	.	114.3	107.2	110.9	.	.	109.8
c) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100															
1942	123.0	124.7	127.6	124.2	123.8	125.2	123.6	126.4	124.6	123.7	123.1	124.3	127.0	124.3	123.8
1943	128.5	131.1	135.9	130.4	129.7	129.8	129.2	135.6	131.2	129.3	128.6	130.5	135.8	130.6	129.6
1944	131.3	133.3	143.4	133.4	132.2	138.8	133.4	142.4	136.6	133.8	131.5	133.8	142.9	134.2	132.6
1945	135.1	139.6	156.5	139.1	137.0	142.2	138.9	149.7	142.4	139.1	135.3	139.3	152.9	139.9	137.6
1946	143.2	150.4	174.7	149.4	146.4	151.2	148.8	159.4	152.2	149.0	143.4	149.9	166.5	150.1	146.9
1947	153.2	164.1	.	.	158.0	173.9	170.0	.	.	170.2	153.8	166.1	.	.	160.5
d) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100															
1939	106.9	108.4	111.5	108.0	107.5	106.4	103.6	109.0	105.4	103.9	106.9	106.7	110.2	107.3	106.8
1940	113.6	114.7	119.5	114.6	114.1	114.5	110.8	118.6	113.3	111.1	113.6	113.3	119.0	114.3	113.5
1941	121.1	124.1	127.0	123.0	122.4	124.7	118.8	127.8	121.8	119.2	121.3	122.2	127.4	122.7	121.8
1942	131.5	135.2	142.2	134.1	133.1	133.2	128.1	137.8	131.2	128.5	131.5	132.6	139.9	133.3	132.1
1943	137.4	142.1	151.6	140.8	139.5	138.1	133.9	147.9	138.8	134.3	137.4	139.2	149.6	140.1	138.4
1944	140.8	144.5	160.0	144.0	142.2	147.7	138.8	155.3	143.8	138.9	140.5	142.2	157.5	143.9	141.5
1945	144.4	151.3	174.5	150.2	147.4	151.3	143.9	163.2	150.1	144.4	144.6	148.6	168.5	141.1	146.8
1946	153.0	163.0	194.9	161.8	157.4	160.8	154.2	173.8	160.4	154.7	153.3	159.8	183.5	161.0	156.8
1947	163.7	177.8	.	.	169.9	185.1	176.2	.	.	176.8	164.3	177.2	.	.	171.3
e) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100															
1929	100.9	107.6	89.3	102.3	103.8	104.4	97.1	95.1	96.7	97.5	101.0	103.7	92.3	100.8	102.4
1940	107.3	113.9	95.7	108.6	110.1	112.3	103.7	103.5	104.0	104.2	107.4	110.1	99.7	107.4	108.9
1941	114.4	123.3	101.7	116.5	118.2	122.3	111.3	111.5	111.8	111.9	114.6	118.8	106.7	115.3	116.8
1942	124.2	134.3	113.9	127.1	128.5	130.7	120.0	120.3	120.4	120.6	124.3	128.9	117.1	125.3	126.8
1943	129.7	141.2	121.4	133.4	134.6	135.4	125.4	129.0	126.9	126.0	129.9	135.3	125.3	131.7	132.8
1944	132.5	143.5	128.1	136.4	137.2	144.9	129.5	135.5	132.0	130.4	132.8	138.3	131.8	135.2	135.8
1945	136.3	150.2	139.7	142.3	142.2	148.4	134.8	142.4	137.7	135.6	136.7	144.5	141.1	141.1	140.8
1946	144.5	161.9	156.0	152.9	151.9	157.8	144.5	151.6	147.2	145.2	144.9	155.4	153.6	151.4	150.5
1947	154.6	176.6	.	.	164.0	181.6	165.0	.	.	166.0	155.3	172.3	.	.	164.4
f) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100															
1929	179.5	182.2	221.8	184.5	180.6	217.9	206.0	228.6	213.1	206.6	180.8	190.4	225.2	191.5	185.6
1939	181.1	196.0	198.0	188.8	187.4	227.5	199.9	217.5	206.1	201.4	182.1	197.4	207.8	193.0	190.1
1940	192.5	207.5	212.2	200.5	198.9	244.8	213.7	236.5	221.6	215.4	193.6	209.7	224.4	205.6	202.1
1941	205.3	224.5	225.5	215.0	213.4	266.5	229.2	254.8	238.2	231.3	206.6	226.2	240.2	220.6	216.8

Tab. 48 (forts.). Lönenivåns förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913—1947.

År	M ä n					K v i n n o r					Samtliga anställda				
	Löneinkomst per år för														
	tek- nisk per- sonal	kon- tors- per- sonal	bu- tiks- per- sonal	samt- liga	samt- liga exkl. butika- personal	tek- nisk per- sonal	kon- tors- per- sonal	bu- tiks- per- sonal	samt- liga	samt- liga exkl. butika- personal	tek- nisk per- sonal	kon- tors- per- sonal	bu- tiks- per- sonal	samt- liga	samt- liga exkl. butika- personal
1942	222.8	244.7	252.6	234.6	232.0	284.8	247.1	274.9	256.7	249.2	224.2	245.5	263.8	239.9	235.8
1943	232.8	257.1	269.2	246.2	243.1	295.2	258.8	294.9	270.5	260.4	234.2	257.6	282.1	253.1	246.4
1944	237.8	261.4	284.0	251.8	247.8	315.8	266.7	309.6	281.2	269.5	239.5	263.3	296.9	258.9	251.9
1945	244.7	273.6	309.8	262.6	256.9	323.5	277.6	325.5	293.5	280.1	246.4	275.1	317.7	270.1	261.4
1946	259.8	294.9	346.0	282.2	274.4	343.8	297.5	346.6	313.9	300.1	261.2	295.9	346.0	289.6	279.8
1947	277.5	321.7	.	.	296.1	395.7	339.9	.	.	342.9	280.1	328.0	.	.	305.1
g) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1946 sättes = 100															
1947	101.2	103.2	.	.	102.1	108.8	108.0	.	.	108.0	101.4	104.8	.	.	103.8
h) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100															
1942	89.1	90.4	92.4	90.0	89.7	90.7	89.6	91.6	90.2	89.6	89.2	90.1	92.0	90.1	89.7
1943	92.0	93.8	97.8	93.8	92.8	92.8	92.4	97.0	93.9	92.5	92.0	93.8	97.1	93.4	92.7
1944	93.2	94.6	101.8	94.6	93.8	98.5	94.7	101.0	96.8	95.0	93.8	94.6	101.4	95.2	94.0
1945	95.8	99.6	111.0	98.6	97.2	100.9	98.5	106.2	101.0	98.7	96.0	98.8	108.5	99.8	97.5
1946	100.8	105.8	122.9	105.2	103.0	106.4	104.7	112.1	107.2	104.8	100.9	105.5	117.2	105.7	103.4
1947	101.9	109.2	.	.	105.1	115.7	113.1	.	.	113.8	102.8	110.5	.	.	106.8
i) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100															
1939	97.5	98.9	101.8	98.5	98.1	97.0	94.5	99.5	96.1	94.8	97.5	97.3	100.5	97.9	97.4
1940	92.4	93.2	97.1	93.1	92.7	93.0	90.0	96.4	92.1	90.2	92.8	92.1	96.7	92.9	92.2
1941	86.7	88.8	90.9	88.0	87.6	89.2	85.0	91.5	87.2	85.8	86.8	87.4	91.2	87.8	87.1
1942	86.9	89.3	94.0	88.6	88.0	88.1	84.7	91.1	86.8	84.9	86.9	87.7	92.5	88.1	87.3
1943	89.7	92.8	99.0	91.9	91.0	90.1	87.4	96.5	90.8	87.6	89.7	90.8	97.7	91.5	90.8
1944	90.9	93.5	103.6	93.2	93.0	95.6	89.5	100.5	93.1	89.9	91.0	92.1	101.9	93.2	91.6
1945	93.5	97.9	113.0	97.2	95.4	97.9	93.2	105.7	97.1	93.5	93.6	96.2	109.1	97.2	95.0
1946	98.8	104.6	125.1	103.6	101.1	103.2	99.0	111.6	103.0	99.8	98.4	102.6	117.8	103.4	100.7
1947	99.4	108.0	.	.	103.1	112.4	106.9	.	.	107.8	99.7	107.6	.	.	104.0
j) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100															
1939	99.7	106.4	88.2	101.1	102.6	103.2	95.9	94.0	95.6	96.4	99.8	102.5	91.2	99.6	101.2
1940	94.4	100.3	84.2	95.6	96.9	98.9	91.8	91.1	91.5	91.8	94.5	96.9	87.7	94.5	95.8
1941	88.7	95.5	78.8	90.8	91.6	94.8	86.3	86.4	86.7	86.8	88.8	92.1	82.7	89.8	90.6
1942	88.9	96.1	81.6	91.0	92.0	93.6	85.9	86.1	86.2	86.4	89.0	92.8	83.9	89.7	90.8
1943	91.7	99.8	85.8	94.3	95.2	95.8	88.7	91.2	89.7	89.1	91.8	95.7	88.6	93.1	93.9
1944	92.9	100.6	89.8	95.7	96.2	101.6	90.8	95.0	92.5	91.5	93.0	97.0	92.4	94.8	95.2
1945	95.6	105.8	98.0	99.8	99.7	104.1	94.5	99.9	96.6	95.1	95.8	101.3	98.9	98.9	98.8
1946	100.5	112.6	108.5	106.3	105.7	109.7	100.5	105.9	102.4	101.0	100.7	108.1	106.8	105.2	104.7
1947	111.7	116.1	.	.	107.8	119.4	108.5	.	.	109.1	102.1	113.8	.	.	108.1
k) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100															
1929	106.2	107.8	131.2	109.2	106.9	129.0	121.9	135.3	126.2	122.8	106.7	112.7	133.3	113.2	109.8
1939	105.9	114.7	115.8	110.4	109.6	133.0	116.9	127.2	120.5	117.8	106.5	115.5	121.5	112.9	111.2
1940	100.8	108.1	110.5	104.4	103.6	127.5	111.3	123.2	115.4	112.2	100.8	109.2	116.9	107.1	106.2
1941	94.2	103.0	103.4	98.5	97.9	122.8	105.1	116.9	109.8	106.1	94.8	103.7	110.2	101.2	99.5
1942	94.4	103.6	107.0	99.4	98.3	120.7	104.7	116.5	108.8	105.6	95.0	104.0	111.8	101.6	99.7
1943	97.4	107.6	112.6	103.0	101.7	123.5	108.1	123.4	113.2	108.9	98.0	107.8	118.0	105.5	103.1
1944	98.7	108.5	117.9	104.5	102.8	131.0	110.7	128.5	116.7	111.8	99.4	109.2	123.2	107.4	104.5
1945	101.5	113.5	128.6	109.0	106.6	134.2	115.2	135.1	121.8	116.2	102.2	114.1	131.8	112.1	108.6
1946	106.7	121.4	142.4	116.1	112.9	141.5	132.4	142.6	129.2	123.5	107.5	121.8	142.4	119.2	114.9
1947	108.0	125.2	.	.	115.2	154.0	132.2	.	.	133.4	108.9	127.6	.	.	118.7

Diagram VIII. Löneutvecklingen för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913—1947. (Exkl. butikspersonal.)



8 061 kr och för kvinnorna 4 300 kr. Den höjning av de nominella lönerna, som dessa siffror återspeglar i förhållande till 1946 års löner, är för männen 7,9 % och för kvinnorna 14,3 %. Medelförtjänsten för hela personalgruppen uppvisade i jämförelse med föregående redovisningsår en ökning av 9,3 % samt låg 61 % högre än under år 1939, 71 % högre än under år 1935 och 64 % högre än under år 1929, vilket sistnämnda år för stora delar av näringslivet kan betecknas som gränsåret, innan lågkonjunkturen före världskriget satte in. Vissa förändringar i personalens sammansättning, särskilt under perioden 1929—1947, kunna dock ha påverkat siffrorna. Utsträcker jämförelsen till manliga och kvinnliga privatanställda, visar det sig, att lönerna år 1947 lågo för männen 64,0 % och för kvinnorna 66,0 % högre än under jämförelseåret 1929. Nedgången i de nominella lönerna under perioden 1929—1947 var störst under åren 1932 och 1933, men en viss om också svagare tendens till sänkning av lönerna har varit märkbar även under de följande åren fram till 1936, som betecknar vändpunkten, varefter en stegring ägt rum under åren 1937—1947.

En jämförelse med basåret 1913 visar, att de anställdas penninglöner år 1947 i genomsnitt undergått en ökning av omkring 205 % sedan år 1913. Ett närmare studium av tabellen ger vid handen, att löneförskjutningarna företett betydande olikheter inom olika områden. Ökningen har i allmänhet varit högre för kvinnorna (243 %) än för männen (196 %). Vid här gjorda jämförelser, som ju spänna över en tidrymd av 30 år, måste reservation göras för under mellantiden inträffade förändringar bl. a. i personalens sammansättning, vilka förändringar ha väsentligt större betydelse än vid en jämförelse exempelvis med år 1929.

<sup>1</sup> Nombres indice du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — <sup>2</sup> Salaire nominal par an.  
— <sup>3</sup> Salaire réel par an.

**Reallöneberäkningar.** Nu utförda beräkningar hänföra sig emellertid till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i årslönerna, som inträffat under redogörelseperioden. Ett försök till beräkning av i vad mån dessa fluktuationer i penninglönerna voro reella och således inneburo förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster har därför även verkställts i tab. 48 (avd. g—k) genom en sammanställning av nyssnämnda löneindexantal med socialstyrelsens indexsiffror för levnads-kostnadernas stegring, omräknade med åren 1946, 1939, 1935, 1929 och 1913 som bas (i stället för 1 juli 1914).<sup>1</sup> Kalkylen, som grafiskt åskådliggöres i diagram VIII, ger vid handen, att den genomsnittliga reallönen för samtliga redovisade anställda skulle under redogörelseåret ligga omkring 3 % högre än år 1946 och 19 % högre än basåret 1913 men resp. 7, 4 och 8 % högre än åren 1939, 1935 och 1929. Huru reallönernas utveckling i övrigt tett sig för de olika grupper, i vilken undersökningsmaterialet i förevarande statistik uppdelats, belyses närmare i tabellen.

Beträffande de i tab. 48 redovisade lönefluktuationerna bör beaktas, dels att siffrorna t. o. m. år 1946 på grund av beräkningssättet närmast åter-spegla förhållandena vid resp. års mitt, medan årslönen fr. o. m. 1947 erhöles genom omvandling till årslön av månadslönen i september, dels att den genomsnittliga lönenivån även påverkas av förändringar i materialets representativitet, beroende bl. a. på växlingar i materialets fördelning på olika dyrorts- och åldersgrupper.<sup>2</sup> Det måste därför anses vara av intresse att, i den mån materialet det medger, söka eliminera även inverkan av dylika faktorer. Till den under redovisningsperioden eventuellt förändrade ålderssammansättningen kan dock — på grund av primärmaterialets beskaffenhet — ingen hänsyn tagas. Uppmärksammas måste därför, att — särskilt inom sådana grupper av anställda, där avståndet mellan begynnelse- och slullön är stort och tjänsteåldern merendels medför successiva löneuppflyttningar — årsmedeltalens förändringar kunna återspegla icke blott faktiska löneförhöjningar utan även växlingar i personalens åldersfördelning.

#### **b. Löneundersökningen i september 1948 för anställda inom industri.**

Liksom föregående år har socialstyrelsen för 1948 inhämtat uppgifter angående löneförhållandena för privatanställd förvaltningspersonal m. fl. I likhet med löneundersökningen för 1947 inhämtades för 1948 uppgifterna endast för en månad (september) mot tidigare ett helt år.

Liksom föregående år har i undersökningen ingått personal vid företag inom byggnadsverksamhet samt vid kommunala verk och byggnadsarbeten. Då primärmaterialet för dessa näringsgrenar emellertid företer vissa brister, publiceras icke resultaten, som emellertid finnas tillgängliga i arbetstabeller. I 1947 års undersökning ingick även personal inom den enskilda handeln

<sup>1</sup> Härvid bör beaktas, att sistnämnda indexantal närmast avse tjänstemän och arbetare med en medelinkomst av cirka 2000 kr år 1914 och ej ta hänsyn till de särdrag konsumtionen kan förete inom högre avlönade yrkesgrupper. — <sup>2</sup> Se Undersökningar rörande arbetstidsförhållanden och lönevillkor för privatanställda. Sveriges officiella statistik. Stockholm 1938.

Tab. 49. Antal i löneundersökningen september 1948 redovisad teknisk personal, verkmästare och förmän.

Näringsgren och dyrortsgrupp	Antal redovisade anställda, därav							
	teknisk personal med kval. arbete		övrig teknisk personal		verkmästare		förmän	
	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv
Malmbrytning o. metallindustri	8 003	27	7 139	639	2 653	4	7 139	29
Jord- o. stenindustri . . . . .	382	9	252	22	401	—	769	5
Träindustri . . . . .	290	1	287	13	559	—	1 242	1
Pappers- o. grafisk industri . .	673	11	518	124	550	8	1 629	50
Livsmedelsindustri . . . . .	509	24	225	139	644	16	867	69
Textil- o. beklädnadsindustri . .	705	68	594	249	925	115	1 442	490
Läder-, hår- o. gummivarufabr.	160	—	154	20	266	6	520	89
Kemisk-teknisk industri . . . . .	791	28	686	271	302	9	704	53
Samtliga industrigrupper <sup>1</sup>	11 513	168	9 855	1 477	6 300	158	14 812	786
därav inom dyrortsgrupp 1 . . .	205	1	163	11	294	2	456	17
2 . . . . .	1 672	19	1 405	197	1 358	16	3 241	103
3 . . . . .	5 255	59	4 563	600	2 673	87	6 092	393
4 . . . . .	1 772	39	1 763	340	774	14	2 352	118
5 . . . . .	2 541	49	1 917	321	1 088	38	2 058	140

samt personal vid banker och försäkringsföretag. En särskild undersökning företogs av löne- och sysselsättningsförhållandena för personal vid konsumtionsföreningar (Soc. Medd. årg. 1948 sid. 638). Dessa personalgrupper ingå icke i den här föreliggande undersökningen. I stället ha förhållandena för dessa personalgrupper gjorts till föremål för särskilda undersökningar, vilkas slutresultat emellertid icke kunnat färdigställas till denna årgång av Lönestatistisk årsbok.

Uppgifterna ha erhållits fördelade på olika personalkategorier med ledning av efterföljande exemplifieringar, som liksom formuläret i dess helhet blivit utarbetade i samråd med berörda arbetsmarknadsorganisationer.

*Teknisk personal med kvalificerat arbete:* ingenjörer, t. ex. konstruktörer, kemister med självständigt arbete, arbetsstudieingenjörer, annan vetenskapligt eller konstnärligt utbildad personal.

*Övrig teknisk personal:* ritare, arbetsstudiemän, planeringspersonal sysselsatt med material-, operations- och verktygsbestämning, kopister, textare, laboratoriebiträden o. dyl.

*Verkmästare:* arbetsledande personal, som under sig har förmän.

*Förmän:* lägre arbetsbefäl (ej deltagande i arbetet), som under sig har arbetare.

*Kontorspersonal med kvalificerat arbete:* avdelningschefer, chefsassistenter, prokurister, kontorschefer, inköpschefer, ombudsmän, kamrerare, kassörer och bokförare samt kalkylatorer med mera kvalificerat arbete, korrespondenter.

*Övrig kontorspersonal:* kassörer och bokförare samt kalkylatorer med mindre kvalificerat arbete, stenografer, kassabiträden, maskinskriverskor,

<sup>1</sup> Inkl. ej dyrortsgrupperade företag.

Tab. 50. Genomsnittlig månadslön september 1946 för teknisk personal, verk-  
mästare och förmän.

(Siffror i medelval still ange, att medeltalet avser mindre än 25 anställda.)

Näringsgren och dyrortsgrupp	Genomsnittlig månadslön (inkl. semesterlön, dyrtidstillägg, naturaförmåner m. m.), kr, för							
	teknisk personal med kval. arbete		övrig teknisk personal		verkmästare		förmän	
	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv
Malmbrytning o. metallindustri	1 086	663	581	347	770	434	666	483
Jord- o. stenindustri . . . . .	1 353	603	573	415	672	—	555	392
Träindustri . . . . .	1 006	505	520	292	639	—	559	402
Pappers- o. grafisk industri . .	1 253	521	591	315	800	452	671	475
Livsmedelsindustri . . . . .	1 080	588	582	372	760	505	624	450
Textil- o. beklädnadsindustri .	1 222	667	627	383	794	563	624	463
Läder-, hår- o. gummivarufabr.	1 050	—	596	392	802	495	627	424
Kemisk-teknisk industri . . .	1 098	764	514	377	725	441	628	448
Samtliga industrigrupper <sup>1</sup> . .	1 111	658	578	360	757	539	641	459
därav inom dyrortsgrupp 1 .	984	397	530	311	653	389	553	380
2 .	1 164	656	536	336	693	491	578	421
3 .	1 054	664	565	332	758	562	614	455
4 .	1 164	683	587	355	798	543	686	455
5 .	1 168	642	637	433	833	510	791	510

personal vid kontors-, bokförings- och räknemaskiner, registreringspersonal, lagerkontorister, inkassereare, tidskrivare, telefonister.

*Butikspersonal:* expediter och därmed jämställd personal; personal med huvudsakligen kontorsarbete, t. ex. lagerkontorister och bokförare, redovisas dock som kontorspersonal. Lagerarbetare redovisas icke.

I undersökningen ingå ej företagsledare (direktörer, disponenter, butiksoch handelsföreståndare och andra med självständig ledande verksamhet), handelsresande, journalister och pressfotografer, butikspersonal med provision samt deltidsanställd personal. Löneundersökningen skulle avse personal, som varit anställd hela redovisningsperioden och som åtnjutit oavkortad lön. I den uppgivna lönen skulle ingå lön under semester, dyrtidstillägg samt värde av naturaförmåner m. m., men ej företags del i pensionsavgifterna. Preliminära resultat av bearbetningen, som skett med halkortsmetoden, ha publicerats i Sociala Meddelanden årgång 1949, sid. 115.

Antalet i undersökningen redovisade industriföretag med löneuppgifter uppgår till 6 110. Dessa företag redovisade tillsammans 105 537 personer, varav 72 462 (68,7 %) män och 33 075 (31,3 %) kvinnor, som varit anställda hela redovisningsperioden och som åtnjutit oavkortad lön.

Av tab. 50 och 52 framgår den genomsnittliga månadslönen för de olika personalkategorierna med fördelning efter näringsgrenar och dyrortsgrupper.

För män var den genomsnittliga månadslönen för teknisk personal med kvalificerat arbete 1 111 kr, övrig teknisk personal 578 kr, verkmästare 757

<sup>1</sup> Inkl. ej dyrortsgrupperade företag.



Tab. 51. Antal i löneundersökningen september 1948 redovisad kontors- och butikspersonal, vaktmästare och bud.

Näringsgren och dyrortsgrupp	Antal redovisade anställda, därav									
	kontorspersonal med kval. arbete		övrig kontors- personal		butike- personal		vakt- mästare		springpojkar, springflickor	
	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv
Malmbrytning o. metallind.	4 723	1 328	8 239	9 618	375	181	439	14	1 157	445
Jord- o. stenindustri . . .	436	96	504	538	2	14	22	1	51	14
Träindustri . . . . .	843	163	760	749	52	55	22	—	137	39
Pappers- o. grafisk industri	1 163	447	1 417	2 977	65	86	183	6	544	69
Livsmedelsindustri . . . .	1 204	475	1 103	2 615	640	2 736	85	5	488	91
Textil- o. beklädnadsind. .	1 093	976	1 087	3 163	243	650	180	4	341	113
Läder-, hår- o. gummivaru- fabriker . . . . .	331	152	471	819	28	97	76	17	112	27
Kemisk-teknisk industri. .	712	243	902	1 403	25	12	67	—	100	49
Samtliga industrigrupper <sup>1</sup> därav	10 505	3 890	14 548	21 881	1 430	3 881	1 074	47	2 930	847
inom dyrortsgrupp 1 .	354	70	355	426	15	47	13	—	44	17
2 .	2 058	514	2 411	2 822	172	396	144	4	393	136
3 .	4 354	1 825	6 456	9 765	769	1 719	441	37	1 489	442
4 .	1 498	495	2 223	3 204	149	573	141	3	462	87
5 .	2 099	936	2 917	5 375	184	887	324	3	440	154

kr och förmän 641 kr. Genomsnittslönen för kvinnor inom samma personal-kategorier var 658 kr, 360 kr, 539 kr och 459 kr.

Av kontorspersonal med kvalificerat arbete hade män i genomsnittlig månadslön 893 kr och kvinnor 483 kr. För övrig kontorspersonal voro motsvarande genomsnittslöner 500 kr resp. 341 kr, för butikspersonal 438 kr resp. 310 kr, för vaktmästare 459 kr resp. 239 kr samt för springpojkar och springflickor 209 kr resp. 155 kr.

I huvudsak stiger genomsnittslönen med högre dyrort, även om en del oregelbundenheter förekomma. Dessa kunna emellertid vara betingade av olikheter i fråga om ålder, praktikår, företagens lokalisering m. m. liksom även av materialets storlek. Vid ett studium av genomsnittslönerna för undergrupperna måste sålunda hänsyn tagas till det antal redovisade anställda, till vilka uppgifterna hänföra sig (tab. 49 och 51). Vid en jämförelse av löneläget för t. ex. män och kvinnor inom olika kategorier måste likaså hänsyn tagas till eventuella olikheter i åldersfördelningen.

Lönenivåns förändringar åren 1939/1948. Av tab. 53 framgår lönenivåns förändringar under antagande av oförändrad sammansättning på yrkesgrupper för de olika personalkategorierna inom industrin åren 1939—1948. Av tabellen framgår, att lönen stegring har varit större för kvinnor än för män under den berörda perioden (84 % resp. 66 %). För den manliga personalen hade lönen stigit något högre för kontorspersonalen än för övriga grupper, medan däremot motsatsen ägt rum för kvinnorna. I jämförelse med föregående år uppgick lönestegringen både för samtliga män och för samtliga kvinnor till omkring 5 %.

<sup>1</sup> Inkl. ej dyrortsgropperade företag.

**Tab. 52. Genomsnittlig månadslön september 1948 för kontors- och butikspersonal, vaktmästare och bud.**

(Siffror i medfeval still ange, att medeltalet avser mindre än 25 anställda.)

Näringsgren och dyrortsgrupp	Genomsnittlig månadslön (inkl. semesterlön, dyrtidstillägg, naturaförmåner m. m.), kr, för									
	kontorspersonal med kval. arbete		övrig kontorspersonal		butikspersonal		vaktmästare		springpojkar, springflickor	
	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv
Malmbrytning o. metallind.	902	530	491	331	441	365	479	277	228	157
Jord- o. stenindustri . . .	821	513	482	321	734	313	492	230	176	138
Träindustri . . . . .	754	470	462	306	460	252	413	—	290	147
Pappers- o. grafisk industri	952	536	543	372	433	333	445	261	180	157
Livsmedelsindustri . . . .	843	492	531	339	413	305	488	266	187	143
Textil- o. beklädnadsind. .	942	369	522	345	480	817	425	175	201	166
Läder-, hår- o. gummivarufabriker . . . . .	904	496	477	326	448	328	423	186	194	145
Kemisk-teknisk industri . .	944	562	506	377	554	260	475	—	189	143
Samtliga industrigrupper <sup>1</sup>	808	468	500	341	488	810	459	239	209	155
därav										
inom dyrortsgrupp 1.	737	451	433	295	354	224	393	—	159	133
2.	828	470	452	294	376	275	412	243	162	140
3.	867	423	473	315	431	297	453	239	185	144
4.	959	522	528	355	459	332	478	222	201	164
5.	991	587	586	408	515	352	483	264	347	193

Sysselsättningens förändringar 1947—1948. På de för löneundersökningen utsända formulären efterfrågades även antalet i slutet av september 1948 sysselsatt förvaltningspersonal med fördelning på män och kvinnor. Antalet företag med dylika uppgifter för båda åren uppgick till 4 540 med (1948) 87 864 anställda, varav 60 190 män och 27 674 kvinnor tillhörande de av löneundersökningen berörda personalkategorierna. Dessutom ingick även butikspersonal med provision.

Av indextalen i efterföljande tablå framgå förändringarna i sysselsättningen sedan föregående år samt förändringarna i antalet hela månaden anställda och i den totala lönesumman för dessa. För män framträdde en stegring i sysselsättningen, medan däremot för kvinnorna en minskning ägde rum. Den totala lönesumman för ifrågavarande personalkategorier har beräknats uppgå till 9 % mer än föregående år.

Om indextalen för antalet sysselsatta i slutet av september anknutes till motsvarande indextal för åren 1946—1947 (kedjeindex), blir indextalet för män 108,2, för kvinnor 103,6 och för samtliga 106,8.

*Sysselsatt förvaltningspersonal m. fl. inom egentlig industri.*

Indextal för i slutet av september 1948 anställd personal (sept. 1947 = 100)			Indextal för månadsanställd personal (sept. 1947 = 100)					
män	kv	s:a	antal månadsanställda			lönesumma		
män	kv	s:a	män	kv	s:a	män	kv	s:a
103,3	97,9	101,6	103,3	99,5	102,1	109,3	109,0	109,3

<sup>1</sup> Inkl. ej dyrortsgrupperade företag.

Tab. 53. Lönenivåns förändringar för teknisk personal och kontorspersonal  
m. II. inom industrin åren 1939—1948.

Å r	M ä n							K v i n n o r						
	Löneinkomst per år för													
	ingenjörer, ritare o. d.	verkmästare, för-män	samtlig teknisk personal <sup>1</sup>	egentlig kontorspersonal	vaktmästare, bud o. d. <sup>2</sup>	samtlig kontorspersonal <sup>1</sup>	samtliga män <sup>1</sup>	ingenjörer, ritare o. d.	verkmästare, för-män	samtlig teknisk personal <sup>1</sup>	egentlig kontorspersonal	vaktmästare, bud o. d. <sup>2</sup>	samtlig kontorspersonal <sup>1</sup>	samtliga kvinnor <sup>1</sup>
	Absoluta tal, kr													
1939	6 546	4 947	5 761	4 569	1 724	4 177	5 113	2 387	3 080	2 640	2 367	1 179	2 327	2 355
1940	6 951	5 249	6 115	4 843	1 759	4 428	5 421	2 564	3 275	2 823	2 533	1 279	2 491	2 520
1941	7 417	5 574	6 512	5 191	1 951	4 744	5 789	2 896	3 450	3 109	2 723	1 411	2 679	2 716
1942	8 090	6 038	7 052	5 680	2 035	5 178	6 285	3 125	3 705	3 336	2 969	1 429	2 917	2 954
1943	8 448	6 249	7 368	6 037	2 290	5 521	6 613	3 225	3 925	3 480	3 128	1 601	3 077	3 113
1944	8 515	6 438	7 495	6 119	2 393	5 605	6 722	3 494	4 157	3 736	3 260	1 742	3 209	3 256
1945	8 690	6 645	7 685	6 416	2 678	5 901	6 956	3 618	4 269	3 855	3 405	1 947	3 356	3 400
1946	9 098	7 115	8 124	6 891	2 917	6 343	7 396	3 816	4 591	4 099	3 630	2 057	3 577	3 623
1947	9 660	7 680	8 688	7 488	2 928	6 860	7 940	4 464	5 256	4 753	4 092	1 872	4 018	4 083
1948	10380	8 112	9 276	7 980	3 312	7 372	8 477	4 680	5 664	5 040	4 356	1 908	4 272	4 342
	Indextal 1939=100													
1940	106·2	106·1	106·1	106·0	102·0	105·8	106·0	107·4	106·3	106·9	107·0	108·5	107·0	107·0
1941	113·3	112·7	113·0	113·6	113·2	113·6	113·2	121·3	112·0	117·8	115·0	119·7	115·1	115·3
1942	122·7	122·1	122·4	124·8	118·0	124·0	122·9	130·9	120·3	126·4	125·4	121·2	125·4	125·4
1943	129·1	126·3	127·9	132·1	132·8	132·2	129·3	135·1	127·4	131·8	132·2	135·8	132·2	132·2
1944	130·1	130·1	130·1	133·9	138·8	134·2	131·5	146·4	135·0	141·5	137·7	147·8	137·9	138·3
1945	132·8	134·3	133·4	140·4	155·8	141·8	136·0	151·6	138·6	146·0	143·9	165·1	144·2	144·4
1946	139·0	143·8	141·0	150·8	169·2	151·9	144·7	159·9	149·1	155·3	153·4	174·5	153·7	153·8
1947	147·6	155·2	150·8	163·9	169·3	164·2	155·3	187·0	170·6	180·0	172·9	158·8	172·7	173·4
1948	158·6	164·0	161·0	174·7	192·1	176·5	165·3	196·1	183·9	190·9	184·0	161·8	183·6	184·4
	Indextal 1947=100													
1948	107·5	105·6	106·7	106·6	113·1	107·5	106·8	104·3	107·8	106·0	106·5	101·9	106·3	106·3

<sup>1</sup> Beräknade medellöner under antagande av oförändrad sammansättning på yrkesgrupper. — <sup>2</sup> Genom förändringen av primärmätaren vid omläggningen av lönestatistiken år 1947 är jämförbarheten med tidigare år icke fullständig beträffande vaktmästare och bud.

SOCIALSTYRELSEN

Utredningsbyrån

Tel. Växel: 22 12 00

Begär i växeln nr 68

Stockholm i januari 1948

Nr .....

För fullföljande av de inom socialstyrelsen under flera föregående år utförda löneundersökningarna får styrelsen härmed anhålla, att Ni ville för Edert företags vidkommande ifylla omstående formulär för arbetarpersonal, avseende år 1947, samt därefter återsända det till styrelsen senast den 20 februari 1948.

Socialstyrelsen har tidigare för varje år inhämtat uppgifter om löneförhållandena för såväl tjänstemän som arbetare (form. SS nr 240). Enligt kungl. brev den 29 augusti 1947 har Kungl. Maj:t bemyndigat socialstyrelsen att företaga en omläggning av statistiken beträffande löneförhållandena för tjänstemän. Styrelsen har med anledning härav å ett särskilt formulär (SS nr 1268) inhämtat uppgifter angående sysselsättnings- och löneförhållandena i september 1947 för teknisk personal, arbetsbefäl (ej deltagande i arbetet), kontors- och butikspersonal, vaktmästare, springpojkar och springflickor. Å omstående formulär skola uppgifter lämnas endast beträffande arbetare (inberäknat lagerarbetare, chaufförer samt förmän, som själva deltaga i arbetet).

Varje mera betydande arbetsställe (fabrik, driftsenhet o. d.) bör redovisas å särskilt formulär.

Formuläret utsändes i 2 exemplar, varav det ena är avsett att av uppgiftslämnaren behållas som kopia.

ERNST BEXELIUS

ANDERS TWENGSTRÖM

# Uppgifter om löneförhållanden under år 1947 för arbetare (inberäknat lagerarbetare, chaufförer samt förmän, som själva deltaga i arbetet).

Företagets namn: \_\_\_\_\_  
 vars väsentliga verksamhet avser (närlingsgren): \_\_\_\_\_

Arbetsställets belägenhet:  
 Komma samt om möjligt närmare ort/besättning (jåravagnämnde, by etc)

Har arbetet under år 1947 i högre grad varit beroende av utländsk konkurrens på den inhemska marknaden? \_\_\_\_\_ Har under år 1947 någon del av tillverknigen exporterats till utlandet? \_\_\_\_\_  
 (Ja eller nej)  
 I den händelse export förekommit, önskas ungefärlig upplysning om hur stor del exportens värde utgjorde av den totala tillverkningens värde (t. ex. en fjärdedel, hälften, tre fjärdedelar etc.): \_\_\_\_\_

Arbetet har under år 1947 varit i gång \_\_\_\_\_ arbetsdagar, \_\_\_\_\_ veckor. Har under året förekommit löngvarig arbetsnedläggelse på grund av strejk eller annat driftsavbrott? \_\_\_\_\_  
 (antal) (antal) (Ja eller nej)  
 I så fall hur många veckor? \_\_\_\_\_ Har under året arbetstiden för de sysselsatta arbetarna (samtliga eller endast vissa) varit förkortad? \_\_\_\_\_  
 (antal)

I så fall, har förkortningen skett genom minskat antal arbetsdagar per vecka? \_\_\_\_\_  
 genom minskat antal arbetstimmar per dag? \_\_\_\_\_  
 (Ja eller nej) (Ja eller nej)

Angiv arbetstidsförkortningens ungefärliga omfattning i timmar räknat under hela året för samtliga arbetare \_\_\_\_\_  
 Angiv den didersgräns mellan vuxna och minderåriga arbetare, som tillämpas i nedanstående redovisning (jfr not 1 nedan) \_\_\_\_\_ år.

Obs! Redovisningen skall avse hela lönen, inberäknat av företaget verkställda skatteavdrag.

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20	
Medellånt arbetare per avlöningsställe under redovisningsåret		Antal under året av samtliga arbetare tillhopa utgjorde		Tidlönsarbete <sup>1)</sup>		Arbetstiden (antalet övertidstillägg) för hela antalet arbetstimmar enligt kol. 5		Ackordarbete <sup>2)</sup>		Ackordlösa (antalet övertidstillägg) för hela antalet arbetstimmar enligt kol. 8		Rörligt tillägg på grund av stegrade levnads-kostnader		Övertids-tillägg <sup>3)</sup>		Skiftarbete m. m.		Sjukav- lösnings och övriga ersättningar <sup>4)</sup>		Lön under semester och andra under året utgivna förmåner (se grafiska löner, byråkostnader, fri kostnad, by ved m. m.) som ej redovisas i lönen (i själva arbetstiden)		Totala arbetstimmar (kol. 3 och 4)		Totala arbetstimmar (kol. 5 och 6)		Totala arbetstimmar (kol. 7 och 8)		Totala arbetstimmar (kol. 9 och 10)		Totala arbetstimmar (kol. 11 och 12)		Totala arbetstimmar (kol. 13 och 14)		Totala arbetstimmar (kol. 15 och 16)		Totala lönen under året (övertids beträknade)		Arbetlösa o. förmånar under året (övertids beträknade)	
dagar		veckor		antal timmar		antal timmar		antal timmar		antal timmar		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)		Kronor (lönen angivna i)			
Arbetande förmän: män		(antal män)	(dagar)	(veckor)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)
kvinnor		(antal kvinnor)	(dagar)	(veckor)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)
Övriga vuxna arbetare <sup>5)</sup> män		(antal män)	(dagar)	(veckor)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)
kvinnor		(antal kvinnor)	(dagar)	(veckor)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)
Minderåriga arbetare <sup>6)</sup> män		(antal män)	(dagar)	(veckor)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)
kvinnor		(antal kvinnor)	(dagar)	(veckor)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)
Summa		(antal arbetare)	(dagar)	(veckor)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(antal tim)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)	(antal timmar)	(kr)

1) Som vuxna resp. minderåriga räknas personer över resp. under 15 år, såvida ej annan åldersgräns företaget i gällande avtal.  
 2) Medeltal beräknat således att man hoppar antalet arbetare vid varje avlöningsställe (för varje dag) under året, summerar de sålunda erhållna stiftorna och dividerar divisionen med antalet avlöningsställen för antalet faktiskt utgjorda arbetsdagar.  
 3) Någon dagverko räknas varje dag, som arbetare varit i arbete, oberoende av huru stor del av dagen han arbetat. - Naturligt räknas som dagverko.  
 4) Till tidlönsarbete räknas även arbete, för vilket utbetalat timlön plus lön tillägg i form av ackordkompensation.  
 5) Till ackordarbete räknas även arbete mot fast belopp per timme plus en rörlig prémie.  
 6) Anmärkning: (avsedda att förtydliga och komplettera ovanstående uppgifter)

liknats arbete mot lönlös eller dylikt lämpligt, varigenom arbetsförhållanden i väsentlig mån göras beroende av arbetsprestationer eller produktions.  
 7) När redovisas de tillägg till vanlig timlön, tillämpningsområdet utvecklas resp. ackordlösa, som enligt gällande avtal utbetalade för arbete i kol. 8 och 9 redovisas över tid. Jfr not 7.  
 8) När redovisas de tillägg till vanlig timlön, tillämpningsområdet utvecklas resp. ackordlösa, som enligt avtal eller särskild överenskomman utbetalade för detta arbete i kol. 10. Detta arbete som utar till vara övertidsarbete utlösa å samma tid än ordinarie arbetstid (förtjänat arbetstid). Därvid har avsett tillägg utbetalat i kol. 7 och 10. Arbeter såväl redovisning icke etc. där för upplysning lämnas i not 7 och 10.  
 9) När redovisas sådana företagens direkta bidrag till arbetare, ej ersättnings, som utbetalas av sjuklösen eller förmåningskassa.  
 10) När redovisas sådana företagens direkta bidrag till arbetare, ej ersättnings, som utbetalas av sjuklösen eller förmåningskassa.

den / 1948.

(Arbetsgivarens förman)

(Upplysningsmannen namn och adress)